

ძველი ქართული ენის ძეგლები. 9.

კათოლიკე ეპისტოლეთა ქართული ვერსიები

X—XIV საუკუნეთა ხელნაწერების მიხედვით

გ ა მ ო ს ც ა

ქეთევან ლორთქიფანიძე

აკაკი შანიძის

რედაქციით

შ ი ნ ა ა რ ს ი

რედაქტორისაგან	07
სინას შთის ხელნაწერების ტექსტი (C ¹)	09
ნაწევრები C რედაქციის ნუსხიდან.	1
ნაწევრები ჟ რედაქციის ნუსხიდან.	13
ჟ და თ რედაქციების ტექსტი	33
ქ. ლ ო რ თ ქ ი ფ ა ნ ი ძ ე. კათოლიკე ეპისტოლეთა ქართული ვერსიები და მათი ენა	105
I. ზოგადი ცნობები კათოლიკე ეპისტოლეთა და მისი ქარ- თულად თარგმნის შესახებ	105
II. ხელნაწერთა აღწერილობა	108
III. რედაქციები	112
IV. კათოლიკე ეპისტოლეთა წიგნების ენობრივი მოვლენები.	120
ტექსტისათვის	141
შემოკლებანი და დათქმული ნიშნები	143

რედაქტორისაზანი

კათოლიკე ეპისტოლეთი ვიგნი ქართული ნათარგმნი ლიტერატურის უძველეს ფენას განეკუთვნება. ქართულად იგი ადრეა წარმოშობილი (დაახლ. V საუკუნეში), მაგრამ ჩვენამდე მოღწეულია მხოლოდ გვიანდელი (X და შემდგომი საუკუნეების) ხელნაწერებით, ისიც ალბათ არაერთხელ გადახედული და შესწორებული. ამიტომ არ გვეუცხოვება, რომ შიგ ხანმეტ-ჰემეტი ფორმები არ გვხვდება. დიდი ხანია ვგრძობდით, რომ საჭიროა მისი მეცნიერულ-კრიტიკული გამოცემა, მაგრამ ეს მხოლოდ ეხლა-ლა მოხერხდა.

კათოლიკე ეპისტოლეთი ტექსტის დამუშავება და მის ენობრივ თავისებურებათა შესწავლა მივანდევ ქეთევან ლორთქიფანიძეს, ამჟამად ფილოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატს, მისი ასპირანტობის დროს (1937—1942 წწ.). მან ხელ-მისაწვდომ ხელნაწერთაგან უკეთესები შეარჩია, შეისწავლა, გადმოწერა ტექსტები, შეუდარა ერთმანეთს და მოაზადა გამოსაცემად. ჩვენში დაცულ ტექსტთაგან სრულია მხოლოდ გ. ზაწმიდლის ნარედაქციევი და მისი შემდგომი გადაშუავება — ეფრემ მცირისეული, ადრინდელი რედაქციებისა კი მხოლოდ ნაწყვეტებია შემონახული. რადგანაც ტექნიკურად უხერხული იყო, ეს ნაწყვეტები, რომლებიც ძველი (C და P) რედაქციების ტექსტებს შეიცავენ, მთლიანი ტექსტის პარალელურად დაგვეყენებინა, ამიტომ ისინი ცალკე გამოვყავით და წინ დავბეჭდეთ (გვ. 1—31). გ. ზაწმიდლის რედაქციას კი (L ს.) პირისპირ დავუყენეთ ეფრემისეული ტექსტის (D-ის) ვარიანტები, რომლებიც, როგორც მოსალოდნელი იყო, მცირეა რაოდენობით.

ამ წიგნის გამოცემა რომ განვიზარახეთ, ვფიქრობდით, რომ გამოვიყენებდით მხოლოდ ჩვენში დაცულ ხელნაწერებს, რადგანაც ათონისა და სინას მთის ხელნაწერები ჩვენთვის ხელ-მიუწვდომელი იყო. მაგრამ მოხდა ისე, რომ ნაკლი რამდენადმე შეეავსეთ. წიგნი მთლიანად აწყობილი იყო და ნაწილობრივ დაბეჭდილიც, რომ საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის ცენტრალურმა სამეცნიერო ბიბლიოთეკამ მიიღო ვაშინგტონიდან კონგრესის ბიბლიოთეკისაგან გამოწერილი იერუსალიმისა და სინას მთის ქართული ხელნაწერების მიკროფილმები, რომლებიც 1949—1950 წწ. გადაეღო საგანგებოდ მოწყობილ ექსპედიციას პროფ. K. W. Clark-ის ხელმძღვანელობით¹.

¹ ექსპედიციას დაეკუთვნება ჰქონდა, გადაეღო სინას მთისა და იერუსალიმის ხელნაწერები, სიველ-გუჯრები და სხვა ისტორიული დოკუმენტები, რომელ ენაზედაც უნდა ყოფილიყვნენ ისინი: ბერძნულ, სლავურ, არაბულ, ასურულ, კობურ, ქართულ, სომხურ, თუ სხვა ენებზე.

ამის შესახებ ნახეთ: Kenneth W. Clark, *Microfilming Manuscripts in Jerusalem and Mt. Sinai*; Bulletin of the American Schools of Oriental Research, No 123, October, 1951; აგრეთვე:

Checklist of Manuscripts in the Libraries of the Greek and Armenian Patriarchates in Jerusalem microfilmed for the Library of Congress, 1949—50. Prepared under the Direction of Kenneth W. Clark, Director and general Editor of the Jerusalem Expedition, 1949—50. Washington, 1953 და

სინას მთის ქართულ ხელნაწერთა კოლექციაში გვევლუბოდა ორი X საუკუნის ხელნაწერი, რომლებიც, ა. ცაგარისა და ი. ჯავახიშვილის აღწერილობათა მიხედვით¹, შეიცავდნენ კათოლიკე ეპისტოლეთა ტექსტს: ც 17/ჯ 39 და ც 16/ჯ 31. არ ივარგებდა, ხელიდან გაგვეშვა ეს კარგი შემთხვევა და არ გამოგვეცა სინური ტექსტიც, რომელმაც ძლიეს მოგვისწრო. ამიტომ მიკროფილმების მიღებისთანავე გადავალბინეთ აღნიშნული ნომრები (უკვე გადაღებული სახით) და ქ. ლორთქიფანიძემ გადმოწერა ისინი სასტამბოდ. სინური ხელნაწერები აღვნიშნეთ M და N ასოებით:

M (ც 17/ჯ 39) გადაწერილია 974 წელს. კათოლიკე ეპისტოლეთა ტექსტი სრულია და მოთავსებულია შემდეგ გვერდებზე: 87v — 128v.

N (ც 16/ჯ 31) გადაწერილია 977 წელს. კათოლიკე ეპისტოლეთა ტექსტისა ნაწყვეტია შემორჩენილი (იაკ. 1, 1 — 2, 14 ვიდრე: „უკუეთუ ვინმე თქუას სარწმუნობაჲ...“) და უქირავს შემდეგი გვერდები: 118v — 121v.

სინური ხელნაწერები აღვინდელია, ამიტომ გასაგებია, რომ დანართი („უწყებანი“ და „თავნი“) შიგ არ მოიპოვება. რაც შეეხება თავებად დაყოფას, იგი აქ სულ სხვაგვარია, ვიდრე ახალი (L და D) რედაქციის ხელნაწერებში: აქ თავების ნუმერაცია ცალკეული ეპისტოლეების მიხედვით კი არ არის გაკეთებული (როგორც ეს ახალი რედაქციის ხელნაწერებშია), არამედ საერთო თავიდან ბოლომდე². ამასთანავე აღსანიშნავია, რომ ტექსტის ერთ ნაწილში (I პეტრე 1, 1 — 3, 17) თავების საერთო დანომრვას კერძოობითიც ახლავს: 11/1, 12/2, 13/3 და ასე შემდგომ 19/9-მდის; შემდეგ კვლავ საერთო ნუმერაცია მიდის (20-დან 41-მდე), ოღონდ გამორჩენილია 32-ე³.

სინური ხელნაწერების ტექსტი დაბეჭდილია M-ის მიხედვით, რომელშიც საკმაოდ მოიპოვება ლათსუსები და ორთოგრაფიული შეცდომები, N-ის ვარიანტები სქოლიოშია ჩატანილი, გარდა ორიოდ შემთხვევისა, როდესაც M-ში მცდარი ფორმაა, N-ში კი — სწორი და ეს სწორი ფორმა ტექსტში ამოვიტანეთ.

რედაქციულად სინური ხელნაწერების ტექსტი უფრო C-ს მისდევს, ვიდრე L-ს, ამიტომ იგი C¹-ით აღვნიშნეთ და სულ თავში მოვაქციეთ.

ა. შანიძე

15.VII.1956.

თბილისი

Checklist of Manuscripts in St. Catherine's Monastery, Mount Sinai micro-filmed for the Library of Congress, 1950. Prepared under the Direction of Kenneth W. Clark, general Editor of the Mount Sinai Expedition, 1949—50. Washington, 1952.

¹ А. Шагарели, Каталог грузинских рукописей Синайского монастыря (Православный Палестинский сборник, т. IV, Выпуск первый, СПб. 1888, Приложение II, стр. 191 и след. = Сведения о памятниках грузинской письменности. Выпуск второй. СПб. 1889, стр. 51 и след.).

ი. ჯავახიშვილი, სინის მთის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, 1947.

² თავებად დაყოფა N-ში, შემონახული ნაწყვეტის ფარგლებში, საესებით ეთანხმება M-ისას, ოღონდ, M-ისაგან განსხვავებით, ყოველ თავს აქვს სათაური: იაკობის კათოლიკე.

³ მეორე ნუმერაცია (კერძოობითი) თითქო მერმინდელი ხელითაა მიწერილი.

ԳՐԵ ԻՅՍՔՓՅ
 Զ ԴՊՆԱԳԻՔԻ ԾԵ
 ԵՄԵ ԴՊՆԱԳԻՔԻ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Զ ԵՄԵ ԶԵՄԵ

Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ

Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ

Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ
 Ի ԵՄԵ ԶԵՄԵ

სინანო მთის ხელნაწიების

ტექსტი

(ს)

(1)

1. იაკობ, ღმრთისაჲ და უფლისა იესუ ქრისტის² მონაჲ, ათორმეტთა ნათესავთა მიმოდატესულთა, — გიხაროდენ!

2. ყოველივე სიხარულად შეჰპარცხეთ, [აჲ] იმანო³ ჩენო, რაჲმან განსაცდელსა შესცვვეთ პირად-პირადსა;

3. უწყოდეთ, რამეთუ გამოცდილვებჲ ეგე თქუენი სარწმუნოებისაჲ შეიქმს მოთმინებასა,

4. ხოლო მოთმინებასა მას საქმესრული აქუნდინ და რაჲთა იყუნეთ⁴ სრულ და ყოვლად ცოცხალ და არა-რაჲთ ნაკლულევან.

5. უკუეთუ ვინმე თქუენგანი ნაკლულევან არს სიბრძნითა, ითხოვენ მისგან, რომელმან მოსციის ყოველთა, ღმერთმან, უსასყიდლოდ და აყუედრის არავის, და მოსცეს მას.

6. ითხოვდინ ხოლო სარწმუნოებით და ნუ ორგულეებით, ხოლო რომელი-იგი ორგულობდეს⁵, მსგავს არს იგი ღელვასა ზღუსასა, ქართთა აღძრულსა და მიმოტაცებულსა.

7. ნუუკუე ჰგონებნ კაცი იგი, ვითარმედ მო- რაჲმე-ილოს უფლისაგან.

8. კაცი ორგული დაუდგრომელ არს. [უ] ყოველთა გზათა მისთა.

9. იქალოდენ იმად იგი მდაბალი ამაღლებასა თვისსა,

10. ხოლო მდიდარი იგი — დანდაბლებასა თვისსა, რამეთუ ვითარცა ყუაილიველისაჲ, ეგრე წარვდეს.

11. გამობრწყინდა მზმ სიციხითა თუსითა და განაქმო თივად იგი და ყუაილი იგი დაკვა⁶ და შეუნიერებად პირისა მისისაჲ წარწყმდა. ესრეთცა⁷ მდიდარი იგი სლვასა შინა თვისსა დაქნეს.

12. ნეტარ არს კაცისაჲ მის, რომელმან დაუთმოს განსაცდელსა, რამეთუ გამოცდილ იქმნის და მოილოს⁸. გვრგვნი იგი ცხოვრებისაჲ, რომელ-იგი აღუთქუა მოყუარეთა მისთა.

(2)

13. ნუენ რომელი-იგი განიცადებოდის, იტყუნ, ვითარმედ ღმრთისა მიერ განიცადები⁹, რამეთუ ღმერთი გამოუცდ[ა]ელ არს ბოროტითა¹⁰ და არავის განცდის¹¹ იგი.

14. არამედ კაცად-კაცადი განიცადების თვისისაგან გულის თქუმისა¹². მიიზიდვის და იძულების¹³.

¹ ამ სიტყვის ბოლო ასო და მომდევნო სიტყვის პირველი ასო (ე. ი. 7 და 8) M-ში ერთმანეთზეა გადაბმული (ლიგატურას ქმნიან); იაკობის N.

² ქრისტეს N. ³ ამონო M. ⁴ იყუნეთ N. ⁵ ორგულეობდეს N. ⁶ დასკვა N. ⁷ ესრეთცა N.

⁸ მოილოს N. ⁹ განიცადების N. ¹⁰ ბოროტისათვის N. ¹¹ განსცდის N. ¹² თუსითა გულის თქუმითა N. ¹³ იძულების MN.

ს¹

15. და მერმე გულის თქუმაჲ იგი მიუღდის და შვის ცოდვაჲ და ცოდვაჲ იგისრულიქმნის და გამოშვის სიკუდილი.

16. ნუ სკუთებით, ძმანო ჩემნო საყუარელნო!

17. ყოველივე მოცემული კეთილი და ყოველი¹ ნიკი სრული ზეგარდამოსრული არს მამისაგან ნათლისაჲსა, რომლისა² თანა არა არს ცვალება, გინა თუ ქცევისა აჩრდილის შეცოდება.

18. ნებითა გუშენა³ ჩუენ სიტყუთა ქუშნარიტებისაჲთა, რაჲთა ვიყუნეთ⁴ ჩუენ დასაბამ რაჲმე მისთა დაბადებულთა.

19. უწყოდეთ, ძმანო ჩემნო საყუარელნო⁵,

(3)

აწ უკუე: იყავნ ყოველი [უ] კაცი მოსწრაფჲ სმენად, მძიმე სიტყუად, მძიმე გულის წყრომად.

20. რამეთუ გულის წყრომამან კაცი-სამან სიმართლ⁶ ღმრთიაჲდ არა ქნის.

21. ამისთჲ⁷ განიშორეთ ყოველივე⁸ მწინკულევენებაჲ და მეტი იგი სიბოროტისაჲ, სიმშვიდით შეიწყნარეთ ნერგი იგი სიტყუსაჲ მის, რომელი შემძლებელ არს ცხოვრებად სულთა თქუენთა.

(4)

1. ძმანო ჩემნო, ნუ თუალ-ლებით¹³ გაქუნ სარწმუნოებაჲ იგი უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი დიდებისაჲ¹⁴.

2. უკუეთუ შე-ვინმე-ვიდეს შესაკრებელსა თქუენსა კაცი, რომელსა ეცუას ბეკედი ოქროსაჲ¹⁵ სამოსლითა [უ] ბრწყინვალითა და შევიდეს გლახაკიცა სამოსლითა მწინკულევანითა

ს¹

22. და⁹ იყვენით მყოფელ სიტყუსაჲ მის და ნუ მსმენელ და შეურაცხის მყოფელ თავთა თჲსთა.

23. უკუეთუ ვინმე მსმენელ¹⁰ ხოლო იყოს სიტყუსა მის და არა მყოფელ, ესეეთიარო მსგავს არს კაცისა მის, რომელმან განიცადის პირი ქმნულებისა თჲსისაჲ სარკითა.

24. რამეთუ განიცადა თავი თჲსი და წარვიდა და მყესეულად დააეიწყდის, რაბამ რაჲ არს.

25. [ვი] ხოლო რომელმან მიხედა მჯულსა მას სრულსა აზნაურებისაჲსა და დაადგრა მას, არა დამეიწყებელ იქმნა, არამედ მყოფელ საქმისა მის¹¹, ესე ნეტარ არს ყოფასა მას მისსა.

26. რომელსა ეგონოს თავი თჲსი ღმრთის მსახურ და არა აღკრ-ასხნეს ენასა თჲსსა, არამედ აცთუნებდეს გულსა თჲსსა, ამისი ამაო არს მსახურებაჲ.

27. მსახურებაჲ წმიდაჲ, შეუგინებელი ღმრთისა მიერ და მამისა ესე არს: მიხედვად ობოლთაჲ და ქურციეთაჲ ჭირსა შინა მათსა და შეუგინებელად დაცვაჲ თავისა თჲსისაჲ სოფლისაგან¹².

2

3. და მიხედვით მას, რომელსა ემოსოს სამოსელი მბრწყინვალ¹⁶, და ჰრქუათ: შენ დაჯედ აქა კეთილად, და გლახაკსა მას ჰრქუათ: შენ დედ მანდა, ანუ დაჯედ ქუეშე ფერჯთა ჩემთა¹⁷,

4. შეიორგულდით¹⁸ გულითა თქუენითა და იქმნენით მსაჯულ გულის სიტყუათა ბოროტთა.

¹ ყოველივე N. ² რი¹ლისა M. ³ გუშენა M. ⁴ ვიყუნეთ M. ⁵ N-ში ამის შემდეგ იწყება ახალი თავი ასეთი სათაურით: იაკობის კათოლიკე. ⁶ სიმართლ M. ⁷ ამითჲს M. ⁸ ყოველი N. ⁹ და — N. ¹⁰ მსმელ M. ¹¹ ამის M. ¹² N-ში ამის შემდეგ იწყება ახალი თავი ასეთი სათაურით: იაკობის კათოლიკე. ¹³ თუალ-ლებით N. ¹⁴ დიდებულისა N. ¹⁵ ოქროს N. ¹⁶ ბრწყინვალ N. ¹⁷ ჩუენთა N. ¹⁸ შეიორგულდით M.

C¹

5. ისმინეთ, ძმანო ჩემნო საყუარელნო: ანუ არა გლახაკნი სოფლისანი¹ გამოირჩინა² ლმერთმან, ხოლო მდიდარნი სარწმუნოებითა და მკვდრნი სასუფეველისანი, რომელ აღუთქუა ლმერთმან მოყუარეთა მისთა³?

6. ხოლო თქუენ შეურაცხ-ჰყავთ გლახაკი იგი. ანუ არა მდიდარნი იგი გმძლავრობენ თქუენ, და იგინი მიგითრევენ წინაშე მსაჯულისა?

7. [91] ანუ არა იგინი გმობენ კეთილსა მას სახელსა, რომელ წოდებულ არს თქუენ ზედა?

8. უკუეთუ შჯულსა აღასრულებთ სამეუფოსა, მსგავსად წერილისა მის, ვითარმედ შეიყუარო მოყუანი შენი, ვითარცა თავი თავი, კეთილად⁴ ჰყოფთ⁵.

9. უკუეთუ თუალთ-აღებთ, ცოდვასა იქმთ და გემხილების შჩულისაგან⁶, ვითარცა შჩულისა⁷ გარდამავალთა.

10. რომელმან ყოველი შჩული⁸ აღასრულოს და სცთეს ერთითა, იქმნა იგი ყოვლისა თანა-მდებ.

11. რომელმან-იგი თქუა: ნუ იმრუშებ, მანვე თქუა: ნუ კაც-ჰკლავ⁹; უკუეთუ¹⁰ იმრუშო არა და კაც-ჰკლა, იქმენვე გარდამავალ შჯულისა.

12. ესრეთ¹¹ იტყოდეთ და ესრეთ ჰყოფდით, ვითარცა შჯულისა მიერ აზნაურებისა განშჯად ხართ.

13. რამეთუ საშჯელი უწყალო არს მისთჳს, რომელმან [9] არა ყოს წყალობაჲ, არამედ იქადოდეთ წყალობასა საშჯელისასა¹².

(5)

14. რაჲ¹³ სარგებელ არს, ძმანო ჩემნო, უკუეთუ ვინმე თქუას: სარწმუნოებაჲ¹⁴

C¹

მაქუს, და საქმე თუ არარაჲ აქუნდენ? ვერ შეძლებელ არს სარწმუნოებაჲ ხოლო იგი ცხობებად მისა.

15. უკუეთუ ძმაჲ გინა თუ დაჲ შიშულ იყუნენ და ნაკლუღევენ მდღევისაგან საზრდელისა

16. და ჰრქუას ვინმე მათ თქუენგან-მან: წარვედ მშჯდობით, განძელით და განტეფით, და არარაჲ სცეთ სავმარი იგი ჳორცთაჲ, რაჲ-მე სარგებელ არს?

17. ეგრეცა სარწმუნოებაჲ: უკუეთუ საქმენი არა ჰქონან, მკუდარ არს იგი ხოლო.

18. არამედ თქუას თუ ვინმე: შენ სარწმუნოებაჲ გჳქუეს და მე საქმენი მქონან, მიჩუენე მე [92] სარწმუნოებაჲ შენი თვნიერ საქმეთა შენთა, და მე გიჩუენო¹⁵ შენ საქმეთა ჩემთაგან სარწმუნოებაჲ.

19. შენ გრწამს, რამეთუ ერთ არს ლმერთი, კეთილად ზამ, იგი ეშმაკთაცა-ჰრწამს და ძრწიან მისთჳს.

20. გნებაჲს ცნობად, ჳ კაცო ვინმე ცუდო, რამეთუ სარწმუნოებაჲ თვნიერ-საქმეთა ცუდ არს?

21. აბრაჰამ, მამაჲ ჩუენი საქმეთა-გან განმართლდა, რამეთუ შეწირა ისაკი, ცმ თხი საკურთხეველსა ზედა.

22. ხედავა, რამეთუ სარწმუნოებაჲ შეეწევის საქმეთა მისთა და საქმეთაგან სარწმუნოებაჲ იგი სრულ იქმნა?

23. და აღესრულა წერილი იგი, რომელი იტყუს: ჰრწმენა აბრაჰამსა ლმერთი, და შეერაცხა მას სიმართლედ და მეგობარ ლმრთისა იწოდა.

¹ სოფლისან M. ² გამოირჩინა M. ³ თხსთა N. ⁴ კეთილად N. ⁵ ჰყოფთ N. ⁶ შჯულისაგან N. ⁷ შჯულისა N. ⁸ შჯული N. ⁹ ნუ კაც-კლავ M. ¹⁰ უკუეთუ M. ¹¹ ესრეთ N. ¹² N-ში ამის შემდგომ იწყება ახალი თავი ახალი სათაურით: იაკობის კეთილიცმ. ¹³ რაჲ-მე N. ¹⁴ აქედან მოყოლებული ბლოზედ N-ს აკლია. ¹⁵ გიჩუენო M.

ს¹

24. აწ ხედავთა, რამეთუ საქმეთაგან [უ] განმართლდების კაცი და (არა) ხოლო სარწმუნოებითა?¹

25. ეგრევე რაბ, მეძავი, საქმეთაგან განმართლდა, რამეთუ შეიწყნარნა

(6)

1. ნუ მრავალნი ჰმოდღურებთ, ძმანო ჩემნო! უწყოდეთ, ვითარმედ უდიდესი საშჯელი მოიღოთ.

2. რამეთუ ფრიად ვსცთებით ყოველნი. რომელი სიტყვითა არა სცთებოდის, იგი სრული კაცი არს, შემძლებელ არს იგი აღზრ-სხმად ყოველსავე გუამსა მისსა.

3. უკუთუ ცხენსა აღზრნი აღვა-სხნით დამორჩილებად ჩუენდა, ყოველი გუამი მისი მოვაქციით.

4. აჰა ესერა ნაენიცა ესოდენნი დიდ-დიდნი და ფიცხელთაგან ქართა [გ] მიმოდატაცებულთა მოიქცივიან მცირისაგან საქიაა, ვიდრეცა-იგი მისლვად განმმართებელსა² მას უნებნ.

5. ეგრევე ენა მცირს ასოჲ არს და დიდად მალოვის. აჰა ესერა კუალად მცირემან ცეცბლზან რავდენი ტყს აღაგზნის!

6. და ენა ეგრევე ცეცხლ არს, სამკაული სიტრუვისაჲ. ენაჲ დადგრომილ არს ასოთა შინა ჩუენთა, რომელი შეა-გინებს ყოველსა გუამსა და აღაგზებს ურმის თუალსა მან შესაქმისასა და აღაგზებულ არა გეჰენიდასაგან.

7. რამეთუ ყოველი ბუნებაჲ მწყეტაჲ და მფრანველთაჲ და ქუეწარმავლთაჲ და მსტურვალთაჲ დაიმწყსების და და-მწყსილ არს ბუნებასა ქუეშე კაცთასა.

8. [უ] ხოლო ენაჲ ვერვის დამწყსად ტელ-ეწიფების კაცთაჲ, დაუპყრობელი³ ბოროტი, საესე გესლითა მაკუდინებე-ლითა.

¹ სარწმუნებითა M. ² განმართებელსა M. ³ დაუპრობელი M.

ს¹

მსტურანი იგი და სხვთ გზით წარ-გზავნნა იგინი.

26. ვითარცა ჯორცნი თვნიერ სუ-ლისა მკუდარ არიან, ეგრეცა სარწმუ-ნოებაჲ თვნიერ საქმეთა მკუდარ არს.

3

9. რამეთუ მით ვაკურთხევთ ღმერთსა და მამასა. და მითვე ვსწყევთ⁴ კაცთა, რომელნი მსგავსად ღმრთისა შექმნულ არიან.

10. მიერვე პირით გამოვალს კურთხე-ვაჲ და წყევაჲ. არა ჯერ-არს, ძმანო ჩემნო, ესე ყოფად.

11. ნუუკუე წყაროდასაგან მისვე თუა-ლისაგან გამოდინ ტებილი და მწარს?

12. ეგების-მე რაჲა, ძმანო ჩემნო, ვი-თარმცა ლელუნან ზეთის ხილი გამოი-ლო, გინა ვენაჰმან ლელუ? ეგრევე ვერ-ცა მარინოვანი წყალი ტებილ ყოფად.

(7)

13. ვინ არს ბრძენ და მეცნიერ თქვენ⁵ შორის, აჩუენენ კეთილთაგან სლვათა. საქმს თვისი სიმშვიდითა სი-ბრძნისათა.

14. უკუეთუ შური მწარს [გ] გაქუნ-დეს და ჯლომაჲ გულთა თქუენთა, ნუ იქადით და იტყუთ ქეშჰარიტებისათჲს.

15. არა არს ესე სიბრძნს ზეგარდა-მოსრული. არამედ ქუეყანისაჲ მშუმიწვი-ერი სუენმაყო.

16. სადა შური და ჯლომაჲ, მუნ არს შფოთი და ყოველი ჯერკუალი საქმს.

17. ხოლო ზეგარდამოჲ იგი სიბრძნს პირველად სწმინდს არს, მერმე მშუ-ლომაჲ, სახიერებაჲ, მორჩილებაჲ, საესს წყალობითა და ნაყოფითა საქმეთა კე-თილთაჲთა, განუკითხველ, შეუორგუ-ლებელ⁶.

18. ნაყოფი სიმართლისაჲ, მშუდო-ბისაჲ მშედლობით დაეთესვის, რომელნი ჰყოფენ მშედობასა.

⁴ დაუპრობელი M. ⁵ ვსწყევთ M. ⁶ თქვენ M.

•• შეურავლებელ M.

C¹C¹

4

(8)

1. ვინაჲ არიან ბრძოლანი თქუენ შორის, ანუ ლაღვანი? ანუ არა მიერევე გულის თქუმათაგან თქუენთა, რომელნი განწყობილ არიან ასოთა შინა თქუენთა?

2. გული ვითქუამს [ჟ] და არა გაქუს, კაც-ჰლაუთ და ეშურობთ და ვერ ძალ-გიც მიმოხუეეად, ილაღვთ და იბრძავთ და არა გაქუს, რამეთუ არა ითხოვთ.

3. თქუენ ითხოვთ და ვერ მიიღებთ, რამეთუ ბოროტად ითხოვთ, რაჲთა გულის თქუმითა თქუენითა განილინეთ.

4. ვემრუშენო, ანუ არა უწყით, რამეთუ სიყუარული ამის სოფლისაჲ მტერობა არს ღმერთისა? რომელსა უჩნდეს მეგობარ ყოფად ამის სოფლისა, მტერად ღმერთსა აღუდგებრს.

5. ანუ ჰგონებთ, ვითარმედ ცუდად იტყვს წიგნი: საშურელად სურის სულსა, რომელი დამკვრებულ არს ჩუენ თანა?

6. უფროჲს მოცემად მადლისა; ამის-თჳს იტყვს: ამპარტავანთა შეჰმუსრავს ღმერთი, ხოლო მდაბალთა მოსცის მადლი.

7. დამოორჩილენით ღმერთსა და წინა-აღუდე[ი] გით ეშმაქსა და ივლტოდის თქუენგან.

8. მიეხლენით ღმერთსა და მოგეახლოს თქუენ. განიწმიდენით ჳელნი, ცოდვილნი, და განმართენით გულნი ორგულნი.

9. დამდაბლდით და ტიროდეთ. სიცილი თქუენი გლოვად გარდაიქციენ და სიხარული თქუენი მწუხარებად.

10. არამედ დამდაბლდით წინაშე უფლისა და მან აგამაღლნეს¹ თქუენ. (9)

11. ნუ ძვრსა იტყუთ, ძმანო ჩემნო, ურთიერთას. რომელი ძვრსა იტყოდის ძმისათჳს, გინა განიკითხვიდეს ძმასა თჳსსა, განიკითხავს² შჯულსა და დაშჯის შჯულსა; უკუეთუ შჯულსა შჯი, არა ხარ მყოფელი შჯულისაჲ, არამედ განმკითხველი.

12. ერთი არს შჯულისა მდებელი და გამკითხველი, რომელი შემძლებელ არს ცხორებად და წარწყმედად. [ჟ] შენ ვინ ხარ, რომელი განიკითხავ³ მოყუასსა?

13. აწ თქუენცა, რომელნი-ეგე იტყუთ: დღეს გინა ხელე წარვიდეთ რომელსაჲმ ქალაქსა და დავეით მუნ წელიწადი და ვივაჰროთ და შევიძინოთ.

14. რომელთა არა იცით ხეალისაჲ, რაჲდენ-მე უკუე არს ცხორებაჲ თქუენი? ვითარცა კუამლნი ხართ, რომელი მცირედ ჟამ ჩან და მერმე განჰქარდის.

15. ამის წილ რომელი-იგი გიღირს⁴ თქუმად: უკუეთუ უფალსა უნდეს და ვცხონდეთ და ვყოთ ესე ანუ იგი.

16. ხოლო აწ იქადით სილაღითა თქუენითა, ყოველივე სიქადული ესე-ვითარი ბოროტ არს.

17. რომელმან იცოდის კეთილისა საქმედ და არა ჰმნეს, ცოდვა არს მისა.

5

1. აწ თქუენცა მდიდარნი ტიროდეთ და გოდებდეთ⁵ უბადრუებათა⁶ მათ-თჳს თქუენ [ი] ზედა მომავალთა.

2. სიმდიდრს თქუენი დალბა და სა-მოსელი თქუენი მლილთა შეჰამეს.

3. ოქროჲ თქუენი და ვეცხლი

¹ აგამაღლნეს M. ² განიკითხეს M. ³ განიხთხავ M. ⁴ რომელი-იგი გიღირს [რწი-იგი ღირს M. ⁵ ასეა M (მთასალოდნელი იყო: გოდებდით). ⁶ უბადრუებათა M (პირველი ა მერმე ამოუშლიათ).

C 1

თქუენი დაგესლებულ არს და გესლი იგი მათი საწამებელად თქუენდა იყოს და შეშკამდეს ჯორცთა თქუენთა ვითარცა ცეცხლი. დაიუნჯეთ დღეთა მათ უკუანასკნელთა.

4. აჰა ესერა სასყიდელი მოქმედთა მათ, რომელთა განღეწეს ყანად თქუენი, დაკლებული იგი თქუენგან დაღებებს და ლაღებება იგი მომკალთაჲ ყურთა უფლისა ყოვლისა მპყრობელითა მთა მიიწია.

5. იშუებდით ქუეყანასა ზედა და იხარებდით. განზარდენით ჯორცნი თქუენნი ვითარცა დღედ კლვასა.

6. დასაჯეთ და მოკალთ მართალი იგი და არა წინა-აღვიდგა თქუენ.

(10)

7. სულ-გრძელ იქმნენით, ძმანო, ვიდრე მოსლვადმდე უფლისა. აჰა ესერა, მუშაი მოელის [x] პატროსანსა ნაყოფსა ქუეყანისასა და სულ-გრძელ არნ მის ზედა, ვიდრემდე მიიღოს (წვამად) მსთუაჲ¹ და მცხუელი².

8. სულ-გრძელ იქმნენით თქუენცა, განიმტკიცენით გულნი თქუენნი, რამეთუ მოსლვად მოახლებულ არს.

9. ნუ სულთ-ითქუამთ, ძმანო ჩემნო, ურთიერთას, რაჲთა არა განიკითხნეთ. აჰა ესერა, განმკითხველი კართა დგას.

10. სახედ ძვრის ხილვისა და სულ-გრძელებისა³ გეკსენედ, ძმანო ჩემნო, წინაწარმეტყუენნი, რომელნი-იგი იტყოდეს სახელითა უფლისაჲთა.

11. აჰა ესერა ვჰნატრით მოთმინეთა მათ. მოთმინებდა იობისი მასმიეს⁴ და აღსასრული უფლისაჲ იხილეთ, რამეთუ ფრიად [17] მოწყალე არს უფალი და ტკბილ.

C 1

(11)

12. ყოვლისა წინა, ძმანო ჩემნო, ნუ ჰფუცავთ ნუცა ცასა, ნუცა ქუეყანასა, ნუცა სხუასა ფიცსა; იყავნ თქუენი. 30 ჰე⁵ და არაჲ არა, რაჲთა არა ორ-გულეზასა შესცვვეთ.

13. შკირდეს თუ ვინმე თქუენგანსა, ილოცვედინ; მოლხინე თუ არს, გალობდინ.

14. უძლურ თუ ვინმე არს, მოუწოდენ ხუცესთა ეკლესიაჲსათა და ილოცოს მისთვის და სცოს მას ზეთი სახელითა უფლისაჲთა.

15. და ლოცვამან სარწმუნოებისამან აცხოვროს სნეული იგი და აღადგინოს იგი უფალმან. დაღათუ ცოდვად რაჲმე ექმნეს, მი-ვე-ეტივენენ მას.

16. აღუვარებდით ურთიერთას ცოდვათა და ულოცვედით ერთი-ერთსა, რაჲთა განიკურნეთ. [y] ფრიად შემძლებულ არს ვედრებდა წართლისაჲ და შემწე.

17. ელია კაცი იყო მსგავსი ჩუენი და ლოცვად ილოცა, რაჲთა არა წვმოს, და არა წვნა ქუეყანასა ზედა სამ წელ და ექუს თთუე⁶.

18. და მერმე ილოცა და ცამან წვმად მოსცა და ქუეყანამან აღმოაქცნა ნაცოფი თვისი.

19. ძმანო ჩემნო, უკუეთუ ვინმე თქუენ შორის სცოთეს გზისაგან ჰეშმარიტისა და თუ⁷ ვინმე მოაქციოს იგი,

20. უწყოდენ, რამეთუ რომელმან მოაქციოს ცოდვილი გზისაგან საცთურისა⁸ მისისა, იჰსნეს სული სიკუდილისაგან და დაფაროს სიმრავლეს ცოდვათაჲ.

† 7 ყ 7 რ ნი

¹ მთუაჲ M. ² მცხუელი M. ³ სულ-გრძელებისა M. ⁴ ასეა M (მოსალოდნელი იყო: გასმიეს). ⁵ 30 M. ⁶ თთუე M. ⁷ და თუ და ნუ M (=და ანუ?). ⁸ საცთურისაგან M.

საქართველოს უშიშროება

თემატიკა

ტ 1

ტ 1

1

(11/1)

1. პეტრე, მოციქული იესუ ქრისტისი, რჩეულთა მწირთა, განთესულთა პონტოხსა და გალატიასათა, კაბადუკიასათა და ბუთინიასათა,

2. წიხაჲს[ი] წარ ცნობითა ღმრთისა მამისაჲთა, სიწმიდითა სულისაჲთა დასამორჩილებელად და საბჭურებელად სისხლისა იესუ ქრისტისისა¹. მადლი თქუენ თანა და მშჯღობაჲ განმრავლდინ!

3. კურთხეულ არს ღმერთი და მამა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტისი, რომელმან-იგი მრავლითა მით წყალობითა თვისითა კულად გუშვნა² ჩუენ სასოებად³ ცხოველად აღდგომითა იესუ ქრისტისითა მეუდრეთით,

4. სამკვდრებელად უხრწნელად და შეგინებელად და დაუქნობელად დამარხული ცათა შინა თქუენდა მიმართ,

5. რომელნი-ეგე ძალითა ღმრთისაჲთა მოკვეულ ხართ⁴ სარწმუნოებითა ცხოვრებასა მას გამზადებულსა გამოჩინებად ეამსა მას მარჯუესა.

6. რომლითა გიხარის მცირედ აწ, უკეთუ ჯერ-არს, რომელნი-ეგე შეწუხებულ იყვენით მრავალ-ფერთა ზედა [ჲ] განსაცდელთა,

7. რაჲთა გამოცდილებაჲ ეგე სარწმუნოებისა თქუენისაჲ უპატიოსნეს ოქროსა მის წარწყმედლისა და ცეცხლი-

საგან გამოცდილისა იპოოს საქებელად⁵ დიდებად და პატივად⁶ გამოჩინებასა იესუ ქრისტისსა,

8. რომელი-იგი არა იცოდნეთ და გიუყუარს, რომელსა-იგი აწ არა ხედავთ და გრწამს.

(12/2)

იხარებდით სიხარულითა გამოუთქუმელითა დიდებულთა.

9. და მოილოთ⁶ აღსასრულსა მას სარწმუნოებისა თქუენისასა ცხოვრებად სულთაჲ,

10. რომლისა ცხოვრებისათჳს გამოიძიეს და გამოიკულიეს წინაწარმეტყუელთა, რომელნი თქუენდა მადლსა მას წინაწარმეტყუელებდეს,

11. გამოეძიებდეს, ოდეს ანუ რომელსა [99] ეამსა ეუწყებოდა მათ შორის სული ქრისტისი, წინაჲსწარ წამებად ქრისტისთა მათ ვნებათა და მისა შემდგომად დიდებათა.

12. რომელთა-იგი გამოეცხადა, რამეთუ არა თავთა თჳსთა, არამედ თქუენ გამსახურებდეს მას, რომელ-ესე აწ მიგეტხრა თქუენ მახარებელთა მათ თქუენთა მიერ სულითა წმიდითა მოვლინებული ზეცით, რომლისათჳს გული უთქუამს ანგელოზთა ხილვად.

(13/3)

13. ამისთჳს მოირტყენით წელნი გონებათა თქუენთანი, ფრთხილ იყვენით და სრულიად ესევდით მოწეენულსა მას

¹ ქრსტსა M (ს და ა ასოებს შორის ორი ასოს მანძილია, ასოები გადაშლილია და რა ეწერა აქ, ფოტოში აღარ იკითხება). ² გუშვნა M. ³ სასაებად M. ⁴ მოკვეულ ხართ მოცემულ ხართ M. ⁵ პატივად და M. ⁶ მოილოთ M.

ტ¹

მათსა¹ მადლსა გამოცხადებასა იესუ ქრისტესსა.

14. ვითარცა შეიღნი მორჩილებისანი და ნუ თანა-ხატ-უქმნებით პირველთავე მათ უმეტერებისა თქუენისა გულის თქ[ა]უმასა,

15. არამედ მწოდებელისაებრ თქუენისა წმიდისა და თქუენცა წმიდა იყვენით ყოველსავე შინა სლვასა თქუენსა.

16. რამეთუ წერილ არს: წმიდა იყვენით, რამეთუ მე წმიდა ვარ.

17. და უკუეთუ მამით ხადით მას, რომელ-იგი თულ-უხუავად მსაჯული არს თითოეულისა საქმესა, შიშით მწირობისა მაგის თქუენისა ჟამნი აღასრულენით.

18. უწყოდეთ, რამეთუ არა განხრწნადითა ვეცხლითა გინა ოქროთა იქსნენით² თქუენ ამოღსა მისგან მამათა მოცემულისა სლვისა,

19. არამედ პატიოსნითა სისხლითა³, ვითარცა ტარიგისა უმნაკოსსა და უბიწოვსა ქრისტესითა,

20. რომელი წინადასწარ უწყებულ იყო უწინარს სოფლის დაბადებისა და

ტ¹

გამოჩნდა უკუნადას[100]კნელთა ჟამთა თქუენთვის;

21. რომელ-ევე მის მიერ მორწმუნენი ხართ ღმრთისანი, რომელმან-იგი აღადგინა მკუდრეთით⁴ და მისცა მას ღიდებად, რათა თქუენი იგი სარწმუნოებად და სასოებად იყოს ღმრთისა მიმართ.

22. სულნი თქუენნი განიწმიდენით მორჩილებითა ქეშმარიტებისაჲთა, მამათ მოყუარებისათჳს შეუორგულებელ⁵ იყვენით გულითად, ურთიერთას იყუარობდით განმარტებულად.

23. რამეთუ მეორედ შობილ ხართ არა თესლისაგან განხრწნადისა, არამედ უხრწნელისა სიტყუათა ღმრთისაჲთა და საუკუნოჲთა.

24. რამეთუ ყოველი ჯორციელი თივაჲ არს და ყოველი ღიდებაჲ მისი, ვითარცა ყუაილი თივისაჲ: განკმა თივაჲ და ყუაილი მისი დასცვა.

25. ხოლო სიტყუად უფლისაჲ ჰგიეს უკუნისამდე.

(14/4)

ესე იგი არს სიტყუად, რომელი გეხარა თქუენ.

2

1. [უ] განიშორეთ ყოველი უკეთურებაჲ და ყოველი ზაკუვაჲ და ორგულებაჲ და შური და ყოველივე ძრის სიტყუად.

2. ვითარცა აწინდელ შობილთა ყრმათა უზაკუველი იგი სძლ გსუროდენ, რათა მას შინა აღორანდეთ ცხორებად.

3. უკუეთუ გემოდ გიხილავს, რამეთუ ტკილ არს უფალი,

4. რომელსა-ევე მოუტედილთ ლოდსა ცხოველსა, რომელი-იგი კაცთაგან შეურაცხ-იქმნა, ხოლო ღმრთისაგან რჩეულ და პატიოსან.

5. და თქუენცა, ვითარცა ლოდნი ცხოველნი აღიშენებით⁶ სახლად სულიერად, სამღდელოდ წმიდად, შესაწირავად⁷ სულიერთა⁸ მსხუერპლთა სათნოდ ღმრთისა იესუ ქრისტეს მიერ.

6. რამეთუ წერილ არს წიგნსა: აჰა დაესტე სიონს შინა ლოდსა საკიდურსა, რჩეულსა, პატიოსანსა და რომელსა ჰრწმენ[101]ნეს იგი, არა რცხუნენს.

7. თქუენდა არს პატივი მორწმუნეთა მგაათ, ხოლო ურწმუნოთა — ლოდნი, რომელ შეურაცხ-ყვეს მაშენებელთა,

¹ ეს სიტყვა ორჯერაა გამოვრებული M-ში. ² იქსნენით M. ³ პატიოსნისა სისხლისა M.

⁴ აღადგინა მკუდრეთით M. ⁵ შეურგულებელ M. ⁶ ასეა M. ⁷ შესაწირავად M. ⁸ სულირთა M.

C¹

იგი იქმნა თავ კიდეთა და ლოდი შეზრკოლებისა და კლდს საცთურისაჲ,

8. რომელნი შეზრკოლებიან სიტყუასა მას ურჩებით, რომელსაცა ზედა დაესხნეს.

9. ხოლო თქვენ, ნათესავი რჩეული, სამეფუჲო სამღდელოჲ, თესლა წმიდაჲ, ერი მოგებული, რაჲთა სათნოებასა მიუთბრობდეთ, რომელმან¹ ბნელისაჲ განვიწოდა თქვენ საკვრელსა მას ნათელსა მისსა,

10. რომელნი-ეგე ოდესმე არა ერღმრთის, ხოლო აწ ერნი ღმრთისანი ხართ, რომელნი-ეგე არა შეწყნარებულ, აწ შეწყნალენით.

(15/5)

11. საყუარელნო, გლოცავ თქვენ, ვითარცა მწირთა და წარმავალთა, [z] განეშორენით ჳორციელთაგან² გულის თქუმათა, რომელნი ეწყვებიან სულსა.

12. სლვაჲ თქუენი წჳრმართთა შორის გაქუნდინ კეთილი, რაჲთა რომლისათჳს-იგი ძკრსა იტყუან თქუენთჳს, ვითარცა ძკრის მოქმედთასა, კეთილთაგან საქმეთა შეიქუდენ და აღიდებდენ ღმერთსა დღესა მას მოხედვისასა.

13. დაემორჩილენით ყოველსა კაცობრიგსა დაბადებულსა უფლისათჳს, გინა თუ მეფესა, რამეთუ ყოველთა ზედა არს,

14. გინა თუ მთავართა, ვითარცა მის მიერ მოვლინებულთა³ შურის მძიებელად ბოროტის მოქმედთათჳს და მატებელად კეთილის მოქმედთათჳს,

15. დაყოფად პირთა კაცთა უგუნურთა უმეტრებასა.

16. ვითარცა აზნაურნი და ნუ ვი-

C¹

თარცა საფარველად გაქუნ უკეთურები[102]სა აზნაურებაჲ ეგე, არამედ ვითარცა მონანი ღმრთისანი

17. ყოველთა პატივ-სცემდით, ძმათა ჳუარობდით, ღმრთისა გეშინოდენ, მეფესა პატივ-სცემდით.

(16/6)

18. მონანი დაემორჩილენით ყოველთა მოშიშებითა უფალთა თჳსთა, ნუ ხოლო სახიერთა და ტყბილთა, არამედ უსახურთაცა.

19. რამეთუ ესე არს მაღლი ღმრთისაგან: უკუეთუ გონებისათჳს კეთილისა დაეითმინით მწუხარებაჲ, ევენებინ თუ სიცრუევით.

20. რომელი უმჯობსს არს, უკუეთუ ვკოდვიდეთ და ვიქვჩნებოდით და მოვითმენდეთ? არამედ უკუეთუ კეთილსა იქმოდით და გვენებოდის და მოითმენდეთ, ესე მაღლი ღმრთისაგან არს.

21. იჩინებითვე ამისთჳა, რამეთუ ქრისტემანცა ივნო თქუენთჳს და თქუენ დაგიტევა ჳელით წერილი, რაჲთა შეუდგეთ კულთა მისთა,

22. რომელმან-იგი ცოდვაჲ არა ქმნა, არცა იპოვა [z] ჳაკუვაჲ პირსა ნისსა;

23. რომელი ივინებოდა და იგი არავის ავინებდა, ევენებოდა და არავის უთქუმიდა, მიეცა მსაჯულსა სიცრუევით;

24. რომელმან ცოდვანი ჩუენნი თავისხნა ჳორცითა თჳსითა ძელსა ზედა, რაჲთა ცოდვასა განეშორნეთ და სიმართლით ეცხონდებოდით, რომლისა-იგი წყულულებითა განეკურნენით⁴.

25. იყვენით⁵, ვითარცა ცხოვარნი შეცთომილნი, არამედ მოკცეულ ხართ აწ მწყემსისა მის და მოლუაწისა სულთა თქუენთაჲსა.

¹ რომელნი M. ² ჳორციელთაგან M. ³ მოვლინებულთა M. ⁴ განეკურნენით M. ⁵ იყვენით M (ჳიყვენით) ჳომ არ იყო დედანში, საიდანაც ვადმოიწერა M, ან მისი წინამორბედი?..

C¹C¹

3

(17/7)

1. ეგრევე ცოლნი დაემორჩილენით თჳსთა ქმართა, დაღათუ ვიეთინმე ურჩ არიან სიტყუსა მის, დედათა სლვისაგან თჳნიერად სიტყუსა შეეძინნენ,

2. ხედვიდენ რად იგინი შიშით წმიდასა მას [103] სლვასა თქუენსა,

3. რომელ-ესე არს არა გარეშთა¹ შით განთხზვითა თმისაგათა და ოქროსსა შესხმითა, გინა შემოსითა სამოსლისა შემკობითა,

4. არამედ დაფარულითა შით² გულისა კაცისა უხრწნელითა შით სიმშუდისაგათა და ყუღარობისა სულითა, რომელ არს წინაშე ღმრთისა პატრიოსან.

(18/8)

5. ესრევე ოდესმე წმიდანისა იგი დედანი, რომელნი ესვიდეს ღმერთსა, შვიმკობდეს თავსა თჳსსა და დამორჩილებულ იყვნეს თჳსთა ქმართა,

6. ვითარცა-იგი სარა ერჩდა აბრაჰამსა და უფლით ხადოდა მას, რომლისა-იგი იქმნენით მშვილ კეთილის მოქმედ და არა გეშინოდის არცა ერთისა შიშისა.

7. ქვარნი ეგრევე მსგავსად თანა-ეყვენით შენდობით, ვითარცა უუძლურესსა³ ქურსა და დედათასა [x] მისცემდით პატივსა, ვითარცა თანა-მკვდრთა მადლისა მის ცხორებისათა, რაგათა არა დააცადოთ ლოცვასა თქუენსა.

8. ხოლო დასასრულად ყოველნი ერთ-ზრახვა იყვენით, მოწყალე⁴, ძმათ მოყუარე, მოწყალე, მდაბალ.

9. ნუენ ბოროტსა ბოროტისა წილ

მიაგებთ, ნუცა გინებასა საგინებელისა წილ; წინააღმდეგმას მას აკურთხევდით, (19/9)

რამეთუ ამისთჳს იჩინენით, რაგათა კურთხევა დაიმკვდროთ.

10. რამეთუ რომელსა უნდეს სიყუარული ცხორებისა და ხილვად დღენი. ცხორებისანი, დააცხრვენ ენად თჳსი ბოროტისაგან და ბაგითა ნუ იტყუიედ ზაკვასა,⁵

11. მოაქციენ ბოროტისაგან და ქმენინ კეთილი, მოიძიენ მშუდობად და მისდევდენ მას.

12. რამეთუ თუალნი უფლისანი მართალთა ზედა და ყურნი ლო[104]ცვასა მათსა ზედა, პირი უფლისად მოქმედთა ზედა ბოროტისათა.

13. და ვინ-მე არს ბოროტის მყოფელ თქუენდა, უკეთუ თქუენ კეთილის მობაძვე იქმნენთ?

14. დაღათუ გეგნებოდის სიმარტოლისათჳს, ნეტარ ხართ, შიშისა მათისაგან ნუ გეშინინ, ნუცა შესძრწუნდებით.

15. უფალი იესუ ქრისტე წმიდა ყავთ გულთა შინა თქუენთა, განმზადებულ იყვენით მარადის სიტყუს მიგებად ყოვლისა, რომელი ეძიებდეს სიტყუასა თქუენ შორის სასოებისა მისთჳს, არამედ სიმშუდით და შიშით.

16. გონებაჲ გაქუნდინ კეთილი, რაგათა, რომლითა-იგი ძვრსა გეტყოდიან. ჰრცხუნოდის მათ, რომელნი-იგი გამძლავრობენ თქუენ კეთილითა შით⁶ ქრისტეს მიერ სლვითა.

¹ გარეშთა M. ² შით* სტრიქონს ზემოთაა ჩამატებული წერილი ასოებით. ³ უუძლურეს M.

⁴ ეს სიტყვა წერილი ასოებითაა ჩამატებული, ნაწილი სტრიქონებს შორისაა მოქცეული.

⁵ იტყუიედ M. ⁶ ასეუ M (მოსალოდნელი იყო: ზაკუვასა). ⁷ თინან M. ⁸ შით* ჩამატებულია წერილი ასოებით სტრიქონს ზემოთ.

ტ¹
(—/10)

17. უმჯობეს არს¹, კეთილსა თუ იქმოდით და ეგრე ჯერ-უჩნდეს ნებასა ღმრთისასა [x] ვნებად თქუენი, ვიდრე-ლაბოროტსა თუ იქმოდით.

18. ხოლო ქრისტემანცა ერთ გზის ცოდვათა ჩუენთათჳს ივნო, მართალმან ცრუთათჳს, რაჲთა ჩუენ წარგვდგინეს ღმერთსა, მოკუდა ჯორცითა და ცხონდა სულითა.

19. რომლისაგან საპყრობილესა მას შინა სულთა მივიდა და ქადაგა,

20. რომელნი-იგი ურჩ ოდესმე იყუნეს,

ტ¹
(20)

რაჲამს-იგი თავს-ედვა სულ-გრძელე-ბასა ღმრთისასა დღეთა მათნოესთა, შემზადებასა კიღობნისასა², რომელსა შინა იყუნეს მცირედნი, [105] ესე იგი არს რვანი სულნი განერნეს წყლისაგან.

21. რომლისა სახედ აწ თქუენცა გაცხოვნებს ნათლის-ღებად, არა ჯორცთაგან განშორებად მწინეკულისად, არამედ გონებისა სათნო-ყოფად ღმრთისად აღდგომითა იესუ ქრისტესითა,

22. რომელი არს მარჯუენით ღმრთისა, რომელი ამაღლდა ზეცად. დაემორჩილნეს მას ანგელოზნი და ჭელმწიფებანი და ძალნი.

4

(—/11)

1. ქრისტემან რაჲ ივნო ჯორცითა და თქუენცა იგივე გონებად შეიჭურეთ, რომელმან ივნო ჯორცითა, დაცხრომილ არს ცოდვისაგან,

2. რაჲთა არღარა იყოს კაცთა გულის თქუმასა, არამედ ნებითა ღმრთისადთა ნემტნი იგი ჯორციელებისა ჟამნი ცხორებად.

3. კმა არიან წარსრულნი იგი ჟამნი ნებისაებრ წარმართთაჲსა [x] საქმედ, რომელნი-იგი ვლენან არაწმიდებითა და გულის თქუმითა, მთრვალობითა, სიმღერითა, შუებითა და უჯეროთა ეკრპთ-მსახურებითა.

4. რომლისაგან უჯვრს არა თანა-სრებად თქუენი მასვე არაწმიდებისა აღრევასა და ჰგომობენ.

5, რომელთა სიტყუად მიუგონ მას, რომელ-იგი განმზადებულ არს გან-შუად ცხოველთა და მკუდართა.

6. რამეთუ ამისთჳს ესმა მკუდართა, რაჲთა ისაჯნენ კაცობრივ ჯორცითა და ცხონდენ ღმრთისა მიერ სულითა.

7. ყოველთა დასასრული მოიწია; განიწმიდენით, განიფრთხვეთ ლოცვად.

8. ყოვლისა წინა ურთიერთას სიყუარული განმმართველი გაქუნდინ, რამეთუ სიყუარულმან [106] დაფარის სიმრაველ ცოდვათაჲ.

9. სტუმართ მოყუარე იყვენით ურთიერთას თჳნიერ დრტკვნისა.

10. კაცად-კაცადმან, ვითარცა მიიღო ღმრთისაგან მაღლი, მას ეგრევე ურთიერთას ამსახურებდით, ვითარცა კეთილნი მნენი მრავალ-ფერისა მის ნიქისა ღმრთისანი.

11. რომელ-იგი ვინმე იტყოდის სიტყუთა ღმრთისაჲთა; რომელი მსახურებდეს, ვითარცა ძალისაგან, რომელსა მოსცემს ღმერთი, რაჲთა ყოველსა შინა იდიდებოდის ღმერთი ქრისტე იესუსჲს მიერ, რომლისად არს დიდებად და ძალი უკუნისამდე, აწ.

12. საყუარელნო, ნუ გიკვრნ თქუენ თანა განჭურვებად ეგე, რომელი განსაც-

¹ „არს“ ჩამატებულია სტრიქონს ზემოთ წერილი ასოებით. ² კიღობნისა M.

C1

დელად იქმნის თქვენ თანა, რეცათუ უცხოა (რამე) შეგემთხვოს თქვენ.

13. არამედ რავდენ-ეგე ეზიარებით ვნებათა ქრისტესთა, გიხაროდენ, რაათა გამოჩინებასა [ჟ]ცა დიდებისა მისისასა გიხაროდის და მხიარულ იყუნეთ.

14. უკუეთუ იყუდრებით სახელისათს უფლისა, ნეტარ ხართ, რამეთუ დიდებისა სული ღმრთისაა თქვენ ზედა განსუენებულ არს.

15. ნუმცა ვის თქუენგანსა ევნების, ვითარცა კაცის-მკლველსა, გინა მპარავსა, გინა ძკრის მოქმედსა, გინა ვითარცა უცხოა¹ მოლუაწესა;

C1

16. უკუეთუ ვითარცა ქრისტიანესა, ნუ ჰრცხუენინ, არამედ აღიდებდინ ღმერთსა სახელითა მისითა.

17. რამეთუ ეამი პირველად საზღვლისაა სახლისაგან ღმრთისა იწყოს; უკუეთუ პირველად ჩუენგან, რამე იყოს აღსასრული ურჩთა მათ სახარებისა ღმრთისათაა?²

18. და უკუეთუ მართალი ძნიაღ [107] განერეს, უღმრთოა იგი და ცოდვილი სადა-ლა ჩნდეს?

19. ამიერითგან რომელთა ევნებოდის ნებითა ღმრთისაათა სარწმუნოებისა და მბადებელსა შეჭვედრენდ³ სულნი თჳნი საქმითა კეთილითა.

5

(21)

1. ხუცესთა მათ თქუენ შორის ულოცავ, ვითარცა თანა-ხუცესი და მოწამელ ვნებათა⁴ მათ ქრისტესთაა, და მერმისა გამოჩინებისა⁵ დიდებისა ზიარი; მწყსილით თქუენ შორის სამწყსოსა მას ღმრთისასა,

2. ილუწილით⁶ ნუ იძულებით, არამედ ნებითა ღმრთისა მიერ, ნუცა სადაგელებისა შეძინებითა, არამედ გულს-მოდგინედ.

3. ნუცა ვითარცა ეუფლებით მდღელთა მათ ზედა, არამედ სახე ექმნენით⁷ სამწყსოსა მას.

4. და გამოჩინებასა მას მწყემსთ მთავრისასა [ჟ] მოილოთ და უქნომელი იგი დიდებისა გვრგვნი.

5. ეგრევე კაბუქნი დაემორჩილენით მოხუცებულთა; და ყოველთავე ურთიერთის სიმდაბლმ შეიმოსეთ, რამეთუ ღმერთს ამპარტავანთა შემუსრაეს, ხოლო მდაბალთა მოსცის მაღლი.

6. და- უკუე -მდაბლდით წინაზე მტკიცესა⁸ ჳელსა ღმრთისასა, რაათა აღგამალნეს⁹ თქუენ ეამსა მას მოხედვისასა.

7. ყოველი ზრუნეა თქუენი მიუტევეთ მას. რომელ-იგი ილუწის თქუენთჳს.

(22)

8. განიფრთხევით, მღკაძრე იყვენით, რამეთუ მოსაჯული იგი თქუენი ეშმაკი, ვითარცა ლომი მყურიალ¹⁰ მიმოვალს და ეძიებს, ვინცა შთანთქა¹¹.

9. რომელსა წინა-აღუდევით მტკიცედ სარწმუნოებითა, [108] უწყოდეთ იგივე ვნებათა მათ და ამას სოფელსა ძმობასა მას თქუენსა აღასრულებდით.

10. ხოლო ღმერთმან ყოველისა მაღლისამან, რომელმან გიჩინა თქუენ საუკუნესა მას დიდებასა ქრისტემ იესუმს მიერ, მცირედ-ლა თუ გვენო, მან განგამტკიცენინ და დაგაფუნენინ,

11. რამეთუ მისი არს სიმტკიცემ უკუნითი უკუნისამდე, ან.

¹ უცხოა M. ² ღმრთისათა M. ³ შეჭვედრენდ M. ⁴ ევნებათა M. ⁵ გამოჩინებისა M. ⁶ ილუწ-
დით M. ⁷ სახე ექმნენით M. ⁸ მტკიცესა M. ⁹ აღგამალნეს M. ¹⁰ მყურიალ M. ¹¹ შთანთქა M.

ს¹

12. სილოვანეს მიერ, ძმისა თქუენისა სარწმუნოდასა, ვითარ-იგი მცირედ მიეწერე და გლოცვედ და გიწამებდ, ეგრე შემირაცხიეს, ვითარმედ ესე არს კემმარტი მადლი, რომელსაცა ზედასდგათ.

ს¹

13. გიკითხავს თქუენ რომელ არს ბაბილონს შინა რჩეულისა მის თანა და მარკოს, ძმ ჩემი,

14. მოიკითხევდით ურთიერთას ამბორის-ყოფითა¹ სიყუარულისადათა. მშჯლობაჲ თქუენ თანა, ყოველნი რომელნი ხართ ქრისტე იესუმს მიერ.

ქ¹ ყ¹ რ¹ი
ოღ¹ყოთ

¹ ამბორის-ყოფითა M.

I

(23)

1. სემერ-პეტრე, მონა და მოცი-
ქული იესუ ქრისტესი, რომელთა-ეგე
სწორი პატივი ხუედრებულ არს თქუენ-
და სარწმუნობაჲ სიმართლითა ღმრთი-
საჲთა და მაცხოვრისა იესუ ქრისტესითა.

2. მაღლი თქუენ თანა და მშუდო-
ბაჲ განმრავლდინ მეცნიერებითა უფლი-
სა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა.

3. რომელმან-იგი ყოველი თვისთა
ღმრთეებისა ძალი საცხოვრებელად და
ღმრთისა სამსახურებელად მოგუანიჭა
ჩუენ მეცნიერებითა მისითა, რომელ-
მან-იგი მიჩინა ჩუენ თვისა მას ღიდე-
ბასა და სათნობასა.

4. რომლისაგან ჩიდ-ღიდნი და პა-
ტიოსანნი აღთქუენი ჩუენ მოგუანიჭნა,
რათა ამის გამო იყუნეთ საღმრთოჲსა
მის ზიარ² ბუნებისა, ევლტოდეთ [109]
სოფლისა ამის გულის თქუმისა ხრწნი-
ლებასა.

5. და თქუენცა ესრევე ყოველი მო-
სწრაფებაჲ მოიპოვეთ და ყავთ სარწმუ-
ნობასა შინა თქუენსა სათნობაჲ, სათ-
ნოებაჲ შინა—მეცნიერებაჲ,

6. მეცნიერებასა შინა—მარხვაჲ, მარ-
ხვასა შინა—მოთმინებაჲ, მოთმინებასა
შინა—ღმრთის მსახურებაჲ,

7. ღმრთის მსახურებასა შინა—ძმათ
მოყუარებაჲ, ძმათ მოყუარებასა შინა—
სიყუარული.

8. ესე რაჲმს იყოს თქუენ შორის და
გარდაგმატოს არა უქმად, არცა უნა-
ყოფოდ იპოვნეთ თქუენ უფლისა ჩუე-
ნისა იესუ ქრისტესსა მას გამოცნო-
ბასა.

9. რომელსა კაცსა თანა ესე არა არს,
იგი ბრმა არს, მწერსა ანრღილად ხე-
დავს, რამეთუ დაავიწყდეს¹ განწმედანი
იგი პირველთა მათ ცოდვათა მისთანი.

10. ამისთჳს, ძმანო, უფროჲს-ლა
ისწრაფეთ, რათა კეთილთაგან საქმეთა
მტკიცე² [უ] ჰყოთ ჩინებაჲ ეგე და რჩეუ-
ლებაჲ თქუენი; ამას რაჲ იქმოლით,
არასადა სცთეთ.

11. არამედ ესრეთ მდიდრად წარმო-
გემართოს თქუენ შესავალი იგი საუ-
კუნესა მას სასუფეველსა ღმრთისა ჩუე-
ნისასა და მაცხოვრისა იესუ ქრისტესა.

(24)

12. ამის გამო ვიზრუნოთ თქუენდა
მოკსენებად მარადის, დაღათუ იცით
და მტკიცე² ხართ მოწვეწულსა მას ზედა
ქეშმარტებასა.

13. სამართლად შემირაცხიეს, ვიდ-
რე-ესე ვარ მე ამას სოფელსა, განლ-
ძებად თქუენდა მოკსენებითა.

14. უწყი, რამეთუ აღრე ყოფად არს
დატევებაჲ საყოფლისა ამის ჩემისაჲ,
ვითარცა-იგი უფალმან ჩუენმან იესუ
ქრისტემან მალუწყა მე.

¹ დავიწყდეს M (ან ასე: დავიწყდეს? შდრ. დავიწყდა 2 პეტ. 3, 5). ² მტკიცე M.

C¹

15. და ვისწრაფო, რადთა კაცად-კაცადსა თქუნესა აქუნდეს შემდგომად განსლვისა ჩემისა ამათი მოქსენებისა ყოფად.

16. [110] რამეთუ არა მეცნიერებისა ზღაპართ შეუდევით და გაუწყებ თქვენ უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი ძალი და მოსლვად, არამედ თვთ ვხედვედით მისსა მათ სიმდიდრესა.

17. რამეთუ მოილო ღმრთისაგან მამისა პატრიუ და დიდებად, ჳმად, რომელი მოიწია ამისა ესევითარისაგან დიდად შეუნიერისა დიდებისა: ესე არს ძმ ჩემი საყუარელი, რომელი შესათნო-ვიყავ.

18. და ესე ჳმად ჩუენ გუესმა ზეცით მოსრული, მის თანა რად ვიყვენით მათსა მას წმიდასა.

C¹

19. და მაქუს ჩუენ უმტკიცისი საწინაწარმეტყუელოდ სიტყუად; რომელ კეთილად ჳყოთ, ეკრძალენით თუ ვითარცა სანთელსა აღნთებულსა წყუდი-აღსა ადგილსა, ვიდრე დღე განათლდეს და მთიები გამობრწყინდეს¹ გულთა თქუნთა.

(25)

20. ესემცა პირველად უწყით, რამეთუ ყოველი წინაწარმეტყუელებად წიგნისად თვისსა თავისა სათარგმანებელ არა არს.

21. რამეთუ არა ნებითა [z] კაცი-სადთა მო-სადამე -იწია² წინაწარმეტყუელებად, არამედ სულისა მიერ წმიდისა წუევეითა იტყოდეს წმიდანთ ღმრთისა კაცნი.

2

1. იყუნეს ცრუ-წინაწარმეტყუელნიცა ერსა შორის, ვითარცა-ეგე თქუნეს შორის ყოფად არიან ცრუ-მომღუარნი, რომელთა-იგი შემოილონ წვალებად წარწყმედისად და განმათავისუფლებელსა უფალსა მათსა უფარ-ჰყოფდენ და მოიზიდიდენ თავისა თჳსისათჳს მსთუად წარწყმედასა.

2. და მრავალნი შეუდგენ მათსა მას არაწმიდებასა, რომელთაგან გზად იგი კეშმარტებისად იგებოდის.

3. და ანგაპრებითა და³ ტუყუელისა სიტყუთა თქუნეს გეტყეოდინან, რომელთა-იგი საშუკელი პირველითგან არა დაცხების და წარსაწყმედელსა მათსა არა პრულის.

4. [111] უკუეთუ ღმერთმან ანგე-ლოზთა მათ შეცოდებულთა არა პრი-

და, არამედ ჯაქუებითა მით წყუდი-აღსადთა შეაყენნა და მისცნა იგინი სატანჯველად⁴ ტანჯვითა დამარხვად.

5. და პირველსა მას სოფელსა არავე პრიდა, არამედ მერვლ ნოვე, სიმართლისა ქადაგი, დაჰმარხა და წყლით რლუნად იგი უღმრთოთა მათ⁵ საფელსა მოაწია.

6. და ქალაქები იგი სოდომელთად (და) გამორელთად დაწუა⁶ და დააქცია და დასაჯა და სახედ მერჳეთა მათ უღმრთოთათჳს დადვა.

7. და მართალი ლოთ, დაწუნებულნი შორის უწყსოთა მათ სიბილწით მავალთაჲს იქნას.

8. რამეთუ ხედვითა⁷ და სმენითა მართალი იგი დამკვდრებულ რად იყო მათ შორის, დლითი-დღედ სული იგი

¹ გამობრწყინდეს M. ² მოსადამოიწია M. ³ და³ ორჯერად გამოვრებული M-ში. ⁴ სატანჯველად (ორი ასო: „ტა“ სიტყვის ზემოთა წვრილი ასოებით ჩამატებული) M. ⁵ მას M. ⁶ სოდომელთად დაწუა M] „გამორელთად“ მერგვა მიწერილი სხვა ხელით. ⁷ ხედვიდა M.

C 1

მისი მართალი უფროებსა მის საქმე-
თავან იტანჯებოდა.

(26)

9. იცის უფალმან ღმრთის მსახურ-
თაჲ მათ [v] განსაცდელისაგან ჳსნაჲ,
ხოლო ცრუნი იგი დღესა ზას საშჯე-
ლისასა ტანჯვასა შინა დაიძარხნეს.

10. უფროეს-ლა კადნიერნი და თავ-
ჯდონი დიდებთათჳს არა ძწიან, არა-
წედ ჰგნობენ.

11. სადა-ლა ანგელოზნი ძლიერნი
ძალითა, რომელნი უფროეს არიან, ვერ
მოაწიიან¹ მათ ზედა უფლისა მიერ გმო-
ბისა საწჯელი.

12. ხოლო ესენი. ვითარცა პირუტყუ-
ნი საცხოვარნი, შობილნი ბუნებით
მოსასრველად და განსარყუნელად, რო-
მელ-იგი არა იციან და ჰგმობენ და
ჭრწნილებითა მათითა განირყუნენ.

13. და მოიღონ სასყიდელი სიცრუ-
ვისა მათისაჲ. გულის თქუმაჲ იგი შეუ-
რაცხიეს, ვითარცა დღს შეუბისაჲ².
შეგინებულნი და მიწიერნი იშუებენ
სიყუარულსა შინა მათსა და თქუენ
შეგ[112]ცხრებიან.

14. თუალნი ასხენ საესენი მრუშე-
ბითა, დაუცხრომელითა ცოდვითა, შე-
იტყუვიან სულთა დაუმტკიცებულთა³.
გულნი ჰჭონან წურთილნი ანგაპრე-
ბითა, წყევისა შეილნი.

15. დაუტევეს წრფელი გზაჲ და შე-
სცთეს, შეუდგან ივინი გზასა მას ბა-
ლამის ბოსორელისასა, რომელნან-იგი
სასყიდელი სიცრუვისაჲ შეიყუარა.

1. ესე, საყუარელნი, მეორედ მიე-
წერ თქუენდა წიგნსა, რომლითა განგა-
ლჳძებ თქუენ მოჳსენებითა ამით უმჯო-
ბსსისა გონებასა,

C 1

16. მამხილებელად აქუნდა თჳსისა.
უშრელოებისა კარაული უტყვ, რომელი-
კაცობრივითა კმითა იტყოდა და და-
აყენა წინაწარმეტყუელისაჲ მის უგუ-
ნურებაჲ.

17. ესე არიან წყარონი ურწყულნი
და არმურნი ქართა მიმოტაცებულნი,
რომელთათჳს წყუდიადი იგი ბნელისაჲ
დამარბულ არს.

18. რამეთუ გარდარეულსა მას ამა-
ოებისასა იტყვან და აიძულებენ გულის
[v] თქუმასა ჳორცთა ბილწებასა მათ,
რომელნი-იგი მციერედ განრინებულ
არიან⁴ საცთურისაგან სლვისა.

19. აზნაურებასა რასმე აღუთქუმენ
და ივინი მონანი არიან ხრწნილებისა-
ნი. რომლისაგან-იგი ვინ მოუიღლურ-
დეს⁵. მოსაცა მონა არნ.

20. უკუეთუ რომელნი-იგი განრინე-
ბულ იყუნეს შეგინებისაგან ამის სოფ-
ლისა მეცნიერებითა უფლისა ჩუენისა
და მაცხოვრისა იესუ ქრისტსსითა და
მასევე კუალად აღერიენეს და მოუძლურ-
დეს, ექმნა მათ უკუანაჲსკნელი იგი უძ-
რეს პირველისა.

21. უმჯობეს იყო მათა, ეცნავე თუმცა
არა გზაჲ იგი ჳეშმარიტებისაჲ, ვიდრე
ცნობასა და მართუკუნ ქცევასა მოცე-
მულისა მისგან მათა წმიდისა მცნებისა.

22. შეემთხვა მათ [113] ჳეშმარიტისა
მისებრ იგავისა: ძალი მიექცა თჳსსა
ნათხეევარსა და ლორი იმწუება საგო-
რელსა მწკრისასა.

3

2. რამათა მოგეჳსენნენ პირველ თქუმულ-
ნი⁶ იგი სიტყუანი წმიდათა წინაწარმე-
ტყუელთანი და მოციქულთა მათ თქუენთა
მცნებანი უფლისა და მაცხოვრისანი.

¹ მოაწიან M. ² შობისა M. ³ ასეა M (მოსალოდნელი იყო: შეიტყუვიან სულნი დაუმტკი-
ებულნი). ⁴ ამ სიტყვის წინ კიდევ იკითხება: არი M. ⁵ მოუძლურდეს M. ⁶ თქმულნი M.

C 1

(27)

3. ესემცა პირველად უწყით, რამეთუ მოიწივნენ უკუანასკნელთა¹ დღეთა სიკიცხვეით ნეკიცხველნი, გულის თქუ-მისაებრ თვისისა შავალნი,

4. და იტყოდინან. სადა არს აღთქუ-მა იგი მოსლვისა მისისაჲ? ვინაჲთგან მამათა დაისუენეს, ყოველივე ესრტთ ჰგეის დასაბამითგან დაბადებისაჲთ.

5. რამეთუ დააიწყდა მათ ესე ნეფ-სით, [ჲ] ვითარმედ ცანი იყუნეს მაშინ და ქუეყანაჲ წყალთაგან და წყალთა მიერ შეიქმნა სიტყუთა ღმრთისაჲთა.

6. რომლისაგან მაშინდელი იგი სოფელი წყლით რღუნეთა წარწყმედათ.

7. ხოლო აწ ცანი და ქუეყანაჲ მითვე სიტყუთა დაუნჯებულ არიან და დამარ-ხულ დღედ საშჯელისა და წარწყმე-ლისა² უღმრთოთა კაცთაჲსა.

(28)

8. ერთიმცა ესე ნუ დაგავიწყდების, საყუარელნო, რამეთუ ერთი დღს უფ-ლისა მიერ ვითარცა ათასი წელი და ათასი წელი ვითარცა ერთი დღს.

9. არა ყოვნოს უფალმან აღთქუმად იგი, არამედ სულ-გრძელ არს თქუენდა, არავისი ჰნებავს წარწყმედაჲ, არამედ ყოველთა სინანულად მოსლვაჲ.

10. ხოლო მოიწიოს დღს იგი უფ-ლისაჲ, ვითარცა მპარავი, რომელსა შინა ცანი მძაფრიად წარტლენ და წესნი იგი დაიწუნენ და დაზულენ და [114] ქუეყანაჲ და წას შინა საქმენი დაი-წყუნენ.

11. რაჲამს ესრეთ ესე ყოველნი და-ზულეობდინან, რაბამ გიღირს თქუენ

C 1

ყოფად წმიდითა სლვითა და კეთილითა მსახურებითა.

12. მოელოდეთ და ისწრაფდით მოსლვასა მის დღისა ღმრთისასა, რომელსა შინა ცანი მჭურვალენი დაირ-ღუნენ³ და წესნი დაიწუნენ და დადნენ.

13. ახალთა ცათა და ახალსა ქუეყა-ნასა მსგავსად აღთქუმისა⁴ მისისა მო-ველით, რომელსა შინა სიმართლს დამ-კვდრებულ არს.

14. ამისთჳს, საყუარელნო, ამას მოე-ლოდეთ, და ისწრაფეთ შეუგინებულად და უბიწოდ მისა, რაჲთა იპოვნეთ მშჯღობითა.

15. და უფლისა იგი სულ-გრძელებად ცხორებდად შეჰრაცხეთ, ვითარცა-იგი საყუარელმან ძმაჲნ [ჲ] ჩუენმან პავლე, მსგავსად მოცემულისა მის მისისა სი-ბრძნისა მიწერა თქუენდა.

16. ვითარცა-იგი ყოველთა შინა წიგნთა მისთა იტყუს ამისთჳს, რომელ-იგი არიან ძნიად საცნაურ რაჲმე, რომელსა-იგი უსწავლენნი და დაუმტკიცე-ბელნი⁵ გარდააქცევენ, ვითარცა სხუათა წიგნთა მსგავსად მათისავე მის წარ-წყმედისა.

17. ხოლო თქუენ, ძმანო, ესე წინაჲს-წარ უწყით, ეკრძალენით, რაჲთა არა უჯეროსა მას საცთურსა ერჩდეთ და განსცუვეთ სიმტკიცისაგან თვისისა.

18. აღორძნდებოდეთ მაღლითა და მეცნიერებითა უფლისა ჩუენისა და მაცხოვრისა იესუ ქრისტესითა. მისა დიდებაჲ აწ და მარადის და დღეთა მათ საუკუნეთა. ან.

ქრ. ყრ. რჩ

¹ უკუანასკნელთა M. ² წარწყმედესა M. ³ დაირღუნენ M. ⁴ აღთქუმისისა M. ⁵ დაუმტკიცებულნი M.

1

(29)

1. [115] რომელი¹ იყო პირველი თვან, რომელი გუესმა და ვიხილეთ თუალითა ზუენითა, რომელი-იგი ვიხილეთ და ჭელნი ჩუენნი მსახურებდეს სიტყუასა მას ცხორებისასა.

2. და ცხორებამ იგი გამოცხადნა და რომელი-იგი ვიხილეთ, ეწამებთ და გითხრობთ² თქუენ ცხორებასა მას საუკუნესა, რომელი იყო მამისა თანა და გამოგზნდა ჩუენ;

3. რომელი ვიხილეთ, ეწამებთ და გითხრობთ² თქუენ, რაჲთა თქუენცა ზიარებამ გაქუენდეს ჩუენ თანა და ზიარებამ იგი ჩუენი მამისა თანა და ძისა მისისა თანა იესუ ქრისტესა.

4. და ამას მიეწერ თქუენდა, რაჲთა სიხარული იგი ჩემი იყოს სავეს.

5. და ესე არს აღთქუმამ, რომელი გუესმა მისგან და გითხრობთ² თქუენ, რამეთუ ღმერთი ნათელ არს და ბნელი მის თანა არა არს არცა ერთ.

6. [ჲ] უკუეთუ ვთქუათ, ვითარმედ

ზიარებამ მაქუს მის თანა და ჩუენ ბნელსა შინა ვილოდით, ვტყუევით და არა ვყოფთ ჭეშმარიტებასა.

7. უკუეთუ ნათელსა შინა ვილოდით, ვითარცა-იგი ნათელსა შინა არს, ზიარებამ მაქუს ურთიერთას. და სისხლი იგი იესუესი, ძისა მისისაჲ განმწმედს ჩუენ ყოვლისაგან ცოდვისა.

(30)

8. უკუეთუ ვთქუათ, ვითარმედ ცოდვამ არა გვქნენის, თაჲთა თჲსთა ვაცთუნებთ და ჭეშმარიტებამ ჩუენ თანა არა არს.

9. უკუეთუ აღვიარნეთ ცოდვანი ჩუენნი, სარწმუნო არს და მართალ, რაჲთა მოგვტევენეს ჩუენ ცოდვანი ჩუენნი და განმწმიდნეს³ ჩუენ ყოვლისაგან სიკრუვისა.

10. უკუეთუ ვთქუათ, ვითარმედ არა-რაჲ ვცოდეთ, უტყუევით მას [116] და სიტყუამ მისი არა არს ჩუენ შორის.

2

1. შვილნო ჩემნო, ამას მივსწერ თქუენდა, რაჲთა არა სცოდოთ. და უკუეთუ ვინმე ცოდოს, ნუგეშინის-მცემელი გუვის მამისა მიწართ იესუ ქრისტე მართლ.

2. და იგი არს მომტევებელ ცოდვათა ჩუენთა, არა ხოლო ცოდვათა ჩუენთა, არამედ ყოვლისა სოფლისა.

3. და ამით ვცნათ, რამეთუ ვიცით იგი, უკუეთუ მცნებათა მისთა ვიმარხვიდეთ.

4. რომელმან თქუას, ვითარმედ ვიცან იგი და მცნებათა მისთა არა იმარხვიდეს, იგი მტყუარი არს და ჭეშმარიტებამ არა არს მის თანა.

¹ რი¹ლი (?) M. ² გითხრობ M. ³ განმწმდიდნეს M.

C 1

5. ხოლო რომელმან დაიმარხნეს სიტყუანი მისნი, კემზარითად მის თანა სიყუარული ღმრთისაჲ აღსრულებულ არს, ამით უწყოდით, რამეთუ მის თანა ვართ.

6. რომელმან თქუას მის თანა ყოფაჲ, ჯერ-არს მისა, ვითარცა-იგი თავადი ვიდოდა, ეგრესა მისა სლვაჲ.

(31)

7. საყუარელნო, არა მცნებასა ახალსა [უ] მივსწერ¹ თქუენდა, არამედ მცნებასა პირველსა, რომელ გაქუნდა დასაბამითგან. მცნებაჲ იგი პირველი არს სიტყუაჲ იგი, რომელი გასმიეს.

8. და კულად მცნებასა ახალსა მივსწერ¹ თქუენდა, რომელი არს კემზარით მის წინაშე და თქუენ შორის, რამეთუ ბნელი წარვალს და ნათელი იგი კემზარითი აწვევ ჩანს.

9. რომელმან თქუას ნათელსა შინა ყოფაჲ და იმჲა თუხი სძულდეს, ბნელსა შინა არს ვიდრე აქამომდე.

10. რომელსა უყუარდეს ძმად თუხი, ნათელსა შინა არს და საცთური მის თანა არა არს.

11. ხოლო რომელსა სძულდეს ძმად თუხი, ბნელსა შინა არს და ბნელსა ვალს და არა იყის, ვიდრე ვალს, რამეთუ ბნელმან დაღვრმნა მას თულანი.

12. მივსწერ¹ თქუენდა, შვილნო, მიგეტევებიან თქუენ ცოდვანი თქუენნი [117] სახელითა მისითა.

13. მივსწერ¹ თქუენდა, მამანო, რამეთუ იცანთ პირველი იგი.

14. მივსწერ¹ თქუენდა, კაბუენო, რამეთუ ძლიერ ხართ და სიტყუად ღმრთისაჲ თქუენ თანა დაღვრომილ არს და გიძლევებს² ბოროტსა.

15. ნუ გიყუარს სოფელი ესე და ნუცა-ლა რაჲ არს სოფლისაჲ მის. უკუე-

C 1

თუ ვის უყუარდეს სოფელი ესე, არა არს სიყუარული ღმრთისაჲ მის თანა.

16. რამეთუ ყოველივე სოფელსა შინა ესე არს გულის თქუმაჲ ჯოცთაჲ და გულის თქუმაჲ თულთაჲ და სილალმ ამის ცხოვრებისაჲ; არა არს ესე მამისაგან, არამედ სოფლისაგანი არს.

17. და სოფელი ესე წარჯდეს და ყოველი გულის თქუმაჲ მისი, ხოლო რომელმან ყოს ნებაჲ ღმრთისაჲ, იგი ეგოს უკუნისამდე.

18. ყრმანო, უკუნანასკნელი ჟამი არს და ვითარცა-იგი გასმია, ვითარმედ ანტექრისტე მოწავალ არს და აწცა-ანტექრისტენი მრავალნი არიან, რომლითა უწყით, ვითარმედ უკუნანასკნელი [უ] ჟამი არს.

19. ჩუენგან განვიდეს, არამედ არა იყუნეს ჩუენგანნი; უკუეთუმცა იყუნეს ჩუენგანნი, და-მცა-დგრომილ იყუნეს ჩუენ თანა, არამედ რათა ცხად იყუნენ, რამეთუ არა არიან ყოველნი ჩუენგანნი.

20. და თქუენ ცხებულებაჲ გაქუს წმიდისაგან და იცით ყოველი.

21. არა ეგრე მივწერ² თქუენდა, ვითარმედ იცით კემზარითებაჲ, არამედ იცით იგი და რამეთუ ყოველი ტყუელი კემზარითებისაგან არა არს.

22. ვინ-მე არს მტყუარი³ იგი? ანუ არა იგი, რომელმან უვარ-ყოს, ვითარმედ იესუ არა არს ქრისტე? ესე არს ანტექრისტე; რომელმან უვარ-ყოს მამად, მან მცა უვარ-ყოს.

23. ყოველმან რომელმან უვარ-ყოს ძმ, მის თანა არცა მამად არს; რომელმან აღიაროს მც, მამად არცა მის თანა არს.

24. თქუენ. რომელ იგი გესმაჲ პირველითგან, თქუენ თანა ეგენ. უკუეთუ

¹ ასეა M (ზოგან „მივსწერ“, ზოგან „მივწერ“). ² გილვეის M. ³ მტუარი M

ტ¹

...თქუენ თანა ეგოს, რომელი-იგი პირ-
ველითგან გესმა, თქუენცა მამისა თანა
და ძისა თანა [118] ეგნეთ.

25. და ესე არს აღთქუმაჲ, რომელ-იგი
მან აღმოთქუა ჩუენ ცხორებაჲ საუკუნს.

26. ესე მიეწერე¹ თქუენდა მაცთუნე-
ბელთა მათ თქუენთათჳს.

27. და თქუენ ცხორებაჲ იგი რო-
მელი მიიღეთ მისგან, ჰგეის თქუენ თანა
და არა გიგზს, ვითარმცა ვინ გასწავა
თქუენ, არამედ მანვე ცხორებამან გა-

ტ¹

სწაოს თქუენ ყოველისათჳს. ქეშპარიტ
არს და არა არს ტყუელი და ვითარცა-
იგი გასწავა თქუენ, ეგენით მას ზედა.

28. აწ, შეილნო, ეგენით მას ზედა,
რამთა, რაჲმს გამოჩნდეს, მაქუნდეს
განცხადებულებაჲ და არა მრცხუენეს
მისგან ზოსლვასა მას მისსა.

29. უკეთეთ იხილეთ, ვითარმედ მარ-
თალ არს, უწყოდეთ, რამეთუ ყოველ-
მანვე რომელმან ყოს სიმართლს, მის-
გან შობილ არს.

3

1. იხილეთ, რავედენი სიყუარული [უ]
მომცა ჩუენ მამაჲან, რამთა შეილ
ღმრთისა გუერქუჳს და ვართცა. ამის-
თჳს სოფელმან არა მიცინს ჩუენ,
რამეთუ არცა იგი იცნა.

(33)¹

2. საყუარელნო, აწ შეილნი ღმრთი-
სანი ვართ და არღა გამოჩინებულ არს,
რამ ყოფად ვართ. ესე ვიცით, რამეთუ
რაჲმს გამოცხადნეს, მსგავს მისა ვიყუ-
ნეთ, რამეთუ ვიხილოთ იგი, ვითარ-
ცა-იგი არს.

3. და ყოველსა რომელსა აქუნდეს
სასოებაჲ ესე მისა მიმართ, განიწმი-
დოს თავი თჳსი, ვითარცა-იგი წმიდა
არს.

4. ყოველმან რომელმან ქნეს ცოდ-
ვაჲ, მან უშჯულოებაჲცა ქნეს და ცოდ-
ვაჲ იგი არს უშჯულოება.

5. და იცით, რომელი-იგი გამოჩნდა,
რამთა ცოდვანი ჩუენნი ავოცნეს [119]
და ცოდვაჲ მის თანა (არა) არს.

6. ყოველი რომელი მის თანა ეგოს,
მან არა ცოდოს; ყოველი რომელი
ცოდვიდეს, მას არა უხილავს იგი, არცა
იცის იგი.

7. ყრმანო, ნუმცა ვინ გაცთუნებს
თქუენ. რომელმან ქნეს სიმართლს,
იგი მართალ არს.

8. რომელმან ქნეს ცოდვაჲ, იგი ეშ-
მაკისავანი არს, რამეთუ დასაბამითგან
ემშაკი ცოდავს.

(34)

ამისთჳს გამოცხადნა ძმ ღმრთისაჲ,
რამთა დაარღუნეს საქმენი ეშმაკისანი.

9. ყოველი რომელი შობილ არს
ღმრთისაგან, მან ცოდვაჲ არა ქნეს,
რამეთუ თესლი მისი მის თანა დადგრო-
მილ არს და ვერ ჰელ-წიფიფების ცოდ-
ვად, რამეთუ ღმრთისა მიერ შობილ არს.

10. ამით ცხად არიან შეილნი ღმრთი-
სანი და შეილნი ეშმაკისანი. ყოველმან
რომელმან არა ქნეს სიმართლს, იგი
არა არს ღმრთისაგან და რომელსა არა
უყუარდეს ძმაჲ თჳსი.

11. რამეთუ ესე არს აღთქუმაჲ, რო-
მელი გესმა დასაბა[უ]ნითგან, რამთა
იყუარებოდით ურთიერთას.

12. ანუ არა კან უკეთურისაგან²
იყო და მოკლა ძმაჲ თჳსი? და რამსათჳს
მოკლა იგი? რამეთუ საქმენი მისნი ბო-
როტ იყუნეს, ხოლო მშისანი—მართალ.

¹ წინა თავი (32-ე) M-ში არსადა აღნიშნული. ² უკეთურისაგან M.

C 1

13. ნუ გიკვრნ, ძმანო, რამეთუ გეძლობს თქუენ სოფელი.

14. ჩუენ ვიცით, რამეთუ მივიცვალენით სიკუდილისაგან ცხორებად, რამეთუ გვყუარან ძმანი. რომელსა არა უყუარდეს, დადგრომილ არს სიკუდილისა თანა.

15. ყოველსა რომელსა სძულდეს ძმად თვისი, კაცის-მკლველი არს და იცით, რამეთუ ყოველსა კაცის-მკლველსა არა აქუს ცხორებად საუქუნოჲ მის თანა დადგრომილ.

16. ამით ვცნათ სიყუარული, რამეთუ მან ჩუენთვის სული თვისი დადვა და ჩუენცა გვიირს ძმათათჳს თავისა დიდებაჲ.

17. უკუეთუ ვისმე აქუნდეს საცხორებელი ამის სოფლისაჲ და იხილოს ძმად თვისი, რომელსა უქმდეს [120] რაჲმე და დაჰსნეს¹ ნაწლევნი თჳსნი მისგან, ვითარ-ნე სიყუარული ღმრთისაჲ ჰვიეს მის თანა?

18. შეილნო, ნუმცა იყუარობთ სიტყუათა, ნუცა ენითა ხოლო, არამედ საქმიითა და ქეშმარიტებითა.

†

1. საყუარელნო, ნუ ყოველი სული გრწამნ, არამედ გამოიცადენით სულნი, უკუეთუ ღმრთისაგან იყუნენ, რამეთუ მრავალნი ცრუ-წინაწარმეტყუელნი გამოსრულ არიან სოფლად.

2. ამით საცნაურ არს სული ღმრთისაჲ: ყოველმან სულმან რომელმან აღიაროს იესუ ქრისტეჲ კორციელად⁴ მოსრული, იგი ღმრთისაგანი არს;

3. და ყოველმან სულმან რომელმან არა აღიაროს იესუ კორციელად მოსრული, იგი არა ღმრთისაგანი არს. და ესე იგი არს ანტექრისტსთვის⁵ რო-

C 1

19. ამით საცნაურ ვიყუნეთ², რამეთუ ქეშმარიტებისაგან ვართ და წინაშე მისსა გულნი ჩუენნი გვრწმუნებთან.

20. უკუეთუ გუგმობდეს³ გული ჩუენი, უფროჲს არს ღმერთი გულისა ჩუენისა და იცის ყოველი.

21. საყუარელნო, უკუეთუ გული ჩუენი არა გუგმობდეს³ ჩუენ, განცხადებულებაჲ გუაქუს ღმრთისა მიმართ.

22. და რად-იგი ვითხოვოთ, მოვილოთ მისგან, რამეთუ მცნებათა მისთა ვიმარხავთ და სათნოებასა წინაშე მისსა ვჰყოფთ.

23. და ესე არს მცნებაჲ მისი, რად-თა გურწმუნეს სახელი ძისა მისისა იესუ ქრისტესი, და ვჰყუარობდეთ ურთიერთას, ვითარცა-იგი მან მომცა ჩუენ მცნებაჲ.

24. და რომელი იმარხვიდეს მცნებათა მისთა, [ჲ] მის თანა ჰვიეს და იგი თავადი მის თანა და ამით უწყით, რამეთუ ჩუენ თანა არს სულისა მისისაგან, რომელი მომცა ჩუენ.

მელ გასმიეს; ვითარნედ მოსულად არს და აწუცა სოფელსა შინა არს.

4. ხოლო თქუენ ღმრთისაგანნი ხართ, შეილნო, და გიძლევით მათ(და); რამეთუ უფროჲს არს, რომელი თქუენ შორის არს, ვიდრე-და [121] რომელი-იგი სოფელსა შორის არს.

5. იგინი სოფლისაგანნი⁶ არიან, ამისთვისცა სოფლისაჲ იტყუან და სოფელი ისმენს მათსა.

6. ხოლო ჩუენ ღმრთისაგანნი ვართ; რომელმან იკოდის ღმერთი, ისმინოს ჩუენი; რომელი არა იყოს ღმრთისაგანი, მან არა ისმინოს ჩუენი. ამის

¹ დაჰსნეს M = დაჰსნეს = დაჰწმენს. ² იყუნეთ M. ³ გუგმობდეს M. ⁴ კორციელად M. ⁵ ანტექრისტსთვის M. ⁶ სოფლისაგანნი M.

ს¹

გამო უკუე ვცნათ სული ჭეშმარიტებისაჲ და სული მაცოთრებისაჲ.

7. საყუარელნო ჩემნო, ვიყუაროდეთ ურთიერთას, რამეთუ სიყუარული ღმრთისაგან არს და ყოველი რომელი ჰყუაროდეს, ღმრთისაგან შობილ არს და იცის ღმერთი.

8. რომელსა არა უყუარდეს, მან არა იცის ღმერთი,

(35)

რამეთუ ღმერთი სიყუარული არს.

9. ამით გამოცხადანა სიყუარული ღმრთისაჲ ჩუენ შორის, რამეთუ ძმ¹ თვისი მხოლოდ შობილი მოავლინა ღმერთმან სოფლად, რაჲთა ვცხონდეთ მის მიერ.

10. [უ] ამით ჩანს სიყუარული, არა თუ ჩუენ შევიყუარეთ¹ ღმერთი, არამედ მან პირველად შემეყუარანა ჩუენ და მოავლინა ძმ¹ თვისი მლხინებულად ცოდვათა ჩუენთა.

11. საყუარელნო, უკუეთუ ღმერთმან ესრეთ შემეყუარანა ჩუენ და ჩუენცა თანა-გუაც ურთიერთას სიყუარული.

12. ღმერთი არასადა (ვის) უხილავს. უკუეთუ იყუაროდეთ ურთიერთას, ღმერთი ჩუენ შორის არს და სიყუარული² მისი ჩუენ შორის აღსრულებულ არს.

13. ამით უწყოდით, რამეთუ მის თანა ვჰვით და იგი ჩუენ შორის, სულისა მისისაგან მომცა ჩუენ.

14. და ჩუენ ვიხილეთ და ვწამებთ,

(36)

1. ყოველსა რომელსა ჰრწმენეს, რამეთუ იესუ არს ჰრისტე, იგი ღმრთისაგან შობილ არს და ყოველსა რომელსა უყუარდეს მშობელი იგი, უყუარდეს შობილი იგიცა მისგან.

2. ამით უწყოდით, რამეთუ გკუარან

ს¹

რამეთუ მაიმან მოავლინა (ძმ) მაცხოვრად სოფლისა.

15. რომელმან აღიაროს, რამეთუ იესუ არს ძმ¹ ღმრთისაჲ, ღმერთი მის თანა არს და იგი ღმრთისა თანა.

16. და ჩუენ ვიცანთ და გურწამს სიყუარული, რომელი აქუს ღმერთსა ჩუენდა მომართ. [122] ღმერთი სიყუარული არს და რომელი ეგოს სიყუარულია ზედა, იგი ღმრთისა თანა ჰგვის და ღმერთი მის თანა.

17. ამით აღსრულებულ³ არს სიყუარული ჩუენ თანა, რაჲთა განცხადებულებაჲ გუაქუნდეს დღესა მას საშჯელისასა, რამეთუ ვითარცა-იგი თავადი არს, ეგრეცა ჩუენ ვართ სოფელსა მას.

18. შიში არა არს სიყუარულსა თანა, არამედ სრულმან სიყუარულსა გარედანდევნის შიში, რამეთუ შიშისა ტანჯვაჲ აქუს, ხოლო მოშიში იგი არა სრული არს სიყუარულსა ზედა.

19. ჩუენ ვიყუაროდეთ, რამეთუ ღმერთმან პირველად შემეყუარანა ჩუენ.

20. უკუეთუ ვინმე თქუას: მიყუარს ღმერთი და ძმად თვისი სიულდეს, იგი მტყუარი არს; რომელსა არა უყუარდეს ძმად თვისი რომელი იხილა, ღმერთი რომელი არა იხილა, ვერ ჰელ-წიფების შეყუარებად.

21. და ესე მცნებაჲ მოვიღეთ მისგან, [უ] რაჲთა რომელსა უყუარდეს ღმერთი, უყუარდეს ძმადცა თვისი.

5

შვილი ღმრთისანი, რაჲმს ღმერთი გკუარდეს და მცნებათა მისთა ეყოფდეთ.

3. რამეთუ ესე არს სიყუარული ღმრთისაჲ, რაჲთა მცნებათა მისთა ვიმარხვიდეთ და მცნებანი მისნი მინიმე, არა არიან.

¹ შევიყუარეთ M. ² სიყუარული M. ³ აღსრულებუ M.

C¹

4. რამეთუ ყოველი რომელი შობილ იყოს ღმრთისაგან, სძლეეს¹ სოფელსა და ესე არს ძლევაჲ, რომელი სძლეეს სოფელსა სარწმუნოებაჲ ჩუენი.

5. ...

რამეთუ იესუ არს ძმ ღმრთისაჲ.

6. რამეთუ ესე არს, რომელი ზოვიდა წყლითა და სისხლითა; და სული არს მოწამე, რამეთუ სული არს ჰეშმარიტებაჲ.

7.

8. რამეთუ სანნი არიან, რომელნი წამებენ: სული, სისხლი და წყალი და სანნივე ესე ერთისა შინართ არიან.

9. [123] უკუეთუ კაცთაჲ წამებდაჲ მოვილით, წამებდა ღმრთისაჲ უფროჲს არს, რამეთუ ესე არს წამებაჲ ღმრთისაჲ, რამეთუ წამა ძისა მისისათჳს.

10. რომელსა ჰრწმენეს ძმ ღმრთისაჲ, აქუნდეს წამებაჲ იგი ღმრთისაჲ თავისა თჳსისა თანა; რომელსა არა ჰრწმენეს ძმ, მტყუერად გამოაჩინა იგი, რამეთუ არა ჰრწმენა წამებაჲ იგი, რომელ წამა ღმერთმან ძისა თჳსისათჳს.

11. და ესე არს წამებაჲ, რამეთუ ცხორებაჲ საუკუნოჲ მომცა ჩუენ ღმერთმან და ესე არს ცხორებაჲ ძისა მისისა თანა².

12. რომელსა აქუნდეს ძმ, აქუნდეს მას ცხორებაჲცა. რომელსა არა აქუნდეს ძმ ღმრთისაჲ, მას ცხორებაჲ არა აქუს.

C¹

(37)

13. ესე მივწერე თქუენდა, რაჲთა უწყოდით³, რამეთუ გაქუს ცხორებაჲ საუკუნოჲ, რომელთა ჰრწამს სახელა ძისა მისისაჲ.

14. და ესე არს განცხადებულებაჲ, რომელ მაქუს მისა მიმართ, რამეთუ რომელი-იგი ვითხოოთ ნებისა მისისაებრ, ისმინოს ჩუენი.

15. და უკუეთუ ვიცით, რამეთუ ისმინოს ჩუენი. [უ] რომელ-იგი ვითხოოთ, ვიცით, ვითარმედ მაქუს თხოვაჲ იგი, რომელ ვითხოვეთ მისგან.

16. უკუეთუ ვინმე იხილოს ძმად თჳსი, რომელი ცოდვიდეს ცოდვასა არა სასიკუდინესა, ითხოოს და მოსცეს მას ცხორებაჲ; რომელნი-იგი ცოდვენ, არა სასიკუდინედ, არს ცოდვაჲ სასიკუდინოჲ, არა მისთჳს ვიტყჳ, რაჲთა ითხოოს.

17. ყოველივე სიკრუვე ცოდვა არს და არს ცოდვაჲ სასიკუდინს.

18. ვიცით, რამეთუ ყოველი რომელი შობილ იყოს ღმრთისაგან. დაიმარხის თავი თჳსი და ბოროტი არა შეეხოს მას.

19. ვიცით, რამეთუ ღმრთისაგან ვართ და ყოველი სოფელი ბოროტსა ზედა დგას.

20. და ვიცით, რამეთუ ძმ ღმრთისაჲ ნონავალ არს და მომცა ჩუენ გონებაჲ, რაჲთა ვიცოდით ჩუენ ჰეშმარიტი ღმერთი და ვართ ჩუენ ჰეშმარიტისა თანა ძისა მისისა. ესე არს ჰეშმარიტი ღმერთი და ცხორებაჲ საუკუნოჲ.

21. შეილწო, დაიცენით თავნი თჳს- [124]ნი კერპთაგან.

¹ სძლეეს] სძულს M. ² ამ სიტყვის შემდეგ კვლავ იკითხება ზედმეტი „არს“. ³ უწყოდით M.

(38)

1. მოხუცებული რჩეულსა დედუფალსა და შვილთა მისთა, რომელნი მე მიყუარან კეშმარიტებით. არა ხოლო მე, არამედ ყოველთა უცნობიეს კეშმარიტებაჲ

2. კეშმარიტებითა მით, რომელი დამკვდრებულ არს ჩუენ შორის და ჩუენ თანა იყოს უყუნისამდე¹.

3. იყოს ჩუენ თანა მადლი, მშუდობაჲ, წყალობაჲ ღმრთისა მიერ მამისა ქრისტე იესუჲს მიერ ძისა მამისაჲსა კეშმარიტებითა და სიყუარულით.

4. განვიხარე ფრიად, რამეთუ ეპოვე შეილთაგან შენთა, რომელნი ვლენან კეშმარიტებით, ვითარცა-იგი მცნებაჲ მოვიღეთ მამისაგან.

5. და აწ გიკითხავ შენ, დედუფალო, არა ვითარცა მცნებასა ახალსა მიესწერ შენდა, არამედ რომელი მაქუნდა დასაბამითგან, რაჲთა იყუარობდეთ ურთიერთას.

6. და ესე არს სიყუარული. რაჲთა ვიდოდით მცნებათაებრ მისთა და ესე არს მცნებაჲ, რაჲთა, ვითარცა-იგი გესმა დასაბ[ე]პანითგან, მას შინა ხუილოდით².

7. რამეთუ მრავალნი მაცთურნი შენოვიდეს სოფლად. რომელნი არა აღი-

არებენ იესუ ქრისტესა ჯორცითა მოსრულსა³, ესე არს მაცთური და ანტე-ქრისტე⁴.

8. ეკრძალებით თავთა თქუენთა, რაჲთა არა წარიწყმიდოთ, რაჲ-იგი ჰქმენით, არამედ სასყიდელი სავეებით მოილოთ.

9. ყოველივე წინამძღუარი, რომელი არა ეგოს მოძღურებასა ზედა ქრისტესსა, მის თანა ღმერთი არა არს, ხოლო რომელი ეგოს მოძღურებასა ზედა ქრისტესსა, მის თანა ძმცა და მამაჲცა არს.

(39)

10. რომელი მოვიდოდის თქუენდა, ესე მოძღურებაჲ არა მოაქუნდეს, ნუ შეიწყნარებთ მას სახილ და ნუცა მოიკითხავთ⁵ მას.

11. რომელმან მოიკითხოს, იგი ეზიარა საქმეთა მისთა ბოროტთა.

12. მრავალი მეგულება მიწერად თქუენდა, არამედ არა ვინებე ქარტითა და მელნითა⁶, ხოლო ვესაჲ მოსლვად თქუენდა და პირისპირ სიტყუად, რაჲთა სიხარული იგი ჩუენი იყოს სავეებით.

13. [12ჯ] გიკითხვენ შეილნი ღისა შენისა რჩეულისანი.

ქ-ი ყ-ი რ-ი

¹ ასეა მ. ² იოკე მ. ³ ხუდოდით მ. ⁴ მესრულსა მ. ⁵ ანტექრისტე მ. ⁶ მოიკითხავთ მ.
⁷ კეშმარიტებით (მელანითა).

ႠႠႠႠႠႠ ႠႠႠႠ Ⴀ

ႠႠႠႠ

ႠႠ

ႠႠ

1

(40)

(41)

1. მოხუცებული ვაიოსს საყუარელსა, რომელი მიუყარს ჭეშმარიტებით.

2. საყუარელო, ყოვლისათს გლოცავ შენ წარმართებად, ვითარცა-ეგე წარმოუმართებია სულსა შენსა.

3. რამეთუ განვიხარე ფრიად მომავალთაგან ძმათა, რომელნი წაშებდეს ჭეშმარიტებისა შენისათს, ვითარ-იგი შენ ჭეშმარიტებით ხუალ.

4. სხუა სიხარულ უფროდს ამისსა არა მაქუს, რადთა მესმოდის შვილთა ჩემთა ჭეშმარიტებით სლვაჲ.

5. საყუარელო, სარწმუნოდ ზამ, რომელ-ეგე იქმ ძმათა მიმართ და ესე უცხოთა.

6. რომელთა წამეს სიყუარულისა შენისათს წინაშე ეკლესიასა, რომელთა კეთილსა უყოფ და წარმოჰზავნი ღირსად ღმრთისა.

7. რამეთუ ქრისტეს სახელისათს გამოვიდეს და არაჲ გამოილეს წარმართთა[ს]გან.

8. რამეთუ ჩუენდა ჯერ-არს შეწყნარებაჲ ეგევითართაჲ¹ მათ. რადთა შემწევეყვნეთ ჭეშმარიტებასა².

9. მიეწერე ეკლესიასა, მთავრობის მოყუაო³ იგი მათი დიოტრეფე არა შემიწყნარებს ჩუენ.

10. ამისთს უკუეთუ მოვიდე, მოვანსენნე მას საქმენი მისნი, რომელთა იქმს სიტყუთა ბოროტითა, გუგმობს⁴ ჩუენ და ვერ კმა-ეყოფის ესე, არამედ არცა იგი შეიწყნარებს ძმათა, რომელთა ჰნებავს შეწყნარების, მათ აყენებს და კრებულისაგან განასხამს.

11. საყუარელო. ნუ ჰბაძვე ბოროტსა მას, არამედ კეთილსა, რამეთუ კეთილის მოქმედი იგი ღმრთისაგან არს, ხოლო ბოროტის მოქმედსა მას არა უხილავს ღმერთი.

12. დემეტრი⁴ წაგებულ არს ყოველთაგან და თუთ მის ჭეშმარიტებისაგან და ჩუენცა ვწამებთ და იცით, რამეთუ წაწებაჲ ჩუენი ჭეშმარიტი არს.

13. მრავალი მინდა მიწერად შენდა, [126] არამედ არა მნებავს მელანითა და ლერწმითა მიწერად შენდა.

14. ვესაჲ აღრე ხილვისა შენსა და პირისპირ ვიტყოდით.

15. გშუდობაჲ შენდა! გიკითხვენ შენ მეგობარნი⁵. კითხვაჲ არქუ მეგობართა ჩუენთა სახელით.

¹ ა აღარ იკითხება მ-ში. ² ჭეშმარიტებისა მ. ³ გუგმობს მ. ⁴ დემეტრი მ. ⁵ მეგობარნი მ.

(42)

1. იუდა, იესუ ქრისტესი მონაჲ, ძმაჲ იაკობისი, თქუენ, ღმრთისა მიერ მამისა შეუყარებულთა და ქრისტე იესუს¹ მიერ დამარხულთა,

2. წყალობაჲ თქუენ თანა და მშუღობაჲ და სიყუარული განმრავლდინ!

3. საყუარელნო, ყოველივე სწრაფაჲ ვეჲ მიწერად თქუენდა ზოგადისა მის ცხოვრებისა ჩუენისათჳს. ჯერ-მიჩნდა მიწერად თქუენდა. გლოცაჲ, ილუწილითა² მას ზედა, რომელი-იგი ერთვე მიეცა წმიდათა სარწმუნოებაჲ.

4. რამეთუ შემო-ვინზე-ვიდეჲ კაცნი, რომელნი მაშინვე პირველ წერილ იყუნეს ამას საშჯელსა, უღმრთონი³, რომელნი მადლსა ღმრთისა ჩუენისასა გარდააქცევენ არაწმიდებად და მხოლოსა ნფლობელსა [ვ] და უფალსა ჩუენსა იესუ ქრისტესა უყარ-ჰყოფენ.

5. მოკსენებაჲ თქუენი მნებაჲს, დაღთუ იკით ყოველი, რამეთუ ღმერთნან ერთ გზის ეგჳბტით ერი იგი ივსნა, ხოლო მეორედ ურჩინი იგი წარწყმიდნა.

6. ანგელოზნი, რომელთა არა დაი-მარხეს თჳსი იგი სამთავროჲ, არამედ დაუტევეს⁴ სამკვდრებელი ნათი, სანჯელად დიდისა დღისა. საკრველე-ბითა მით სანარადისოდათა წყუღიადსა ქუეშე დაჰმარხნა,

7. ვითარცა სოდომჲ და გომორაჲ: და გარემოჲს მათსა ქალაქები იგი; ეგრევე სახედ მათსა ისიძვიდეს და მიღვენებულ იყუნეს შედგომად⁵ კორცსა-უცხოსა, წინა სხენან სახედ ცეცხლისა-საუყუნისა, საშჯელი მიუღებდეს.

8. ეგრევე მსგავსად ესენი საჩუენებელსა იხილვენ, კორცთა შეაბილწებენ, უფლებასა შეურაცხ-ჰ[127]ყოფენ და დიდებასა ჰგმობენ.

9. ოდეს-იგი⁶ მიქაელ მთავარანგელოზი ეშაქსა მას ეშჯოდა⁷, ეტყოდა მოსეს კორცთათჳს, ვერ იკადრა საშჯელი გმობისაჲ მოწვევად მის⁸ ზედა. არამედ ჰრქუა: შეგრისხენ შენი უფალმან.

10. ხოლო ესენი, რომელ-იგი არა იციან გონებით⁹, ვითარცა პირუტყუთა საცხოვართა, მათ შინა განიხრწნებიან.

11. ვაჲ ჰათა, რამეთუ გზასა მას კაენისსა ვლენან და საცთურსა მას ბალაჲის სასყიდელსა აერიენეს და ცილობითა მით კორცსითა წარწყმდეს.

12. ესენი არიან, რომელნი სიყუარულთა მათ თქუენთა შებილწებულნი თანა-შეგცხრებიან და უშიშად თავთათჳსთა მწყსიან. ღრუბელნი ურწყულნი ქარისაგან მიმოტაცებულნი, ხენი ზამთრისანი უნაყოფონი ორ გზის მომწყდარნი, ძირით მოფხურდინი,

¹ იეს M. ² ილუწილით M. ³ უღმრთონი M. ⁴ დაუტევს M. ⁵ შემდგომად M. ⁶ ოდეს-იგი M. ⁷ ეშჯოდა M. ⁸ მის M. ⁹ გონებით M.

ტ 1

13. ლელვანი [ა] განძნებულისა ზღ-
სანი, რომელნი პერად აღმოაფქურევენ
თავისა თვისისა სირცხვლსა, ვარსკუ-
ლავნი ცთომილნი, რომელთათჳს წყუ-
ლიადი იგი ბნელი საუკუნოდ დამარ-
ხულ არს.

14. წინაწარმეტყუელა მათთჳს მეშ-
დემან ადამისითგან ენუქ და თქუა:
აჰა ესერა, მოვიდა უფალი ბევრეულითა
წმიდითა ანგელოზითა მისითა

15. ყოფად საშჯელისა ყოველათჳს
და მხილებად ¹ ყოველთა უღმრთოთა ²
ყოველთათჳს საქმეთა უღმრთოებისა
მათისათა, რომლითა შესკოდეს. ყოველ-
თათჳს ფიტყბელთა სიტყუათა, რომელთა
იტყოდეს მისთჳს ცოდვილნი უღმრ-
თონი.

16. ესენი არიან ³ მდრტკველნი,
მაბრალობელნი ⁴, გულის თქუმასა თავისა
მათისა მავალნი და პირი მათი იტყჳს
გარდარეულსა და თუალნი აღებენ წი-
ნაშე პირთა სარგებელისა მიზეზითა.

17. ხოლო თქუენ, საყუა[რ]ელნო,
მოივსენენით სიტყუანი იგი წინადაწარ
თქუმულნი ⁵ მოციქულთა მიერ უფლისა
ჩუენისა იესუ ქრისტესათა.

18. რამეთუ გეტყოდეს თქუენ, ვი-
თარმედ უკუანადასკნელთა ჟამთა მო-
ვინბე ვიდენ მეციცხველნი ესგავსად

ტ 1

გულის თქუმისა თვისისა მავალნი
ულმრთოებისასა.

19. ესენი არიან, რომელნი გამოი-
შორებენ თავთა თჳათა, მშუმინჯიერნი,
რომელთა სულ არა აქუს.

20. ხოლო თქუენ, საყუარელნო, აღა-
შსნებდით თავთა თქუენთა წმიდითა
მაგით სარწმუნოებითა თქუენითა და
სულითა წმიდითა ილოცევდით.

21. თავნი თჳსნი საყუარულითა
ღმრთისადათა დამარხენით და მოელო-
დეთ წყალობასა უფლისა ჩუენისა იესუ
ქრისტესსა ცხობად საუკუნოდ.

22. და რომელთამე სწყალობდით ⁶
[ა] შეორგულეებულთა ⁷.

23. რომელთამე ივსნიდით და ვითარ-
ცა ცეცხლისაგან გამოიტაკებდით, რო-
მელნიმე გეწყალოდენ შიშით. გძულ-
დინ ჯორცთაგან შეგინებულიცა იგი
სამოსელი.

24. ხოლო რომელი-იგი შემძლებელ
არს დამარხვად თქუენდა შეუტოდებე-
ლად და დადგინებდა წინაშე დიდებიაა
მისისა უბიწონი სიხარულით.

25. მხოლოსა ღმერთსა მაცხოვარაა
ჩუენსა ქრისტე იესუსს მიერ უფლისა
ჩუენისა, დიდებაჲ და სიმაღლირს, სიმ-
ტიციჲ და ჯელმწიფებაჲ უწინარეს ყო-
ველთა საუკუნეთა და აწ და ყოველთა
მიმართ ჟამთა უკუნიითი უკუნისანდე. ან.

ქე, შეე მქლ ამის წიგნისა მომგებელი და იწენ მწრალი და
ბერი ჩემი მსკლი და ყნი ძმნი და მოქლრნი ჩემნი: იეფე, გი,
ქე, გბლ.

მდ ყთ

¹ მხილება M. ² M-ში ამ მუხლის ნაწილი: „თჳს და მხილებად ყოველთა უღმრთოთა“ წერი-
ლი ასოებითაა მიწერილი წაშლილი სტრიქონის შემდეგ, ხოლო მეორე სვეტის დასაწყისში
კვლავ მეორდება ბოლო მარცვლი „თა“. ³ არია M. ⁴ მამბრალობელნი. ⁵ წინადაწარ თქმულნი M.
⁶ სწყალოვდით M (ბანს ფეხი აკლია და ჯ-ს დაემსგავსა). ⁷ შეურგულეებულთა M.

ნაწყვეტიანი

ს რედაქციის შესანიშნავად

C

C

1

(1)¹

1. იაკობ, ღმრთისად და უფლისა ზესუ ქრისტის მონად, ათორმეტთა ნათესაეთა მიმოგანთესულთა, — გიხაროდენ!

2. ყოველივე სიხარულად შეჰრაცხეთ, ძმანო ჩემნო, რაემს განსაცდელსა შესცვეთ პირად-პირადსა;

3. უწყოდეთ, რამეთუ გამოცდილებად ეგე თქუენი სარწმუნოებისად შეიქმს მოთმინებასა,

4. ხოლო მოთმინებასა მას საქმეს სრული აქუნდინ და რადთა იყენთ სრულ და ყოვლად ცოცხალ და არარადთა ნაკლულევან.

5. უკუეთუ ვინმე თქუენგანი ნაკლულევან არს სიბრძნითა, ითხოვენ მისგან, რომელმან-იგი მოსცის ყოველთა, ღმერთმან, უსასყიდლოდ და არაიეს აყუედრის, და მოსცეს მას.

6. ითხოვდინ ხოლო სარწმუნოებით და ნუ ორგულებით, ხოლო რომელი-იგი ორგულებდეს, მსგავს არს იგი ღელვასა ზღვასა, ქართთა აღძრულსა და მიმოტაცებულსა.

7. ნუუკუე ჰგონებნ კაცი იგი, ვითარმედ მო- რამმე -ილოს უფლისაგან.

8. კაცი ორგული დაუდგრომელ არს ყოველთა გზათა მისთა.

9. იქადოდენ ძმად იგი მდაბალი აღმალეებასა თვისა,

10. და მდიდარი იგი — დამდაბლებასა თვისა, [257] რამეთუ ვითარცა ყუავილი თივისად, ეგრე წარცდეს.

11. გამობრწყინდა მზმ სიციხითა თვისითა და განაწმო თივად და ყუავილი იგი დასცვა და შუენიერებად პირისა მისისად წარწყმდა. ეგრეცა მდიდარი იგი სლვათა შინა თვსთა დაქნეს.

12. ნეტარ არს კაცისა მის, რომელმან დაუთმოს განსაცდელსა, რამეთუ გამოცდილ იქმნის და მოიღის გზგვნი იგი ცხოვრებისად, რომელ აღუთქუა ღმერთმან მოყუარეთა მისთა.

(2)

13. ხოლო რომელ-იგი განიცადებოდის, ნუ იტყუნ, ვითარმედ ღმრთისა მიერ განეცადები, რამეთუ ღმერთი გამოუცდელ არს ბოროტითა და არავის განსცდის იგი.

14. არამედ კაცად-კაცადი განიცადების თვისისაგან გულის თქუმისა, მიიზიდვის და იიძულების.

15. და მერმე გულის თქუმა იგი მიუდგის და შვის ცოდვად და ცოდვად იგი სრულ იქმნის და გამოშვის სიკუდილი.

16. ნუ სტოებით, ძმანო ჩემნო საყუარელნო!

17. ყოველივე მოცემული კეთილი და ყოველივე ნიჭი სრული ზეგარდამოსრულ

¹ აქ სათვალავის ნიშანი არ უხის.

ს

არს მამისაგან ნათლისაჲსა, რომლისა თანა არა არს ცვალება, გინა თუ [უ] ქცევისა აჩრდილის შეცოდება.

18. მას უნდა და გუშენა ჩუენ სიტყუთა ქენმარტებისაჲთა, რაჲთა ვიყვნეთ ჩუენ დასაბამ რაჲმე მის თანა დაბადებულ.

19. უწყოდეთ, ძმანო ჩემნო საყუარელნო, აწ უკუე: იყავნ ყოველი კაცი მოწრაფე სმენად, მძიმე სიტყუად, მძიმე გულის წყრომად.

20. რანეთუ გულის წყრომამან კაცი-სამან სიმართლჲ ღმრთისაჲ არა ქმნის.

21. ამისთჳს განიშოვრეთ ყოველივე მწინკულეეანებაჲ და მცტი იგი სიბოროტისაჲ, სიმშვდით შეიწყნარეთ ნერგი

ს

იგი სიტყუსაჲ მის, რომელი შემძლებელ არს ცხორებად სულთა თქუენთა.

22. და იყვენით მყოფელ სიტყუსა მის და ნუ ხოლო მსმენელ და შეურაცხის-მყოფელ თავთა თჳსთა.

23. უკუეთუ ეინმე მსმენელ ხოლო იყოს სიტყუსა მის და მყოფელ არა, ესეეთთარი მსგავს არს კაცისა მის, რომელმან განიცადის პირი ქმნულებისა თჳსისაჲ სარკითა.

24. რამეთუ განიცადის თავი თჳსი და წარვიდის და მეყსეულად დაავიწყდის, რაბამ არს.

25. ხოლო რომელმან მიჰხედა შჯულსა მას სრულსა აზნაურებასაჲსა და დაადგრა მას...

[აკლია]

[258] 10. ... ერნი ღმრთისანი ხართ, რომელნი-ეგე არა შეწყალებულ, აწ შეიწყალებენით.

(14)

11. საყუარელნო, გლოცავ თქუენ, ვითარცა მწირთა და წარმავლთა, განეშოვრენით კორციელთაგან გულის თქუმათა, რომელნი ეწყვებიან სულსა.

12. სლავა თქუენი წარმართთა შორის გაქუნდინ კეთილი, რაჟთა, რომლისათუს-იგი ძვრსა იტყვან თქუენთუს, ვითარცა ძვრის მოქმედთასა, კეთილთაგან საქმეთა შეეკუდენ და აღიღებდენ ღმერთსა დღესა მას მოხედვისასა.

13. დაემორჩილებით ყოველსა კაცობრივსა დაბადებულსა უფლისათუს: გინა თუ მეფესა, რამეთუ ყოველსა ზედა არს;

14. გინა თუ მთავართა, ვითარცა მის შიერ მოვლინებულთა შურის მეძიებელად ბოროტის მოქმედთათუს და მაქუშელად კეთილის მოქმედთათუს.

15. რამეთუ ესრჳთ არს ნებაჲ ღმრთისაჲ კეთილის მოქმედთათუს დაყოფად პირთა კაცთა უგუნურთა უმეცარებისაგან,

16. ვითარცა აზნაურნი და ნუ ვითარცა საფარველად გაქუნ უკეთურებისა აზნაურებაჲ ეგე, არამედ ვითარცა მონანი ღმრთისანი

17. ყოველთა პატივ-სცემდით, ძმათა

ჰყუარობდით, ღმრთისა გემინოდენ, ეფე[ა]სა დაემორჩილებით.

(15)

18. მონანი დაემორჩილებით ყოველთა მოშიშებითა უფალთა თუსთა, ნუ ხოლო სახიერთა და ტკბილთა, არამედ უსახურთაცა.

19. რამეთუ ესე არს მაღლი ღმრთისაგან: უკუეთუ გონებისათუს კეთილისა დავითმინით მწუხარებაჲ, გუევენებინ თუ სიცრუით.

20. რომელი უმჯობეს არს, უკუეთუ ვცოდვიდეთ და დავიქნჯნებოდით და მოვითმენდეთ? არამედ უკუეთუ კეთილსა იქმოდით და გვენებოდის და მოითმენდეთ, ესე მაღლი ღმრთისაგან არს.

(16)

21. იჩინებითვე ამისთუს, რამეთუ ქრისტემანცა ივნო თქუენთუს და თქუენ დაგიტევა კელით წერილი, რაჟთა შეუდგეთ კულასა მისსა;

22. რომელმანი-იგი ცოდვაჲ არა ქმნა, არცა იპოვა ზაკუეჲ პირსა მისსა;

23. რომელი იგინებოდა და არავის აგინებდა, ევენებოდა და არავის უთქუმიდა, მიეცა მსაჯულსა სიცრუით;

24. რომელმანი ცოდვანი ჩუენნი თავს-ისხნა ჳორციითა თუსითა, ძელსა ზედა დამოკვიდა, რაჟთა ჩუენ ცოდვისაგან განვეშოვრნეთ და სიმართლით ვცხოვნდებოდით, რომლისა-იგი წყლულებითა გან [259] ვიკურნებით.

C

25. რამეთუ იყვენით ვითარცა ცხოვარი შეცთომილინი, არამედ მოქცეულ

C

ხართ აწ მწყემსისა მის და მოლუაწისა-სულთა თქუენთაჲსა.

3

(17)

1. ეგრეცა ცოლნი დაემორჩილენით თჳსთა ქმართა. დაღათუ გიეთნიმე ურჩ არიან სიტყჳსა, დედათა სლვისაგან თჳნიერად სიტყჳსა შეეძინენ,

2. ჰედვიდენ რაჲ იგინი შიშით წმიდასა მას სლვასა თქუენსა,

3. რომელ-ესე არს არა გარეშეთა მით განთხზევთა¹ თმისათა² და ოქროსა წესხმითა, გინა შემოსითა სამოსლისა შემკეთა,

4. არამედ დაფარულითა მით გულისა კაცისაჲთა უხრწნელითა მით სინჯდისაჲთა და ყუდროებისა სულითა, რომელ არს წინაშე ღმრთისა პატივისან.

(18)

5. ესრევე ოდესმე წმიდანისა იგი დედანი, რომელნი ესეიდეს ღმერთსა, შეიქცობდეს თავთა თჳსთა და დამორჩილებულ იყვნენ თჳსთა ქმართა,

6. ვითარცა-იგი სარრა ერჩდა აბრაჰამს და უფლით ჰხადინ მას, რომლისა-იგი იქმნენით შვილ კეთილის მოქმედ და არა გეშინოდის არცა ერთისა შიშისა.

7. ქმარნი ეგრევე მსგავსად თანა-
[უ]-იყვნენდ შენდობით, ვითარცა უძლურმსთა ქურპერთა, დედათა, ცოლთა თქუენთა მისცემლდო პატრისა, ვითარცა თანა-მკვდრთა მადლისა მის ცხოვრებისათა, რაჲთა არა დააქადოთ ლოცვასა თქუენსა.

8. ხოლო დასასრულად ყოველნი ერთ-ზარხვა იყვენით, მოწყალე, ერთსა

ერთისა ვნებაჲ გიძნდინ, ძმათ მოყუარე, შემწყურებელ, მდაბალ.

9. ნუვინ ბოროტსა ბოროტისა წილ მიავებთ, ნუცა გინებასა გინებისა წილ, წინააღმდეგობასა მას აკურთხედით, რამეთუ ამისთჳს ირინენით, რაჲთა კურთხევაჲ დაიმკვდროთ:

(19)

10. რომელსა უყუარდეს სიყუარული ცხოვრებისაჲ და ხილვად დღენი კეთილისანი, დააცბრევენ ენაჲ თჳსი ბოროტისაგან და ბავითა ნუ იტყუნ ზაკუევასა.

11. მოაქციენ ბოროტისაგან და ქმენინ კეთილი, მოიძიენ მშუდობაჲ და მისდევდინ მას,

12. რამეთუ თუალნი უფლისანი მართალთა ზნდა და ყურნი მისნი ლოცვასა მათსა ზედა, პირი უჟულისაჲ მოქმედთა ზედა ბოროტისათა.

13. და ვინ-მე არს ბოროტის მყოფელ თქუენდა, [260] უკლებთ თქუენ კეთილია მობაჲჲ იქმნენთ?

14. დაღათუ გევენებოდის სიმართლისათჳს, ნეტარ ხართ; შიშისა მათისაგან ნუ გეშინინ, ნუცა შესძრწუნდებით.

15. უფალი იესუ ქრისტე წმიდა ყავთ გულთა შინა თქუენთა; განმზადებულ იყვენით მართლის სიტყჳს მიგებად ყოვლისა, რომელი ეძიებდეს სიტყჳსათქუენ შორის სასოებისა მისთჳს, არამედ სიმშუდით და შიშით.

16. გონებაჲ გაქუნდინ კეთილი, რაჲთა, რომლითა-იგი ძჳრსა გეტყოდიან, ჰრცხუნოდის მათ, რომელნი-იგი-

¹ განთხზენითა A.

² ეს სიტყვა ჩამატებულია სტრიქონებს შორის მკრთალი მელნითა და შესაძლოა სხვა ხელთაჲ.

C

გმძლავრობენ თქუენ კეთილითა მით ქრისტეს მიერ სლვითა.

(20)

17. უმჯობეს არს, კეთილსა თუ იქმოდით და ეგრე ჯერ-უჩნდეს ნებასა ღმრთისასა ჭნებად თქუენი, ვიდრე-ღა ბოროტსა თუ იქმოდით.

18. რამეთუ ქრისტემანცა ერთ გზის ცოდვითა ჩუენათუს იენო, მართალმან ცრუთათუს, რაჟთა ჩუენ წარგვდგინეს ღმრთისა, მოკუდა ჯორციითა და ცხოვნდა სულითა,

19. რომლისაგან საპყრობილესა მას შინა სულთა მივიდა და ქადაგა.

20. რომელნი-იგი ურჩ ოდესმე იყე-

C

ნეს, რაჟამს-იგი თავს-ელდა სულ-გრძელებასა ღმრთისასა, დღეთა მათ ნოესთა, [x] შემზადებასა კიღობნისასა, რომელსა-იგი შინა იყვენეს მცირედნი, ესე იგი არს რეანი სულნი განერნეს წყლისაგან.

21. რომლისა სახედ აწ თქუენცა გაცხოვენებს ნათლის-ლებად, არა ჯორცითაგან განშოვრებად მწინკულისად, არამედ გონებისა სათნო-ყოუად ღმრთისად აღდგომითა იესუ ქრისტესითა,

22. რომელი არს მარჯუენით ღმრთისა, რომელი აღმაღლდა ზეცად და დაემორჩილნეს მას ანგელოზნი და ჯელმწიფებანი და ძალნი.

4

1. ქრისტემან რაჟ იენო ჯორციითა, და თქუენცა იგივე გონებად შეიქურეთ-რომელმან იენო ჯორციითა, დაცხრობილ არს ცოდვისაგან,

2. რაჟთა არღარა იყოს კაცთა გულის თქუნასა, არამედ ნებითა ღმრთისაჟთა ნეშტნი იგი ჯორციელებისა ეანნი ცხოვრებად.

3. კმა არიან წარსრულნი იგი ეამნი ნებისაებრ წარმართთაჟსა საქნედ, რომელნი-იგი ვლენან არაწმიდებითა გულის თქუშითა და მთრვალობითა, სიმღერითა და შუეზითა და უჯგროჟთა კერპთ მსახურებითა.

4. რომლისაგან უჯვარს არა თანასრებად თქუენი მასვე არაწმიდებისა [261] აღძრვასა, გგმობენ.

5. რომელთა სიტყუად მიუგონ მას, რომელი-იგი განმზადებულ არს განშჯად ცხოველთა და მკუდართა.

6. რამეთუ ამისთუს ეხარა მკუდართა, რაჟთა ისაჯუნე კაცობრივ ჯორციითა

და ცხოვნდენ ღმრთისა მიერ სულითა.

7. რამეთუ ყოველთაჟ დასასრული მოიწია,

(21)

განიწმიდენით და განიფრთხვეთ ლოცვად.

8. ყოვლის წინა ურთიერთას სიყუარული განმარტებული გაქუნდინ, რამეთუ სიყუარულმან დაფარის სიმრაველს ცოდვითაჟ.

9. სტუმრის მოყუარე იყვენით ურთიერთას თჯნიერ დრტჯნისა.

10. კაცად-კაცადმან ვითარცა მიილა ღმრთისაგან მადლი, მას ეგრევე ურთიერთას ამსახურებდინ, ვითარცა კეთილნი მენნი მრავალ-ფერისა მის ნიჭისა ღმრთისანი.

11. რომელ-იგი ვინ იტყოდის, ვითარცა სიტყუათა ღმრთისათა, რომელი ჰმსახურებდეს, ვითარცა ძალისაგან, რომელსა მოსცემს ღმერთი, რაჟთა ყოველსა შინა იდიდებოდის ღმერთთ

ს

ქრისტე იესუმს მიერ¹, რომლისადაც არს დიდებამ და ძალი უკუნიითი უკუნი-სამდე, აწ.

(22)

12. საყუარელნო, ნუ გიკვრნ თქუენ თანა განჭურვებამ ეგე, რომელი განსაცდელად იქმნის თქუენ თანა, [ჟ] რეცა თუ უცხოად რამე შეგემთხვის თქუენ.

13. არამედ რაოდენ-ეგე ეზიარებით ენებათა მათ ქრისტესთა, გიხაროდენ, რადთა გამოჩინებასაცა დიდებისა მისისასა გიხაროდის და მხიარულ იყვენთ.

14. უკუეთუ იყუედრებოდით სახელისათჳს უფლისაჲსა, ნეტარ ხართ, რამეთუ დიდებისა სული ღმრთისაჲ თქუენ ზედა განსუენებულ არს.

15. ნუმცა ვის თქუენთაგანსა ევენ-

ს

ბის, ვითარცა კაცის-მკლველსა, გინა მპარავსა, გინა ძვრის მოქმედსა, გინა ვითარცა უცხოასა² მოლუაწსა.

16. უკუეთუ ვითარცა ქრისტეანესა, ნუ ჰრცხუნენინ, არამედ აღიდებდინ ღმერთსა სახელითა მით.

17. რამეთუ ეამი პირველად საშჯელისა სახლისაგან ღმრთისა იწყოს; უკუეთუ პირველად ჩუენგან, რამ-მე ეყოს ურჩთა მათ სახარებისა ღმრთისათა?

18. და უკუეთუ მართალი ძნიად განერეს, უღმრთოდ და ცოდვილი სადალა-მე იპოვოს?

19. ამიერთგან რომელთა ევენბოდის ნებითა ღმრთისაჲთა, სარწმუნოებისა და მბადლებელსა შეჰვედრენით სულნი თჳსნი საქმიითა კეთლითა.

5

(23)

1. ხუცესთა მათ თქუენ შორის ვპლოცავ, ვითარცა თანა-[262]-ხუცესი და მოწამშ ვნებათა მათ ქრისტესთაჲ და მერმისა მის გამოჩინებისა დიდებისა ზიარი; მწყსილით თქუენ შორის სამწყსოსა მას ღმრთისასა.

2. ილუწილით ნუ იძულებით, არამედ ნებითა ღმრთისაჲთა, ნუცა საძაგელეებისა შეძინებითა, არამედ გულს-მოღვინედ.

3. ნუცა ვითარმცა³ ეუფლებით მღვლელთა მათ ზედა, არამედ სახე ექმნენით სამწყსოსა მას.

4. და გამოჩინებასა მას მწყემსთ მთავრისასა მოილოთ დაუქნობელი იგი დიდებისა გვრგვნი.

5. ეგრევე ჰპაუენი დაემორჩილენით მოხუცებულთა; და ყოველთავე ურთიერთას სიმდაბლშ შეიმოსეთ, რამეთუ

ღმერთი ამპარტავანთა შეჰმუსრავს, ხოლო მდაბალთა მოსცის მადლი.

6. და- უკუე -მდაბლდით წინაშე მტკიცესა ჯელსა ღმრთისასა, რადთა აღგამაღლნეს თქუენ ეამსა მოხედვისასა.

7. ყოველივე ზრუნვად თქუენი მიუტევეთ მას, რამეთუ იგი ილუწის თქუენთჳს.

(24)

8. განიფრთხვეთ და მღუძარე იყვენით, რამეთუ მოსაჯული თქუენი ეშმაკო ვითარცა ლომი მყვრალშ მიმოვალს და ეძიებს, [ჟ] ვითარმცა შთა- ვინმე -ნთქა.

9. რომელსა წინა-აღუდღეგით მტკიცედ სარწმუნოებითა, უწყოდეთ, იგივე ვნებათაჲ მათ და ამას სოფელსა ძმობასა მას თქუენსა აღასრულებდით.

10. ხოლო ღმერთმან ყოვლისა მადლისამან, რომელმან გიჩინა თქუენ საუკუნესა მას დიდებასა ქრისტე იესუმს

¹ ქრისტე იესუ მიერ A. ² უცხოას A. ³ გ'ა A.

ს

შიერ მცირედ-ლა თუ გევნო, მან გან-
გამტკიცენინ და დაგამყარენინ, განგა-
ძლიერენინ და დაგაფუძნენინ.

11. რამეთუ მისი არს სიმტკიცე
უკუნითი უკუნისამდე, აწ.

12. სილოვანეს მიერ, ძმისა თქუე-
ნისა, სარწმუნოვსა, ვითარ-იგი მცირედ
მიუწერე და გლოცვედ და გიწამებდ,
ეგრე შემირაცხიეს, ვითარმედ ესე არს

ს

ქეშმარიტი მადლი, რომელსაცა ზედა
სდგათ.

13. გიკითხავს თქუენ, რომელ არს
ბაბილონს შინა რჩეულისა მის თანა და
მარკოს, ძმ ჩემი.

14. მოიკითხვედით ურთიერთას ამ-
ბორის-ყოფითა სიყუარულისაჲთა. მშ-
დობაჲ თქუენ თანა, ყოველნი რო-
მელნი ხართ ქრისტე იესუს მხრე, აწ.

C

1

C

(25)

1. სუმონ-პეტრე, მონა და მოციქული იესო ქრისტესი, რომელთა-ეგე სწორი პატივი ხუდერებულ არს თქუენდა სარწმუნოებად სინაროლითა ღმრთისადა-თა და ნაცხოვრისა იესო ქრისტეათა.

2. ნადლი თქუენდა და ნმჯდობად განწაგლდინნეცნიერებითა ღმრთისადა-თა და უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესითა!

3. რომელნი იგი ყოველი ღმრთეებისა თჳსია აალი საცხოვრებელად და ღმრთის სამაჲსურებელად მოგუანიბა ჩუნნეცნიერებითა მისითა, რომელნი ინიონა ჩუნნ თჳსსა მას დიდებესა და სათნოებასა;

4. რომლისაგან დიდ-დიდნი და პატრიოსანნი აღთქმანი ჩუნნ მოგუანიბნა, რაჲთა ამის განო იყენეთ¹ საღმრთოდა მის ზიარ ბუნებისა, ევლოდეთ სოფლისა ამის გულის თქემისა ხრწნილენასა.

5. და თქუნდა ესევე ყოველი მოწრათებად მოიპოვეთ და ყავთ სარწმუნოებასა შინა თქუენსა სათნოებად, სათნოებასა შინა—მეცნიერებად,

6. მეცნიერებასა შინა—მარხვად, მარხვასა შინა—მოთმინებად, მოთმინებასა შინა—ღმრთის მსახურებად,

7. ღმრთის მსახურებასა შინა—ძმათ მოყუარებად, ძმათ [ს] მოყუარებასა, შინა—სიყუარული.

¹ იყენეთ A.

8. ესე რაჲმს იყოს თქუენ თანა და გარდაგებატოს არა უქმად, არცა უნაყოფოდ იპოვნეთ თქუენ უფლისა ჩუენისა იესო ქრისტესსა მას გამოცნობასა.

9. ხოლო რომლისა თანა ესე არა არს, იგი ბრმა არს, მწერსა აჩრდილად ჰხედავს, რაზეთუ დაავიწყდეს განწმედანი იგი პირველთა ცოდვათა მისთანი.

10. ამისთჳს, მმანო, უფროდს-ლა იწრათეთ, რაჲთა კეთილთაგან საქმეთა მტკიცე ჰყოთ ჩინებად ეგე და რჩეულებად თქუენი. ამას რაჲ იქმოდით, არასადა სცეთო,

11. არამედ ესრეთ მდიდრად წარმოგებართოს თქუენ შესავალი იგი საუკუნესა მას სასუფეველსა ღმრთისა ჩუენისასა და მაცხოვრისა იესო ქრისტესსა.

(26)

12. ამის გამო ვილუაწო თქუენდა მოკსენებად მარადის, დალათუ იცით და მტკიცე ხართ მოწევეულსა მას ზელა ქეშმარიტებასა.

13. სამართლად შემიბრაცხიეს, ვიდრე-ესე ვარ მე ამას შინა საყოფელსა განლუქებად თქუენდა მოკსენებითა.

14. უწყვი, რაზეთუ აღრე ყოფად არს დატევებად [26,4] საყოფლისა ამის ჩემისაჲ, ვითარცა-იგი უფალმან ჩუენმან: იესო ქრისტემან მაუწყა მე.

ს

15. და ვიწრადო, რაფთა კაცად-კაცადსა თქუენსა აქუნდეს შემდგომად განსლებისა ჩემისა ამათი მოქსენებისა ყოფად.

16. რამეთუ არა მეცნიერებისა ზღაპართა შეუდევით და გაუწყეთ თქუენ უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტისი ძალი და მოსლვად, არამედ თვთ ვხედვედით მისსა მას სიმდიდრესა.

17. რამეთუ მოილო ღმრთისაგან მამისა პატივი და დიდებად, ჳმად, რომელი მოიწია მისა ესევითარისაგან დიდად შუენიერებისა დიდებისა: ესე არს იმ ჩემი საყუარელი, რომელი წე სათნო-ვიყავ.

18. და ესე ჳმად ჩუენ გუესმა ზეცით მოსრული მის თანა, რად ვიყვნით მათსა მას წმიდასა.

ს

19. და მაქუს ჩუენ უმტკიცესი საწინაწარმეტყულოდ სიტყუად, რაფთა კეთილად ჰყოთ, ეკრძალნეთ თუ ვითარცა სანთელსა აღნთებულსა წყუდიადსა ადგილსა, ვიდრემდე დღმ განათლდეს და მთიები გამოზრწყინდეს გულთა თქუენთა.

(27)

20. ესემცა პირველად უწყით, რამეთუ ყოველი წინაწარმეტყუელებად წიგნისად თვისსა თავისა სათარგმანებელ არა [ს] არს.

21. რამეთუ არა ნებითა კაცისაჲთა მოსამე-იწია წინაწარმეტყუელებად, არამედ სულისა მიერ წმიდისა, წუეეთი სულისა წმიდისაჲთა იტყუდეს წმიდანო ღმრთისა კაცნი.

2

1. იყენეს ცრუ-წინაწარმეტყუელნიცა ერსა შორის, ვითარცა-ეგე თქუენ შორის ყოფად არიან ცრუ-მოძღუარნი, რომელთა-იგი შემოიღონ წვალებად წარწყმედისაჲ და განმათავისუფლებელსა უფალსა მათსა უარ-ჰყოფდენ და მოიზიდიდენ თავისა თვისსათუს მსთუად წარწყმედისა.

2. და მრავალნი შეუდგენ მათსა მას არაწმიდებისა, რომელთაგან გზად იგი ქეშმარტებისაჲ იგებოდის¹.

3. და ანგაპრებითა და ტყუილისა სიტყუთა თქუენ გექცეოდინ, რომელთაჲ-იგი საშჯელი პირველითგან არა დაცხრების და წარსაწყმედელსა მათსა არა ჰრულის.

4. უკუეთუ ღმერთმან ანგელოზთა მათ შეცოდებულთა არა ჰრიდა, არა-

მედ ჯაჲუებითა მით წყუდიადისაჲთა შეაყენნა და მისცნა იგინი საწჯელად ტანჯუითა დამარხვად.

5. და პირველსა მას სოფელსა არავე ჰრიდა, არამედ ნერვჲ იგი ნოე, [26] სიმართლისა ქადაგი, დაჰმარჩა დაწყლით რლუნად იგი უღმრთოთა სოფელსა მოაწია.

6. და ქალაქები იგი სოდომელთა და გომორელთაჲ დაწუა და დაჰქცია და დასაჯა და სახედ მერმეთა მათ უღმრთოთათუს დადვა.

7. და მართალი იგი ლოთ, დაწუნებული შორის უწყსოთა მათ სიბილწით მივლთაჲსა, იჳსნა.

8. რამეთუ ხედვითა და სმენითა მართალი იგი დამკვდრებულ იყო რად მათ შორის, დღითი-დღე სული იგი მისდ

C

შართალი უჯეროდა მის საქმისაგან იტანჯებოდა.

(28)

9. რამეთუ იცის უფალმან ღმრთის მსახურთა მათ განსაცდელისაგან ჭნაჲ, ხოლო ცრუნი იგი დღესა მას საშჯელისასა ტანჯვასა შინა დაჰმარხნეს.

10. უფროჲს-ლა, რომელნი-იგი კუალსა მას ჯორცთა გულის თქუმიასა სიბილწით შეუდგან და უფლებასა შეუჩაცხ-ყოფენ, კაღნიერნი და თავჳედნი, დიდებათათჳს არა ძრწიან, არამედ ჰგმობენ.

11. სადა-ლა ანგელოზნი ძლიერნი ძალითა, რომელნი უფროჲს არიან, ვერ მოაწიან მათ ზედა უფლისა მიერ გმობისა საშ[უ]ჯელი².

12. ხოლო ესენი, ვითარცა პირუტყუნნი საცხოვარნი, შობილნი ბუნებით მოსასრველად და განსარყუნელად, რომელ-იგი არა იციან და ჰგმობენ და ძრწინილებითა მათითა განირყუნენ.

[აკლია]

C

13. და მოიღონ სასყიდელი სიცრუისა მათისაჲ. გულის თქუმაჲ იგი შეურაცხიეს, ვითარცა³ დღ⁴ შეუებისაჲ. შეგინებულნი და ბილწნი იშუებედ სიყუარულსა შინა მათსა და თქუნენ შეცხრებიან.

14. თუალნი ასხენ საესენი მრუშები-თა და დაუცხრომელითა ცოდვითა, შეიტყუიან სულთა დაუმტკიცებელთა, გულნი ჰჭონან წურთილნი ანგაჰრები-თა, წყევლისა შეილნი.

15. დაუტევეს წრფელი გზაჲ და შესცთეს და შეუდგან იგინი გზასა მას ბალაამ ბოსორელისასა, რომელმან-იგი სასყიდელი (ს)იცრუისაჲ შეიყუარა.

16. მამხილებელად აქუნდა თჳსისა უშჯულოებისა კარაული პირუტყჳ, რომელი კაცობრივითა ჳმითა იტყოდა და დააყენა წინაწარმეტყუელისა მის უგუნურებაჲ.

17. ესენი არიან წყარონი...

¹ ამ გვერდზე ასოები აქა-იქ წაშლილია და მკრთალად ჩანს.

² შ წაშლილია და ოდნავლა ჩანს. ³ ე⁴ დ⁵ A.

ნაწყვეთები

1. კელაქციის ნუსხიდან.

4

4

1

1. იაკობ, ღმრთისაჲ და უფლისა იესუ ქრისტისი მონაჲ, ათორმეტთა მათ ნათესაეთა მიმოდატესულთა, — გიხაროდენ!

2. ყოველივე სიხარულად შეპრაცხეთ, ძმანო ჩემნო, რაჲმს განსაცდელსა შესციუიეთ პირად-პირადსა;

3. უწყოდეთ, რამეთუ გამოცდილებად ეგე თქუენი სარწმუნოებისაჲ შეიქმს მოთმინებასა,

4. ხოლო მოთმინებასა მას [ს]აქმს სრული აქუნდინ, რაჲთა იყვნენ სრულ და ყოველად ცოცხალ და არაარაჲთ ნაკლულევან.

5. უკუეთუ ვინმე თქუენგანი ნაკლულევან არს სიბრძნითა, ითხოვენ მისგან, რომელმან-იგი მოსცის ყოველთა, ღმერთმან, უსასყიდლოდ და არავის აყუედრის, და მოსცეს მას.

6. ითხოვდინ ხოლო სარწმუნოებით და ნუ ორგულეებით, ხოლო რომელი-იგი ორგულეებდეს, მსგავს არს იგი ღელვათა ზღვსათა, ქართია აღძრულთა და მიმოტაცებულთა.

7. ნუ ჰგონებნ კაცი იგი მოღებად რაჲსმე უფლისაგან.

8. კაცი ორგული დაუდგრომელ არს ყოველთა გზათა მისთა.

9. [225 ბ¹] იქალოდენ ძმად იგი მდაბალი ამალეზასა თჳსსა,

10. ხოლო მდიდარი იგი — დამდაბლესა თჳსსა, რამეთუ ვითარცა [ყუა]ვილი თივისაჲ, ეგრე [წარქ]დეს.

11. განობრწყინდა მზ¹ სიციხითა თჳსითა [და განაქ]მო თივად იგი და ყუ[ავი]ლი მისი დასცუივა და შეენიერებაჲ პირისა მისისაჲ წარწყმდა. ეგრეცა მ[დიდ]არი იგი სლვასა შინა თ[ჳს]სა დაქნეს.

12. ნეტარ არს კაცისა მის, რომელმან დაუთმოს განსაცდელსა, რამეთუ გამოცდილ იქმნის და მოიღის გვრგ[ვნი იგი ცხორებისაჲ], რომელი აღუ[თქუა] ღმერთმან მოყუარეთა [მისთა].

13. [228 ბ²] რომელი-იგი განიცადებოდის, ნუ იტყვნ, ვითარმედ ღმრთისა მიერ განვიცადები, რამეთუ ღმერთი გამოუცდელ არს ბოროტითა და არავის გამოსცდის იგი.

14. არამედ კაცად-კაცადი განიცადების თჳსისაგან გულის თქუმისა, მიიზიდვის და იიძულების¹.

15. მერმე გულის თქუმაჲ იგი [229 ა¹] მიუდგის და შვის ცოდვაჲ და ცოდვაჲ იგი სრულ იქმნის და უშვის მას სიკუდილი.

9

16. ნუ სცთებით, ძმანო ჩემნო, საყუარელნო!

17. ყოველივე მოცემული კეთილი და ყოველივე ნიჭი სრული ზეგარდამოსრულ არს მანისაგან ნათლისადასა, რომლისა თანა არა არს ცვალება, გინა თუ ქცევისა აჩრდილის შეცოდება.

18. ნებითა თუსითა მშენა ჩუენ სიტყუთა ქეშმარიტებისადათა, რადათა ვიყენეთ ჩუენ დასაბამ რაჲმე მისთა დაბადებულთა.

19. უწყოდეთ, ძმანო ჩემნო საყუარელნო, აწ უკუე: იყავენ ყოველი [კაცის] მოსწრაფე სნენად და მძიმე სიტყუად და მძიმე გულის წყრომად.

20. რამეთუ გულის წყრომამან კაცი-სამან სიმართლმ ღმრთისაჲ! არა¹ ქმნის.

21. ამისთჳს მოისპენ თქუენგან ყოველი მწინკულევაანებაჲ და შეტი იგი სიბოროტისაჲ, სიმშუილით შეიწყნარეთ ნერგი იგი სიტყუსაჲ მის, შემძლებელი ცხორებად სულთა თქუენათათჳს².

22. [230 მ¹] და იყვენით მყოფელ

9

სიტყუსა ამის და ნუ მსმენელ ხოლო და შეურაცხის-ყოფელ თავთა თჳსთა.

23. უკუეთუ ვინმე მსმენელ ხოლო იყოს სიტყუსა ამის და მყოფელ არა, ესევეთარი მსგავს არს კაცისა მის, რომელმან განიცადის ქმნულეგაჲ თჳსი სარკითა.

24. და ვითარცა წარვიდის, მეცსეულად დაავიწყდის, ვითარ-რაჲ არს.

25. ხოლო რომელმან მიჰხელა შჯულ-სა მას სრულსა აზნაურებისასა და დადაღრა და დამვიწყებელ იქმნა, არამედ მყოფელ საქმისა მის; ესე ნეტარ იყოს ყოფითა მით.

26. უკუეთუ [...] ენებოს ღმრთის მსახურ[ებდა] და არა აღზრ-ასხნეს [ენასა] თჳსსა, იგი უტყუევის თავსა თჳსსა და ამო არს მსახურებაჲ მისი.

27. არამედ მსახურებაჲ წმიდაჲ და უბიწოჲ ღმრთისა მიმართ და მამისა ესე არს: მიხედვაჲ ობოლთაჲ და ქურივთაჲ პირსა შინა მათსა და შეუგინებელად დამარხებაჲ თავისა თჳსისაჲ ამის სოფლისაგან.

2

1. [232 ბ¹¹] ძმანო ჩემნო, ნუ თუალთ-ლებით გაქენ სარწმუნოებაჲ უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტისი დიდებულისაჲ.

2. უკუეთუ ვინმე შევიდეს შესაკრებელსა თქუენსა კაცი, რომელსა ეცუას ბეჭედი ოქროასაჲ და ემოსოს სამოსელი ბრწყინვალმ და შევიდეს გლახაკიცა სამოსლითა მწინკულევაანითა,

¹ არა L.

² 21-ე მუხლი ხელნეწორედ ვეხედება სხვა საკითხავის დასაწყისში (გვ. 229 ბ⁹—230 მ¹⁻²) და ასე იკითხება: „ამისთჳს განიზრეთ ყოველი არაწმიდებდა და ნეტი იგი უკეთურებისაჲ, სიმშუილით [230 მ¹] შეიწყნარეთ ნერგი იგი სიტყუსაჲ მის, რომელი შემძლებელ არს ცხორებად სულთა თქუენთა“. ამას მოსდევს უკვე შემდეგი მუხლი.

³ შეურგულდით L.

⁴ ბოროტთა L (მაგრამ ტ და თ ასოებს შორის ერთი ასოს ოდენა ადგილია გამოტოვებული; ამეამად არ ჩანს, რომ აქ ამოშლილი იყოს რამე).

ღ

5. ისმინეთ, ძმანო ჩემნო [233 მ¹] ს[ა]ყუარელნო: ანუ არა გლახაკნი სოფლისაგანნი გამოირჩინა¹ ღმერთმან, ხოლო მდიდარნი სარწმუნოებითა და მკვდრნი სასუფეველისანი, რომელი აღუთქუა ღმერთმან მოყუარეთა თვისთა?

6. ხოლო თქვენ შეურაცხ-ჰყავთ გლახაკი იგი. ანუ არა მდიდარნი გმძლავრობენ თქვენ და იგინივე მივითრევენ თქვენ წინაშე მსაჯულისა?

7. ანუ არა იგინივე ჰგმობენ კეთილსა მას სახელსა, რომელი წოდებულ არს თქვენ ზედა?

8. უკუეთუ შჩულსა აღასრულებთ სამეუფოსა, ვითარცა წერილ არს: შეიყუარო მყოყასი იგი, ვითარცა თავი თვისი, კეთილად ჰყოთ.

9. უკუეთუ თულათ-აღებთ, სცოდავთ და გამხილებს თქვენ შჩული, ვითარცა გარდამავალთა.

10. რამეთუ რომელმან ყოველი შჩული აღასრულოს და ერთსა მას სცოთეს, იქმნა იგი ყოელისა თანა-მღებ.

11. რამეთუ რომელმან-იგი თქუა: ნუ იმრუშებ, მანვე თქუა: ნუ კაც-ჰკლავ; უკუეთუ არა იმრუშო და არა კაც-ჰკლავ და სიყუარული არა გაქუნდეს, იქმნავე გარდამავალ [233 ბ¹] შჩულისა.

12. [ესრძთ იტყოდეთ] და ესრძთცა ჰყოფდ[ით, ვითარცა] რჩულისა მიერ აზნაურ[ებთ]სადასა განშჩად ხართ.

13. რამეთუ სარჩელი უწყალო არს [მათთვის, რომელთა] არა ყონ წყალობა; [... იქადო]დეთ წყალობასა სა[რჩე-ლისასა].

14. [233 ბ¹⁰] რად სარგებელ არს, ძმანო ჩემნო, უკუეთუ ვინმე თქუას: მე

ღ

სარწმუნოებამა მექულ და საქმენი არა აქუნდენ? ვერ შემძლებელ [არს] სარწმუნოებამა იგი ხო[ლო] ცხოვრებად მისა.

15. უკუეთუ ძმად გინა თუ დამ ში- [შ]უელ იყენენ და ნაკ[ლულ]ევან დღისა; საზ[რდელისა]

16. და ჰრქუას ვ[ინმე თქუენგან]- მან: წარ[ვედით მშვდ]ობით, განძე[ლით და განტეფით], და არა² [სცეთ მათ საქმა]რი გო[რცთაჲ], რად სარგებელ [არს?]

17. [ეგრძთცა] ს[არწმუნოებამა]: უკუეთუ საქმენი არა აქუნდენ, მკუდარ არს იგი ხოლ[ო].

18. უკუეთუ ვინმე თქუას: შენ სარწმუნოებამა [გაქუს [236 მ¹] და მე ს[აქმენი მქონან, მიჩ]უნენ მე] სარწმუნოებამა [შენი] თვნიერ საქმეთა შენთა [და] მე გიჩუენო შენ საქმეთა ჩემთაგან სარწმუნოებამა.

19. [შენ გრწამს, რამეთუ ერთ არს ღმერთი, კეთილად სცან. იგი ეშმაკთაცა ჰრწამს და ძწიან მისგან, ხოლო ნებასა მისსა არა ჰყოფენ.

20. გნებავეს ცნობად, ჰ კაცო ვინმე ცულდო, რამეთუ სარწმუნოებამა თვნიერ საქმეთასა მკუდარ არს?

21. აბრაჰამ, მამად ჩუენი [არა სა]ქმეთაგან განმართლდა[ა, რამეთუ] შეწირა ისაკი, ძმ თვისი, საკურთხეველსა ზედა?

22. [ჰხედავა, რამეთუ სარწმუნოებამა [შეეწ]ევის საქმეთა მისთა და [საქმეთა] მათგან სარწმუნოებამა [იგი სრულ იქმნა?]

23. და აღესრულა წერილი იგი, რომელსა იტყვს: [ჰრწმენა აბრაჰ]ამს ღმერთი და, [შეერაცხა მას სი]მართლედ, [და მეგობარ ღმრ]თისა იწოდა.

... 1. გამოირჩინა L.

2 არად L.

9

24. [ჰხედავთა, რამეთუ ს]აქმეთაგან გან[მართლდ]ების კაცი და არა [სარ-წმ]უნობითა ხოლო?

25. [ეგრძთვ]ერაბ, მეძვი იგი, [არა საქმეთ]აგან განმართლდა(ა), რამეთუ [შეიწყნა]რნა მსტუარნი იგი მშვდობით,

9

[236 ბ¹] და სხვთ გზით განავლინა იგინი?

26. ვითარცა გუამი თუნიერ სულისა მკუდარ არნ, ეგრეცა სარწმუნობაჲ თუნიერ საქმეთასა მკუდარ არს.

3

1. [241 ა²⁴] ნუ მრავალნი ჰმოდლურებთ, ძმანო ჩემო! უწყოდეთ, რამეთუ უდიდსი სასჯელი მოილოთ.

2. რამეთუ ფრიად სტებით ყოველნი, ხოლო რომელი სიტყვათა არა¹ სტეს, იგი სრული კაცი არს, შემძლებელ არს იგი აღუიარ-სხმად ყოველსავე გუამსა თუსსა.

3. უკუეთუ [241 ბ¹] [ცხენსა აღვრნი აღუსხნით] და[წორჩილებად ჩუენდა, იგი და ყოველი] გუა[მი მისი მოვაქციით].

4. და აჰა ესერა, [ნავებიცა იგი დიდ]-დიდები, ფიცხ[ელთაგან ქართა] მიმოტაცებულნი, მოიქცევიან მცირისაგან საქისა, ვიდრეცა-იგი ჰქნებავნ² მისლვად განმმართებულსა მას.

5. ეგრევე, ენ[აჲ მცირე] ასოჲ არს და დიდ[ად მალღოს]. აჰა კუალად მ[ცი-რემან ცეცხლ]მან რავდენი ნიეთი ალაგზნის!

6. და ენა[ჲ ეგრეთვე ც]ეცხლ არს, სამკაული [სიცრ]უვისაჲ. ენაჲ დამკვლ[რებულ] არს ასოთა შინა [ჩუენთა], რომელი შეავინებს ყოველსა გ[უამსა] და ალაგზებს ურმის [თულ]სა მას შე-საქმისასა და [ალგ]ზებულ არს გეჰენიასაგან.

7. ყოველი ბუნება[ჲ მვეცთა და] მფრინველთაჲ და ქუეწარ[მაველ]თა და მცურველთაჲ დაი[მწყსების] და დამწყ[სილ არს ბუნებასა ქ]უეშე კ[აც-თასა].

8. [ხოლო ენაჲ კაცთაჲ] ვერვის [ველ-ეწიფების დამწყს]ად, დ[აუპურობელი ბოროტი], საესტ [გესლითა მაკუდინე-ბელითა].

9. [რამეთუ მით ვაკ]ურთხე[ვთ ღმერთსა და მამასა]. და მით ვ[წყვეთ] კაცთა, რომელნი მსგავსად ღმრთისა შექმნულ არიან].

10. [242 ა¹] [მიერვე პირით გამო-ვალს კურთხევაჲ და წყევალ. არა ჯერ-არს, ძმანო ჩემო საყუარელნო, ესე ესრტ] ყო[ფად].

11. [ნუუკუე] წყაროჲსა [მისივე თუა-ლი]საგან გამო[დინ ტ]ბილი და[ჲ მწარს?]

12. ეგების-მეჲ, ძმანო [ჩემნო, ვი-თარძეა ლე]ლუმან ზეთის ხილი [გამო-ილო, გ]ინა თუ ვენაჲმან [ლელვ? ეგრეცა ვერცა მარილ[...]]აღ⁴ ტ[ბილ ყოფად].

13. [ვინ არს ბრძენ] და მეცნიერ თქ[უნენ შო]რის, აჩუენენ კეთილ [...]]ათა საქმს თუსი სი[მშუ]ილითა სიბრძნისაჲთა.

(საკითხავი აქ წყდება)

¹ არაჲ L.
² ქენზნ L.
³ დაზიანებულია L-ში.

⁴ ამ ადგილის ეკემიუტანლად აღდგენა არ ხერხდება, ფრჩხილების გარეთა ა-ც კულად მარილიანსა ადგილსა წყალი ტბილ ყოფად.

ღ

ღ

4 .

1. [243 ბ²³] ვინაჲ არია[ნ ბრძოლანი და ლაღვანი თქუენ] შორის? ან[უ...]ნი ანუ ა[... გულის] თქუმათ[აგან].

2. [გული] გითქუამს [და არა გაქუს], კაც-ჰკლავთ [და იშურებით] და ვერ ძალ-გიც [მიმთხუეად], ილაღვთ და ი[ბრძვით და] არაჲ გაქუს, [რამეთუ არა ითხოვთ].

3. ითხოვდით და [ვერ მიიღებთ], რამეთუ ბოროტ[ად ითხოვთ]...

[აკლია]

5. [244 მ⁸] [ანუ ჰგონებთა, ვითარ-მედ ცუდ]ად იტყვს [წიგნი: საშურებ]ელად ს[ურის სულაა, რომელი] დამკვლრებულ არს ჩუენ თანა?

6. უფრ[ოჲს მოცემად მა]დღისა; ა[მისთჳა იტყვს]: ამპარტავ[ანთა შეჰ-

მუ]სრავს, ხოლო მდა[ბალთა მოს]ცის მაღლი.

7. [დაემო]რჩილენით ღმერთსა და წ[ინა-ა]ლუღეგით ეშმაკსა [და იელ]ტოდის თქუენგან.

8. [მიეახლე]ნით ღმერთსა და მოგე-ა[ხლოს თქ]უენ. განიწმიდენით კელნი თქუენნი, ცოდვილნო, [და უბიწო ყვე]ნით გულნი, [ორგულ]ნო.

9. დამდა[ბლდით და იგლოვდით და ტირო]დეთ. სიცილი [თქუენი გლოად გა]რდაიქეცინ [და სიხარული თქუენი —მწუ]ხარებად].

10. [დამ]დაბლდით წინაშე [უფლისა და მ]ან აღგაბაღლნეს...

(საკითხავი აქ წყდება)

I

9

9

1

3. [კურთხეულ] არს ღმერთი და მამა [შაღ უფლისა] ჩუენისა იესუ ქრისტე[სი, რომელმან-იგი მრ]ავლითა წყალო[ბითა თვისითა] კულად გუ[შენა ჩუენ სასო-ვებად ცხოველად აღდგომითა იესუ ქრისტესითა მკ]უდრებით,

4. [სამკვდრებელად უხრწნელად და შე]უგინებელად და [დაუქნობელ]ად დამარხ[ულთა ცათა შინა] თქუენდა [მიმართ],

5. [რომელნი-ეგე ძ]ალითა [ღმრთი-სადათა მოცეულ ხართ [სარწმუნოებითა ც]ხოვრებასა მას განმზადებულს]ა [ვა-მოჩინებად ე]ამსა [მას უკუანაჯსენელსა].

6. [რომლითა] გიხ[არის აწ მციერდ, უკეთუ ჯ]ერ-[არს, რომელნი-ეგე შე-წუხებულ ი]ყ[ვე [272 ბ¹] [ენით მ]რავალ-ფერთა ზედა [განსაც]დელთა.

7. რაჟთა გამოც[დილებად იგი სარ-წმუნოებისად უპატონს]ნს ოქროსა მის წარსაწყმედელისა და ვეცხლისა გამო-ცდილისა იპოოს საქებელად, დიდებად და პატივად გამოჩინებასა იესუ ქრისტესსა ¹.

8. რომელი-იგი არა იცოდეთ და გიყუარს, რომელსა-იგი აწ არა ხედავთ და გრწამს, [274 ბ²¹] იხარებდით სი-ხარულითა გამოუთქუმელითა და დიდებ-ბითა.

9. და მოილოთ აღსასრულსა მას

სარწმუნოებისა თქუენისასა ცხორებად სულთაჲ.

10. რომლისა ცხორებისათჳს გამოი-ძიეს და გამოიკულიეს წინაწარმეტყუელ-თა, რომელნი თქუენდამი მადლსა მას, წინაწარმეტყუელებდეს,

11. ოდეს ანუ რომელსა ეამსა ეუ-წყებოდა მათ შორის სული იგი ქრის-ტესი, წინაგწარ წამებდეს ქრისტესთა. მათ ვენებათა [274 ა¹] და მისა შემდგო-მად [დიდებათა მისთა].

12. რომელი-იგი გამოეცხადა, [რა-მეთუ არა] თავთა თვისთა, არამედ თქუენ გმსა[ხ]ურებდეს მას, რომელიცა აწ [მიგეთ]ხრა თქუენ მახარებელთა მათ თქუენ[თა მიერ სულითა წმიდითა მოვ-ლინებული ზეცით, რომლისათჳს გული უთქუამს ანგელოზთა ხილვად.

13. [264 ა¹²] [ამისთჳს მოირტყენით წელი გო]ქნებ[ათა თქუენთანი, ფრთხილ იყ]ვენი[თ, სრულიად ესევდით] მოწვე-ნულსა მას თქუენდა მადლსა გა[მო-ცხადებას]ა იესუ ქრისტესსა.

14. [ვითარცა შვილი მორჩილე]ბი-სანი და ნ[უ თანა-ხატ-ეკმნე]ბით პირ-ველთა [მათ უმეტერების]ა თქუენისა [გულის თქუმა]თა,

15. არამედ მწოდე[ბელისა მისებრ თქუენისა წმიდისა [და თქუენცა წმიდ]ა. იყვენით ყოველსა[ვე შინა. სლვასა. თქუენ]სა.

¶

16. რამეთუ წერილ არს: [წმიდა იუვენით], რამეთუ მე წმიდა ვარ.

17. და [უკუეთუ მა]მით ხალით მას, [რომელი-იგი თუალ]-უხუთავად მსა[ჯუელი არს თით]ოეულისა საქმეთა, შიშით მწირობისა] მაგის თქუენი[სა ეამნი აღასრულე]ნით.

18. უწყ[ოდეთ, რამეთუ არა განხრწნ]ადითა ოქ[რომას გინა ვეც]ხლითა იქს[ენით თქუენ ამოამსა] მისგან [მაშათა მოცემულისა ს]ლევისა,

19. [264 ბ¹] [არამედ] პატიოსნითა სისხლითა, ვითარცა ტა[რი]გისა უმანკოვსა და უბ[იწ]ოვსა ქრისტესისა,

20. რომელი წინაფწარ [უ]წყებულ იყო უწინარშ სოფლის დაბადებისა და გამოჩნდა უკუანაესკენელთა ეამთა თქუენთს;

21. რომელნი-ეგე მის მიერ მორ-

¶

წმუნენი ხართ ღმრთისანი, რომელ-იგი აღადგინა მკუდრებითა და მისცა მას დიდებაჲ, რაჲთა თქუენი იგი სარწმუნოებაჲ იყოს ღმრთისა თანა.

22. სულნი თქუენნი განიწმიდენით მორჩილებითა ქეშმარიტებისაჲთა, ძმათ მოყუარებისათჳს შეუორგულებელ¹ იყვენით გულითად, ურთიერთას იყუარობლით განმარტებულად.

23. რამეთუ მეორედ შობილ ხართ არა თესლისაგან განხრწნადისა, არამედ უხრწნელისა, სიტყვათა ღმრთისაჲთა და საუკუნოვანთა.

24. რამეთუ ყოველი ჯორციელი თივად არს და ყოველი დიდებაჲ მისი, ვითარცა ყუავილი თივისაჲ: განწმა თივად იგი და ყუავილი მისი დასკუთვია.

25. ხოლო სიტყუაჲ უფლისაჲ დგას და ჰგვის უკუნისამედ.

2

8. [270 ბ¹] [რომელნი] შებრკოლდებიან სიტყუას[ა მას] ურჩებით, რომელსაცა ზედა დაეს[ხნეს].

9. [ხ]ოლო თქუენ, ნათელი რჩეული, სამეუფოჲ] სამღდლოჲ, თესლი წმიდაჲ, [ერი მოკ]ებული, რაჲთა სათნო[ებათა] მიუთხრობდეთ, რომელმანი-იგი [ბნელის]აგან გიწოდა თქუენ ნათელ[სა მ]ას მისსა.

10. რომელნი-ეგე ოდესმე არა [ე]რღმრთის, ხოლო აწ ერნი ღმრთისანი ხართ, რომელნი-ეგე ოდესმე არა შეწყალებულ, და აწ შეიწყალენით.

11. [276 ა¹⁷] [საყუარელნო, გლ]ოცავ თქუენ, ვითარცა [მწირთა და წარ]მავალთა, გა[ნ]ეშორენით ჯორციელთაგან გულის თქუმათა, რომელნი-იგი ეწყობიან სულსა].

12. [სლევად] თქუენი წარმა[ართთა შორის გაქუნდი]ნ კეთილი, რაჲთა, რომელი[სათჳს-იგი ძვრსა იტ]ყოლიან თქუენ[თჳს, ვითარცა ძვრის] მოქმედთასა, კეთილთაგან ს]აკმეთა შეექუდენ [და აღიღებლ]ენ ღმერთსა დღესა მ[ას მოხელ]ვისა[სა].

[ავლია]

14. ... [მოქ]მედთათჳს [და მაქებ]ელად კეთილის მოქმედთათჳს].

15. რამეთუ ესრეთ [279 ბ¹] [არს ნებ]ად ღმრთისაჲ კეთილისა მ[ოქ]მედთათჳს და დაყოფად პ[ი]რთა კაცთა უგუნურთა [უმ]ეტრებითა.

16. ვითარცა აზნაურნი და ნუ ვითარცა საფარველად გაქუნ უკეთურებისა აზნაურებაჲ ეგე, არამედ ვითარცა მონანი ღმრთისანი

¹ შეურგულეებელ L.

ღ

17. ყოველთა პატივ-სცემდით, ძმათა ჰყუარობდით, ღმრთისა გეშინოდენ, შეფუესა პატივ-სცემდით.

18. [28; 2¹⁸] მონანი დაემორჩილენით ყოვლითავე ჯორციელთა უფალთა თვსთა, ნუ ხოლო სახიერთა და ტყბილთა, არამედ უსახურთაცა.

19. რამეთუ ესე არს მადლი ღმრთისაგან: უკუეთუ გონებისათჳს კეთილისა დავეითმინით მწუხარებაჲ, გუევენებინ თუ სიცრუვით.

20. რომელი უმჯობეს არს, უკუეთუ ვცოდვიდეთ და ვიქეჯებოდით და დავითმენდეთ? არამედ უკუეთუ კეთილსა ვიქმოდით და გუევენებოდის და დავითმენდეთ, ესე მადლი ღმრთისაგან არს.

21. [27; 2¹⁰] იჩინენითვე ამისთვის, რამეთუ ქრისტემანცა ივნო თქუენთვის

ღ

და თქუენ დაგიტევა ჳელით წერილი, რაჲთა შეუდგეთ კულდა მისსა;

22. რომელმან იგი ცოდვაჲ არა ქმნა, არცა იპოვა ზაკუვაჲ პირსა მისსა;

23. რომელი იგინებოდა და იგი არავის აგინებდა, ევენებოდა და იგი არავის ავენებდა, მიეცა მსაჯულისა სიცრუევით;

24. რომელმან ცოდვ[ანი] ჩუენნი თავს-ისხნა ჳო[რცითა] თვსითა ძელსა ზედა, რაჲთა ცოდვასა განვერნეთ და სიმართლით ვცხონდებოდით, რომლისა იგი წულულებითა ჩუენ განვიკურნენით.

25. რამეთუ ვიყვენით ვითარცა ცხოვარნი შეც[თ]ომილნი, არამედ ნოკუეულ ვართ მწყემსისა მის და მოძღურისა: სულთა ჩუენთაჲსა.

3

5. [242 ბ²] ესრევე ოდესმე წმიდანიცა იგი დედანი, რომელნი ესვიდეს უფალსა, შეიმკობდეს თავთა თვსთა და დანორჩილებულ იყენეს თვსთა ქმართა,

6. ვითარცა იგი ერჩდა სარა აბრაჰამს და უფლით ხადინ მას, რომლისა იგი იქმნენით კეთილის მოქმედ და არა გეშინოდის არცა ერთისა შინისაგან.

7. ქმარნი ეგრევე მსგავსად თანავევენით მათ შენდობით, ვითარცა უძღღურსისა ქურქელსა, დედათა ზედა მისცემდით პატივსა, ვითარცა თანაშვიდრთა მადლისა [მის] ცხობებისასა, რაჲთა არა¹ და[ა]ცადოთ ლოცვასა თქუენსა.

(საკითხავი აქ წყდება)

17. [288 ბ¹] უმჯობეს [არს, კეთილსა თუ იქმოდით და ეგრე] ჯერ-უჩინდეს

ნებასა [ღმრთისასა ე]ნებაჲ თქუენი ვიდრე ბ[ოროტსა თ]უ იქმოდით.

18. რამეთუ ქრისტემანცა [ივნო ერთ] გზის ცოდვათა ჩუენთათჳს, [რაჲთა ჩ]უენ წარგუიღვინეს ღმრთისა², მოცქუდა ჳორციითა და ცხონდა სულითა,

19. რომლისაგან საპყრობილესა მას შინა სულითა მივიდა და ქადაგა.

20. რომელნი იგი ურჩ ოდესმე იყვნეს, რაჲმს იგი თავს-იდვა სულ-გრძელებასა ღმრთისასა, დღეთა მათ ნოცმსთა, შემზადებასა კიდობნისასა, რომელსა შინა იყენეს მცირედ, ესე იგი არს რეანი სულნი განერნეს წყლისაგან.

21. რომლისა სახედ აწ თქუენცა განცხობენბს ნათლის-ღებაჲ, არა ჳორცითა (გან) განწორებაჲ მწინკულისაჲ, არამედ

9

გონებისა სათნო-ყოფად ღმრთისაჲ აღ-
დგომითა იესუ ქრისტესითა,

22. რომელ-იგი არს მარჯუენით

9

ღმრთისა, რომელი ამაღლდა ზეცად და
დაემორჩილნეს მას ანგელოზნი, [ქელ-
მწიფებანი და ძალნი.

4

7. [245 ა¹³] განიწმიდენით და განი-
ფრთხვეთ ლოცვად.

8. ყოვლისა წინა ურთიერთას სიყუა-
რული განნარტებული გაქუნდინ, რა-
მეთუ სიყუარულმან დაფარის სიმრავლმ
ცოდებაჲ.

9. სტუმრის მოყუარე იყვენით ურ-
თიერთას თჳნიერ დრტუინვისა.

10. კაცად-კაცადმან ვითარცა მოი-
ლოს ღმრთისაგან მადლი, მას ეგრევე
ურთიერთას ამსახურებდით, ვითარცა
კეთილნი მნენი მრავალ-ფერისა ნიქისა
ღმრთისანი.

11. რომელი-იგი ვინ იტყოდის, ვი-
თარცა სიტყუათა ღმრთისათა, რომელი
ჰმსახურებდეს¹, ვითარცა ძალისაგან,
რომელსა მოსცემს ღმერთი, რაჲთა ყო-
ველსა შინა იდიდებოდის ღმერთი.

12. [267 ა²²] საყუარელნო, ნუ გიკვრ
თქუნ თანა განჭურვებაჲ ეგე, რომელი
განსაცდელ. იქმნების თქუნ შორის,

5

1. [268 ბ³⁰] ხუცესთა მათ თქუნ შო-
რის ვკლოცავ, ვითარცა თანა-ხუცესი
და თანა-მოწამს ვნებათა მათ ქრისტეს-
თა და მერმისა მის გამოჩინებისა
დიდებისა ზიარი; მწყსილით თქუნ შო-
რის სამწყსოსა მას ღმრთისასა.

2. ილუწილით ნუ იძულებით, არა-
მედ ღმრთისა მიერ, [269 ა¹] ნუცა სა-
ძაგელისა შეძინ[ნებითა], არამედ

რეცა² თუ უცხოდ რაჲმე შეგემთხვის³
თქუნ.

13. არამედ რავედენ-ეგე ვზიარებით...
[აკლია]

16. [267 ბ¹²] ... ღმერთ[სა სახელითა
მით].

17. [რამეთუ ეამმან პირ]ველად [საშ-
ჯელისა სახლისაგან ღმრთისაჲ]სა ი[წ-
ყოს⁴; უკუეთუ პირველად ჩუნგან, რაჲ]-
-მე იყ[ოს აღსასრული ურჩთა მათ] სახა-
რ[ებისა ღმრთისათა]?

18. [და უკუეთუ] მართა[ლი ძნიად
განერეს, უღმ]ერთოჲ [და ცოდვილი
სადალა]-მე ი[პოვოს]?

19. [ამიერიტგან რომელთა ეენე]ბო-
დის [ნებითა ღმრთისაჲთა], სარწმუ-
[ნობებისა დამბადებელსა] უფალსა შგ-
ჰ[ვედრენით სულნი თჳსნი] საქმიითა
[კეთილითა].

გულს-მოდგინედ.

3. ნუ[ცა ვითარცა ე]უფლებით
მღლეთა მ[ათ], არამედ სახე ექმნე-
ნით სამწყსოსა მას].

4. რაჲთა გამოჩინებასა [მას მწყემს]ქ
მთავრისასა მოი[ლოთ სიმ(?)ართ-
ლისა დაუქნომელი [გზგვკნი].

(საკითხავი აქ წყდება)

¹ ჰმსახურებდეს L (შეცდომა დაშვებულია სტრაქონიდან სტრაქონზე გადატანის დროს).

² რელიცა L. ³ შეგემთხვის L. ⁴ უწყოს L (ეგების აჯობებდა: საშჯელი სახლსა ღმრთისა-
სა უწყოს).

II

9

9

2

20. [კაბ ბ⁹] ... [ა]მის სოფლი[სათა შეცნიერებითა] უფლისა ჩუ[ენისა და მაცხ]ოვრისა იესუ [ქრისტ]სითა, მათვე კულად აღერინეს და მოუძღურდეს, [ექმნა მათ უკუანამსენელი [იგი უძვრ]ს პირველისა.

21. უმჯობ[ს იყო მ]ათდა ეცნავე თუმცა [არა გ]ზაჲ იგი კეშმარიტები-

საჲ, [ვიდრე] ცნობასა და მართლ[უყუნ] ქცევისა მოცემულ[ისა] მიერ მათდა წმიდისა მც[ნებ]ისა.

22. შეემთხვა მათ კეშმა[რიტ]ისა მი- სებრ იგავისა: [ძალ]ლი მიექცა თუსსა ნათხევ[არ]სა და ღორი ინწუბა სან- [გორ]ელსა მწვრისასა.

3

1. ესე, სა[ყ]უარელნო, მეორედ მიე- სწერ¹ [თქ]უენდა წიგნსა, რომლითა გან- [გა]ლძებ თქუენ მოკსენებით [...]ით უმჯობ[ს]ისისა გონებასა [თქუენ]სა.

2. მოგეკსენენ თქუენ პირ[ველ თქ]უ- მულნი იგი სიტყუანი [წმიდა]თა წინა- წარმეტყუელთა და მო[ციქუ]ლთა მათ თქუენთა მცნე[ბანი უფ]ლისა და მა- ცხოვრისა [ჩუენის]ა იესუ ქრისტ[ს]ნი.

3. [291 ა²⁹] ესემცა პირველად უწყით, რამეთუ [მოი]წინენ უკუანამსენელთა [დღე]თა სიკიცხევით მრავალნი [გულის თქ]უმისაებრ თვისისა მ[ვალნი]

4. [და] იტყოდინ: სად[ა არს აღ- თქუმაჲ იგი მ]ოსლვისა მ[ისისაჲ?...] [აკლია]

11. [260 ბ¹] და რაჲმს ესე ყოველნი [ესრ]თ დაზულებო[ლიან, რაბამ გი- ლი[რლა?]] წმიდითა სლვით[ა] და კეთი- ლითა საქმითა და მსახურებითა.

12. მოელოდეთ და ისწრაფდით მოს- ლვასა მას დღესა ღმრთისა, რომელსა შინა ცანი მკურვალენი დაირლუნ და წესნი იგი დაიწუნენ და დადნენ.

13. ახალთა ცათა და ახალსა ქუე- ყანასა მსგავსად აღთქუმისა მისისა მო- ველით², რომელსა შინა სიმრავლ მამკადრებულ არს.

¹ მიეწერე L. ² მოვედით L.

ა.

I

1

ა.

1. [რომელი იყო პირველი თან, რომელი გუგისმა] და ვიხილეთ თუალითა [ჩუენითა, რომელი ვიხილეთ და ქელნი ჩუენნი [კმსახურებლ]ეს სიტუუასა მას [238 ბ¹] ცხორებისასა.

2. და ცხორებამ იგი გამოცხადნა და რომელი-იგი ვიხილეთ, გიწამებთ თქუენ ცხორებასა მას საუკუენსა, რომელი იყო მამისა თანა და გამოგუჩნდა ჩუენ;

3. და რომელი ვიხილეთ, ვწამებთ და ვითხრობთ თქუენ, რამთა თქუენცა ზიარებამ გუქუნდეს ჩუენ თანა და ზიარებამ ჩუენი მამისა თანა და ძისა მისისა იესუ ქრისტესსა.

4. და ამას მივსწერ თქუენდა, რამთა

სიხარული იგი ჩუენი იყოს სავსე.

5. და ესე არს აღთქუმამ, რომელი გუესმა მისგან და ვითხრობ თქუენ, რამეთუ უფალი ნათელ არს და ბნელი მის თანა არა არს არცა ერთ.

6. უკუეთუ ვთქუათ, ვითარმედ ზიარებამ გუაქუს მის თანა და ჩუენ ბნელსა შინა ვილოდით, ვტყუევით და არა ვპყოფთ ქეშმარიტებასა.

7. უკუეთუ ნათელსა შინა ვილოდით, ვითარცა-იგი ნათელსა შინა არს, ზიარებამ გუაქუს ურთიერთას. და სისხლი იგი იესუს[ს, ძისა მისისა] განგუწმ[ელს] ჩუენ ყოვლისაგან ცოდვ[ისა].

2

7. [239 ა¹⁰] საუარელნო, არა მცნებასა ახალსა მივსწერ თქუენდა, არამედ მცნებასა პირველსა, რომელი გუქუნდა დასაბამითგან. მცნებამ იგი პირველი არს სიტუუამ იგი, რომელი გასმივს.

8. და კუალად მცნებასა ახალსა მივსწერ თქუენდა, რომელი არს ქეშმარიტ მის წინაშე და თქუენ შორის, რამეთუ ბნელი წარვალს და ნათელი იგი ქეშმარიტი აწვე ჩას.

9. რომელმან თქუას ნათელსა შინა ყოფამ და ძმამ თუხი სძულდეს, იგი ბნელსა შინა არს ვიდრე აქამომდე,

10. ხოლო რომელსა უყუარდეს ძმამ თუხი, იგი ნათელსა შინა არს და საცთური მის თანა არა არს.

11. ხოლო რომელსა სძულდეს ძმამ თუხი, იგი ბნელსა შინა არს და ბნელსა შინა ვალს და...

[აკლია]

14. ... [239 ბ¹¹] [ქაბუ]ენო, რამეთუ [ძლიერ ხართ და სიტუუამ ღმრთისამ] თქუენ თ[ანა დადგრომილ არს და ვიდრე]ვიც ბო[როტისადა].

15. [ნუ გიყუარს სოფელი] ესე და ნუ[ცა-ლა რამ არს სოფლის]ამ ამის.

9

უკუეთუ ვისმე უყუარდეს სოფელი ესე, არა არს სიყუარული ღმრთისაჲ [მის თანა].

16. რამეთუ ყოველივე [სოფელსა შინა ესე არს გულის] თქუმაჲ [ჯოცთაჲ და გულის თქუმაჲ თუალთაჲ და სი-

9

ლალე ამის ცხოვრებისაჲ. არა არს მისაგან და სოფლისაგანი აქრს].

17. [და სოფელი ესე წაქრდეს და [გულის თქუმაჲ მისი], ხოლო რომელმან ყოს ნებაჲ]...

3

1. [292 ბ⁸] [იხილეთ, რაბამი სიყუარული მომცა ჩუენ მამამან, რადთა შვილ ღმრთისა ვიწოდნეთ]. ამისთვის [სოფელმან არა გვცნოს] ჩუენ, რამეთუ [არცა იგი იცნეს].

2. საყუარელნო, აწ შვილნი ღმრთისანი ვართ და არლა გამოჩინებულ არს, რად ყოფად არს. ესე ვიცით, რამეთუ რაჲმს გამოცხადნეს, მსგავს მისა ვიყუნეთ, რამეთუ ვიხილეთ იგი, ვითარცა არს.

3. და ყოველსა, რომელსა აქუნდეს სასოვებაჲ ესე მისა მიმართ, განიწმიდოს თავი თვისი, ვითარცა იგი წმიდა არს.

4. ყოველმან, რომელმან ქმნეს ცოდვაჲ, მან უშწულოვებაჲცა ქმნეს და ცოდვაჲ იგი არს უშწულოებაჲ.

5. და იცით, რამეთუ იგი გამოჩნდა, რადთა ცოდვანი ჩუენნი აჯოცნეს და ცოდვაჲ მის თანა არა არს.

6. ყოველი. რომელი მის თანა ეგოს, მან არა ცოდოს; ყოველი რომელი ცოდვიდეს, მას არა უხილავს იგი, არცა იცის იგი.

7. [ქმნაო, ნუმცა ვინ გაცთუნებს [თქუნენ]. რომელმან ქმნეს სიმართლმ, იგი მა[ართალ] არს.

8. რომელმან ქმნეს ცოდვაჲ, იგი [ეშმაკისაგანი არს, რამეთუ დას[აბამითგან ეშმაკი ც]ოდავს. [299 ა¹⁰] ამისთვის გამოცხადნ[ა ძმ] ღმრთისაჲ, რადთა დაარლუნეს საქმენი ეშმაკისანი.

9. ყოველი [რომელი შო]ბილ არს ღმრთისაგან, [მან ცოდ]ვაჲ არა [ქმნეს]...

[აკლია].

4

[აკლია]

4. ... [306 ბ¹] [... უ]ფროჲს არს, რომელი თქუნენ შოქრის არს, ვიდრე-ლა რომელი-იგი სოფელსაჲ შინა არს.

5. [იგინი სოფლისა]განნი არიან და [ამისთვისცა სოფ]ლისასა იტყუან [და სოფელი ისმენს] მათსა.

6. ხოლო ჩუენ [ღმრთისაგან ვართ]; რომელმან იცოდის ღმერთი, [მან ისმინოს ჩუენი და] რომელი იყოს არა [ღმრთისაგან, მან] არა ისმინოს ჩუენი.

[ამის გ]ამო უკუე ვცანთ სუ[ლი ქე]შმარიტებისაჲ და სული მაცთურებისაჲ.¹

7. [საყ]უარელნო ჩემნო, იყუარო[ბ]დით ურთიერთას, რამეთუ სიყუარუ[ლი] ღმრთისაგან არს და ყოველი რომელი იყუარობდეს, ღმრთისაგან შობილ არს და იცის ღმერთი.

8. ხოლო რომელსა არა უყუარდეს, მან არა იცის ღმერთი, რამეთუ ღმერთი სიყუარული არს.

¹ მცხრბსა (?) L

4

9. [250 *d*²⁶] ამ[ით გამოცხადანა სიყუარ[ული] ჩუენ შორის, რამეთუ ძმ[თჳსი მხოლოდ შ]ობილი მოაქლინა ღმერთმან სოფლად, რადთა ეცხონდე[თ მის მიერ].

10. [და ესე არს] სიყუარული, [არა რამეთუ ჩუენ შევი]ყუა[რეთ] [ღმერთი], [250 *b*¹] არამედ მან პირველად შემიყუარანა ჩუენ და მოაქლინა [იშ]თჳსი ღმერთად ცოდვითა ჩუენთა.

11. საყუარელნო, უკუეთუ ღმერთმან ესრჳთ შემიყუარანა ჩუენ, და ჩუენცა თანა-გუაც ურთიერთას სიყუარული.

12. ღმერთი არასადა ვის უხილავს. უკუეთუ ვიყუარობდეთ ურთიერთას, ღმერთი ჩუენ შორის არს და სიყუარული

4

მისი ჩუენ შორის აღსრულებულ არს.

13. ამით უწყოდეთ, რამეთუ მის თანა ეპყიეთ და იგი ჩუენ შორის, რამეთუ სულისა მისისაგან მოგუცა ჩუენ.

14. და ჩუენ ვიხილეთ და ვწამებთ; რამეთუ მამამან მოაქლინა ძმ[თ] მაცხოვრად სოფლისა.

15. რომელმან აღიაროს იესუ ძედი ღმრთისად, ღმერთი მის თანა არს და იგი ღმრთისა თანა.

16. და ჩუენ ვიცით და გურწამს სიყუარული, რომელი [აქ]უს ღმერთსა ჩუენდა მო[მართ. ღმერთი] სიყუარული ა[რს და რომელი] ეგოს სიყუარულსა [ზე]და, იგი [მის] თანა [პყიეს], და [იგი ღმრთისა] თანა.

5

2. [301 *a*⁷] ... გუიყუარდე[ს¹ და მცნებათა მისთა ვი]მარხვი[დეთ].

3. [რამეთუ ესე არს სიყუარული] ღმრთისაჲ, რადთა მცნებ[ათა მისთა ვიმა]რხვი[დეთ და მცნებანი] მისნი მქმივე არა არიან².

4. რამეთუ ყოველი რომელი შობილი იყოს ღმრთისა[გან], სძლოს სოფელსა და ესე არს ძღვევაჲ, რომელი სძლევს სოფელსა სარწმუნოებაჲ ჩუენი.

5. ...

... რამეთუ იესუ არს ძმ [ღმრთისაჲ].

6. რამეთუ ესე არს, რომელი მოვიდა წყლითა [და] სისხლითა. იესუ ქრისტჳ არა ხოლო წყლითა, არამედ წყლითა და სისხლითა; და სული არს მოწამე, რამეთუ სული არს ქეშმარიტება.

7.

8. და სამნი არიან, რომელნი წამებენ: სული და სისხლი და წყალი და სამ-

ნივე ესე ერთითა მით არიან.

9. უკუეთუ კაცთა წამებაჲ მოვიდით, წამებაჲ ღმრთისაჲ უფროდეს არს და ესე არს წამებაჲ ღმრთისაჲ, რამეთუ წანა ძისა თჳსისათჳს.

10. რომელსა [პ]რწმენეს იმ ღმრთისაჲ, აქუნდეს წამებაჲ იგი ღმრთისაჲ. თავი[სა თჳ]სისა თანა; რომელსა არა. პრწმენეს იმ ღმრთისაჲ, მტყუერად [გამო]აჩინა იგი, რამეთუ არა პრწმენა. წამებაჲ იგი, რომელი წამა...

[აქლია]

14. [308 *b*³¹] [და ესე] არს განცხადებულებაჲ, [309 *a*¹] რომელი მაქუს მისა მიმართ, რანეთუ უკუეთუ იგი ვითხოვთ [ნებისაებრ მისისა], ისმინოს ჩუენი.

15. [რადეა-იგი ვითხოვ და] ვიცით რამეთუ მაქუს თხოვაჲ იგი, რომელი ვითხოვეთ [მისგან].

¹ გიყუარდე[ს] L. ² არ არიან L. ³ ამ მუხლის დასაწყისი. სიტყვები გადამწერს გამორჩენილად.

ღ

16. უკუეთუ ვინ[შე იხილოს ძმაჲ თჳსი], რომელი ცოდვი[დეს ცოდვასა არა] სასიკუდი[ნესა, ითხოოს და მ]ოს-ცეს მას [ცხოვრებაჲ; რომელნი-იგი] ცოდვენ ა[რა სასიკუდინედ], არს ცოდ-ვა[ჲ სასიკუდინე, არა] ამისთვის ვიტყუ, რაჲთა [ითხოოს].

17. [ყოველივე] სიცრუეჲ ცოდ[ვა არს და ა]რს ცოდვაჲ სასიკუდ[ინე].

18. [ვი]ცით, რამეთუ ყოველი, რომელი შობილ იყოს ღმრთისაგან, არა ცოდოს, არამედ რომელი-იგი შობილ არნ ღმრთისაგან, დაიშარხის თავი თჳსი

ღ

და ბოროტი არა შეეხოს მას.

19. ვიცით, რამეთუ ღმრთისაგან ვართ და ყოველი [სო]ფელი ბოროტსა ზედა დგას.

20. და [ვიც]ით, რამეთუ ძჲ ღმრთისაჲ მოვიდა¹ და მ[ომ]ცა ჩუენ გონე- [ბაჲ, რაჲთა ვიცოდით] ჩუენ ჳეშმა- რ[იტი ღმერთი და ვართ] ჩუენ ჳეშმა- რიტისა [თანა ძისა მისისა იესუ ქრის- ტჲ]სა. ესე არს ჳეშმა[რიტი ღმერთი, ც]ხოვრებაჲ საუკუ[ნოჲ].

21. [შვილ]ნო, დაიცვენით თავნი თჳსნი] კერპთაგან.

¹. მომავალ L.

II

9

9

1

1. მოხუცებ[ული რჩეულსა დედ]ო-
ფალსა დ[ა შვილთა მისთა, რომელნი
მიუ]ყარან ქეშმ[არიტებით და არა ხო-
ლო მე], არამედ ყოველთა, რომელთა
[უცნობიეს ქეშმ]არიტებად.

2. ქეშმარ[იტებისაგან], რომელი და-
მკვდრებულ არს [ჩუენ შორის] და ჩუენ
თანა იყოს უკუნისამდე.

3. [იკაენ] ჩუენ თანა მადლი, მშუ-
[ლობად დ]ა წყალობად ღმრთისა მიერ
[მამისა და უფლისა] ქრისტე იესუმს
მიერ ძის[ა მისისა] ქეშმარიტებით და
[სიყუარულით].

4. განვიხარე ფრიად, რამეთუ
ვპ[ონე შვილთა]გან შენთა, რომელნი
ელენან ქეშ[მარიტებ]ით, ვითარცა-იგი
მცნებაჲ მოვიღეთ მამისაგან.

5. და აწ გოკითხავ შენ, დედოფალო,
არა ვითარცა მცნებასა ახალსა მიე-

სწერ შენდა, არამედ რომელი მაქუნდა-
დასაბამითგან, მას შინა იყუარობდეთ
ურთიერთას.

6. და ესე არს სიყუარული, რადთა
ვიღოდით მცნებათა მისთაებრ და ესე
არს მცნებაჲ, რადთა ვითარცა-იგი გესმა
დასაბამითგან, მას შინა ხუიღოდით.

7. რამეთუ მრავალნი მაცთურნი შე-
მოვიდეს სოფლად, რომელნი არა აღი-
არებენ იესუ ქრისტესა კორციტა მო[ს-
რუ]ლსა; ესე აოს მაცთ[ური და ანტი]-
ქრისტე.

8. ეკრძაღენით თ[ავთა თქუენთა],
რადთა არა¹ წარსწ[ყმიღოთ რაჲ]-იგი
ჰქმენით, არამედ [სასყიდელი სავე]სებით
მოიღოთ.

9. ყოველ[ივე...]უარი, რომელი არა
ეგ[ოს მოიღუ]რებასა ზედა...

[აკლია]

III

9

9

1

1. [მოხუცე]ბული საყუარელსა [გა-
ლოზს], რომელი მიყუარს ქეშმარიტე-
ბითა.
2. საყუარელო, ყოვლისათს გლოცავ
შენ წარმართებად, ვითარცა-ეგე წარუ-
მართებდეს სულსა შენსა.
3. რამეთუ განვიხარე ფრიად მომა-
ვალთაგან მათა, რომელნი წამებდეს
ქეშმარიტებისა შენისათს, ვითარ-იგი
შენ ქეშმარიტებით ხუალ.
4. სხუა უფროს ამისა სიხარული არა
მაქუს, რადთა მესმოდის შეილთა ჩემთა
ქეშმარიტებით სლვად.
5. საყუარელო, სარწმუნოდ ჰყოფ,

რომელსა-ეგე იქმ ძმათა [მი]მართ და
ესე უცხოთა.

6. რომელთა [წამეს ქეშმარიტებისა
შენისათს [წინაშე ეკლესიათა], რო-
მელთა კეთილსა [ჰყოფ], წარმოჰგზავნი
[მათ ღირსად] ღმრთისა.

7. [რამეთუ სახელისა მისისა]თს უფ-
ლისა გამო[ვიდეს და] არარად გამოი-
დეს [313 მ¹] წარმარ[თთაგან].

8. [ხოლო ჩუენდა ჯ]ერ-არს შეწყნა-
რებაჲ ეგვეითარ]თაჲ მა[თ, რადთა თა-
ნა-შემწე ვექმნეთ ქეშმა[რიტებასა].

(საკითხავი აქ წყდება)

4. [3 1 4 8 1] ... [გარდააქცევენ არა] წმინდებდალ [და მხოლოსა მფლო] ბელსა უფალსა ჩუენსა იესუ ქრისტესა უარჱყოფენ.

5. მო...

[აკლია]

6. [ანგელოზნი იგი, რომელთა] არა დაიმარხეს, თუნი [იგი სამთაეროჲ, არამედ დაუტევეს [სამკვლარებელი მათი სასჯელად [დიდისა მის დიდისა, საკრველები [თა¹ მით] სამარადისოჲთა, წყუ [დიადსა] ქუეშე დაჰმარხნა.

7. [ვითარცა სო] ღომად და გომორად და [გარემო მათსა ქალაქები იგი, ეგრევე სახედ მათსა ესენი ისიძიედეს და მიდევნებულ იყუნეს შედგომად² ჳორცსა უცხოსა, წინა სხენან სახედ ცეცხლისა საუქუნისა. სასჯელი³ მიუღებინს.

8. ეგრევე მსგავსად ესენი საჩუენებელსა იხილვენ, ჳორცთა შეიბილწებენ⁴, უფლებასა შეურაცხჱყოფენ, დიდებასა ჰგომობენ.

9. ოდეს-იგი მიქაელ მთაეარანგელოზნი ეშმაკსა ეშჯოდა და ეტყოდა : მოსილ ჳორცთათუხ, ვერ იკადრა სასჯელი გმობისაჲ მიწვენად მის ზედა, არამედ ჰრქუა : შეგრისხენინ შენ უფალმან.

10. ხოლო ესენი, რომელ-იგი არა იციან, ჰგომობენ და [რადენი-იგი იციან] გონებით, ვითარცა პირუ [ტყუთა საცხოვართა, მათ შინა [განიხ] რწუნებიან.

11. [ვაჲ მ] ათდა, რამეთუ გ [ზასა მას] კუენისსა ვლენან [3 1 5 8 1] და [საცთურსა]

მას ბალამი] სსა სასუ [ილღისსა] ალერი-ნეს და] ცილობითა [მით კორესითა წარწყმდეს.

12. ესენი არიან, რომელნი სიყუარულთა მა [თ თქუენთა შები] ლწებულნი თქ [უენ თანა-შეგცხრებიან] და უშიშად თ [აეთა თუსთა ჰმწყსი] ან. ღრუბელნი უ [რწყულნი ქარი] სიგან მიმოტაცებულნი, ხენი ზამთრისანი უნაყოფონი, ორ გზის მომწყდარნი, [ძირითურთ] მოფხურილნი.

13. ღელვანი განძენებულნი ზღვისანი, რომელნი პერად [ა] ღმოაფქურევენ თავისა თუსის [ათუს] სირცხვლსა, ვასკულაენი ცთ [ო] მილნი, რომელთათუხ წყუღიადი იგი ბნელისა საუქუნოჲსაჲ დამარხულ არს.

14. წინაჲსწარმეტყუელა ამა [თთ] ჳს მეშვდემან ადამითგან ე [ნუ] ქ და თქუ : აჰა ესერა, მოვიდ [ა] უფალი ბევრეულითა წმიდითა [ანგელოზითა] ჳისითა

15. ყოფად [სასჯ] ელისა ყოველთათუხ და მხ [ილვად] ყოველთა უღმრთოთა ყოველ [თათუხ ს] აქმეთა უღმრთოებისა მათისა [თა], რომლითა შესცოდეს⁵ და ყოველთა [თუხ] სიტყუათა ფიცხელთა, რომელთა [იტყო] დეს ცოდვილნი და უღმ [რთონი].

16. ესე იგი არიან მტყუ [...], მამრანობელნი გულის თქუ [მ] ასა თავისა თუსისსა მ [ა] ვალნი და პირი მათი იტყ [უს] გარდაარეულსა. თუალთ...

[აკლია]

¹ საკრველები [თა] L. ² შედგომად L. ³ სასჯელისა L. ⁴ შებილწებენ L. ⁵ შემოდეს L.

**ქ და ზ რედაქციების
ტიპსტი**

67 ს] ოპიკოვსა სტატიკოპოლოტი
ბნტი ხტოვნიჭოტი სტ რუსელონიტი
ბტნიხ ბტ ბონხისსა? პოპოვნი-
ვლოხტე ტიქოქონი

რქაქაქსთღინ, აქწათა!

გუაკურთხენ, უჟალო]—5

მცირეთათჳს მცირეთაცა საქმეთა შეკადრებაჲ არა უცთომელ არს, ხოლო მე, უნდოსა ამას და უზემთაჲს ძალისა ჩემისა შემკადრებელსა, არასადა-მე⁵ ამაოდ მეშინის ზღვევისაგან, ვითარცა-იგი ინებია თუ ვინმე მცირითა ფიცრითა წიაღსღვაჲ უფსკრულისა დიდისაჲ და მრავალთა მათ ქართა მიერ სასტიკად აღდუღებულთა [67] ლელვათა შეჭმართის და ეოცნის აღვილად განსლვაჲ,⁴

10 რომელსა-იგი არცა თუ კნინოდენისა აღძრვისა⁶ თავს-ღებაჲ ძალ-ედვის, რაჲამს-იგი იწყის მობერვად ჩრდილომან და ესრეთ ბევრეულთა ლელვათა მიერ უბადრუკი იგი

15 იგუემებინ. და ესე უექჳელად ჩემდაცა შემთხუევად არს, რომელი-ესე მგაგასად მისისა მია წარმდებებისა კადნიერ ვიქმნები.

ხოლო განსამართლებელად და ბრალთა აღსაყრელად⁶ ჩემისა ამის ტელ-ყოფისა, წინა-უყოფ ყოველთა სიგლახაკისა ჩემისა

20 მორჩილებასა და შენდობასა ვითხოვ შჯულისა მისთჳს სიყუარულისა, რომელი-ესე ამისევე სიყუარულისა მცნებისათჳს იძულებულ ვიქმენ შენ მიერ, პატროსანო ძმაო

25 ათანასი⁷.

~ ძალ-ედვის თავს-ღებაჲ HJ

სიგლახაკისა ჩემისა მორჩილება-სა] მორჩილებისა ჩემისა სიგლახაკესა 5

ძმაო] მამაო HJ

¹ ებისტოლეთა G. ² მიზეზისა F. ³ არასად-მე 7 HJ.
⁴ განვლაჲ (გწელაჲ) F 5. ⁵ აღძრვისაჲ HJ.
⁶ ასაყრელად G. ⁷ ათანასე G.

ღ

და ვითარცა მუშაკმან უძღურმან თავი ჩემი საქმედ ნივეც და თვისისა შრომისა სასყიდელსა ცხორებისასა თითოეულისა¹ ეამისათჳს მოველი.

შ

~შრომისა თვისისა G, თვისისა]—HJ

- 30 ვინამცა, ზ საწადელო და სასურველო მამო, რომელი-ესე თანა-ნადებისა მისთჳს მორჩილებისა მარადის ერთგულ გეკმნები, და ჭსნილობასა და ვერაგობასა ჩუნესა ლმობიერ ეკმენ. და სიყუარულისათჳს, რომელ
- 35 არს ყოელისავე მცნებისა უმაღლესი, ღმრთისა მომართ ვედრებაჲ შენი ნაცვალად მოგუეც ჩუნ და ყოველსავე საესებასა ეკლესიისასა ევედრე მოუკლებელად ჩუნთჳს მეოხებად.

ერთგულ] მორჩილ HJ
ჩუნესა] ჩემსა F, ჩუნსასა H¹

ყოელისა G
~მოგუეც ჩუნ ნაცვალად F

- 40 [ჲ] რამეთუ ფრიად ძალ-უც შეწვენად, ვითარცა-იგი მაშინ, რომელთა-იგი სართული სახლისაჲ აღსძარცუეს და უძღური იგი შთაუტევეს წინაშე იესუმსსა² და თხითა სარწმუნოებითა უნებლიეთა ვნებათაგან კირ-

- 45 ვეულსა მას კურნებაჲ მოუვაკრეს. მითუალე უკუე სიხარულით, მითუალე შენთა ბრძანებათა სრულ-ყოფელი. სიგლახაკისა ჩუნისათჳს ლოცვაჲ შენი და მორჩილებისა ჩუნისა სასყიდელად³ სამარადისოდ
- 50 ამას მოგუძღუანებ⁴ ჩუნ.

- ხოლო მე კათოლიკეთა და სამოციქულოთა ეპისტოლეთა⁵ სახე და ძალი და მიზეზითა შეწვენითა ღმრთისაჲთა ამიერიოგან ვიწყო აღწერად და საღმრთოთა წამებათა უწყებაჲ
- 55 თჳს-თჳსთა ადგილთა მიგიტხრა სადიდებელად ღმრთისა.

უწყებაჲ] აღწერად HJ

¹ თთოეულისა G. ² იესოსა E, იჳსსა G. ³ სასყიდელად E შ. ⁴ მოგუძღუანებ E J. ⁵ ეპისტოლეთა F G.

¹ J¹-ში ყოფილა „ჩუნსასა“, შემდეგ ბოლო ხა წაუშლიათ, ახლა იკითხება „ჩუნსა“, მაგრამ ხა მაინც ჩანს.

ჲ
ⲠⲓⲪⲒⲠⲤⲁ ⲒⲛⲏⲛⲤ ⲒⲤⲎⲔⲒⲠⲤ
ⲛⲤⲎⲔⲛⲏⲛⲤⲤ

რამეთუ იაკობ თჳსსა მას კათოლიკესა დააწერს ათორბეტთა ტომთაგან განთესულთა მათ მიმართ, რომელთა ჰრწმენა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს მიმართ.

- 5 ხოლო მისწერს სამოძღვრებელად ეპისტოლესა¹ ამას და ასწავებს განყოფილებისათჳს განსაცდელთაჲსა, თუ რომელი არს ღმრთისა მიერ, ანუ რომელი არს თჳსისა გულისაგან კაცთაჲსა. და ვითარმედ არა სიტყვთ სოლო,
- 10 არამედ საქმით ჯერ-არს ჩუენებამ სარწმუნოებისაჲ და ვითარმედ არა მსმენელნი შჯულისანი, [69] არამედ მყოფელნი განმართლებიან. და მდიდართათჳს ამცნებს, რაჲთა არა პატევ-სცემდენ მდიდარსა უფროჲს გლახკისა ეკლესიასა შინა, არამედ რაჲთა უფროჲს-ლა ამხილებდენ, ვითარცა ამპარტავანთა. და მერმე ნუგეშინის-სცემს ენებულთა და ამცნებს ნათ სულ-გრძელებად ვიდრე მოსლვადმდე² მსაჯულისა. და ასწავებს მო-
- 20 თმინებისა სიმალესა იობისგან. და უბრძანებს უძლურთა ზედა მოწოდებად ხუცესთა, რაჲთა ულოკონ მათ და რაჲთა მოსწრაფე იყვნენ მოქცეუად შეტომილთა ქეშმარიტებად. და ვითარმედ არს ამისი სასყიდელი
- 25 ღმრთისა მიერ შენდობამ ცოდვთაჲ. და ესრეთ აღასრულებს კათოლიკესა თჳსსა.

ⲐⲤⲎⲏⲒ ⲒⲤⲎⲔⲒ ⲒⲔⲒⲠⲤⲁⲒⲠⲤ
ⲛⲤⲎⲔⲛⲏⲛⲤⲤ

(1) მოთინებისათჳს და სარწმუნოებისა შეუორგულებელისა და სიმდაბლისა მდიდართა მიმართ. [1, 1-12].

¹ ეპისტოლესა G. ² მოსლვადმდე G.

Ⲗ

უწყებამ... კათოლიკისასა] უწყებაჲ და სახშ (სახე G) ძალისა და მიზეზისა წმიდისა იაკობ მოციქულისა კათოლიკისაჲ FG
რამეთუ]—F
ტონთა FG
მათ]—HJ
იესუს G

განყოფილებისათჳს] განყოფისათჳს G. ღმრთისა მიერ] ღმრთისაგან G, ღმრთისა მიერი F. თჳსისაგან გულისა² J¹

ეკლესიათა G
ამპარტავანსა HJ

¹ J¹-ში ეს სიტყვა ყოფილა და შემდეგ ამოუშლიათ, ფოტომში იგი ძლივს ამოიკითხება.

² J¹-ში ყოფილა: „თჳსისაგან გ'ლისა“, შემდეგ ჳნ ამოუფუტყიათ, მაგრამ მაინც იკითხება ფოტომში, ხოლო ჳ'ნ დაუერთავთ ბოლოს: „თჳსისა გ'ლისაგან“.

L

D

(*) რომელსა შინა იტყვს ჩუენ შორის
5 განურებებისა მისთჳს და მის მიერთა მათ
ვნებათა, ვითარმედ არა ღმრთისაგან არს
მიზეზი, არამედ რადცა კეთილი არს ჩუენ
შორის, იგი არს მის მიერ. [1, 13-16].

(2) სიმშჳდისათჳს და სიწმიდისა და კე-
10 თილთა საქმეთათჳს და ნეტარებისათჳს მი-
ცემისა, მეცნიერებისათჳს და წესიერად¹
ზრახვისა. [1, 19-27]

(3) სიყუარულისათჳს თითოეულად² იუ-
ნიერ თულთ-ტუმისა მსგავსად შჯულისა,
15 [2, 1-13]

(4) [v:] ვითარმედ არა სარწმუნოებითა³
ხოლო, არამედ საქმეთაგან, და არა საქმე-
თაგან ხოლო, არამედ ორკერძოვე განმართლ-
დების კაცი. [2, 14-26]

(5) ვითარმედ წარმდები და უწესო
ენაჲ წარაწყმედს მომგებელსა მისსა, რომ-
ლისა დამკირვაჲ ჯერ-არს საქებელად და
სადიდებელად ღმრთისა. [3, 1-12]

(*) რომელსა შინა იტყვს კეთილად ქცე-
25 ვისათჳს და უშფოთველობისა ურთიერთას⁴.
დიდების მოყუარებისათჳს, კაცობრივსა ზედა
სიბრძნესა. [3, 13-16]

(*) და საღმრთოჲსა სიბრძნისათჳს,
[3, 17-18]

30 (*) და ვითარმედ დაქსნილობისა და გე-
მომთ-მოყუარებისა ჩუენისაგან იქმნებიან შურ-
ნი და ჳდომანი და მტერობაჲ ღმრთისაჲ.
[4, 1-6]

(*) და სინანულისათჳს კეთილისა. და
35 არა განკითხვისა მოყუისისა. [4, 7-12]

(6) ვითარმედ არა კაცობრივ, არამედ
ღმრთისა მიერ იქმნების წარმართებაჲ სლვა-
თა კაცისათაჲ⁵. [4, 13-17]

(*) რომელსა შინა იტყვს ანგაპრებისა-
40 თჳს მდიდართაჲსა და საწუთროჲსა⁶ მის

მის] ღმრთისა HJ

სიმშჳდისა G

და]—F⁷

მიცემისა და G. მეცნიერებისა G

~ სიბრძნესა ზედა G

განკითხვისათჳს HJ.¹¹

¹ წესიერად F. ² თითოეულად FG. ³ სარწმუნოე-
ბით G. ⁴ ურთიერთარს G. ⁵ კაცისათა E. ⁶ საწუ-
თოჲსა FG.

⁷ J-ში „თჳს“ ჩამატებულია სტრიქონს
ზემოთ. წერილი დაწერილობის გამო,
ისიც ფოტოს მიხედვით, ძნელი სათქმე-
ლია, გადამწერისავე ხელია, თუ სხვისა
ხელითაა ჩამატებული.

ღ	შ
<p>შუებისა მათისა და მართლ მსაჯულობისათჳს ღმრთისა. [5, 1-6]</p> <p>(*) და სულ-გრძელებისათჳს და მოთმინებისა ენებათაჲსა, და ქეშმარიტებისათჳს. [5, 7-12]</p> <p>45 (*) და სწავლაჲ განთჳსებული თითოეულისა¹, სარგებელი სარწმუნოებით. [5, 13-15]</p> <p>(*) და ვითარნიედ ჯერ-არს შეწევნაჲ და 50 მოსწრაფებაჲ საცხოვრებელად მოყუსისა. [5, 16-20]</p>	<p>მართლ მსაჯულობისა F H J</p> <p>თითოეული] H J⁴</p>

**ԴԿՈՎ ՔՈՇԴԻՄԻՆՏ ԲՆԸՆԻ
ԿՇՈՎՆԻԿ**

1

(1)

ყ 1. [70] იაკობ, ღმრთისა და უფლისა იესუ ქრისტეს მონაჲ, ათორმეტა ნათესაჲთა, — გიხაროდენ!

ყ 2. ყოველივე სიხარულად შეპრაცხეთ ძმანო ჩემნო, რაჲჲანს განსაცდელსა შესცვვეთ² პირად-პირადსა;

ყ 3. უწყოდეთ, რამეთუ გამოცდილებამან მან სარწმუნოებისა თქუენისამან შექმნის მოთმინებაჲ,

ყ 4. ხოლო მოთმინებასა მას საქმე სრული აქუნდინ, რაჲთა იყვნეთ სრულ და ყოლად³ ცოცხალ და არარაჲთ⁴ ნაკლულევან.

ყ 5. ხოლო უკუეთუ ვინმე თქუენგანი ნაკლულევან არს სულიერიითა სიბრძნითა, ითხოვენ ღმრთისაგან, რომელმან-იგი მოსცის ყოველთა უხუად და არავის აყუედრის, და მოსცეს მას.

უხუებით G

ყ 6. ითხოვდინ ხოლო სარწმუნოებით და ნუ ორგულებით, რამეთუ რომელი ორგუ-

¹ თვითულისა FG. ² შთაცვვეთ G. ³ ყ'დ F შ.
⁴ არარაჲთა F.

¹ ქ-ში ყოფილა „თითოეულისა“, ხა შემდეგ ამოუშლიათ და ახლა იკითხება „თითოეული“, მაგრამ ძველი დაწერილობაჲ ჩანს.

7

8

ლებდეს, მსგავს არს იგი ლელვასა ზღვასა,
ქართთა აღძრულსა და მიმოტაცებულსა.

ჟუ 7. ნუ ჰგონებნ კაცი იგი, ვითარმედ
მო- რამე -ილოს ღმრთისაგან.

ჟუ 8. კაცი ორგული დაუდგრომელ არს
ყოველთა გზათა მისთა.

ჟუ 9. იქადოდენ ძმა იგი მდაბალი ამალ-
ლებასა თუსსა,

ჟუ 10. ხოლო მდიდარი—დამდაბლებასა
თუსსა, რამეთუ ვითარცა ყუავილი თივისაჲ,
ეგრეთ¹ წარქდეს.

ჟუ 11. რამეთუ აღმოჲდა² მზე სიციხითა
თუსითა და განაჲმო თივად იგი და ყუავილი
მისი დასცვვა და შუენიერებაჲ პირისა მისი-
საჲ წარქდა. ეგრეთცა³ მდიდარი სლვასა ში-
ნა თუსსა დაქნეს.

ჟუ 12. ნეტარ არს კაცი იგი, რომელმან
დაუთმოს განსაცდელსა, რამეთუ გამოცდილ
იქნეს და მოილოს გვრგვნი [ჟ] ცხორებისაჲ,
რომელი აღუთქუა ღმერთმან მოყუარეთა
მისთა.

მისთა] თუსთა GJ

(*)

ჟუ 13. ნუეინ განცილითაგანი იტყუნ, ვი-
თარმედ ღმრთისა მიერ განვიცადები, რამე-
თუ ღმერთი გამოუცდელ არს ბოროტისა და
არავის განსცდის იგი.

ჟუ 14. არამედ კაცად-კაცადი განიცადების
თუსისაგან გულის თქუმისა, მიიზიდვის და
სცთების.

ჟუ 15. მერმე გულის თქუმაჲ იგი მიუღვის
და შვის ცოდვად და ცოდვად იგი სრულ-
-იქნის და შვის სიკუდილი.

ჟუ 16. ნუ სცთებით, ძმანო ჩემნო საყუა-
რელნო!

ჟუ 17. ყოველივე მოცემული კეთილი და
ყოველივე ნიქი სრული ზეგარდამო არს გარ-
დამოსრულ მამისაგან ნათლისა, რომლისა
თანა არა არს ცვალება, გინა თუ ქცევისა
აჩრდილ.

¹ ეგრეთ F ო. ² აღმოჲდა FHJ. ³ ეგრეთცა HJ.

ღ

ჯ

ყ 18. მას უნდა და გუშენა ჩუენ სიტყვათ ქემმარტებისათა, რათა ვიყენეთ ჩუენ დასაბამ რამე ნისთა დაბადებულთა.

გუშენა] დაგუბანა G

(2)

ყ 19. აწ უკუე, ძმანო ჩემნო საყუარელნო, იყვენ უოველი კაცი მოსწრაფე სმენალ, მძიმე სიტყუად, მძიმე გულის წყრომად¹.

სმენალ და G

ყ 20. რამეთუ გულის წყრომამან კაცისამან სიმართლე ღმრთისაჲ არა² ქმნის.

წყრომან მან E

ყ 21. ამისთჳს განიშორეთ უოველა მწიკულევენებამ³ და მეტი იგი სიზოროტისაჲ, სიმშჯლით შეიწყნარეთ ნერგი იგი სიტყუაჲ, რომელი შემძლებელ არს ცხობებად სულთა თქუენთა.

ყ 22. და იყენით მყოფელ სიტჳსა მის და ნუ ხოლო მსმენელ და შეურაცხის-მყოფელ თავთა თჳსთა.

ყ 23. უკუეთუ ვინმე მსმენელ ხოლო იყოს სიტყუასა მის და მყოფელ არა, [71] ეკეითარი იგი მსგავს არს კაცისა მია, რომელმან განიცადის პირი ქმნულებისა თჳსისაჲ სარკითა.

ყ 24. რამეთუ განცადა თაჳ თჳსი და წარვიდა და მეყსეულად დაავიწყდა, რაბამ-რამ იყო.

ყ 25. ხოლო რომელმან მიხედა⁴ შჯულსა მას სრულსა აზნაურებისასა და დაადგრა მას, ესე არა მსმენელ და დამვიწყებელ იქმნა, არამედ მყოფელ საქმისა; ესე ნეტარ იყოს ქმნითა მით მისითა.

ყ 26. რომელსა ეგონოს თქუენ შორის, ვითარმედ ღმრთის მსახურ არს და არა აღზრ-ასხმიდეს ენასა თჳსსა, არამედ აცთუნებდეს გულსა თჳსსა, ამისი ამოო არს მსახურებაჲ.

ყ 27. მსახურებაჲ წმიდაჲ და შეუგინებელი ღმრთისა მიერ და მამისა ესე არს: მიხედვაჲ ობოლთა და ქურივთაჲ ჳირსა შინა მათსა

¹ გული წყრომად (გ'ლი წყრომად) H. ² არაჲ E. ³ მწიკულევენებამ FIJ. ⁴ მიხედნა EG. (11-ში ყოფილა „მიხედნა“, შემდეგ ნ ამოუშლიათ და ახლა იკითხება „მიხედა“, მაგრამ ძველი დაწერილობა მაინც ჩანს).

1

8

და შეუგინებლად დაცვა თავისა თვისსა და ამის სოფლისაგან.

2

(3)

ყ 1. ძმანო ჩემო, ნუ თულთ-ლებით¹ გაქუნ² სარწმუნოებად უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს დიდებისა.

ყ 2. რამეთუ უკუეთუ შევიდეს შესაკრებელსა თქუენსა კაცი ოქროსა ბეკლითა და სამოსლითა ბრწყინვალითა და შევიდეს გლახაიცი სამოსლითა შეურაცხითა

ყ 3. და მიჰხედოთ³ მას, რომელსა-იგი ემოსოს სამოსელი ბრწყინვალე, და ჰრქუათ მას: შენ დაჯედ აქა კეთილად, და გლახაკსა მას ჰრქუათ: შენ დეგ იქი, ანუ დაჯედ აქა ქუეშე ფერკთა ჩუენთა

ყ 4. და არა განიკითხენით თავთა შორის თქუენთა და იქმნენით მსაჯულ გულის სიტყვთა ბოროტითა.

ყ 5. [უ] ისმინეთ, ძმანო ჩემო საყუარელნო: ანუ არა გლახაკნი სოფლისანი გამოირჩინა⁴ ღმერთმან მდიდარნი სარწმუნოებითა და მკვდრნი სასუფეველისანი, რომელ-იგი აღუთქუა მოყუარეთა თვსთა?

ყ 6. ხოლო თქუენ შეურაცხ-ჰყავთ გლახაკი. ანუ არა მდიდარნი გმილავრობენა თქუენ, და იგინივე მიგიზიდვენ⁵ თქუენ სამშჯავროდ⁶?

ყ 7. არა იგინი ჰგმობენა კეთილსა მას სახელსა, რომელი წოდებულ არს თქუენ ზედა?

ყ 8. უკუეთუ შჯულსა აღასრულებთ სამეუფოსა, მსგავსად წერილისა: შეიყუარო მოყუასი შენი, ვითარცა თავი თვისი, კეთილად ჰყოფთ.

¹ თულ-ლებით G. ² გაქუნ G. ³ მიხედოთ F ᄂ.

⁴ გამოირჩინა 1. ⁵ მიგზიდვენ F. ⁶ სამსაჯვროდ H.

ღ

ყ 9. ხოლო უკუეთუ თულთ-ლებით¹, ცოდვასა იქმთ და იმხილებით შჯულისაგან, ვითარცა გარდამავალინი შჯულისანი.

ყ 10. რამეთუ რომელმან ყოველი შჯული დაიმარხოს და სცთეს ერთითა, იქმნა იგი ყოვლისავე თანა-მდებ.

ყ 11. რამეთუ რომელმან-იგი თქუა: ნუ იმრუშებ, მანვე თქუა: ნუ კაც-ჰკლავ, ხოლო უკუეთუ იმრუშო არა და კაც-ჰკლა, იქმენ გარდამავალ შჯულისა.

ყ 12. ესრეთ იტყოდეთ და ესრეთ ჰყოფდით, ვითარცა შჯულისაგან აზნაურებისა განშჯადნი.

ყ 13. რამეთუ საშჯელი უწყალო არს მათ-თჳს, რომელთა არა ყონ წყალობაჲ; იქადოდეთ წყალობასა საშჯელისასა.

(4)

ყ 14. რაჲ სარგებელ არს, ძმანო ჩემნო, უკუეთუ ვინმე თქუას: სარწმუნოებაჲ მაქუს და საქმენი არა ჰქონდინ? ნუ ძალ-უტ-ნუა სარწმუნოებასა ხოლო ცხოვნებად მისა?²

ყ 15. რამეთუ უკუეთუ ძმაჲ გინა დაჲ ში-შუელ იყენენ [72] და ნაკლულეგან მღღევე-რისა³ საზრდელისა

ყ 16. და ჰრქუას ვინმე⁴ თქუენგანმან: წარვედით⁵ მშჯლობით, განძელით და გან-ტეფით, და არა სცეთ მათ საწმარნი ჯორც-თაჲ, რაჲ სარგებელ არს?

ყ 17. ეგრეთცა⁶ სარწმუნოებაჲ: უკუეთუ არა აქუნდენ საქმენი, მკუდარ არს იგი ხოლო.

¹ თულთა-ლებით F. ² მისსa FG. ³ მღღევირისა G.

⁴ ლ რედაქციის ხელნაწერებში: ვინმე მათ თქუნ-განმან. ⁵ წარუდით შ. ⁶ ეგრეთცა J.

შ

თულთ-ალებთ HJ, თულ-ალებთG

შჯულისანი] სჯულისაგან F

იქადოდეთ წყალობასა საშჯელი-სასა] მოქადულ არს წყალობაჲ საშჯელსა ზედა HJ¹

რამეთუ] ხოლო G

ვინმე თქუენგანმან] ვინმე მათ შ

სცეთ] სცეს G

¹ J-ში ამ განსხვავებულ ადგილას სხვა-რალაც ყოფილი დაწერილი, შემდეგ წაუშლიათ და ამჟამად ისე იკითხება, როგორც: აქ ვუჩვენებთ. რა ეწერა წინათ, არ ჩანს. ერთი რამ კი ცხადია: ძველად ნაწერს ნაკლები ადგილი სკირდებოდა, ვიდრე: ახლანდელს, ამიტომ გადასწორებული ნაწილი შედარებით წვრილი ასოებითა და მკიდრთადაა ნაწერი, შესაძლოა, რომ ეს ადგილი J-ში ისევე იკითხებოდა გადასწორებამდე, როგორც EFG-შია.

L

D

ყ 18. არამედ თქუას თუ ვინმე: შენ სარწმუნოებად გაქუს და მე საქმენი ნქონან, მიჩუენე მე სარწმუნოებად შენი საქმეთაგან შენთა, და მე გიჩუენო შენ საქმეთაგან ჩემთა სარწმუნოებად ჩემი.

თუ]—D

შენი ყოველი G

ყ 19. შენ გრწამს, ვითარმედ ერთ არს ღმერთი, კეთილად იქმ, და ეშმაკთაცა ჰრწამს და ძრწიან მისგან.

ყ 20. გნებავს¹ ცნობად, ჟ კაცო ამაოო², რამეთუ სარწმუნოებად თვნიერ საქმეთაგან³ მკუდა არს?

რამეთუ] ვითარმედ D

ყ 21. აბრაჰამ⁴. ნამად ჩუენი, არა საქმეთაგან განმართლდაა, რამეთუ შეწირა ისაკი, ძე თვისი, საკუთხედეელა ზედა?

ყ 22. ხედავა⁵, რამეთუ სარწმუნოებად შეეწია საქმეთა მისთა და საქმეთაგან სარწმუნოებად იგი სრულ იქნა⁶.

ყ 23. და აღესრულა წერილი იგი, რომელი იტყუას: ჰრწმენა აბრაჰამაა ღმერთი, და შეერაცია მას სიმართლედ, და მეგობარ ღმერთისა იწოდა.

მა]—F

ეწოდა F D

ყ 24. ხედავთ⁷, რამეთუ საქმეთაგან განმართლდების კაცი და არა სარწმუნოებისაგან ხოლო?

ყ 25. ეგრეთვე. და რაბტა⁸, მეძავი, არა საქმეთაგან განმართლდაა, რამეთუ შეიწყნარან მსტოარნი⁹ იგი, და სხვთ გზით წარაუღლინა?

ყ 26. რამეთუ ვითარცა [უ] ჯორცნი თვნიერ სულია მკუდარ არიან, ეგრეთვე სარწმუნოებად თვნიერ საქმეთასა მკუდარ არს.

3

(5)

ყ 1. ნუ მრავალნი ჰმოდღურით, ძმანო ზემნო! უწყოდეთ, რამეთუ უდიდესი საშჯელი მოვიღოთ.

მოიღოთ GJ

¹ გნებავს E. ² ამაოო G. ³ საქმეთასა F D.

⁴ ჰუდავა G. ⁵ ჰუდავთა F D. ⁶ რაბტა E, რაბბ G.

⁷ მსტოარნი F. მსტოარნი D.

L

D

ყ 2. რამეთუ ფრიად ვსტებით ყოველ-ნივე. რომელი სიტყვით არა სტებოდის, იგი სრული კაცი არს, შემძლებელ არს იგი აღზრ-სხმად ყოვლისავე გუამისა.

ყოვლისა G

ყ 3. უკუეთუ ცხენსა აღზრნი აღუსხნით დამორჩილებად ჩუენდა, იგი და ყოველი გუამი მისი მოვაქციით.

ყ 4. აჰა ესერა, ნავებიცა იგი დიდ-დიდები და ფიცხელთაგან ქართა მიმოტაცებულნი მოიქცევიან მცირისაგან საჰისა, ვიდრეცა-იგი ჰნებავენ მისლევად მმართველსა მას მათსა.

მისლვად F D. მას]—D

ყ 5. ეგრეთა¹, ენაჲ მცირე ასოჲ არს და დიდად მაღლოის². აჰა ესერა, მცირეჲმან ცეცხლმან რაოდენი³ ნიეთი ალაგზნის!

ყ 6. და ენაჲ ეგრეთვე ცეცხლ არს, სამ-კაული სიცრუისაჲ⁴. ენაჲ დადგრომილ არს ასოთა შინა ჩუენთა, რომელი შეაგინებს ყოველსა გუამსა და ალაგზნებს⁵ ურმის თუალსა მას შესაჰმისასა და ალაგზებულ არს გეჰინისაგან⁶.

ყოველსავე F და თუთ D

ყ 7. რამეთუ ყოველივე ბუნებაჲ მგეცთა და მფრინველთაჲ⁷ და ქუეწარმავალთაჲ⁸ და მცურვალთაჲ დაიმწყსების⁹ და დამწყ-სილ¹⁰ არს ბუნებასა ქუეშე კაცთასა.

და (მე-2)]—J

ყ 8. ხოლო ენაჲ კაცთაჲ ვერვის ჳელ-ეწი-ფების დამწყსად, დაუპყრობელი ბოროტი, საესე გესლითა მაკუდინებელითა.

ყ 9. რამეთუ მით ვაკურთხევთ ღმერთსა და მამასა. [73] და მით ვსწყევთ კაცთა, რომელნი მსგავსად ღმრთისა შექმნულ არიან.

მითვე F D

ყ 10. მიერვე პირით გამოვალს კურთხე-ვაჲ და წყევლაჲ. არა ჯერ-არს, ძმანო ჩემნო საყუარელნო, ესე ესრეთ ყოფად.

ყ 11. ნუუკუე წყაროისაგან მისვე თუალი-სა აღმოდინ ტბილი და მწარე?

¹ ეგრეთა G. ² მაღლოის G.. ³ რაოდენი H.J.
⁴ სიცრუისაჲ FG. ⁵ ალაგზნებს E. ⁶ გეჰინისაგან G.
⁷ მფრინველთა F D. ⁸ ქუეწარმავალთა G. ⁹ დაიმ-
წყების FHJ. ეს ადგილი H-ში დაზიანებულია,
[დაიმწყების. ¹⁰ დამწყილ H.J.

ღ

ფ

ყ 12. ეგების-მეა, ძმანო ჩემნო, ვითარმცა ლელუმან ზეთის ხილი გამოილო, გინა ვენაჟ-ჰან ლელჳ? ვგრეთვე ვერცა ერთი წყაროა შარილიანსა და ტკბილსა წყალსა აღმოცენე-ბად¹.

(*)

ყ 13. ვინ არს ბრძენ და მეცნიერ თქუენ შორის, აჩუენენ კეთილად სლვისაგან საქმენი თჳანი სიმშჳდითა სიბრძნისაჲთა.

14. ხოლო უკუეთუ შური მწარე გაქუნდეს და ჳდომჲა გულთა შინა თქუენთა, ნუ იჳა-დით და სტყუით² ქეშმარიტებასა ზედა.

15. არა არს ესე სიბრძნე ზეგარდამოსრუ-ლი, არამედ ქუეყანისაჲ, მშჳნიეერი და სა-ეშჳაკოჲ.

16. რამეთუ სადა არს შური და ჳდომჲა, მუნ შფოთი და ყოველი³ ბოროტისა⁴ საქმჳ.

(*)

17. ხოლო ზეგარდამოჲ სიბრძნე პირველად სიწმიდე არს და მერმე მშჳდლობჲ, სახიერე-ბჲა, მორჩილებჲა, სავსე წყალობითა და ნა-ყოფითა საქმეთა კეთილთაჲთა, განუკით[ვ]-ხველ⁵ და შეუორგულებელ.

18. რამეთუ ნაყოფი სიმართლისაჲ დაეთეს-ვის მშჳდობით მათჳს, რომელნი ჳყოფენ მშჳდობასა.

4

(*)

ყ 1. ვინაჲ არიან ბრძოლანი და ლალენი თქუენ შორის? ანუ არა მიერვე გულის თქუ-მათაგან თქუენთა, რომელნი განწყობილ არიან ასოთა შინა თქუენთა?

¹ აღმოცენებად G. ² სტყუით FG. ³ J-ში „ყო-ველი“-ს შემდეგ რაღაც ამოშლილია, ფოტოში არ ეკითხება. ⁴ ბოროტის G. ⁵ განუკით[ვ]თხველ E.

ზეგარდამოსრული] ზეცით გარ-დამოსრული G

და] - HJ

საქმეთა კეთილთაჲთა] კეთილთა საქმეთაჲთა D

თქუენთა¹ G

¹ J-ში ეს სიტყვა ჳარაგმითაჲ წარ-მოდგენილი და ბოლოს ერთი „ა“ არის, მაგრამ ამ „ა“-ს კითხვითი ა-ს ნიშანი აქვს: „თქუნთა“ (J-ში კითხვითი ა-ს ყოველ-თვის ახლავს ნიშანი, რომელიც მის კი-თხვითობაზე მიუთითებს).

L

D

ყ 2. გული გიტუამს და არა გაქუს, კაც-
-ჰკლავთ და იშურებით¹ და ვერ ძალ-გიც
შიმობხევეად, ილაღვით და იბრძვით და არა
გაქუს, რამეთუ არა ითხოვთ.

ყ 3. ითხოვთ და ვერ მიიღებთ, რამეთუ
ბოროტად ითხოვთ, რადგან გულის თქუმათა
შინა თქუენთა განილინეთ².

4. მეძაგნო და მემრუშენო, არა უწყითა,
რამეთუ სიყუარული სოფლისაჲ³ ამის მტე-
რობაჲ არს ღმრთისაჲ⁴ აწ უკუე რომელსა
უნდეს მეგობარ ყოფად ამის სოფლისა, მტე-
რად ღმერთსა აღუდგების.

ყ 5. ანუ ჰგონებთა, ვითარმედ ცუდად
იტყვს წიგნი: საშურებელად სურის⁵ სულსა,
რომელი დამკვდრებულ არს ჩუენ თანა?

ყ 6. უფროჲს მოცემად მადლი; ამისთვის
იტყვს: ამპარტავანთა შეჰმუსრავს ღმერთი,
ხოლო მდაბალთა მოსცის მადლი.

(*)

ყ 7. დაემორჩილენით ღმერთსა და წინა-
-აღუდგით ეშმაქსა და ივლტოდის თქუენგან.

ყ 8. მიეახლენით ღმერთსა და მოგეახ-
ლოს თქუენ. განიწმიდენით კელნი, ცოდ-
ვილნო, და უბიწო ყვენი [74] გულნი, ორ-
გულნო⁶.

ყ 9. დამდაბლდით და ტიროდეთ და იგ-
ლოვდით. სიცილი თქუენი გლოად⁷ გარ-
დაიქეცინ და სიხარული თქუენი მწუხა-
რებად.

ყ 10. დამდაბლდით წინაშე უფლისა და
აღვამალუნეს⁸ თქუენ.

11. ნუ ძვრსა იტყვთ, ძმანო ჩემნო, ურ-
თიერთას⁹. რომელი ძვრსა იტყოდის ძმისა-
-თვის და განიკითხვიდეს ძმასა თვისსა, განი-
კითხავს შჯულსა და შჯის შჯულსა; უკუეთუ

~ თქუენთა შინა¹ HJ
უწყითა G

ჩუენ თანა] ჩემ თანა F

უბიწო] უბრალო D

~ იგლოვდით და ტიროდეთ F

¹ ეს ადგილი H-ში დაზიანებულია: [იშურებით.

² განილინეთ G. ³ სოფლისა HJ. ⁴ ღმრთისა L.

⁵ სურის F D. ⁶ ურგულნო D. ⁷ გლოვად D.

⁸ ავამალუნეს F. ⁹ ურთიერთარს G.

¹ J-ში ყოფილა: „შინა(შა) თქუენთა“, „შა“ ამოუშლიათ (ის ზაინც ჩანს) და სტრიქონს ზემოთ „თქუენთა“-ს შემდეგ ჩაუმატებიათ; მივიღეთ: „თქუენთა შინა“.

L

შეუღლსა შვი, არა ხარ მყოფელ შეუღლისა, არამედ განმკითხველ.

12. ერთი¹ არს შეუღლის მდებელი და განმკითხველი, რომელი შემძლებელ არს ცხორებად და წარწყმედად. შენ ვინ ხარ, რომელი განიკითხავ მოყუასსა?

(6)

13. აწ უკუე თქუენცა, რომელნი-ეგე იტყუთ: დღეს გინა ხვალე წარვიდეთ მას რომელსამე ქალაქსა და დავეყოთ მუნ წელიწადი ერთი და ვივაჭროთ და შევიძინოთ.

14. რომელთა-ეგე არა იცით ხვალისაჲ, რამეთუ ვითარი არს ცხორებაჲ თქუენი? ვითარცა კუამლნი ხართ, რომელი მცირედ ეამ ჩანნ და მერმე განქარდის.

15. ამის წილ რომელი გიღირს თქუენ თქუმად: უკუეთუ უფალსა უნდეს და ვცხოვრდეთ² და ვყოთ ესე გინა იგი.

16. ხოლო აწ იქადით სილადითა თქუენითა, ყოველივე სიქადული ესევითარი ბოროტ არს.

17. [უ] რომელმან იცოდის კეთილი საქმე და არა ქმნეს, ცოდვა არს მისა³.

შ

შეუღლსა] უსჯულოსა HJ

რომელი გიღირს თქუენ] რომელი-იგი ღირს თქუენდა F

კეთილისა FHJ, კეთილისი G

5

(*)

1. აწ უკუე, თქუენცა, მდიდარნო, ტიროდეთ და გოდებდით უბადრუკებათა მათოჯს თქუენ ზედა მომავალთა.

2. სიმდიდრე თქუენი დალპოლვილ არს, სამოსელი თქუენი მდილთა დაუქამიეს.

3. ოქროჲ⁴ თქუენი და ვეცხლი თქუენი დაგესლებულ არს და გესლი იგი მათი საწამებელად თქუენდა იყოს და შემუშამდეს ქორცთა თქუენთა ვითარცა ცეცხლი. დაიუნჯეთ დღეთა მათ უკუანაჲსენელთა.

4. აჰა ესერა, სასყიდელი მოქმედთაჲ მათ, რომელთა განლევს ყანაჲ თქუენი, დაკლე-

¹ ერთ F. ² ვცხოვრდეთ FG. ³ მისა შ. ⁴ უქროჲ H.

ღ

ბ

ბული იგი თქუენგან ლაღადებს და ლაღადე-
ბად იგი მომკალთმ მათ ყურთა უფლისა სა-
ბათისათა მიიწევის.

5. იშუებდით ქუეყანასა ზედა და გან-
სცხრებოდეთ. განჰზარდენით¹ ჳორცნი.
თქუენნი ვითარცა დღედ დაკლვისა.

6. დასაჯეთ² და მოჰკალთ მართალი იგი
და არა წინა-აღგიდგა თქუენ.

(*)

7. სულ-გრძელ უკუე იქმნენით, ძმანო,
ვიდრე მოსლვადმდე უფლისა. აჰა ესერა, მუ-
შაკი მოელის პატიოსანსა ნაყოფსა ქუეყანი-
სასა და სულ-გრძელ არს მას ზედა, ვიდრემ-
დის მოილოს წჳმად მსთუად და მცხუედი.

უკუე]—HJ¹

8. სულ-გრძელ იქმნენით თქუენცა, განი-
მტკიცენით [77] გულნი თქუენნი, რამეთუ
მოსლვად უფლისად მოახლებულ არს.

9. ნუ სულთ-ითქუამთ, ძმანო, ურთი-
ერთას³, რადთა არა განიკითხნეთ. აჰა ესერა,
განმკითხველი წინაშე კართა დგას.

10. სახედ გაქუნდინ⁴, ძმანო ჩემნო, ძვრის
ხილვისა და სულ-გრძელებისა წინაწარმე-
ტყუელნი, რომელნი იტყოდეს სახელითა უფ-
ლისადათა.

11. აჰა ესერა, ვჰნატრით მოთმინეთა მათ.
მოთმინებად იობისი გასმიეს და აღსასრული
უფლისად იხილეთ, რამეთუ მრავალ-მოწყალე
არს და შემწყნარებელ.

12. ყოვლისა წინა, ძმანო ჩემნო, ნუ ჰტე-
ცავთ ნუცა ცასა, ნუცა ქუეყანასა, ნუცა
სხუასა რომელსამე ფიცსა, არამედ იყავნ
თქუენი ჰედ⁵ ჰე⁶ და არად⁷ არა, რადთა არა
ორგულებასა⁸ შესცვეთ.

¹ განზარდენით FIIJ. ² დასაჯეთ D (J-ში ჰ ჩამა-
ტებულა სტრიქონს ზემოთ). ³ ურთიერთარს EG.
⁴ გაქუნდენ E. ⁵ ჰე J, ჰმე D. ⁶ ჰმ F D. ⁷ არა G.

⁸ ურგულებასა J.

¹ JI-ში ეს სიტყვა ყოფილა და შემდეგ
ამოუშლიათ; ფოტოში მკრთალად ჩანს.

ღ
(*)

ჯ

13. შპირდეს თუ ვისმე თქუენგანსა, ილოცევდინ, მოლხინე თუ ვინმე არს, გალოზდინ.

14. უძლურ თუ ვინმე არს თქუენ შორის, მოუწოდენ ხუცესთა ეკლესიისათა და ილოცონ მის ზედა და სცხონ მას ზეთი სახელითა უფლისადათა.

15. და ლოცვამან სარწმუნოებისამან აცხოვნოს სნეული იგი და აღადგინოს იგი უფალმან. დაღაცათუ ცოდვამ რამემ ექმნეს, მოვეეტეოს¹ მას.

ექმნას FG

(*)

16. აღუარებდით² ურთიერთას³ ცოდვათა და ულოცევდით ერთი-ერთსა, რამთა განიკურნეთ, რამეთუ ფრიად შემძლებელ არს ლოცვამ მართლისადა შეწევნად.

ფრიად... შეწევნად] ფრიადი ძალ-უც ლოცვასა მართლისასა თანა-შეწევნულსა HJ

17. ელია კაცივე იყო მსგავსი ჩუენი და ლოცვამ ილოცა არა წვმად, და არა წვმა ქუეყანასა ზედა სამ წელ და ექუს თუე³.

18. და კუალად ილოცა და ცამან მოსცა წვმამ და ქუეყანამან აღმოაცენა ნაყოფი თსი.

~შესცთეს თქუენ შორის HJ

19. [უ] ძმანო, უკუეთუ ვინმე თქუენ შორის შესცთეს ქეშმარიტებისაგან და თუ ვინმე მოაქციოს იგი,

20. უწყოდენ, რამეთუ რომელმან მოაქციოს ცოდვილი გზისაგან საცთურისა მისისა, ივსნეს სული თვისი სიკუდილისაგან და დაფაროს სიმრავლე ცოდვათადა.

დაუსრულა კათოლიკე იაკობისი, მუქლი სმბ.

¹ მოვეეტეოს G. ² აღუარებდით E, აღუვარებდით F, აუვარებდით G. ³ ურთიერთარს G. ⁴ თუე FZ.

Ⓔ

**ⒶⓂⒻⒻⒾⒸⓂ ႮႮႮႮႮ ႮႮႮႮ ႮႮႮႮႮႮႮ
ႮႮႮႮႮႮႮႮႮ**

ხოლო პეტრე პირველსა მას ეპისტოლესა¹
თვსსა მიუწერს ჰურიათაგან განთესულთა
მათ მორწმუნე ქმნილთა უფლისა მიმართ
იესუ ქრისტესა².

5 და ვინაჲთგან ჰურიანებისაგან იჯმნეს, გა-
ნამტკიცებს მათ.

პირველად უკუე ასწავებს და უჩუენებს,
ვითარმედ ქრისტეს მიმართ სარწმუნოე-
ბაჲ წინაწარმეტყუელთა მიერ იქადაგა და
10 მათ მიერ მოესწავა სისხლითა მისითა გა-
მოქსნაჲ, და ვითარმედ მათ და წარმართთა
ეხარა ყოველივე, რომლისათვის სწადის ანგე-
ლოზთა კვრობად. და მერმე განაზრახებს,
რადთა ღირსად მჩინებელისა მის იქცეოდინ,

15 და უბრძანებს, რადთა მეფეთა პატევ-სცემ-
დენ. და რადთა მამანი და დედანი მშუდო-
ბით და სიწმიდით ცხონდებოდინ³. და

წესიერებისათვის ასწავებს მცირედ და მერ-
მე აუწყებს, ვითარმედ ჯოჯოხეთსაცა იქმნა

20 ქრისტეს მიერ ქადაგებაჲ ცხორებისა და
აღდგომისაჲ, რადთა პირველ დაძინებულნი
იგი აღდგენ და ისაჯენ კორციითა, ხოლო
მადლითა მით აღდგომისაჲთა ეგნენ. და
ვითარმედ ყოველთა აღსასრული მოწევენულ
25 არს და თანა-აც ყოველთა, რადთა მზა იყვენენ
სიტყუს მიცემად მსაჯულისა და ესრეთ აღა-
სრულებს ეპისტოლესა⁴ მას.

¹ ეპისტოლესა G. ² ქრისტესსა HJ. ³ ცხონდებო-
დინ F ო. ⁴ ეპისტოლესა G.

Ⓒ

უწყებაჲ და სახე ძალისა და მი-
ზეზისა წმიდისა პეტრე მოციქუ-
ლისა პირველისა კათოლიკისაჲ FG

~ განთესულთა მათ ჰურიათაგან
F ო

ჰურიაობისაგან ო

~ ანგელოზთა. სწადის G

აღდგომისაჲ და G

მას] თვსსა G. ეპისტოლესა მას]
სიტყუასა¹ თვსსა HJ

¹ JI-ში „სიტყუასა“-ს ადგილას სხვა
რალაც ყოფილა დაწერილი; ფოტოში ამ
ძველი დაწერილობიდან ამოიკითხება
მხოლოდ ე დასაწყისში; შესაძლოა „ეპის-
ტოლესა“ ეწერა. შემდეგ ის წაუშლიათ და
მის ადგილას ახლა „სიტყუასა“ იკითხება.

ჴ

ზ

[76] **თ-ზნი სუეაჲ შიღჳ-ტჳზს
სუაჲ-ზსნი იტო-ზსნი**

- (1) ქრისტეს მიერ მეორედ შობისათჳს და მოთმინებისა განსაცდელთაჲსა და ცხორება-შემოსილისა სარწმუნოებისათჳს, წინაჲს-წარ ქადაგებულისა წინაწარმეტყუელთა მიერ.
- 5 [1, 3-12]
- (2) სასობისათჳს და სიწმიდისა. თანა-ნა-ღებისა შვილებისა მისთჳს და კრძალულებით ცხორებისა, [1, 13-25]
- (3) რაჲთა ღირსად შვილებისა მის ქრისტეს
- 10 მიერისა ვცხონდებოდით¹, და სარგებელი-სათჳს გარეშეთაჲსა დიდებად ღმრთისა.
- [2, 1-12]
- (4) მორჩილებისათჳს მთავართაჲსა და ძმათ მოყუარებისა და ღმრთის მსახურები-
- 15 სათჳს, [2, 13-17]
- (*) რომელსა შინა იტყჳს მონათა და-მორჩილებისათჳს და მოუმედგრებელისა ცხორებისა ქრისტეს ვნებათა მოკსენები-თა. [2, 18-29]
- 20 (*) დამორჩილებისათჳს ცოლთაჲსა ქმარ] თა მიმართ და ერთობისა და ცხორებისა-სულიერისა სახედ სარაჲსა². [3, 1-6]
- (*) და ქმარნი რაჲთა სიმშჳდით ცხონ-დებოდინ³ თჳსთა ცოლთა თანა და არა
- 25 ამბობებით. [3, 7]
- (*) და ყოველთა მიმართ უმანკოებისა და მშჳდობისა, რომლისა სახედ თქუა ნოეს ზე ღმრთისა იგი სულ-გრძელებაჲ, ხოლო ჩუენთჳს ნათლის-ღებისა მიერ ქრისტეს სი-ტუბოებაჲ. [3, 8-22]
- 30 (5) განწმორებისათჳს ბოროტთა საქმეთაგან და მოგებისათჳს სათნოებათაჲსა და სული-ერთა ნაყოფთა თუთო-სახეობისაებრ⁴ მაღლთაჲსა. [4, 1-11]

მის]—HJ¹

ღმერთის მსახურებისა F²

ხოლო] და HJ

საქმეთაჲსა G

თუთო-სახეობისაებრ] თუთო-სახელებისაებრ G²

¹ ვცხონდებოდით H. ² სარაჲსა G. ³ ცხოვნდებოდინ Z. ⁴ თითო-სახეობისაებრ FH.

¹ JI-ში „მის“ ყოფილა, შემდეგ წაუშლიათ, ძალიან მკრთალად ჩანს.
² JI-ში ყოფილა „თითო-სახელებისაებრ“. შემდეგ გადაუცვებიათ და ახლა იკითხება „თითო-სახეობისაებრ“, ძველი დაწერილობა ახლაც ჩანს.

ღ

ფ

35 (6) ვითარმედ ზიარებისათჳს ქრისტესისა
სამართალ არს ძლევაჲ ბუნებითა ენებათაჲ
და რაჲთა სასოებითა მისითა მოვითმენდეთ
სხუათა მიერ ჩუენ ზედა მოწევენულთა ქირთა.

[4, 12-19]

ჩუენ ზედა]—HJ¹

40 (7) [ჟ] მცნებისათჳს ხუცესთაჲსა, რაჲთა
კეთილად იღუწიდენ სამწყსოთა თჳსთა, ¹

[5, 1-4]

(*) რომელსა შინა იტყჳს ყოველთაჲე ზო-
გად თუთოელისა ² მიმართ ³, სიმდაბლისა-

45 თჳს საძლეველად ეშმაკისა. [5, 5-9]

დასაძლეველად F

(8) ლოცვაჲ სიარულისათჳს მორწმუნე-
თაჲსა. [5, 10-14]

¹ თჳთა H. ² თითოეულისა FHJ. ³ JI-ში ან სიტყვის
შემდეგ ყოფილა „ზოგად“, ალბათ წინა სტრიქონიდან
ხელმეორედ შეცდომით გადმოწერილი, შემდეგ ამოუშ-
ლიათ, მაგრამ მაინც ჩანს.

¹ JI-ში ყოფილა „ჩუენ ზედა“ (ჩნ ზა),
შემდეგ ამოუშლიათ, ფოტოში ძალიან
მკრთალად ჩანს.

ღ

**საქართველოს სასაზღვრო
დაცვის კოდექსი**

თ

1

1. პეტრე, მოციქული იესუ ქრისტესი, რჩეულთა მწირთა, განთესულთა პონტოსსა და გალატიისა, კაბადუქიისა, ასიისა და ბითინიისათა¹,

2. წინადაცხარ ცნობითა ღმრთისა მამისაჲთა და სიწმიდითა სულისაჲთა დასამორჩილებელად და საპყრებელად სისხლისა იესუ ქრისტესისა. მადლი თქვენ თანა და მშველობაჲ განმარავდინ!

თქვენ თანა] თქვენდა F^ც

(1)

ჟ 3. კურთხეულ არს ღმერთი და მამად უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესი, რომელმან-იგი მრავლითა მით წყალობითა² თვისითა კუალად გუშენ ჩუენ სასოებად ცხოველად³: აღდგომითა იესუ ქრისტესითა მკუდრეთით.

ჟ 4. სამკვდრებელად უხრწნელად და შეუგინებელად და დაუქნობელად⁴ დამარხულთა ცათა შინა თქუენდა მიმართ,

ჟ 5. რომელნი-ეგე⁵ ძალითა ღმრთისაჲთა მოცეულ ხართ სარწმუნოებითა ცხოვებასაჲს განმზადებულსა გამოჩინებად ეამსა მას უკუანაჲსკენელსა.

ჟ 6. რომლითა გიხარის აწ მცირედ, უკუეთუ ჯერ-არს, რომელნი-ეგე შეწუხებულ იყვენით მრავალ-ფერთა შინა განსაცდელთა.

ჟ 7. [77] რაჲთა გამოცდილებაჲ იგი სარწმუნოებისა თქუენისაჲ უპატიოსნეს უფროჲსა ღმრთისა მის წარწყმედადისა, ცეცხლისა

დამარხულნი F; დამარხული თ მიმართ], მომართ G.

¹ ბითინიისათა H. ² მწყალობითა G. ³ ცხოველად F^ც. ⁴ დაუქნობელად E. ⁵ რომელნი-ეგი. H.

ღ

რ

მიერ გამოცდილისა იპოოს საქებლად და დიდებად და პატივად გამოჩინებასა იესუ ქრისტესსა.

ყ 8. რომელი არა იცოდეთ და გიყუარს, რომელსა-იგი აწ არა ხედავთ¹ და გრწამს, იხარებდით სიხარულითა გამოუთქუმელითა და დიდებულითა.

ყ 9. და მოილოთ აღსასრულსა მას სარწმუნოებისა თქუენისასა ცხორებამ სულთამ.

ყ 10. რომლისა ცხორებისათუხ გამოიძიეს და გამოიკულის წინაწარმეტყუელთა, რომელნი თქუენ მადლსა მას გიწინაწარმეტყულებდეს,

ყ 11. გამოეძიებდეს, ოდეს ანუ რომელსა ჟამსა ეუწყებოდა მათ შორის სული ქრისტესი, წინადაწარ უწამებდა მათ ქრისტესთა მათ ენებათა და მისსა შემდგომად დიდებათა მისთა.

ყ 12. რომელთა-იგი გამოეცხადა, რამეთუ არა თავთა თუსთა, არამედ თქუენ გმსახურებდეს მას, რომელ-ესე აწ მიგეთხრა თქუენ მახარებელთა მათ თქუენთა მიერ სულითა წმიდითა მოვლინებულითა ზეცით, რომლისათუხ გული უთქუამს ანგელოზთა ხილვად.

(2)

ყ 13. ამისთუხ მოირტყენით წელნი გონებათა თქუენთანი, ფრთხილ იყვენით, სრულიად ესევდით მოწვეწულსა მას თქუენდა მადლსა გამოცხადებასა იესუ ქრისტესსა.

ყ 14. ვითარცა შვილნი მორჩილებისანი და ნუ თანა-ხატ-ეკმნებით პირველთა [მათ] [უ]მეცრებისა თქუენისა გულის თქუმათა,

ყ 15. არამედ მწოდებელისა² მისებრ თქუენისა წმიდისა და თქუენცა წმიდა იყვენით ყოველსავე შინა სლვასა თქუენსა.

ყ 16. რამეთუ წერილ არს: წმიდა იყვენით, რამეთუ მე წმიდა ვარ.

არა]—F

რომელი-ესე G

მათ თქუენთა] — G; თქუენთა მიერ] — HJ. სულითა წმიდითა მოვლინებულთა] სულისა წმიდისათა (წინათა GH) მოვლინებულთა R

ყოველსავე მას R

¹ ჰხედავთ G. ² მწოდებლისა E.

8

ყ 17. და უკუეთუ მამით ხადით¹ მას, რომელი-იგი თულ-უხუავად მსაჯული არს თითოელისა² საქმეთაჲ³, შიშით მწირობისა მაგის თქუენისა ეანნი აღასრულენით.

ყ 18. უწყოდეთ, რამეთუ არა განხრწნადითა ვეცხლითა გინა ოქროთა იქსნენით თქუენ აზოაჲსა მისგან მამათა მოცემულისა სღვისა,

ყ 19. არაჲედ პატიოსნითა სისხლითა; ვითარცა ტარიგისა უბიწოჲსა და უმანკოჲსა ქრისტესითა,

ყ 20. წინაჲსწარ უწყებულისა უწინარეს სოფლის დაბადებისა, ხოლო გამოჩინებულისა უკუანაჲსკენელთა ამით ეამთა თქუენთჲს;

ყ 21. რომელთა-ეგე მის მიერ გრწმენა ღმრთისა მიმართ, რომელმან-იგი აღადგინა იგი ჭკუღრეთით და მისცა მას ღიდებაჲ, რადთა სარწმუნოებაჲ ეგე თქუენი და სასოებაჲ იყოს ღმრთისა მიმართ.

ყ 22. სულნი თქუენნი განიწმიდენით მორჩილებითა ქეშმარტებისაჲთა, სულითა ძმათ მოყუარებისათჲს შეუორგულებელ იყვენით გულითა წმიდითა, ურთიერთას⁴ იყუარებოდეთ⁵ განმარტებულად.

ყ 23. მეორედ შობილ ხართ არა თესლისაგან განხრწნადისა, არამედ უხრწნელისა, სიტყუათა ღმრთისა ცხოველისაჲთა, რომელი-იგი ჰკიეს უკუენისამდე.

ყ 24. [7^ბ] რამეთუ ყოველი ჳორცი თივაჲ⁶ არს და ყოველი ღიდებაჲ კაცისაჲ, ვითარცა ყუაველი თივისაჲ: განჳმა თივაჲ იგი და ყუაველი მისი დასცუვა.

ყ 25. ხოლო სიტყუაჲ ღმრთისაჲ ჰკიეს უკუენისამდე, ხოლო ესე არს იგი სიტყუაჲ, რომელი გეხარა თქუენ.

იგი]—8

სიტყუა G. ღმრთისა]—G

ღმრთისაჲ] უფლისაჲ G.
უკუენისამდე]—G. სიტყუაჲ იგი 8

¹ მხადით G. ² თოთოელისა G. ³ საქმეთა უ.

⁴ ურთიერთარს EG. ⁵ იყუარებოდით G.

⁶ თივა G.

1

ბ

2

(3)

1. განიშორეთ უკუე ყოველი უკეთურება და ყოველი ზაკუეა და ორგულება და შური და ყოველივე ძვრის სიტყუა.

2. ვითარცა აწინდელ შობილთა ყრმათა, სიტყუერისა მის უზაკუეელისა სძისა გსუროდენ, რაჲთა მას შინა აღჰორძნდეთ¹.

აღჰორძნდეთ საცხოვრებელად ბ

3. უკუეთუ გემოად გიხილავს, რამეთუ ტკბილ არს უფალი,

4. რომელსა-იგი მოუქედით ლოდსა ცხოველსა, რომელი-იგი კაცთაგან შეურაცხ-იქმნა, ხოლო ღმრთისაგან რჩეულ და პატიოსან.

5. და თქუენცა, ვითარცა ლოდნი ცხოველნი აღეშენებოდეთ სახლად სულიერად, სამღდელოდ წმიდად, შესაწირავად მსბუერპლთა სულიერთა, სათნოთა ღმრთისათა იესუ ქრისტეს მიერ.

[ცხოველნი] რჩეულნი G

6. რამეთუ წერილ არს წიგნსა შინა: აჰა ესერა, დავსდებ სიონს შინა ლოდსა საკიდურსა, რჩეულსა, პატიოსანსა და რომელსა ჰრწმენეს მისა² მიმართ, აოასადა ჰრცხუნენა³.

7. თქუენდა უკუე არს პატივი⁴, მორწმუნეთა მაგათ, ხოლო ურჩთათჳს—ლოდი, რომელ შეურაცხ-ყვეს მაშენებელთა, იგი იქმნა თავ საკიდურთა და ლოდ შებრკოლების და კლდე საცთურების,

იგი ესე ბ

ჲ 8. რომელნი შეპბრკოდებიან სიტყუასა მას⁵ ურჩებითა, რომელსაცა ზედა დავსინეს.

სიტყუსა მის G

ჲ 9. ხოლო თქუენ, ნათესავი რჩეული, სამეუფოდ [უ] სამღდელოდ, თესლი წმიდად, ერი მოგებული, რაჲთა სათნოებათა მიუთხრობდეთ, რომელმან-იგი ბნელისაგან გიწოდნა⁶ თქუენ საკურველსა მას ნათელსა მისსა.

¹ აღორძნდეთ E, აღორძნდეთ FH, აღორძდეთ J.

² მისსა ბ. ³ ჰრცხუნეს H. ⁴ პატივი ბ. ⁵ F-ში შემდეგ გადასწორებულია ასე: „სიტყუსა მის“, მაგრამ ძველი დაწერილობის კვალი ჩანს. ⁶ გიწოდა FIU (JL-ში ყოფილა „გიწოდნა“, შემდეგ ნ ამოუშლიათ და ახლა იკითხება „გიწოდა“).

L

D

ჟუ 10. რომელნი-ეგე ოდესმე არა ერ, ხოლო აწ ერი ღმრთისად, რომელნი-ეგე ოდესმე არა შეწყალებულ, ხოლო აწ შეიწყალებით.

ჟუ 11. საყუარელნო, გლოცავ თქუნ, ვითარცა მწირთა და წარმავალთა, განეშორენით გულის თქუმათაგან ჯორციელთა, რომელნი ეწყებებიან სულსა.

ჟუ 12. სლვად თქუენი წარმართთა შორის გაქუნდინ კეთილი, რადთა, რომლითა-იგი ძვრსა იტყოდინ თქუენთს, ვითარცა ძვრის მოქმედთასა, კეთილთა საქმეთაგან შეიკდომონ და აღიდებდენ ღმრთისა დღესა მას მოხედვისასა.

კეთილთაგან საქმეთა F D

(4)

ჟუ 13. დაემორჩილენით უკუე ყოველსავე კაცობრივსა დაბადებულსა უფლისათს: გინათუ მეფესა, რამეთუ ყოველთა ზედა არს;

ჟუ 14. გინათუ მთავართა, ვითარცა მის მიერ მოვლინებულთა შურის მეძიებელად ბოროტის მოქმედთათს, ხოლო მაქებელად კეთილის მოქმედთათს.

ჟუ 15. რამეთუ ესრეთ არს ნებად ღმრთისად კეთილის მოქმედთათს დადუმებად უგუნურთა კაცთა უმეტრებასა.

ჟუ 16. ვითარცა აზნაურნი და ნუ ვითარცა საფარველად გაქუნ¹ უკეთურებისა აზნაურებად ეგე, არამედ ვითარცა მონანი ღმრთისანი

საფარველად საქმედელად F

ჟუ 17. ყოველთა პატივ-სცემდით, ძმათა ჰყუარობდით, ღმრთისა გეშინოდენ, მეფესა პატივ-სცემდით.

(*)

ჟუ 18. [79] მონანი დაემორჩილენით ყოვლითა მოშიშებითა თსთა უფალთა, ნუ ხოლო სახიერთა და ტკბილთა, არამედ უსახურთაცა.

მოშიშებითა] მორჩილებითა F

1

2

ჟუ 19. რამეთუ ესე არს მადლი ღმრთისა-
გან: უკეთუ გონებისაგან კეთილისა ღმრთი-
სათს დაითმინნეს ვინმე მწუხარებანი, ევენ-
ბინ თუ სიცრუით¹.

გონებისაგან კეთილისა] გონებითა-
კეთილითა G

ჟუ 20. რამეთუ რაჲ უმჯობეს არს, უკუე-
თუ სკოდვიდეთ და დაიქნენჯნებოდით და
მოითმენდეთ? არამედ უკუეთუ კეთილსა იქ-
მოდით და გვენებოდის და მოითმენდეთ, ესე
არს მადლი ღმრთისაგან.

და. იქნენჯნებოდით F ო.

ჟუ 21. და იჩენნითცა მებრ ამისთსვე, რა-
მეთუ ქრისტემანცა ივნო ჩუენთს და თქუენ
დაგიტევა ჰელით წერილი, რაჲთა შეუდგეთ
კულთა მისთა;

ჰელით წერილი] სახე H, სახე J

ჟუ 22. რომელნან-იგი ცოდვაჲ არა ქმნა,
არცა იპოვა² ზაკუვაჲ პირსა მისსა;

რომელი-იგი ევენებოდა] რომელ-
იგინებოდა F ო

ჟუ 23. რომელი-იგი ევენებოდა და იგი
არავის აგინებდა, ევენებოდა და არავის უთქუ-
მიდა, მიეცა მართალი იგი მსაჯულსა;

ჟუ 24. რომელმან ცოდვანი ჩუენნი აღი-
ხუნა³ ჳორცითა თსითა ჳუარსა ზედაჲ
რაჲთა ცოდვათა განვეშორნეთ და სიმართ-
ლით ვცხონდებოდით⁴, რომლისა-იგი წყლუ-
ლებითა განიკურნენით.

განვიკურნენით HJ

ჟუ 25. რამეთუ იყვენით, ვითარცა ცხოარ-
ნი⁵ შეტომილნი, არამედ აწ მოიქეცით
მწყემსისა მის მიმართ და მოლუაწისა სულთა
თქუენტაჲსა.

არამედ] — G
მის] — HJ

3

(*)

ჟ 1. ეგრეთვე ცოლნი დაემორჩილენით
თსთა ქმართა, რაჲთა დაღათუ ვინმე ურჩ
არიან [s] სიტყუსა მის, დედათა სლვისა მის-
გან თნიერად სიტყუსა შეიძინნენ⁶,

დაღაცათუ ო
არნ ო

ჟ 2. ხედვიდენ⁷ რაჲ იგინი შიშით წმიდასა
მას სლვასა თქუენსა,

ჟ 3. რომელი იყავნ არა გარეშითა მით
განთხზვითა თმათაჲთა და შესხმითა ოქროჲ-

¹ სიცრუით F ო. ² იპოვა E. ³ ახუნა E, აიხუნა
F. ⁴ ვცხონდებოდეთ F, ვცხონდებოდით G.J. ⁵ ცხო-
ვარნი F ო. ⁶ შეიძინენ F.H.J. შეიძინენ G. ⁷ ხედვიდენ G.

ღ

ბ

.სადათა, გინა შემოსითა სამოსლისადათა, შემ-
კობაჲ,

ე 4. არამედ დათარული იგი გულისა
კაცი, უხრწნელითა მით მშვიდისა მის და
მყუდრომსა სულისა წესითა, რომელ არს
წინაზე ღმრთისა ფრიად პატიოსან.

ყ 5. რამეთუ ესრეთვე ოდესმე წმიდანი
იგი დედანი, რომელნი ესვიდეს ღმერთსა,
შეიმკობდეს თავთა თვსთა და დამორჩილე-
ბულ იყვნეს თვსთა ქმართა,

და] — F

ყ 6. ვითარცა-იგი სარრა ერჩდა აბრა-
ჰამს და უფლით ხადინ¹ მას, რომლიაა-იგი
იქმნენით შვილ კეთილის მოქმედ და ნუ გე-
შინინ ნუცა ერთიაა შიშისა.

(*)

ყ 7. ქჳარნი ეგრეთვე² მსგავსად თანა-
-მკვდრ იყვენით შენდობით, ვითარცა უუძ-
ლურესსა ქურკელსა, დედათა მისცემლით
პატივსა, ვითარცა თანა-მკვდრთა მადლისა
ცხორებისათა, რაჲთა არა დაჰბრკოლდებო-
დინ ლოცვასა თქუენსა.

ყვევნით FHJ

(*)

ე. 8. ხოლო დასასრულსა ყოველნი ერთ-
-ზრახვა იყვენით, მოწყალე, ძმათ მოყუარე,
შემწყნარებელ, მდაბალ.

ე 9. ნუ მიაგებთ ბოროტსა ბოროტისა³
წილ, ნუცა გინებასა გინებისა წილ, არამედ
წინააღმდეგმსა აკურთხევდით და უწყოდეთ,
რამეთუ ამისთვის მებრ იჩინენით, [30] რაჲთა
კურთხევად დაიმკვდროთ.

წილ და F

ე 10. რამეთუ რომელსა ჰნებაეს სიყუა-
რული ცხორებისად და ხილვად ღლენი კე-
თილისანი, დააცხრვენ ენად თვისი ბოროტი-
საგან და ბაგენი მისნი ნუ იტყუედ ზაკუევასა,

კეთილნი ბ

იტყვან Fბ

ბოროტისაგან და ბ

ე 11. მოიქეცინ ბოროტისაგან, ქმენინ კე-
თილი, მოიძიენ მშვიდობად და მისდევდინ მას,

¹ ჰადინ G. ² ეგრევე HJ. ³ ბოროტისასა F
(ერთუოდ კალმის შეცდომა).

ღ

შ

⊕ 12. რამეთუ თუალნი უფლისანი მართალთა ზედა და ყურნი მისნი ლოცვასა მათსა ზედა, ხოლო პირი უფლისაჲ მოქმედთა ზედა ძვრისათა.

ლოცვათა მათთა F.

⊕ 13. და ვინ-მე არს ბოროტის მყოფელ თქუენდა, უკუეთუ თქუენ კეთილის¹. მობაძავ იქმნენით?²

⊕ 14. და დაღაცათუ გვენებოდის სიმართლისათჳს, ნეტარ ხართ, ხოლო შიშისა მის მათისაგან ნუ გეშინინ, ნუცა შესძრწუნდებით.

მის] — შ

⊕ 15. არამედ უფალი ღმერთი წმიდა ყავთ გულთა შინა თქუენთა; განმზადებულ იყვენით მარადის სიტყჳს მიგებად ყოვლისა, რომელი ეძიებდეს თქუენგან სიტყუასა თქუენ შორის სასოებისა მისთჳს, სიმშჳდით და შიშით.

რომელნი F

⊕ 16. გონებაჲ გაქუნდინ³ კეთილი, რაჲთა, რომელნი-იგი ძვრსა იტყოდინ თქუენთჳს, ვითარცა ძვრის მოქმედლათჳს, ჰრცხუენოდის, რომელნი-იგი ჰმძლავრობდენ თქუენსა მას კეთილსა ქრისტეს მიერ სლევასა.

⊕ 17. რამეთუ უმჯობეს არს კეთილსათუ იქმოლით, ეგრე⁴ თუ ჯერ-უჩნდეს ნებასა ღმრთისასა ვნებაჲ თქუენი, ვიდრე-ღა არა⁵ ბოროტსა თუ იქმოლით.

არა ბოროტსა თუ]თუ ბოროტსა F..

⊕ 18. რამეთუ ქრისტემანცა ერთ გზის ცოდვითა ჩუენთათჳს ივნო, მართალმან მან ცრუთათჳს, რაჲთა ჩუენ წარგუადგინეს ღმრთისა, მოკუდა [ჲ] ჯორცითა და ცხოველ იქმნა სულითა,

⊕ 19. რომლითაცა საპყრობილესა მას სულთა მივიდა და ქადაგა.

სულთასა G

⊕ 20. რომელნი-იგი ურჩ ოდესმე იყენეს, რაჲმს ერთ გზის თავს-ედვა⁶ სულ-გრძელეზასა მას ღმრთისასა დღეთა მათ ნოვესთა⁷, შენზადება[სა] მას კიდობნისასა, რომელსა

რაჲმს-იგი შ..

მას] — შ

¹ კეთილისა HJ. ² იქმნენთ FHJ. ³ გაქუნდენ F.

⁴ ეგრეთ შ. ⁵ ვიდრე-ღარა E, ვიდრე არა GH. ⁶ თავს-
-იდვა ლ. ? ნოესთა F შ.

ღ

თ

შინა მცირედნი¹, ესე იგი არს რეანი სულნი
განერნეს წყლისაგან.

ჲყ 21. რომლისა სახედ თქუენცა გაცხო-
ნებს ნათლის-ლებად, არა ჯორცთაგან განშო-
რებად მწინკულისად², არამედ გონებისა კე-
თილისა³ ტრფიალებად ღმრთისა მიმართ
აღდგომითა იესუ ქრისტესითა,

სახედ აწ F ო

ჲყ 22. რომელი არს მარჯუენით ღმრთისა,
რომელი აღმალდა⁴ ზეცად და დაემორ-
ჩილნეს მას ანგელოზნი, კელმწიფებანი და
ძალნი.

4
(5)

ჲ 1. ქრისტემან რად იენო ჩუენთჳს ჯორ-
ცითა და თქუენცა იგივე გონებად შეიქუ-
რეთ, რამეთუ რომელმან-იგი იენო ჯორცითა,
დაცხრომილ არს ცოდვისაგან.

თქუენ F

ჲ 2. რადთა არლარა კაცთა გულის თქუ-
მითა, არამედ ნებითა ღმრთისადათა ნეშტნი
იგი ჟამნი ჯორცითა ცხორებად.

ჲ 3. რამეთუ კმა არიან ჩუენდა წარსრულ-
ნიცა იგი ჟამნი ამის ცხორებისანი ნებისა
მისებრ წარმართთაჲსა აღსრულებად, რო-
მელნი-იგი ვლენან არაწმიდებითა გულის
თქუმათაჲთა, მთრვალობითა, სიმღერითა,
შუებითა და უჯგროდთა კერპთ-მსახურებითა.

ჲ 4. რომლისაგან უკვრს არა სლვად თქუე-
ნი მასვე არაწმიდებისა აღრევასა და გგმო-
ბენ.

ჲ 5. რომელთა სიტყუაჲ მიუგონ მას, რო-
მელი-იგი განმზადებულ არს [81] განშჯად
ცხოველთა და მკუდართა.

ჲ 6. რამეთუ ამისთჳს ეხარა მკუდართა,
რადთა ისაჯუნენ კაცობრივ ჯორცითა და
ცხოვნდენ⁵ ღმრთისა მიერ სულითა.

ჲყ 7. ხოლო ყოველთაჲ აღსასრული მოახ-
ლებულ არს, განიწმიდენით უკუე და გა-
ნიფრთხეით ლოცვად.

გწწმიდენით H

¹ ამ სიტყვის შემდეგ E-ში ამოიკითხება დახიანე-
ბული იგიი. ² მწიკულისად G. ³ კეთილისად ო.
⁴ ამალდა (ამ'ლდა) F ო. ⁵ ცხოვნდენ ო .

ღ

ბ

ყ 8. ყოვლისა წინა ურთიერთას¹ სიყუარული განმარტებული გაქუნდინ, რამეთუ სიყუარულმან დაფარის სიმრავლე ცოდვათაჲ.

ყ 9. სტუმრის მოყუარე იყვენით ურთიერთას² თნიერ დრტვნისა.

სტუმართ ბ

ყ 10. კაცად-კაცადმან, ვითარცა მიილო მადლი, ეგრეთვე ურთიერთას³ ამსახურებდით მას, ვითარცა კეთილნი მნენი მრავალ-ფერისა მის ნიჭისა ღმრთისანი.

ყ 11. რომელი იტყოდის, ვითარცა სიტყუათა ღმრთისათა; რომელი ჰმსახურებდეს, ვითარცა ძალისაგან, რომელსა მოსცემს ღმერთი, რაჲთა ყოველსა შინა იდიდებოდის ღმერთი იესუ ქრისტეს მიერ, რომლისაჲ არს დიდებაჲ და სიმტკიცე უკუნითი უკუნისამდე, ა-ნ.

სიტყუა F

(6)

ყ 12. საყუარელნო, ნუ უცხო გიჩნს თქუენ შორის განჭურვებაჲ ეგე, რომელი იქმნების განსაცდელად თქუენ თანა, ვითარცა უცხოჲ რაჲმე შეგემთხოეოდა თქუენ.

ყ 13. არამედ რაოდენ-ეგე⁴ ეზიარებით ვნებათა ქრისტესთა, გიხაროდენ, რაჲთა გამოჩინებასაცა დიდებისა მისისასა გიხაროდის და მხიარულ იყვენით.

ყ 14. უკუეთუ იყუედრებოდით სახელისათჳს ქრისტესისა, ნეტარ ხართ, რამეთუ დიდებისაჲ იგი და ღმრთისაჲ⁵ სული თქუენ ზედა განსუენებულ არს, [უ] რამეთუ ვითარ იგიინი ჰგონებენ, იგმობვით, ხოლო ვითარ იგი თქუენ გნებაეს, იდიდებით.

იყვენით F

იყუედრებოდით] F H J

იყუარებოდით

ყ 15. ნუმცა ვის თქუენგანსა ევნების, ვითარცა კაცის-მკლველსა, გინა მპარავსა, გინა ძვრის მოქმედსა, გინა ვითარცა უცხოჲსა განმგესა.

¹ ურთიერთარს G. ² ურთიერთარს G. ³ ურთიერთარს G. ⁴ რაოდენ-ეგე H J. ⁵ ღმრთისა ლ H J.

ღ

ფ

ყ 16. ხოლო უკუეთუ ვითარცა ქრისტეანესა, ნუ ჰრცხუნინ, არამედ აღიდებდინ ღმერთსა ამით ნაწილითა.

ყ 17. რამეთუ ჟამმან დაწყებად საშჯელისა პირველად სახლისაგან ღმრთისა იწყოს, უკუეთუ კულა პირველად ჩუენგან, რად-მე იყოს აღსასრული ურჩთა მათ სახარებისა ღმრთისათა?¹

ყოს ფ. აღსასრული]— ფ

ყ 18. და უკუეთუ მართალი ძნად განერეს, უღწროთ იგი და ცოდვილი სადა-ლა იპოოს?

ყ 19. ამიერთგან რომელთაცა ეენებოდის ნებითა ღმრთისათა ვითარცა სარწმუნოთა დამბადებელსა, შეჰვედრნედ სულნი თჳსნი კეთილის² საქმითა.

კეთილითა F

5

(7)

ყ 1. ხუცესთა მათ თქუენ შორის ვჰლოცავ, ვითარცა თანა-ხუცესი და მოწამე ვენებათა ქრისტესათად, და მერმისა მის გამოჩინებადისა დიდებისა ზიარი; მწყსილით³ თქუენ შორის საიწყსოსა მას ღმრთისასა.

ყ 2. ილუწილით ნუ იძულებით, არამედ ნეფსით⁴, ნუცა საძაგელისა შეძინებით, არამედ გულს-მოდგინედ.

ყ 3. ნუცა ვითარცა ეუფლებოდეთ მნეთა მათ, არამედ სახე ექმნენით სამწყსოსა მას.

მნეთა მათ] სამნოსა მას ფ

ყ 4. და გამოჩინებასა მას მწყემსთ მთავრისასა [ვ⁵] მოილოთ დაუქნობელი იგი დიდებისა გვრგვნი⁶.

გვრგვნი იგი დიდებისა G

(*)

ჟ 5. ეგრეთვე ჰაბუკნი დამოჩილენით მოხუცებულთა; და ყოველთავე ურთიერთას⁶ მორჩილებითა სიმდაბლე შეიმოსეთ, რამეთუ

¹ ღმრთისათა ფ. ² კეთილისა ფ. ³ მწყსილით G. ⁴ ნეფსით FG. ⁵ ორი სიტყვა: „დიდებისა გვრგვნი“ აკლია E-ს (ნოხეულია) და იგი FHJ-ს მიხედვით ნოგვეავს. ⁶ ურთიერთარს EG.

1

2

ღმერთი ამპარტავენთა¹ შუქმუსრავს, ხოლო მდაბალთა მოსცი² მადლი.

= 6. და- უკუე -მდაბლდით წინაზე მტკიცესა ჯელსა ღმრთისასა, რაჟთა აღგამალღნეს³ თქუენ ჟამსა თვსსა.

= 7. ყოველივე ზრუნვაჲ თქუენი მიუტევით მას, რამეთუ იგი ილუწის თქუენთვს.

= 8. განიფრთხევით, მღვდარე იყვენით, რამეთუ წინა-მოსაჯული⁴ თქუენი ეშმაკი ვითარცა ლომი მუკრალი მიმოვალს და ეძიებს, ვინმცა შთანთქა.

= 9. რომელსა წინა-ალუდეგით მტკიცენი სარწმუნოებითა, უწყოდეთ, იგივე ვნებათაჲ მათ ამას სოფელსა შინა ძმობასა მას თქუენსა აღასრულებდით.

უწყოდეთ ... აღასრულებდით]—2

(8)

= 10. ხოლო ღმერთმან ყოვლისა მადლისამან, რომელმან გიჩინა თქუენ საუკუნესა მას დიდებასა მისსა ქრისტე იესუმს მიერ, მცირედ-ლა თუ გევენო, მანვე განგამტკიცენინ თქუენ, დაგამტკიცენინ, განგაძლიერენინ და დაგამყარენინ.

რომელმან-იგი 2
ქრისტეს G

= 11. მისა⁵ დიდებაჲ და სიმტკიცე უკუნითი უკუნისამდე, ან.

= 12. სილოანეს⁶ მიერ, ძმისა თქუენისა, სარწმუნოასა, ვითარ ვკვონებ, მცირედ მივწერე, გლოცევედ და გიწამებდ, ვითარმედ ესე არს ქეშმარიტი [ჲ] [მადლი]⁷ ღმრთისაჲ, რომელსაცა ზედა სდგათ.

= 13. გიკითხავს თქუენ, რომელ არს ბაბილოვნს⁸ შინა რჩეულისა მის თანა და მარკოს⁹, ძე ჩემი,

= 14. მოიკითხევდით ურთიერთას¹⁰ ამბო-რის-ყოფითა სიყუარულისაჲთა. მშუღობაჲ-

¹ ამპარტავენ F. ² მოცი H. ³ აგამალღნეს E.

⁴ წინამსაჯული F. ⁵ მისსა F 2. ⁶ სილოვანეს 2.

⁷ E-ში სიტყვა „მადლი“ არა გვაქვს, ამ სიტყვით უნდა დაწყებულყოფილ 82 ჯ. ეს ნაწილი მოხეულია; ამ ადგილს ვაგვებთ F 2-ს მიხედვით. ⁸ ბაბილოვნს F, ბაბილონს 2. ⁹ მარკოზ F 2. ¹⁰ ურთიერთარს G.

ჴ
თქუენდა, ყოველნი რომელნი ხართ ქრისტე იესუმს მიერ, აზ.

ზ
ქრისტეს F
იესუს (ი'ჴს) G

პეტრეს კათოლიკე ეპისტოლე¹ პირველი დაიწერა პროზით სილოანეს² მიერ, მუკლი ორას ოცდა თექუხმეტი.

ორას ოცდათექუხმეტი F ო] ს ლ ვ, თავნი
G, წამებანი იღ HJ

**Ⴍჴყუღსა Ⴆჴსჴსს Ⴆრეჴს Ⴆრღჴსს
ბცღჴსჴსსს**

უწყებამ და სახე ძალისა და მი-
ზებისა წმიდისა პეტრე მოცი-
ქულისა მეორისა კათოლიკისამ
FG] — HJ

ეგრეთვე მეორესა კათოლიკესა თუსსა მის-
წერს მათდა მიმართ, რომელთა-იგი ჰრწმენა,
და მოაქსენებს ამის მიერ პირველ მიწერილ-
საცა³ და აუწყებს, ვითარმედ აღრე ყოფად
5 არს⁴ განსლვად მისი ჴორცთავან, და რაათა
მოსწრაფე იყვენ მოქსენებად, რომელი-იგი
მიეთხრა მოძღურებამ.

იყვენ] იქმნენ G
მიეთხრა მათ G

პირველად უკუე სარწმუნოებისათს ასწა-
ვებს მათ და უზუნებს, ვითარმედ წინაწარ-
10 მეტყუელთა მიერ ეხარა იგი, და ვითარმედ
წინაწარმეტყუელებანი, მაცხოვრისათს თქუ-
მულნი, არა არიან კაცობრივ, არამედ ღმრთი-
სა მიერ ითქუნეს. და მერმე ამცნებს,
რაათა არა. ერჩდენ მაცთურთა. და იტყუს,
15 ვითარმედ იყოს წარწყმელად მათი, ვითარცა
განდგომილთა მათ ანგელოზთად იყო. და
წინადასწარ აუწყებს, ვითარმედ მოიწინენ
დღენი, რომელთა შინა მეკიცხარნი⁵ [აჴ]
იქცეოდინ. და ენებოს ცთუნებამ ვიეთიმე
20 და იტყოდიან, ვითარმედ: ამაოდ ითქუმის
თქუენ შორის მოსლვამ მაცხოვრისამ, ვი-
ნაათვან მარადის ითქუმის და არასადა მო-
ვიდა.

რომელსა G

ეტყოდიან FG, ეტყოდინ H

და ამათ ესევითართავან განშორებასა
25 ამცნებს. და ასწავებს, რაათა არა სულ-მოკ-
ლე იქმნენ⁶ ეამთა განგრძობისათს, რამეთუ
ყოველნივე ეამნი არარამ არიან წინაშე უფ-
ლისა, ვინამცა ერთი დღე ვითარცა ათასი

¹ ეპისტოლე FHJ. ² სილოანეს Ⴆ. ³ მეწერილ-
საცა F. ⁴ არს E. ⁵ მოკიცხარნი G. ⁶ იქმნენ G.

ღ

ბ

წელი იყოს და ათასი წელი ვითარცა ერთი
 30 დღე. და დააქტიცებს, ვითარმედ აღრე
 მოიწიოს დღე იგი უფლისაჲ. და ამცნებს,
 რაჲთა ყოველნი განმზადებულ იყვნენ მისთვის
 საქმეთა მიერ კეთილთა და რაჲთა უყუარ-
 დენ ებისტოლენი¹ პავლე მოციქულისანი.
 35 და რაჲთა არა ერჩიდენ, რომელნი გარდა-
 აქცევდენ მათ, ამისთვის რამეთუ ყოველთავე
 საღმრთოთა წიგნთა გარდააქცევენ იგინი.
 და ასწავებს, რაჲთა უწყოდინ საქმე კეთი-
 ლისაჲ და რაჲთა არა შესცთენ სარწმუნოე-
 40 ბისაგან.
 და ესრეთ აღასრულებს მეორესა წიგნსა
 თვისსა.

**მცხენი ურეაჲი ჭიჭიქიჲისი ჭიჭიქისი
 ზცხიქისი**

- (1) ჩინებისათჳს სარწმუნოებისა საქმეთა
 მიერ დამტკიცებისათჳს, სათნოებათაჲსა სა-
 სობითა საუკუნეთა მათ კეთილთაჲთა.
 [1, 2-12]
- 5 (2) მცნებაჲ მოქსენებად მოძღურებისა შე-
 მდგომად განსლვისა ჩისისა და ვითარ-იგი
 თაბორს ესმა კმაჲ მამისაჲ ძისათჳს.
 [1, 13-21]
- (3) [ჲ] წინაჲსწარ თხრობაჲ მაცთურთა² აღ-
 10 დგომისათჳს საცთურეანისა³ და მწვალებელ-
 თა უღმრთოებისა და ყოფადისა მის საშჯე-
 ლისა.
 [2, 1-3,2]
- (4) უწყებაჲ სიბოროტისათჳს მწვალებელ-
 თაჲსა უკუანაჲსენელთა ჟამთა, [3, 3-9]
- 15 (*) რომელსა შინა იტყჳს, ვითარმედ
 მყისა⁴ შინა იქმნას მოსლვაჲ უფლისაჲ აღ-
 სასრულსა ამის სოფლისასა და რაჲთა გან-
 ვემზადნეთ ყოვლითა სათნოებითა.
 [3, 10-18]

შინა] — HJ

¹ ეპისტოლენი FHJ. ² მაცთურთა HJ. ³ საცთუ-
 რეანისა G. ⁴ მყისა Z.

სიმონ-პეტრე¹ ქონი
 ზეცხეხი გონი²

1

« 1. სიმონ-პეტრე³, მონად და მოციქული-
 იესუ ქრისტესი, რომელთა-ეგე სწორი ჩუენ-
 და პატივი ხუედრებულ არს სარწმუნოებამ
 სიმართლითა ღმრთისა ჩუენისა და მაცხოვ-
 რისა იესუ ქრისტესითა.

რომელთა-იგი G

(1)

« 2. მადლი თქუენდა და მშუდობამ გან-
 შრავლდინ მეცნიერებითა ღმრთისაჲთა და
 უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა!

ღმრთისა G

« 3. რომელმან-იგი ყოველივე თვისსა
 ღმრთეებისა ძალი საცხოვრებელად და ღმრთი-
 სსა სამსახურებელად მოგუანიქა ჩუენ მეცნიე-
 რებითა მისითა, რომელმან-იგი მიჩინა ჩუენ
 თვისსა მას დიდებასა და სათნოებასა;

ყოვლითავე G. ~ ღმრთეებისა-
 თვისსა G. ღმრთისა] --- ბ

« 4. რომელთაგან დიდ-დიდნი და პატიო-
 სანნი აღთქუმანი ჩუენ მოგუანიქნა, რაჲთა
 ამის მიერ იქმნეთ⁴ საღმრთოჲსა მის ზიარ
 ბუნებისა და ევლტოდიბო სოფლისა ამის გუ-
 ლის თქუმისა ხრწნილებასა.

« 5. და თქუენცა ესევე მოსწრაფებამ ყოვ-
 ლითურთ მოიპოეთ⁵ და ყავთ [აჲ] სარწმუ-
 ნოებასა შინა თქუენსა სათნოებამ და სათ-
 ნოებასა შინა—მეცნიერებამ,

« 6. და მეცნიერებასა შინა—მარხვამ, მარ-
 ხვასა შინა—მოთმინებამ, მოთმინებასა შინა
 —ღმრთის მსახურებამ

მარხვამ და FG

მოთმინებამ და FHH

¹ მოციქულისა F. ² სათაური დაზიანებულია F-ში.
³ სიმონ-პეტრე F ბ. ⁴ იქმნეთ F ბ. ⁵ მოიპოეთ F H J.

7

8

⊕ 7. და ღმრთის მსახურებასა შინა—ძმათ მოყუარებაჲ და ძმათ მოყუარებასა შინა—სიყუარული.

⊕ 8. რამეთუ ესე რაემს იყოს თქუენ თანა და გარდაგებატოს არა უქმად, არცა უნაყოფოდ იპოვნეთ უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს მეცნიერებასა.

რამეთუ] ხოლო HJ

⊕ 9. ხოლო რომლისა თანა ესე არა არს, ბრმა არს და ვერ ხედავს¹ იგი, რამეთუ დააეიწყა განწმედაჲ იგი პირველთა მათ ცოდვათა მისთაჲ.

⊕ 10. ამისთჳს, ძნანო, უფროჲს-ღა ისწრაფეთ, რადთა კეთილთაგან საქმეთა მტკიცეჲჳთ ჩინებაჲ იგი თქუენი და რჩეულებჲჲ; რამეთუ ამას რად იქმოდით, არასადა სცთეთ ყოვლადვე.

⊕ 11. არამედ ესრეთ მდიდრად წარგებართოს თქუენ შესავალი იგი საუკუნესა მას სასუფეველსა უფლისა ჩუენისა და მაცხოვრისა იესუ ქრისტესა²,

ქრისტესსა F 8

⊕ 12. რომლისათჳსცა არა უდებ ვიქმნე მარადის მოვსენებად თქუენდა ამისთჳს, დაღაცათუ იცით და მტკიცე ხართ მოწეენულსა ამას ზედა კეშმარბიტებასა.

(2)

⊕ 13. ხოლო სამართლად შემირაცხიეს, ვიდრე-ესე ვარ მე ამას საყოფელსა შინა განღკმებად თქუენდა მოვსენებითა.

⊕ 14. უწყით, რამეთუ ადრე ყოფად არს დატეეებაჲ³ საყოფლისა ამის ჩემისაჲ, ვითარცა-[ჲ] იგი უფალმან ჩუენმან იესუ ქრისტემან მაუწყა მე.

უწყით F

ჩუენმან] ჩემმან F

⊕ 15. და ვისწრაფთო, რადთა კაცად-კაცადსა თქუენსა აქუნდეს შემდგომად განსლვისა ჩემისა ამათი მოვსენებისა ყოფაჲ.

ამათისა G

⊕ 16. რამეთუ არა სიბრძნისა ზღაპართა შეუდეგით და გაუწყეთ თქუენ უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტეს ძალი და მოსლვაჲ, არა-

¹ ჰედაეს G. ² ქა F. ³ დატეობაჲ F.

ღ

შ

მედ თვთ-მხილველ ვიკმნენით მისისა მის დიდებულებისა.

⌘ 17. რამეთუ მოილო ღმრთისაგან მაჰისა პატივი და დიდებაჲ, ჳმად, რომელი მოიწია მისსა¹ ესევეითარისაგან დიდად შუენიერებისა დიდებისა: ესე არს ძე ჩემი საყუარელი, რომელი მე სათნო-ვიყავ.

ღმრთისაგან და G ~ დიდებაჲ და პატივი შ დიდ შუენიერებისა G

⌘ 18. და ესე ჳმად ჩუენ გუესმა ზეცით მოსრული მის ზედა, მის თანა რად ვიყვენით მათსა მას წმიდასა.

⌘ 19. და მაჳს ჩუენ უმტკიცესი საწინა-წარმეტყუელოჲ სიტყუაჲ; რომელი კეთილად ჰყოთ, ეკრძალნეთ, თუ ვითარცა სანთელსა მნთებარესა აღვილსა შინა წაუღიადსა, ვიდრემდის დღე განათლდეს და ნთიები აღმობრ-წყინდეს გულთა შინა ოქუნჯთა.

შინა] — შ

⌘ 20. ესემცა პირველად უწყით, რამეთუ ყოველი წინაწარმეტყუელსაჲ წიგნისაჲ თვისისა თავისა სათარგმანებელ არა იწინების.

⌘ 21. რამეთუ არა ნიბითა კაცთაჲთა მო-სადამე -იწია წინაწარმეტყუელებად, არამედ წუევითა სულისა წმიდისაჲთა იტყოდეს წმი-დანი ღმრთისა კაცნი.

2 (3)

⌘ 1. იყენეს ცრუ-წინაწარმეტყუელნი ერსა-შორის, ვითარცა-იგი თჳუენ შორისცა ყოფად არიან ცრუ-მოდღარნი, რომელთა შე-მოილონ წვალებად წარწყმედისაჲ [წ] და განმათავისუფლებელსა მათსა უფალსა უარ-ჰყოფდენ² და მოიზიდვიდენ თავისა მათი-სათჳს მსთუად წარწყმედასა.

ცრუ-წინაწარმეტყუელნიცა Fშ

⌘ 2. და მრავალნი შეუდგენ მათსა მას არაწმიდებისა, რომელთაგან გზად იგი კეშმარიტებისაჲ იგმებოდის³.

⌘ 3. და ანგაპრებითა⁴ და ტყუილისა⁵

¹ მისა F. ² უარ-ჰყოფდენ FG. ³ ხელნაწერებში ასე. აკითხება (და არა: „იგმებოდის“). E-ში ყოფილა „იგმებ-ჯოდის“, შემდეგ „მ“ ამოუშლიათ. ⁴ ანგაპრებით შ. ⁵ ტყუილისა FG.

L

D

სიტყვითა თქუენ გვაპრობდენ, რომელთა საშ-
ჯელი პირველითგან არა დაცხრების და
წარსაწყმედელსა მათსა არა ჰრულის.

± 4. უკუეთუ ღმერთმან ანგელოზთა მათ
შეცოდებულთა არა ჰრიდა, არამედ ჯაქუე-
ბითა მით წყუღიადისაჲთა ტარტაროსსა¹
შეაყენნა და მისცნა იგინი სატანჯველად და
საშჯელად დამარხვად.

± 5. და პირველსა მას სოფელსა არავე
ჰრიდა, არამედ მერვე ნოე, სიძართლისა ქა-
დაგი, დაჰმარხა და წყლით რღუნაჲ იგი
ულმრთოთა სოფელსა ზედა მოაწია.

± 6. და ქალაქები იგი სოდომელთა და
გომორეველთაჲ² დაწუა და დააქცია და და-
საჯა და სახედ მერმეთა მათ ულმრთოთა
დადვა.

± 7. და მართალი ლოთ, დაწუნებული
უშჯულოთა მათ სიბილწით მავალთაგან,
იქსნა.

± 8. რამეთუ ხედვითა და სმენითა მარ-
თალი იგი დამკვდრებულ რაჲ იყო მათ შო-
რის, დღითი-დღე სული იგი მისი მართალი
უშჯულოთა მათ საქმეთაგან იტანჯებოდა.

± 9. იცის უფალმან ღმრთის მსახურთაჲ
მათ განსაცდელთაგან ქსნაჲ, ხოლო ცრუნი
იგი დღესა მას საშჯელისასა [ჲ] ტანჯვასა
შინა დაჰმარხნეს.

± 10. უფროჲს-ლა, რომელნი-იგი კულსა
მას ჯორცთა გულის თქუმისასა სიბილწით
შეუღდგან და უფლებასა შეურაცხ-ჰყოფენ,
კადნიერნი და თავვედნი, დიდებათათჳს არა
ძრწიან, არამედ ჰგმობენ.

± 11. სადა-ლა ანგელოზნი, რომელნი ძლიე-
რებითა და ძალითა უფროჲს არიან, არა
მოაწევენ მათ ზედა საშჯელსა გმობისასა
უფლისა მიერ.

± 12. ხოლო ესენი, ვითარცა პირუტყუნი
საცხოარნი³, შობილნი ბუნებით მოსასრვე-
ლად და განსარყუნელად, რომელთა-იგი უმე-

იგი] — D

დღითი-დღედ F D

შეურაცხ-ჰყოფდენ G

რომელნი-იგი D

გმობისა F

რომლითა-იგი F D

¹ ტარტაროსსა F D. ² გომორელთაჲ F D. ³ სა-
ცხოვარნი F D.

ღ

შ

ცარ არიან, ჰგომბენ, ხრწნილებასა მათსა შინა განიხრწნენ¹.

~ შინა მათსა HJ

☞ 13. და მოილონ სასყიდელი სიცრუისაჲ.² გულის თქუმაჲ იგი შეურაცხიეს, ვითარცა დღე შუებისაჲ. შეგინებულნი და ბილწნი იშუებენ საცთურსა შინა მათსა და თქუენ თანა-შეგცხრებიან.

☞ 14. თუაღნი ასხენ სავსენი მრუშებითა და დაუცხრომელითა ცოდვითა და აცთუნებენ სულთა დაუმტკიცებელთა, გულნი ჰქონან წურთილნი ანგაპრებითა, შვილნი წყევისანი.

☞ 15. დაუტევეს წრფელი იგი გზაჲ, შესცთეს და შეუდგეს გზასა მას ბალამ ბოსორელისასა, რომელმან-იგი სასყიდელი სიცრუისაჲ³ შეიყუარა.

~ გზაჲ იგი წრფელი შ

☞ 16. მამხილებელად აქუნდა თვისისა უშჯულოებისა .[ან] კარაული უტყუ, კაცობრივითა ვმითა მეტყუელი, რომელმან დააბრკოლა წინაწარმეტყუელისა იგი უგუნურებაჲ.

☞ 17. ესენი არიან წყარონი ურწყულნი, ღრუბელნი არმურისა⁴ მიერ მიმოტაცებულნი, რომელთათჳს წყუდიადი იგი ბნელი საუკუნოჲ დამარხულ არს.

18. რამეთუ გარდარეულად ამოებისა ზრახვითა მიიზიდვენ გულის თქუმასა ჯორცთა ბილწებისასა, რომელნი-იგი ქეშმარიტებით ლტოლვილ არიან და რომელნი-იგი საცთურსა შინა იქცევიან.

19. თავისუფლებასა აღუთქუმენ მათ და იგინი თუთ მონა არიან ხრწნილებისა, რამეთუ რომლისაგანცა ვინ ძღუულ არნ, მისდაცა დამონებულ არნ.

☞ 20. რამეთუ რომელნი-იგი განერნეს შეგინებათაგან ამის სოფლისათა მეცნიერებითა უფლისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა, ნათვე კულად აღერინეს და იძლიონეს, ექმნა მათ უკუანაჲსკენელი იგი უძრგეს პირველისა.

¹ განიხრწნენ G. ² სიცრუისაჲ FG. ³ სიცრუისაჲ FG. ⁴ აღმურისა F შ.

1

8

ყ 21. უმჯობეს იყო მათდა, ეცნავე თუმცა არა გზად იგა სიმართლისაჲ, ვიდრე ცნობასა და მართლუქუნ ქცევასა მოცემულისა მისგან მათდა წმიდისა მცნებისა.

ყ 22. შეემთხვა მათ კეშმარტისა მისებრ იგავისა: ძალლი მიექცა ნათხევარსა თვისა და ღორი ინწუბა სანგორელსა მწვრისასა.

3

ყ 1. აჰა ესერა, საყუარელნო, ამას მეორესა ებისტოლესა¹ მივსწერ თქუენდა, რომელთა მიერ განვალკებ² მოკსენებითა წადიერითა [ჲ] გონებასა თქუენსა

ყ 2. მოკსენებად პირველ თქუულთა მათ სიტყუათა წმიდათა წინაწარმეტყუელთა მიერ და მოციქულთა მათ თქუენთა მცნებათა უფლისა მაცხოვრისაჲ.

(4)

ყ 3. ესემცა პირველად უწყით, რამეთუ მოიწინენ უკუანასკნელთა დღეთა მეკიცხევარნი³ გულის თქუმისაებრ თვისსა მავალნი

ყ 4. და იტყოდიან: სადა არს აღთქუმაჲ იგი მოსლვისა მისისაჲ? რამეთუ ვინაჲთგან მამათა შეისუენეს, ყოველივე ესრეთ ჰგიეს დასაბამითგან დაბადებისაჲთ.

5. რამეთუ დაავიწყდეს მათ ესე ნეფსით⁴, ვითარმედ ცანი იყვენეს პირველითგან და ქუეყანაჲ წყალთგან, და წყალთა მიერ შეიქმნა სიტყუთა ღმრთისაჲთა.

6. რომლისაგან მაშინდელი იგი სოფელი წყლითა წარირღუნა და წარწყმდა.

7. ხოლო აწ ცანი და ქუეყანაჲ მითვე სიტყუთა დაუნჯებულ არიან, ცეცხლისა დამარხულნი დღედ საშჯელისა და წარწყმედისა უღმრთოთა კაცთაჲსა.

უფლისა და 8

პირველითგან] ძუშელსადვე G,
ძუშლადვე HJ. და]—F
მიერ]—HJ

¹ ებისტოლესა F¹. ² განვალკებ E. ³ მეკიცხარნი F, მკიცხევარნი G. ⁴ ნებსით FG.

L

R

8. ერთმცა ესე ნუ დაგავიწყდების, სა-
ყუარელნო, რამეთუ ერთი დღე უფლისა მიერ
ვითარცა ათასი წელი და ათასი წელი ვი-
თარცა ერთი დღე.

9. არა ყოვნოს უფალმან აღთქუმისა მის-
გან, ვითარ-იგი ვიეთმე დაყოვნებად შეუ-
რაცხიეს, არამედ სულ-გრძელ არს თქუენთჳს,
რამეთუ არაეისი ჰნებაეს წარწყმედაჲ, არა-
მედ ყოველთა სინანულად მოსლვაჲ.

(*)

10. [87] ხოლო მოიწიოს დღე იგი უფლი-
საჲ, ვითარცა მპარაჲი ღამისაჲ, რომელსა
შინა ცანი მძაფრიაღ წარკდენ¹ და წესნი
იგი დაიწუნენ და დაზულენ და ქუეყანაჲ და
მას შინა საქმენი დაიწუნენ.

ჲ 11. რაჲამს ესე ყოველნი ესრეთ დაზულე-
ბოდიან, რაბამთაჲ ჯერ-არს თქუენი ყოფაჲ
წმიდითა² ქცევითა და კეთილითა მსახურე-
ბითა, რაჲთა მოელოდით³.

ჲ 12. და ისწრაფდეთ მოსლვასა მას დღისა
მის ღმრთისასა, რომელსა შინა ცანი მჭურ-
ვალენი დაიგსნენ და წესნი დაიწუნენ და
დადნენ.

ჲ 13. ახალთა ცათა და ახალსა ქუეყანასა
მსგავსად აღთქუმისა მისისა მოველით, რო-
მელსა შინა სიმართლედ დამკვდრებულ არს.

14. ამისთჳს, საყუარელნო, ამას მოელო-
დეთ, და ისწრაფეთ შეუგინებელთა და უბი-
წოთა მისა⁴. პოვნად მშჳდობით.

15. და უფლისა ჩუენისა იგი სულ-გრძე-
ლებაჲ ცხორებად შეპრაცხეთ, ვითარცა-იგი
საყუარელმან ძმამან ჩუენმან პავლე, მსგავ-
სად მოცემულისა მის მისდა სიბრძნისა მი-
წერა თქუენდა.

წესნი] ნივთნი R

მჭურვალენი] გამოჭურვებით GJ
წესნი დაიწუნენ და დადნენ]
ნივთნი მგზნებარენი განიდნე-
ნენ GJ

მიცემულისა F

¹ წაქდენ HJ. ² აქედან მოყოლებული H-ს აკლია
ერთი ფურცელი, რაც მოიცავს იოვანეს ეპისტო-
ლის უწყებას შემდეგ სიტყვებამდე: „რამთა ვიც-
ნათ ჩუენ მამაჲ და თავადი“ (ჩათვლით). ³ მოელოდეთ
F. ⁴ მისს GJ.

ღ

ფ

16. ვითარცა-იგი ყოველთა შინა წიგნთა მისთა იტყუხ ამისთჳს, რომელნი-იგი არიან ძნიად საცნაურ რაჲმე, რომელსა-იგი უსწავლელნი და დაუმტკიცებელნი გარდააქცევენ, ვითარცა სხუათა მათცა წიგნთა მსგავსად, მათისავე მის წარწყმედისა.

17. თქუენ უკუე, საყუარელნო, წინაჲსწარ რაჲ [ჲ] უწყით ესე, ეკრძალებით, რაჲთა არა უჯეროთასა მას საცთურსა თანა-აღებრინეთ და განსცვეთ სიმტკიცისა მისგან თჳსისა.

18. არამედ აღორძნდებოდეთ მაღლითა და მეცნიერებითა უფლისა და მაცხოვრისა ჩუენისა იესუ ქრისტესითა. მისა¹ დიდებაჲ აწ და დღეთა მათ საუკუნეთაჲსა. ან.

დაესრულა მეორე კათოლიკე პეტრე მოციქულისაჲ.

მათისავე] მათისა G

სიმტკიცისა მისგან] სიმტკიცისგან GJ

დიდებაჲ და GJ

დაესრულა ... მოციქულისაჲ] დაესრულა მეორე ეპისტოლე წმიდისა პეტრე მოციქულისა კათოლიკისაჲ F, დაესრულა მეორე კათოლიკე ეპისტოლე (ეპისტოლე G) პეტრე მოციქულისაჲ GJ

¹ მისა GJ.

ღ

**იქყილცა ჭიხუნს ღიჩინს
შიაჩიხუნს ზცოღიხუნს**

შ

უწყება და სახე ძალისა და მი-
ზეზისა წმიდისა იოვანე მახარე-
ბელისა პირველისა კათოლიკისაჲ
F, უწყებაჲ ძალისა და მიზეზისა
იოვანეს კათოლიკისათაჲ G

ხოლო იოვანე მახარებელი, რომელმან-იგი
სახარებაჲ აღწერა, მანვე წარსცა ესეცა
ეპისტოლე ¹ მორწმუნეთა მიმართ უფლისა-
თა მოსაქცენებელად.

- 15 და ვითარცა-იგი დაწყებასა სახარებისასა,
ეგრეთვე აქა ღმრთის-მეტყუელებს სიტყვა-
თს ღმრთისა და აღუწყებს, ვითარმედ მარა-
დის არს იგი ღმრთისა თანა და ასწავებს,
ვითარმედ მამად ნათელ არს, რაჲთა ესრეთ
20 ვცნათ სიტყვათს, ვითარმედ არს იგი
ბრწყინვალეებაჲ მამისაჲ. და ვითარცა
ღმრთის-მეტყუელა, ასწავებს, ვითარმედ არა
ახალი არს სარწმუნოებაჲ ჩუენი და საიდუმ-
ლოჲ ², არამედ პირველითგან და მარადის
15 არს იგი.

ხოლო აწ გამოჩინდა უფლისა მიერ, რომე-
ლი-იგი არს ცხობრებაჲ საუკუნოჲ და ღმერთი
ქეშმარიტი.

რომელ-იგი G

- და მოსლვისა და გამოჩინებისა მიზეზად
20 იტყვს, ვითარმედ ამისთვის იქმნა, რაჲთა
დაჰქვინეს საქმენი ეშმაკისანი და ჩუენ გან-
გუათავისუფლენეს სიკუდილისაგან და რაჲთა
ვიცნათ ჩუენ მამად და თაჲდი ძე მისი, [ვჲ]
უფალი ჩუენი იესუ ქრისტე. და დასწერს
25 კოელისა მიმართ ჰასაკისა, ესე იგი არს
ყრმათა და ქაბუკთა და მოხუცებულთა, ვი-
თარმედ ღმერთი საცნაურ იქმნა, ხოლო ეშ-
შაკისა საცთური იძლია და სიკუდილი დაიქსნა.

გამოჩინებისა მისისა. FGJ

¹ ეპისტოლე FJ. ² საიდუმლოჲ E.

ლ

ბ

და მიერთგან ყოვლისავე ებისტოლისა¹
 30 მიერ სიყუარულისათჳს ასწავებს, რამეთუ
 ენება, რაჲთა ვიყუარებოდით ჩუენ ურთი-
 ერთას², ვინაჲთგან ქრისტემანცა შემიყუარ-
 ნა ჩუენ. და მერმე იტყჳს განყოფილებისა-
 თჳს შიშისა და სიყუარულისა, და შეილთა
 35 ღმრთისათა და შეილთა ეშმაკისათა; და თუ
 რომელი არს ცოდვაჲ სასიკუდინე. და გან-
 ყოფილებისათჳს სულთაჲსა, და თუ რომელი
 სული არს ღმრთისაგან ანუ რომელი მაცთუ-
 რისაჲ, და თუ ვითარ ვიცნნეთ შვილნი
 40 ღმრთისანი ანუ თუ შვილნი ეშმაკისანი. და
 თუ რომლისა ცოდვისათჳს თანა-გუჳც ლოც-
 ვაჲ ცოდვილთაჲ და რომლისათჳს არა. და
 ვითარმედ რომელსა არა უყუარდეს მოყუა-
 სი თჳსი, არა არს იგი ღირს ჩინებისა, არცა
 45 ძალ-უც თქუმაღ, ვითარმედ ქრისტესი არს.
 და ერთობასა ძისასა მამისა თანა აჩუენებს
 და ვითარმედ, რომელმან უარ-ყოს³ ძე, მას
 მამაჲცა უარ-უყოფიეს⁴.

ჩუენ] — G

და თუ რომლისათჳს არა HJ¹:
 თჳსი] — HJ²

და განსწავლებს ებისტოლესა⁵ ამას შინა
 50 და იტყჳს თჳსსა ანტიქრისტესსა, ესე იგი
 არს, ვითარმედ რომელმან თქუას იესუსთჳს⁶,
 ვითარმედ არა ქრისტე არს, საცნაურ-ჰყოფს,
 [ე] ვითარმედ ვინაჲთგან იგი არა ქრისტე
 არს, თავსა თჳსსა იტყჳს ქრისტედ მაცთუ-
 55 რი იგი.

ხოლო ამცნებს ყოვლისა ამის ებისტოლი-
 სა⁷ მიერ, რაჲთა არა ეურვოდინ მორწმუ-
 ნენი უფლისანი, უკუეთუ სძულობდენ მათ
 სოფელსა შინა, არამედ უფროჲსად რაჲთა
 60 უხაროდის, რამეთუ სიძულილი სოფლისაჲ
 საცნაურ-ჰყოფს მორწმუნეთა მათ, ვითარ-
 მედ ზეშთა⁸ ქმნილ არიან სოფლისა და არიან
 იგინი მოქალაქე ზეცათა. და დასასრულსა

იურვოდინ FHJ, იურვოდინ G'

სოფლისადა G
 იგინი] იგი G²

¹ ეპისტოლისა F². ² ურთიერთარს EG. ³ უვარ-
 ყოს FG. ⁴ უვარ-უყოფიეს FG. ⁵ ეპისტოლესა FHJ.
⁶ ივსთს G. ⁷ ეპისტოლისა FHJ. ⁸ ზესთა G.

¹ J-ში „თუ“ ჩამატებულია სტრიქონს-
 ზემოთ. ² J-ში „თჳსი“ უნდა ყოფილი-
 ყო, ახლა ეს ადგილი გადაშლილია და
 ფოტოში არ ჩანს გარკვევით. ³ J-ში
 ყოფილა „იგი“, შემდეგ სტრიქონს ზემოთ
 დაუნატებიათ „ნი“ და ახლა იკითხება
 „იგინი“.

ღ

ბ

წიგნისასა კულად მოაქსენებს და იტყვს,
55 ვითარმედ ძე ღმრთისაჲ არს ცხორებაჲ საუ-
კუნოჲ და ღმერთი ქეშმარიტი, და რაჲთა
მას ეპმონებდეთ და დავიცივნეთ თავნი თჳსნი
კერპთაგან.

ԹՇԻՐԻ ԴՕԻՐԸՆՆ ՄՍԻԻՄՆԻՆԸ
ԿՇԹՕԶԻԿՆԸՐԻ

(1) მსგავსად სახარებისა ღმრთის-მეტყუე-
ლებაჲ ქრისტესთჳს, [1, 1-7]

(*) რომელსა შინა იტყვს აღსაარებისა-
თჳს¹ და კრძალულებისა, რაჲთა არა ვცო-
5 დოთ. [1, 8—2,2]

(*) და ვითარმედ დამარხვაჲ მცნებათა
ღმრთისათაჲ დაამტკიცებს ცნობასა მისსა.
[2, 3-6]

(2) სიყუარულისათჳს, რომლისა თჳნიერ
10 შეუძლებელ არს ცხორებაჲ. [2, 7-11]

ცხორებაჲ] ცხოვნებაჲ HJ

(*) რომელსა შინა იტყვს მადლისათჳს
თვთოეულისა² ჰასაკად-ჰასაკად. და გარე-
-მიქცევისათჳს სიყუარულისა ამის სოფლისა.
[2, 12-17]

სოფლისასა ბ

15 (3) ძმათა მტყუართათჳს³, ღმრთისა უარის-
-მყოფელთა⁴. და ვითარმედ ქრისტეს აღსაა-
-რებაჲ⁵ არს მამისა ღმრთის მსახურებაჲ.

და ვითარმედ მანისა დიდების მეტყუე-
-ლებაჲ არს ძისა ღმრთის მეტყუელებაჲ,
20 [2, 18-25]

(*) რომელსა შინა იტყვს საღმრთოთა
და სულიერთა მადლთათჳს [29] სიწმიდით,
სასოებითა ღმრთის მეცნიერებისაჲთა
[2, 26—3,3]

25 (*) და ვითარმედ ყოველი, რომელი ქრის-
-ტეს თანა ეგოს, უცხო არა იგი ცოდვისაგან,
რამეთუ რომელი ცოდვიდეს, იგი ეშმისგან⁶
არს. [3, 4-10]

¹ აღსაარებისათჳს E.H.J. E-ში უნდა ყოფილიყო
„აღსაარებისათჳს“. მეორე „ა“ ამოშლილი ჩანს და
სიტყვა გათიშულია: „აღსა რებისათჳს“. ² თითოეუ-
ლისა H.J. ³ მტყუართათჳს F.Θ. ⁴ უვარის-მყოფელ-
თა F.G. ⁵ აღსარებაჲ E.H.J. ⁶ E-ში: ეშმესგან, ეშმა-
კისაგან F.Θ.

ღ

ჯ

(4) სიყუარულისათჳს მოყუისისა და წესისათჳს მოწყალებისა. [3, 10-17]

(*) და გონებისათჳს და გულისა კეთილისა სარწმუნოებითა იესუ ქრისტესითა. და (1-ლი)— G

[3, 18-25]

(*) და განკითხვისათჳს სულთაჲსა აღსარებისა¹ მიერ ქრისტეს განკაცებისა.

[4, 1-10]

(5) ძმათ მოყუარებისათჳს და ღმრთის მსახურებისა. [4, 11-21]

(6) ღმრთის მეტყუელებისათჳს ძისა დიდებითა მამისაჲთა. და ძღვევისათჳს ბოროტისა სარწმუნოებითა იესუ ქრისტესითა ცხობილად.

[5, 1-15]

(7) შეწვენისათჳს შეცოდებულისა ძმისა ლოცვისა მიერ და ცოდვისათჳს. [5, 16-20]

(*) და განშორებისათჳს საეშმაკოთა სამსახურებელთაგან². [5, 21]

სამსახურებელთა G

¹ აღსარებისა E.H.J. ² ლ-ში „-გან“ (გ^ნ) წაშლილია და ოდნავლა ჩანს.

ს
107-281 შიდა-დასახელებული
საქმისა

1

(1)

ყ 1. რომელი იყო პირველითგან, რომელი გუესმა და ვიხილეთ თუალითა ჩუენითა, რომელი ვიხილეთ და ჭელნი ჩუენნი ჰმასახურებდეს სიტყუასა მას ცხორებისასა.

ყ 2. და ცხორებამ იგი გამოცხადანა და ჩუენ ვიხილეთ და ვწამებთ და გითხრობთ თქუენ ცხორებასა მას საუკუნესა, რომელი იყო მამისა თანა და გამოგუჩნდა ჩუენ;

ყ 3. რომელი გუესმა და ვიხილეთ, გითხრობთ თქუენ, რადთა თქუენცა ზიარებამ გაქუნდეს ჩუენ თანა და ზიარებამ ჩუენი მამისა თანა და ძისა მისისა თანა იესუ ქრისტესსა¹.

ყ 4. [ვ] და ამას მივსწერ თქუენდა, რადთა სიხარული იგი ჩუენი სავსებით იყოს.

ყ 5. და ესე არს აღთქუემამ იგი, რომელი გუესმა მისგან და გითხრობთ თქუენ, რამეთუ ღმერთი ნათელ არს და ბნელი არა არს მის თანა არცა ერთ².

(*)

ყ 6. უკუეთუ ვთქუათ, ვითარმედ ზიარებამ გუაქუს მის თანა და ჩუენ ბნელსა შინა ვიდოდით, ვტყუით³ და არა ვიქმთ ჭეშმარიტებასა.

ყ 7. ხოლო უკუეთუ ნათელსა შინა ვიდოდით, ვითარცა-იგი ნათელსა შინა არს, ზიარებამ გუაქუს ურთიერთას.⁴ და სისხლი

8

კათოლიკე პირველი F 8

გუესმა] გესმა HJ
ჭელითა ჩუენითა განვიხილეთ სო-
ტყუამ იგი ცხორებისად HJ

ვიხილეთ და F

თანა] — 8

იგი] — GJ¹

რამეთუ] და F

არს] — G

¹ ქრისტესა FHJ. ² ერთი FG. ³ ვტყუით F8.

⁴ ურთიერთთარს EG.

¹ J-ში „იგი“ ჩამატებულია.

ღ

იგი იესუ ქრისტეს, ძისა მისისაჲ გან-
მწმედს¹ ჩუენ ყოვლისაგან ცოდვისა.

8. უკუეთუ ვთქუათ, ვითარმედ ცოდვაჲ არა
გუაქუს, თავთა თჳსთა ვაცთუნებთ და ქეშ-
მარიტებაჲ არა არს ჩუენ თანა.

9. უკუეთუ აღვიარნეთ ცოდვანი ჩუენნი,
სარწმუნო² არს და მართალ, რაჲთა მოგვ-
ტევენს ჩუენ ცოდვანი ჩუენნი და განგუწმიდ-
ნეს ყოვლისაგან სიცრუისა³.

10. უკუეთუ ვთქუათ, ვითარმედ არა ვცო-
დეთ, მტყუვრად გამოვაჩინებთ მას და სი-
ტყუაჲ მისი არა არს ჩუენ შორის.

ჯ

იესუ ქრისტეს]იესუს (ი'ჯს) G,
იესუმს J

ჩუენ] — ზ

გამოვაჩენთ G

2

1. შეილნო ჩემნო, ამას მივსწერ თქუენდა,
რაჲთა არა სცოდოთ და უკუეთუ ვინმე ცო-
დოს, ნუგეშინის-მცემელი გჳვის მამისა მი-
მართ ქრისტე იესუ მართალი.

2. და იგი არს მომტევებელი ცოდვათა
ჩუენთაჲ და არა ხოლო ცოდვათა ჩუენთაჲ,
არამედ ყოვლისა სოფლისათაჲ.

(*)

3. [90] და ამით უწყით, რამეთუ ვიციით
იგი, უკუეთუ მცნებათა მისთა ვიმარხვიდეთ.

4. რომელმან თქუას, ვითარმედ ვიცან
იგი და მცნებათა მისთა არა იმარხვიდეს,
მტყუარ⁴ არს და ქეშმარიტებაჲ არა არს
მის თანა.

5. ხოლო რომელმან დაიმარხნეს სიტყუანი
მისნი, ქეშმარიტად სიყუარული ღმრთისაჲ
აღსრულებულ არს მის თანა, ამით უწყით,
რამეთუ მის თანა ვართ.

6. რომელმან თქუას მის თანა ყოფაჲ,
თანა-აც, რაჲთა ვითარცა-იგი თავადი ვი-
დოდა, ეგრეთცა⁵ მისი⁶ სლვაჲ.

ხოლო] რამეთუ: ზ

ვიდოდა და F

¹ განგუწმედს F ზ. ² დარწმუნო F. ³ სიცრუისა
F ზ. ⁴ მტყუვარ F ზ. ⁵ ეგრეთცა G. ⁶ მის ზ.

ჲ
(2)

ბ

ყ 7. ძმანო, არა მცნებასა ახალსა მიეწერ თქუენდა, არამედ მცნებასა პირველსა, რომელი გაქუნდა დასაბამითგან. მცნებამ იგი პირველი არს სიტყუამ იგი, რომელი გესმა პირველითგან.

დასაბამითგან] სიყუარული HJ¹⁴

ყ 8. კუალად მცნებასა ახალსა მიეწერ თქუენდა, რომელი არს კეშმარიტ მის თანა და თქუენ შორის, რამეთუ ბნელი წარვალს და ნათელი იგი კეშმარიტი აწვე ჩანს.

ყ 9. რომელმან თქუას ნათელსა შინა ყოფამ და ძმამ თუსი სძულდეს, იგი ბნელსა შინა არს ვიდრე აქამომდე.

ყ 10. ხოლო რომელსა უყუარდეს ძმამ თუსი, იგი ნათელსა შინა არს და საცთური არა არს მის თანა.

ყ 11. ხოლო რომელსა სძულდეს ძმამ თუსი, იგი ბნელსა შინა არს და ბნელსა შინა ვალს და არა იცის, ვიდრე ვალს, რამეთუ ბნელმან დაუბრმნა თუალნი მისნი.

~ დაუბრმნა ბნელმან G

(*)

12. მიეწერ თქუენდა, შვილნო, რამეთუ შიგეტეგებთან თქუენ ცოდვანი თქუენნი სახელითა მისითა.

13. [ვ] მიეწერ თქუენდა, მამანო, რამეთუ იცანთ პირველი იგი. მიეწერ თქუენდა, კაბუქნო, რამეთუ გიძლევიეს ბოროტისადა. მიეწერ თქუენდა, ყრმანო, რამეთუ იცანთ მამამ.

ყ 14. მიეწერ თქუენდა, მამანო, რამეთუ იცანთ პირველი იგი. მიეწერ თქუენდა, კაბუქნო, რამეთუ ძლიერ ხარო და სიტყუამ ღმრთისამ თქუენ თანა დადგრომილ არს და გიძლევიეს ბოროტისადა.

მიეწერე] მიეწერ G, მიეწერეთ F
მიეწერე] მიეწერ G, მიეწერეთ F

ყ 15. ნუ გიყუარნ სოფელი ესე, ნუცა-ლარამ არს სოფლისამ ამის. უკუეთუ ვისმე უყუარდეს სოფელი ესე, არა არს სიყუარული მამისამ მის თანა.

¹ J¹-ში ყოფილა „დასაბამითგან“, შემდეგ ეს წაუშლიათ და იმავე ადგილას იკითხება „სიყუარული“. ძველი დაწერილობაც ამოიკითხება.

L

D

ყ 16. რამეთუ ყოველივე სოფელსა შინა ესე არს გულის თქუმაჲ ჯორცთაჲ და გულის თქუმაჲ თუალთაჲ და სილაღე ამის ცხორეზისაჲ. და ესე არა არს მამისაგან, არამედ სოფლისაგანი არს.

ყ 17. და სოფელი ესე წარტდეს და გულის თქუმაჲ მისი, ხოლო რომელმან ყოს ნებაჲ ღმრთისაჲ, იგი ეგოს უკუნისამდე.

(3)

18. ყრმანო, უკუნადასკნელი ჯამი არს და ვითარცა-იგი გასმიეს, ვითარმედ ანტიქრისტეტე მოვალს და აწცა ანტიქრისტენი¹ მრავალნი არიან, ვინაჲცა უწყით, ვითარმედ უკუნადასკნელი ჯამი არს.

19. ჩუენგან განვიდეს, არამედ არა იყვნეს ჩუენგანნი, რამეთუ უკუეთუცა ჩუენგანნი, იყვნეს, და-მცა-ღგრომილ იყვნეს ჩუენ თანა, არამედ რადთა ცხად იყვნენ, რამეთუ არა არიან ყოველნი ჩუენგან.

20. [91] და თქუენცა ცხორებაჲ გაქუს წმიდისა ზისგან და იცით ყოველივე.

21. არა მიეწერე თქუენდა, ვითარმედ არა იცით ჰეშმარიტებაჲ იგი, არამედ ვითარმედ იცით იგი და რამეთუ ყოველი ტყუვილი ჰეშმარიტებისაგან არა არს.

22. ვინ-მე არს მტყუარი² იგი? ანუ არა, რომელმან უარ-ყოსა³, ვითარმედ იესუ არა არს ქრისტე? ესე არს ანტიქრისტე, რომელმან უარ-ყოს⁴ მამაჲ და ძე.

23. ყოველმან რომელმან უარ-ყოს⁵ ძე, არცა მამაჲ არს მის თანა.

24. თქუენ უკუე, რომელი-იგი გესმა პირველითგან, თქუენ თანა ეგენ. უკუეთუ თქუენ თანა ეგოს, რომელი-იგი გესმა პირველითგან და თქუენცა ძისა თანა და მამისა ეგნეთ.

25. და ესე არს აღთქუმაჲ, რომელი-იგი მან აღმითქუა ჩუენ ცხორებაჲ საუკუნოჲ.

და] — G

იგი ეგოს] ჰგიეს იგი G, იგი ჰგიეს HJ

რამეთუ] ვითარნედ D
ჩუენგან] ჩუენგანნი G
ცხორებაჲ] ცხებულებაჲ F D

და] — G

არა]—F

თანა] + რომელმან აღიაროს ძე და მამაჲცა არს მის თანა D. რომელი-იგი] რომელი G

¹ ანტიქრისტენი F. ² მტყუარი F D. ³ უვარ-ყოსა F, უვარ-ყოსა G. ⁴ უვარ-ყოს FG. ⁵ უვარ-ყოს G.

ღ

ჯ.

(*)

26. ესე მიეწერე თქუენდა მატუნებელთა მათ თქუენათუს.

27. და თქუენცა ცხებულეზა იგი, რომელი მიიღეთ მისგან, თქუენ თანა ჰგიეს და არა გიგმს, ვითარცა ვინ გასწავა თქუენ, არამედ თუთ იგივე ცხებულეზა გასწავებს თქუენ ყოვლისათუს.

და ჰეშმარიტ არს და არა არს ტყუილ¹ და ვითარცა-იგი გასწავა თქუენ, ეგენით მას ზედა.

28. და აწ, შვილნო, ეგენით მას ზედა, რაჲთა, რაჲმს გამოცხადნეს, გუაქუნდეს კადნიერებად და არა მრცხუნენს მისგან მოსლუასა მას მისსა.

29. უკუეთუ იცით, ვითარმედ მართალ არს, უწუ[ყო]დეთ, რამეთუ ყოველმან, რომელმან ყოს სიმართლე, მისგან შობილ არს.

3

ყ 1. იხილეთ, რაბამი სიყუარული მომცა ჩუენ მამამან, რაჲთა შვილ ღმრთისა ვიწოდნეთ. ამისთუს სოფელმან არა გიცნის თქუენ, რამეთუ არცა იგი იცნეს.

ყ 2. საყუარელნო, აწ შვილნი ღმრთისანი ვართ და არღარა გამოჩინებულ არს, რაჲ ყოფად ვართ. გარნა ვიცით, რამეთუ უკუეთუ გამოცხადნეს, მსგავსად მისსა ვიყვნეთ, რამეთუ ვიხილოთ იგი, ვითარცა-იგი არს.

ყ 3. და ყოველსა რომელსა აქუნდეს სასოებად ესე მისა² მიმართ, განიწმიდოს თავი თუსი, ვითარცა-იგი წმიდა არს.

(*)

ყ 4. ყოველმან რომელმან ქმნეს ცოდვად, მან უშჯულოებაცა ქმნეს და ცოდვად იგი არს უშჯულოებად.

არღარა] არღა F.G.J.

მსგავსად] მსგავს ზ.

¹ ტყუილ H.J. ² მისსა ზ.

უ 5. და იცით, რამეთუ იგი გამოჩნდა, რაათა ცოდვანი ჩუენნი აღიხუნეს¹ და ცოდვად მის თანა არა არს.

უ 6. ყოველი რომელი მის თანა ეგოს, არცა ცოდოს და ყოველი რომელი ცოდვიდეს, მას არა უხილავს იგი, არცა იცის იგი.

უ 7. შეილნო, ნუმცა ეინ გაცთუნებს თქუენ. რომელმან კმნეს სიმართლე, იგი მართალ არს, ვითარცა-იგი თავადიცა მართალ არს.

უ 8. რომელმან კმნეს ცოდვად, იგი ეშმაკისაგან არს, რამეთუ დასაბამითგან ეშმაკი ცოდავს. ამისთვის გამოცხადნა ძე² ღმრთისაჲ, რაათა დაარღუნეს საქმენი ეშმაკისანი.

უ 9. ყოველი რომელი შობილ არს ღმრთისაგან, მან ცოდვად არა კმნეს, რამეთუ თესლი მისი მის თანა დადგრომილ არს. [92] და ვერ გელ-ეწიფების ცოდვად, რამეთუ ღმრთისა მიერ შობილ არს.

10. ამის მიერ ცხად არიან შეილნი ღმრთისანი და შეილნი ეშმაკისანი.

(4)

ყოველმან რომელმან არა კმნეს სიმართლე, იგი არა არს ღმრთისაგან და რომელსა არა უყუარდეს ძმად თვისი.

11. რამეთუ ესე არს აღთქუამად, რომელი ჯესმა პირველითგან, რაათა ვიყუარებოლით ურთიერთას³.

12. არა ვითარცა-იგი კაინ⁴, რომელი-იგი უკეთურისაგან იყო და მოკლა ძმად თვისი. და რადსათვის-მე მოკლა იგი? რამეთუ საქმენი მისნი ბოროტ იყვნეს, ხოლო ძმისა მისისანი —მართალ.

13. ნუ გიკვრს თქუენ, ძმანო ჩემნო, რამეთუ გძულობს თქუენ სოფელი.

14. ჩუენ უწყით, რამეთუ მივიცვალენით სიკუდილისაგან ცხორებად, რამეთუ გჳყუა-

იგი]—უ. გამოჩნდა ძე ღმრთისაჲ უ

არცა] არა, უ

შეილნო ჩემნო უ

კმნეს] კმნას G

ჯესმა] გუშსმა უ

ვითარცა-იგი] ვითარცა G

გიკვრს F.H.J. ჩემნო] — G

¹ ახუნეს E, აიხუნეს F. ² ძმ F. ³ ურთიერთ-თარს G. ⁴ კან E.

ღ

ჯ

რან ძმანი. რომელსა არა უყუარდეს ძმად, სიყუდილსა შინა დადგრომილ არს.

15. ყოველსა რომელსა სძულდეს ძმად თვისი, იგი კაცის-მკლველი არს და იცით, რამეთუ ყოველსა კაცის-მკლველსა არა აქუს ცხორებად საუკუნომ მის თანა დადგრომილად.

~ დადგრომილად მის თანა ჳ

16. ამით ვცნათ სიყუარული მისი, რამეთუ მან სული თვისი ჩუენთს დადვა და ჩუენცა თანა-გუაც ძმათათს სულთა ჩუენთა დადებამ.

ვცნათ] ვცნათ ჯ

17. უკუეთუ ვისმე აქუნდეს საცხორებელი სოფლისაჲ ამის და იხილოს ძმად თვისი, რომელსა ეგმარებოდის რამე და დაჰჴწუნეს ნაწლევნი თვისნი მისგან, ვითარ-მე ჰგეის მის თანა სიყუარული ღმრთისაჲ?

(*)

18. [ჲ] შვილნო ჩემნო, ნუ ვიყუარებით სიტყუთა ხოლო, ნუცა ენითა, არამედ საქმითა და ქეშმარიტებითა.

ვიყუარებით ჴ

19. და ამით საცნაურ ვიყენეთ, რამეთუ ქეშმარიტებისაგანნი ვართ და წინაშე მისსა გულნი ჩუენნი გუერწმუნებიან.

20. რამეთუ უკუეთუ გუგმობდეს გული ჩუენი, უფროჲს არს ღმერთი გულისა ჩუენისა და იცის ყოველი.

21. საყუარელნო, უკუეთუ გული ჩუენი არა გუგმობდეს ჩუენ, განცხადებულეზამა გუაქუს ღმრთისა მიმართ.

გაქუს ჴ

22. და რაჲცა-იგი ვითხოვთ, მოვიღოთ მისგან, რამეთუ მცნებათა მისთა ვიმარხავთ და სათნოებასა წინაშე მისსა ვჴყოფთ.

23. და ესე არს მცნებაჲ მისი, რაჲთა გურწინეს სახელი ძისა მისისა იესუ ქრისტესი, და ვიყუარებოდით ურთიერთას¹, ვითარცა მომცა მცნებაჲ.

24. და რომელი იმარხვიდეს მცნებათა მისთა, მის თანა ჰგეის და იგი თავადი მის.

¹ ურთიერთარს EG.

ღ

შ

თანა და ამით უწყით, რამეთუ ჰგიეს ჩუენ
თანა სულისა მისგან, რომელი მომცა ჩუენ.

4

(*)

1. საყუარელნო, ნუ ყოველი სული გრწამნ, არამედ გამოიცადენით სულნი, უკუეთუ ღმრთისაგან იყენენ, რამეთუ მრავალნი ცრუ-წინაწარმეტყუელნი განსრულ არიან სოფლად.

2. ამით უწყოდეთ სული ღმრთისაჲ: ყოველმან სულმან რომელმან აღიაროს იესუ ქრისტე ჯორციელად მოსრული, იგი ღმრთისაგან არს¹;

3. და ყოველმან სულმან რომელმან არა აღიაროს იესუ ქრისტე ჯორციელად მოსრული, იგი არა ღმრთისაგან არს. და ესე არს ანტიქრისტესთჳს, რომელ გასმიეს, [ჲ] ვითარმედ მოსლვად არს და აწცა სოფელსა შინა არს.

ჲ 4. თქუენ ღმრთისაგან ხართ, შვილნო, და გიძლევის მათდა; რამეთუ უფროჲს არს, რომელი თქუენ შორის არს, ვიდრე-ლა რომელი-იგი სოფლისაგან.

ჲ 5. იგინი სოფლისაგანნი არიან, ამის-თჳსცა სოფლისასა იტყუან და სოფელი ის-მენს მათსა.

ჲ 6. ჩუენ ღმრთისაგან ვართ; რომელმან იცოდის ღმერთი, მან ისმინოს ჩუენი და რომელი არა იყოს ღმრთისაგან, მან არა ისმინოს ჩუენი. ამის გამო ვცნათ² სული ჳეშმართებისაჲ და სული მაცთურებისაჲ.

ჲ 7. საყუარელნო, ვიყუარებოდით ურთიერთას³, რამეთუ სიყუარული ღმრთისაგან

ყოველმან სულმან რომელმან არა აღიაროს იესუ ქრისტე ჯორციელად მოსრული, იგი არა ღმრთისაგან არს HJ

და ყოველმან სულმან, რომელმან აღიაროს იესუ ქრისტე ჯორციელად მოსრული, იგი ღმრთისაგან არს HJ. და ყოველმან სულმან... არა ღმრთისაგან არს]-G

რომელი რომელი-იგი შ. ვიდრე-ლა რომელი-იგი] ვიდრე-ლა იგი, რომელი G

ვცნათ] ვცნათ FHJ

¹ ყოველმან... არს და] — G (ალბათ შემთხვევით).

² ეს სიტყვა H-ში ასეა წარმოდგენილი: ვცნთ. კარაგმის ნიშანი აკლია. ვხსნით ასე: ვცნათ. ამგვარ წაკითხვას მხარს უჭერს G. ³ ურთიერთარს EG.

L

D

არს და ყოველი რომელსა უყუარდეს, ღმრთისაგან შობილ არს და იცის ღმერთი.

ყ 8. რომელსა არა უყუარდეს, მან არა იცის ღმერთი, რამეთუ ღმერთი სიყუარულისაგან არს.

ყ 9. ამით გამოცხადნა სიყუარული ღმრთისაგან ჩუენ შორის, რამეთუ ძე თვისი მხოლოდ შობილი მოავლინა ღმერთმან სოფლად, რადთა ვცხოვდეთ¹ მის მიერ.

ყ 10. და ესე არს სიყუარული, არა რამეთუ ჩუენ შევიყუარეთ ღმერთი, არაჰედ რამეთუ მან ჩუენ შემიყუარნა და მოავლინა ძე თვისი მლხინებელად ცოდვათა ჩუენთა.

(5)

ყ 11. საყუარელნო, უკუეთუ ღმერთმან ესრეთ შემიყუარნა, ჩუენცა თანა-გუაც ურთიერთას² სიყუარული.

ყ 12. ღმერთი არავის სადა უხილავს. უკუეთუ ვიყუარებოდით ურთიერთას,³ ღმერთი ჩუენ შორის ჰგის და სიყუარული მისი ჩუენ შორის აღსრულებულ არს.

ყ 13. [ჟ] ამით უწყით, რამეთუ მის თანა ვჰგით და იგი ჩუენ შორის, რამეთუ სულისა მისისაგან მომცა ჩუენ.

ყ 14. და ჩუენ ვიხილეთ და ვწამებთ, რამეთუ მამამან მოავლინა⁴ ძე⁵ მაცხოვრად სოფლისა.

ყ 15. რომელმან აღიაროს, ვითარმედ იესუ არს ძე⁶ ღმრთისაგან, ღმერთი მის თანა ჰგის და იგი ღმრთისა თანა.

ყ 16. და ჩუენ ვცანთ და გურწმენა სიყუარული, რომელი აქუს ღმერთსა ჩუენდა მომართ. ღმერთი სიყუარული არს და რომელი ეგოს სიყუარულსა ზედა, ღმერთი მის თანა ჰგის და იგი ღმრთისა თანა.

17. ამით აღსრულებულ არს სიყუარული ჩუენ შორის, რადთა განცხადებულებდა გუა-

სიყუარული F D

განცხადნა D

არავის სადა] არასადა ვის F D

და იგი ღმრთისა თანა] — G
და ჩუენ ... იგი ღმრთისა თანა] — D

¹ ვცხოვდეთ D. ² ურთიერთარს EG. ³ ურთიერთარს EG. ⁴ E-ში ამ სიტყვას აკლია ბოლო მარცვალი ნა. ⁵ F-ში ეს სიტყვა გაურკვეველია. ⁶ ძე F D.

L

D

ქუნდეს დღესა მას საშჯელისასა, რამეთუ ვითარცა-იგი იყო, და ჩუენცა ვართ სოფელსა ამას შინა.

18. შიში არა არს სიყუარულსა თანა, არამედ სრულმან სიყუარულმან გარე განდევნის შიში, რამეთუ შიშსა ტანჯვად აქუს, ხოლო მოშიში იგი არა სრულ არს სიყუარულსა ზედა.

აქუს] — F

19. ჩუენ გკუარს იგი, რამეთუ მან პირველად შემიყუარნა ჩუენ.

20. უკუეთუ ვინმე თქუას, ვითარმედ მიყუარს ღმერთი და ძმად თვისი სძულდეს, მტყუარ¹ არს, რამეთუ რომელსა არა უყუარდეს ძმად თვისი, რომელი იხილა, ღმერთი, რომელი არა უხილავს, ვითარ ძალ-უც შეყუარებად?

მტყუარი D

უხილავს] იხილა D

21. და ესე მცნებად მოვიღეთ მისგან, რად-თა რომელსა უყუარდეს ღმერთი, უყუარდეს ძმადცა თვისი.

5

(6)

1. ყოველსა რომელსა ჰრწმენეს, ვითარმედ იესუ არს ქრისტე, იგი ღმრთისაგან შობილ არს [24]. და ყოველსა რომელსა უყუარდეს მშობელი, უყუარს შობილიცა იგი მისგან.

ყ 2. ამით უწყით, რამეთუ გკუარან შეიღწინი ღმრთისანი, რაჟამს ღმერთი გკუარდეს და მცნებათა მისთა ვიმარხვიდეთ.

ყ 3. რამეთუ ესე არს სიყუარული ღმრთისად, რადთა მცნებათა მისთა ვიმარხვიდეთ და მცნებანი მისნი მძიმე არა არიან.

ყ 4. რამეთუ. ყოველი რომელი შობილ იყოს ღმრთისაგან, სძლევს სოფელსა და ესე არს ძლევაჲ, რომლითა სძლევს სოფელსა მარწმუნობება ჩუენი.

არს] — G

სარწმუნობება არს G

¹ მტყუარ F.

ჴ

ზ

ჴ 5. რაჲ არს, რომლითა სძლევს სოფელსა, არამედ რომელსა ჰრწმენეს, ვითარმედ იესუ არს ძე ღმრთისაჲ?

და¹ რაჲ არს G

ჴ 6. ესე არს, რომელი მოვიდა წყლითა და სისხლითა, იესუ ქრისტე, არა წყლითა ხოლო, არამედ წყლითა და სისხლითაცა; და სული არს, რომელი წამებს, რამეთუ სული არს ქეშმარიტებისაჲ.

7.

ჴ 8. რამეთუ სამნი არიან, რომელნი წამებენ: სული და წყალი და სისხლი და სამნივე ესე ერთისა მიმართ არიან.

რომელნი წამებენ] — F
და] რამეთუ G
არიან] — G

ჴ 9. უკუეთუ წამებასა კაცთასა მოვიღებთ, წამებაჲ ღმრთისაჲ უფროჲს არს, რამეთუ ესე არს წამებაჲ ღმრთისაჲ, რომელი წამა ძისა მისისათჳს.

ჴ 10. რომელსა ჰრწმენეს ძისა მიმართ ღმრთისა, აქუს წამებაჲ იგი თავსა შორის თჳსსა; რომელსა არა ჰრწმენეს ღმერთი, მტყუერად გამოაჩინა იგი, რამეთუ არა ჰრწმენა წამებაჲ იგი, რომელი წამა ღმერთმან ძესა მისისათჳს.

11. და ესე არს წამებაჲ, რამეთუ ცხორებაჲ საუკუნოჲ მომცა ჩუენ ღმერთმან და ესე ცხორებაჲ ძისა მისისა თანა არს.

12. [ჲ] რომელსა აქუნდეს ძე, აქუს ცხორებაცა. რომელსა არა აქუნდეს ძე ღმრთისაჲ, მას არცა ცხორებაჲ აქუს.

13. ესე მივწერე თქუენდა, მორწმუნეთა სახელისა მიმართ ძისა ღმრთისა, რაჲთა უწყოდით, რამეთუ ცხორებაჲ საუკუნოჲ გაქუს, რაჲთა გრწმენეს სახელისა მიმართ ძისა ღმრთისა.

ჴ 14. და ესე არს განცხადებულებაჲ, რომელი მაქუს მისა¹ მიმართ, რამეთუ უკუეთუ რაჲმე ვითხოვთ² ნებისაებრ მისისა, ისმენს ჩუენსა.

¹ მისსა EGJ. ² ვითხოვთ G.

¹ JI-ში ყოფილი „და“, შემდეგ ამოუშლიათ, ფოტოში მაინც ჩანს.

ღ

ბ

ყ 15. რამეცა-იგი ვითხოვთ და უწყით, რამეთუ მოვიღოთ თხოვად¹ იგი, რომელი ვითხოვეთ² მისგან.

(7)

ყ 16. უკუეთუ ვინმე იხილოს ძმად თვისი, რომელი ცოდვიდეს ცოდვასა არა სასიკუდინესა, ითხოოს³ და მოსცეს მას ცხორებაჲ; რომელნი-იგი ცოდვიდენ არა სასიკუდინედ, არს ცოდვად სასიკუდინე, არა მისთვის ვიტყვ, რაჲთა ითხოოს.

ყ 17. ყოველივე სიცრუევე ცოდვა არს და არს ცოდვად არა სასიკუდინე.

ყ 18. ვიცით, რამეთუ ყოველი რომელი შობილ იყოს ღმრთისაგან, არა ცოდოს, არამედ რომელი-იგი შობილ იყოს ღმრთისაგან, დაიძარხოს თავი თვისი და ბოროტი მას არა შეეხოს.

ყ 19. ვიცით, რამეთუ ღმრთისაგან ვართ და ყოველი სოფელი ბოროტსა ზედა დგას.

ყ 20. ხოლო ვიცით, რამეთუ მშ⁴ ღმრთისად მოვიდა და მომცა ჩუენ გონებაჲ, რაჲთა ვიცოდით ჩუენ ჰეშმარითი ღმერთი და ვართ ჩუენ ჰეშმარითისა [ყ] თანა ძისა მისისა იესუ ქრისტესა⁵. ესე არს ჰეშმარითი ღმერთი, ცხორებაჲ საუკუნოდ.

(*)

ყ 21. შეილნო, დაიცვენით თავნი თვისნი კერპთაგან. ან.

დაესრულა პირველი ეპისტოლე⁶ კათოლიკე იოვანე-სი, რომელი მიუწერა ეფესაჲთ. მუჯლი ს ნ მ.

თვისი] მისი G
რომელი ცოდვიდეს] ცოდვად HJ.

რომელნი-იგი ცოდვიდენ არა სასიკუდინედ] არა სასიკუდინედ. მცოდველთა მათ შ. რაჲთა ვინმე შ. ყოველი HJ. სიცრუევე], უსამართლოებაჲ HJ

გონებაჲ] ცნობაჲ შ⁷

ღმერთი და F შ.

რომელი-ესე F. რომელი მიუწერა ეფესაჲთ. მუჯლი ს ნ მ]—G, რომელი მიუწერა ეფესაჲთ)—HJ. მუჯლი ს ნ მ, თავნი ზ HJ.

¹ თხოვად შ. ² ვითხოვთ F. ³ ითხოვოს G.

⁴ ძე შ. ⁵ ქრისტესსა შ. ⁶ ეპისტოლე HJ.

ⲁⲫⲓⲠⲤⲁ ⲒⲞⲬⲞⲤⲞⲤ ⲒⲞⲬⲞⲤⲞⲤ
ⲛⲤⲞⲒⲞⲬⲞⲤⲞⲤ

Ⲅ უწყებაჲ და სახე ძალისა და მი-
ზეზისა წმიდისა იოვანე მახა-
რებელისა მეორისა კათოლიკი-
საჲ F. კათოლიკისასა] კათოლი-
კისაჲ G¹

ხოლო მეორესა ებისტოლესა¹ თჳსსა მიუ-
წერს მოხუცებული დედოფალსა და შვილთა
მისთა და ესე არს მიზეზი ებისტოლისა
ამის,

ებისტოლესა] ებისტოლისაჲ F HJ,
ებისტოლისაჲ G

- Ⲅ რამეთუ ხედვიდა² შვილთა მისთა კეთი-
ლად მავალთა სარწმუნოებასა შინა და მრავალთა
მაცთურთა მიჰომავალთა, რომელნი
იტყოდეს, ვითარმედ არა არს მოსლვაჲ
ქრისტესი ჯორცითა, ამისთჳს მისწერს ების-
ტოლესა³ ამას და პირველად აქებს შვილთა
მისთა და მერჳე ასწავებს, ვითარმედ არა
ახალ ნერგ არა სარწმუნოებაჲ ჩუენი. და
მერჳე ამცნებს სიყუარულიათჳს, და რაჲთა
არა სნეულ იყენენ⁴ მოქლერებასა მას შინა
მიცემულსა მათდა. და ასწავებს, ვითარმედ
ანტიქრისტე არს იგი, რომელი არა აღიარებდეს
ჯორციელად მოსლვასა ქრისტესსა.
და ამცნებს, რაჲთა ესევეითართა არაჲინ შეიწყ-
ყნარებდეს სახლთა მათთა და არცა სიტყუად
ესევეითართა, ვითარმედ, «გიხაროდენ». და
ესრეთ დაასრულებს ებისტოლესა⁵ მას.

ნერგი HJ²

მას] ამას G

ⲒⲞⲬⲞⲤⲞⲤ ⲒⲞⲬⲞⲤⲞⲤ
ⲛⲤⲞⲒⲞⲬⲞⲤⲞⲤ

(1) [უ] შემდგომად დაწყებისა, ნართლისა
ცხორებისათჳს სიყუარულითა ღმრთისაჲთა
და სარწმუნოებისათჳს კეთილისა და უცვა-
ლებელისა, [1, 1-9]

- Ⲅ (2) ვითარმედ არა ჯერ-არს მწვალებელი-
საჲ სახლსა შეყვანებაჲ, არცა მოკითხუად გონებითა
ვნებულითა, [1, 10-11]

(*) რომელსა შინა აღუთქუამს თჳსსა
მისლვასა სარგებელად მათდა [1, 12—13]

¹ ებისტოლესა FHJ. ² ჰხედვიდა G. ³ ებისტოლესა
FHJ. ⁴ სიტყუები „რაჲთა არა სნეულ იყენენ“ უთუ-
ოდ იქიდან წარმოდგა, რომ მცდარად გაუგიათ ბერძ-
ნული ტერმინი: *ενα μέσισιν* („რაჲთა დაადგრენ“)
— ესე წაუკითხავთ: *ενα μη ἰσθῆιν*. ⁵ ებისტოლესა FHJ.

¹ სათაური არ მოიპოვება HJ-ში.

² J-ში ყოფილა „ნერგ“, შემდეგ ჩაუ-
მატებიათ ზემოთ e და ახლა იკითხება „
ნერგი“.

თ.ზ.რ.ნ.უ. გ.ა.ც.ი.ქ.ა.ფ.ხ.ს.ს.ტ. ჩ.უ.ღ.ს.
 ზ.ს.ტ.ა.ზ.ს.ი.უ. გ.უ.ღ.ა.ქ.

1

(1)

ყ 1. მოხუცებული რჩეულსა დედოფალსა და შეილთა მისთა, რომელნი მიყუარან მე ჭეშმარიტებით და არა ხოლო მე, არამედ ყოველთავე, რომელთა უცნობიეს ჭეშმარიტებად.

ყ 2. ჭეშმარიტებისაგან, რომელი დამკვდრებულ არს ჩუენ შორის და ჩუენ თანა იყოს უკუნისამდე.

ყ 3. იყავნ თქუენ თანა მადლი, წყალობად და მშუდობად ღმრთისა მიერ ზამისა და უფლისა მიერ იესუ ქრისტესა ძისა მისისა ჭეშმარიტებით და სიყუარულით.

ყ 4. განვიხარენ¹ ფრიად, რამეთუ ვპოვენ² შეილთაგან შენთა, რომელნი ვლენან ჭეშმარიტებით, ვითარცა-იგი მცნებად მოვიღეთ ზამისაგან.

ყ 5. და აწ გიკითხავ შენ, დედოფალო, არა ვითარცა მცნებასა ახალსა მივსწერ შენდა, არამედ რომელი მაქუნდა დასაბამითგან, რადთა ვიყუარებოდით ურთიერთას³.

გიკითხავე| გიკითხავ F.

ყ 6. და ესე არს სიყუარული, რადთა ვიღოდით მცნებათაებრ მისთა და ესე არს მცნებად მისი, ვითარცა-იგი გესმა დასაბამითგან, რადთა მას შინა ხვდოდით⁴.

ყ 7. რამეთუ მრავალნი მაცთურნი შემოვიდეს სოფლად, [96] რომელნი არა აღია-

¹ განვიხარე F. ² ვპოვენ HJ. ³ ურთიერთარს EG. ⁴ მხვდოდით G.

L

D

რებენ იესუ ქრისტესა ჯორციელად მოსრულ-
სა; ესე არს მაცთური და ანტიქრისტე.

8. ეკრძალებით თავთა თქუენთა, რად-
თა არა წარეწყმიდოთ, რად-იგი ვქმენით,
არამედ სასყიდელი სავეებით მოვილოთ.

9. ყოველივე რომელი გარდაჰვლებო-
დის და არა ეგოს მოძღურებასა ზედა ქრის-
ტესსა, მის თანა ღმერთი არა არს, ხოლო
რომელი ეგოს მოძღურებასა ზედა ქრის-
ტესსა, მის თანა ძეცა და მამაცა არს.

(2)

10. რომელი მოვიდეს თქუენდა და ესე
მოძღურებაჲ არა მოაქუნდეს, ნუ შეიწყნა-
რებთ მას სახლთა თქუენთა და «გიხაროდენ»
ნუ ეტყუთ მას.

11. რამეთუ რომელმან ჰრქუას მას «გიხა-
როდენ», ეზიარების საქმეთა მისთა ბოროტ-
თა.

(*)

12. მრავალი მინდა მიწერად თქუენდა,
არამედ არა ვინებე ქარტითა და მელნითა,
რამეთუ ვესაჲ მოსლვად თქუენდა და პირის-
პირ სიტყუად, რადთა სიხარული იგი ჩუენი
სავესებით იყოს.

13. გიკითხვენ შენ შეილნი დისა შენისა
რჩეულისანი.

მეორე კათოლიკე იოვანესი, მუკლი ზ¹

წარსწყმიდოთ, რად-იგი ჰქმენით D
მოვილოთ] მიილოთ D

მას] მათ F

გიკითხვენ] მოგიკითხვენ G

დაესრულა მეორე კათოლიკე იოვანესი,
მუკლი ვ¹, ხოლო თავნი B (ორნი G) D

¹ მუკლი ზ] მეკლი ზ, რაგორც D რედაქციის
ხელნაწერებში იკითხება, უთუოდ შეცდომაჲ მრგლოვანი
ა და ვ ასოების აღრევის გამო.

**ՕՔԻԿՐՆԱ ԳՆԻԿՆԸ ՂՈՒՇԻԿՆԸ
ԳՆԵՇԳՆԸ ԿՇԲՁՆԻԿՆԸ**

და კუალად მესამესა ებისტოლეს¹ თუსსა შიუწერს გაიოსს² და პირველად აქებს ყოველთა მიერ წამებულად უცხოთ მოყუარებასა მისსა. და უბრძანებს, რაჟთა მასვე 5 გულს-მოდგინებასა ზედა ეგოს და რაჟთა შეიწყნარებდეს და [z] წარჰგზავნიდეს ძმათა. და კუალად მისსა მას შესაწირავსა შესწირავს. ხოლო ბრალეულ-ჰყოფს დიოტროფოსს, ვითარმედ არცა იგი მისცემს-გლა-10 ხაკთა და სხუათა აყენებს და მრავალსა სიციბილსა ზრახავს. და იტყუხ ესევეითართათუს, ვითარმედ უცხო არიან ქეშმარიტებისაგან და არა იციან ღმერთი. ხოლო დიმიტრის ეწამების და წამებს მისთუს დიდსა სიკეთესა.

**ԳՇԻԿՆ ՂՈՒՇԻԿՆԸ ԳՆԵՇԳՆԸ
ԿՇԲՁՆԻԿՆԸ**

- (1) ლოცვაჲ სრულებისათუს და მადლო-ბისა აღსარებისათუს³. სტუმართ მოყუარებისათუს ძმათაჲსა ქრისტესთუს. [1, 5-8]
- (2) დიოტროფოსს სიხენეშისათუს და ძმათ 5 მოძულეებისა. [1, 9-10]
- (3) დიმიტრისთუს⁴, რომლისა სიკეთესა წამებს. [1, 11-12]
- (4) მისლვისათუს მისისა მათდა სარგებელად. [1, 13-14]

უწყებაჲ და სახე ძალისა და მი-
ზეზისა წმიდისა იოვანე მახა-
რობელისა მესამისა კათოლიკი-
საჲ F¹. მიზეზსა] მიზეზისა G. კა-
თოლიკისასა] კათოლიკისაჲ G
და კუალად] ხოლო HJ

შესწირავს] შეიწირავს F 8

აღსარებისათუს და G. სტუმართ-
მოყუარებისათუს] სტუმართ მო-
ყუარებისა HJ

მისიჲს] თუსისა 8. ~ სარგებელად
მათდა HJ

¹ ეპისტოლესა FHJ. ² გაიოსს E, გაიოს H.
³ აღსარებისათუს FG. ⁴ დიმიტრესთუს E.

¹ სათაური არ მოიპოვება HJ-ში.

¶
(2)

ⵂ

9. მიეწერე ესე ეკლესიისა, არამედ მთავრობის მოყუარე იგი მათი დიოტროფე არა შემიწყნარებს ჩუენ.

10. ამისთვის უკუეთუ მოვიდე, მოვატყენნე მას საქმენი მისნი, რომელთა იქმს სიტყუთა ბოროტითა, გუგმობს ჩუენ და არა კმა-ყოფს ამას ზედა, არამედ არცა იგი შეიწყნარებს ძმათა და რომელთა ჰნებაეს შეწყნარების, მათცა აყენებს და კრებულისაგან განასხმას.

კმა-იყოს J

(3)

11. საყუარელო, ნუ ჰბაძავ ბოროტსა მას, არამედ კეთილსა, რამეთუ კეთილის მოქმედი ღმრთისაგან არს, ხოლო ბოროტის მოქმედსა მას არა უხილავს ღმერთი.

12. დიმიტრი¹ წამებულ არს ყოველთაგან და თუთ მის ჰეშმარტებისაგანცა და ჩუენცა ვწამებთ და იცით, რამეთუ წამებაჲ ჩუენი ჰეშმარიტ არს.

(4)²

13. მრავალი მინდა მიწერად შენდა, არამედ არა მნებაეს მელნითა და კალმითა მიწერად შენდა.

14. რამეთუ ვესავ აღრე ხილვასა შენსა და პირისპირ ვიტყოდით.

15. მშუდობაჲ შენდა! გიკითხვენ შენ მეგობარნი. კითხვაჲ არქუ მოყუარეთა ჩუენთა სახელით.

მესამე წიგნი იოვანესი, მუკლი ლ ბ.

მესამე] დაეხრულა მესამე F H J

¹ დიმიტრე E. ² EF-ში ტექსტთან ძველი სათვალავის მე-4 თავი აღნიშნული არ არის, „თავნ“-ში კი 4 თავია გამოყოფილი, მე-4 თავი გამოყვავით GHJ-ს მიხედვით; მე-3 თავი E-ს მიხედვით აღნიშნეთ, FGHJ-ში ამ თავში მხოლოდ მე-12 მუხლი შედის.

[ჟ] ოაქვილსა ჟნუხსა ოაზსა
ჰაღიჟაქვისა იცოღნუხსსა

ხოლო იუდა დასწერს თჳსსა მას კათოლიკესა ახლად¹ მოქცეულთა მორწმუნეთა მიმართ. ამის მიზეზისათჳს, რამეთუ შემოსრულ-ვიეთნიმე-იყვნეს მატურნი, რომელნი იტყოდეს, ვითარმედ არად სარგებელ არს კრძალვამ ცოდვისაგან და უფალსა უარჰყოფდეს². ამისთჳს იიძულა მიწერად და განკრძალვად ძმათა.

და პირველად ჰლოცავს, რაჲთა ილუაწონ დადგრომად³ სარწმუნოებასა მას ზედა მიცემულსა მათდა და მერმე განგდებულ ჰყოფს ეგევითართა მათ, ვითარცა მატურთა და წარწყმედილთა და ამცნებს, რაჲთა არცა-ღა ზიარებამ აქუნდეს მათდა მიმართ და რაჲთა უწყოდინ, ვითარმედ არა კმა არს ჩინებამ ხოლო, უკუეთუ არა ღირსად ჩინებისა მის ექცეოდით. და რამეთუ პირველიცა იგი ერი გამოიყვანა უფალმან ეგჳტით, ხოლო ვინაჲთგან არა დაადგრეს სარწმუნოებასა ზედა, წარწყმიდნა. და ანგელოზთა, რომელთა-იგი არა დანიმარხეს წესიერებამ თჳსი, არა ჰრიდა. და რამეთუ მიქაელ მთავარანგელოზმანცა ვერ თავს-იდუა გმობამ იგი ეშმაკისამ, და ასწავებს, ვითარმედ წარწყმედამ იყოს

¹ F-ში ეს ადგილი დაზიანებულია: „კათო[ლიკესა ახლ]ად“. ² უარ-ჰყოფდეს F.G. ³ დადადგრომად E (პირველი და კავშირი არ არის).

უწყებამ და სახე ძალისა და მიზეზისა წმიდისა იუდა მოციქულისა კათოლიკისამ F; უწყებამ ძალასა და მიზეზსა იუდა მოციქულისა კათოლიკისა G; უწყებამ მიზეზსა იუდაჲს კათოლიკისასა HJ

კათოლიკესა] ებისტოლესა G, ეპისტოლესა HJ

წარწყმედილთა G, წარწყმედილთა HJ

იგი] — HJ

რომელთა-იგი] რომელთა G

ღ

ფ

25 ესევითართად მათ, ვითარცა სოდომისა და გომორისაჲ. და მერმე ასწავებს მათ წესიერებისათჳს და მერმე [98] ილოცავს მათთჳს სიმტკიცესა სარწმუნოებისასა უფლისა მიერ და ესრეთ დაასრულებს ებისტოლესა¹ თჳსსა.

მ-ზნი ოცხსანი ხტო-ღ-ზისნი

თენი იუდა [მ]ოციქულისა კათოლიკისანი F¹

(1) კრძალულებისათჳს ქრისტეს მიერ სარწმუნოებისა და განდგომილებისათჳს უღმრთოთა და ბილწთა კაცთაჲსა, [1, 3-4] (*)რომელსა შინა იტყჳს ყოფადისა მის-
5 თჳს მათთჳს წარწყმედისა² მსგავსად პირველთა მათ ცოდვილთა და უკეთურთა.

მიერ) მიმართ HJ

[1, 5-10]

(2) ვაებად მათი მაცთურებისათჳს და უშჯულოებისა და სიბილწისა და გმობისა და მოპოვნებულისა ორგულებისა. მედგრობით მიღებისათჳს ქრთამისა. [1, 10-16]

(3) განკრძალვისათჳს მათისა სარწმუნოებასა ზედა. წყალობისათჳს და კრძალვიან მოყუისსა, ცხორებისა და სიწმიდისა.

15 [1, 17-23]

(4) ლოცვაჲ სიწმიდისათჳს მათისა და უბიწოებისა დიდების მეტყუელებითურთ ღმრთისაჲთ.

[1, 24-25]

მათთჳს)—G. წარწყმედისა მათისა G

მოპოვნებულისათჳს HJ²

ცხორებისათჳს F

ოცხსი ოცხსანი ხტო-ღ-ზისნი

1

1. იუდა, იესუ ქრისტეს მონად და ძმად იაკობისი, თქუნენ, ღმრთისა მიერ ზამისა განწყმედლითა და იესუ ქრისტეს მიერ დამარბულთა ჩინებულთა,

¹ ებისტოლესა FHJ. ² წარწყმედისა E.

¹ F. H. J. ეს სიტყვათა თუ სიტყვათა მთლიანად მიმართულია. ეს სიტყვათა მიმართულია სიტყვათა მიმართულია.

ღ

ბ

2. წყალობაჲ თქუენ თანა და მშუდობაჲ და სიყუარული განმრავლდინ.

(1)

3. საყუარელნო, ყოველივე სწრაფაჲ ვყავ. მიწერად თქუენდა ზოგადისათჳს ცხორებისა. ჯერ-მიჩნდა მიწერად თქუენდა და გლოცავ, ილუწიდით ერთ გზის მოცემულისა მისთჳს წმიდათა სარწმუნოებისა.

ყ 4. რამეთუ შემო-ვინმე -ვიდეს კაცი, რომელნი პირველვე წერილ იყენეს [ჟ] ამას¹ საშჯელსა, უღმრთონი, რომელნი მადლსა ღმრთისა ჩუენისასა გარდააქცევენ არაწმიდებად და მხოლოსა მუღობელსა ღმერთსა და უფალსა ჩუენსა იესუ ქრისტესა უარ-ჰყოფენ².

(*)

5. მოკსენებაჲ თქუენი მნებაჲს, დაღათუ იცით ესე ყოველი, რამეთუ ღმერთმან ერთ გზის ერთი იგი ქუეყანით ეგჳპტით იქსნა, ხოლო მეორედ ურწმუნონი³ იგი წარწყმიდნა.

ყ 6. ანგელოზნი იგი, რომელთა-იგი არა დაიმარხეს თჳსი იგი სამთავროჲ, არამედ დაუტევეს სამკვდრებელი მათი საშჯელად დიდისა მის დღისა საკრველებითა მით სამარადისოჲთა, წყუდიადსა ქუეშე დაჰმარხნა⁴.

ყ 7. ვითარცა სოდომოჲ და გომოროჲ და გარემოჲს მათსა ქალაქები იგი, რომელნი მათდავე სახედ ისიძიედეს და მიდევნებულ იყენეს შედგომად ჳორცსა უცხოსა, წინა სხენან სახედ ცეცხლისა საუკუნოჲსა, საშჯელი მიუღებეს.

ყ 8. ეგრეთვე მსგავსად ესენიცა საჩუენებელსა იხილვენ, ჳორცთა შეიბილწებენ, უფლებათა შეურაცხ-ჰყოფენ, დიდებათა ჰგმობენ.

დაღაცათუ G

იგი] — ბ

ხოლო ანგელოზნი ბ. იგი] — F ბ.
რომელთა-იგი] რომელთა F

¹ E-ში „ამას“ ჩამატებულია სხვა მელნითა და სხვა ხელით. ² უარ-ჰყოფენ F G. ³ არწმუნონი F. ⁴ დჰმარხნა J. ⁵ გომომორო H.

ღ

ბ

ყ 9. ხოლო მიქაელ მთავარანგელოზი ოდეს-იგი ეშმაკსა მას ეშჯოდა და ეტყოდა შოსეს ჟორცთათჳს, ვერ იკადრა საშჯელი გმობისაჲ მოწვენად მის ზედა, არამედ ჰრქუა: შეგრისხენინ შენ უფალმან.

მას] — ბ

ყ 10. გარნა ესენი, რაოდენი¹ არა იციან, ჰგმობენ და რაოდენი², ვითარცა პირ-უტყუთა ბუნებით³ იციან, მათ შინა განი-ბრწნებიან.

მათ] მას ბ

(2)

ყ 11. [99] ვაჲ მათდა, რამეთუ გზასა მას კაენისსა⁴ ვლენან და საცთურსა მას ბალა-მის სასყიდლისასა აღერინეს და ცილობითა მით კორესითა წარწყმდეს.

ყ 12. ესენი არიან, რომელნი სიყუარულ-თა მათ თქუენთა შებილწებულნი თანა-შე-გცხრებიან და უშიშად თავთა თჳსთა ჰმწყსიან⁵. ღრუბელნი ურწყულნი ქარისაგან მიმოტაცებულნი, ხენი ზამთრისანი უნაყო-ფონი ორ გზის მომწყდარნი, ძირითურთ მოფხურილნი,

ყ 13. ლელვანი ზღასანი განძნებულნი, რომელნი პერად აღაფრქუევენ⁶ თავისა თჳსისათჳს სირცხულსა, ვარსკულაენი ცოთ-შილნი, რომელთათჳს წყუდიადი იგი ბნელი-საჲ საუკუნოჲ დამარხულ არს.

თჳსისა ბ

საუკუნოდ F

ყ 14. წინაწარმეტყუელა მათთჳს მეშჯდე-მან აღამისითგან ენუქ და თქუა: აჰა ესერა, შოვიდა უფალი ბევრეულითა წმიდათა მის-თაჲთა

ყ 15. ყოფად საშჯელისა ყოვლისათჳსვე და მხილემად ყოველთა უღმერთოთა მათთა ყოველთათჳს საქმეთა უღთობისა მათისათა, რომელ ურჩულოებდეს და ყოველთათჳს სი-ტყუათა ფიცხელთა, რომელთა იტყოდეს მისთჳს ცოდვილნი უღმერთონი.

უღმერთობათა F

რომელთა ბ

ყ 16. ესენი არიან მღრტუნაენი, ზაბრა-ლობელნი, გულის თქუემისაებრ თჳსისა მ-

ესენ ბ

თჳსისა] მათისა G

¹ რაედენი HJ. ² რაედენი HJ. ³ ბუნებითი E.
⁴ კაენისსა G. ⁵ მწყსიან F ბ. ⁶ აღაფრქუევენ H.

ქ

ჯ

ვალნი და პირი მათი იტყვს გარდარეულსა. თუალთ-ალებენ¹ პირსა სარგებელისა მიზეზითა.

(3)

17. ხოლო თქუენ, საყუარელნო, მოიკსენენით სიტყუანი იგი [ა] წინადაწარ თქუმულნი მოციქულთა მიერ უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესთა.

18. რამეთუ გეტყოდეს თქუენ, ვითარმედ უკუანადსენელთა ეამთა იყვენ მოციცხარნი გულის თქუმისაებრ თვისისა მავალნი უღმრთოდასა.

19. ესენი არიან, რომელნი განიშორებენ თავთა თვსთა, მშენვიერნი², რომელთა სულ არა აქუს.

20. ხოლო თქუენ საყუარელნო, წმიდასა მას სარწმუნოებასა თქუენსა ზედა აღაშენებდით თავთა თქუენთა, სულითა წმიდითა ილოცევედით.

21. თავნი თქუენნი სიყუარულითა ღმრთისადათა დაიცვენით და მოელოდეთ წყალობასა უფლისა ჩუენისა იესუ ქრისტესსა ცხობრებად.

22. რომელთამე სწყალობდით შეუორგულებელად,

23. და რომელთამე იკსნიდით შიშითა და ვითარცა ცეცხლისაგან გამოიტაცებდით³. გაჟულდინ კორცთაგანცა შეგინებული იგი სამოსელი.

(4)

24. ხოლო რომელი-იგი შემძლებელ⁴ არს დამარხვად თქუენდა შეუცოდებელად და დადგინებად წინაშე დიდებისა თვისისა უბიწოთა სიხარულით.

ვითარმედ] რამეთუ F

~ უღმრთოდას მავალნი ჯ

განაშორებენ GH

კორცთაგან შეგინებულიცა FJ

¹ თუალ-ალებენ G. ² მშენვიერნი H. ³ ანის შემდეგ. J-ს ფოტოპირი აღარა გვაქვს, დანარჩენი ნაწილი გადმოწერილია ხელით. ⁴ H-ს ამ სიტყვის ბოლო ასოდან მოყოლებული ბოლომდე აკლია.

ღ

ფ

25. მხოლოსა ბრძენსა ღმერთსა, მაცხოვარსა ჩუენსა, დიდებაჲ და სიმღიდრე, სიმტკიცე და გელმწიფებაჲ უწინარეს ყოველთა საუკუნეთა და აწ და უკუნითი უკუნისამდე. ამინ.

უკუნითი] — ჯ

დასრულა კათოლიკე იუდა მოციქულისაჲ¹, მუელი მც.

დასრულდეს კათოლიკენი შჯდნი ებისტოლენი².

მც, თაენი ოდ მკ.

და დასრულდეს კათოლიკენი ებისტოლენი შჯდნი მ, დასრულდეს კათოლიკენი ებისტოლენი შჯდნი ნებითა ღმრთისაჲთა ჯ.

¹ მოციქულისა მკ. ² იო მ. ³ ებისტოლენი მ.

კათოლიკე ეპისტოლეთა ქართული ვერსიები და მათი მნა

I. ზოგადი ცნობები კათოლიკე ეპისტოლეთა და მისი ქართულად თარგმნის შესახებ

§ 1. „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ შესახებ

„კათოლიკე ეპისტოლეთა“ სახელით ცნობილია მოციქულთა შვიდი წერილი: იაკობისა 1, პეტრესი 2, იოანესი 3 და იუდასი 1.

როგორც სპეციალურ ლიტერატურაშია აღნიშნული¹ და თვით გამოცემების მიხედვითაც ჩანს, ახალი აღთქმის სხვადასხვა ენაზე არსებულ გამოცემებში „კათოლიკე ეპისტოლეები“ სხვადასხვა ადგილას გვხვდება: ზოგან ჯერ კათოლიკენია და შემდეგ პავლეს ეპისტოლენი, ზოგან კი—ჯერ პავლე და შემდეგ კათოლიკენი; ბერძნულ გამოცემებში პავლე უსწრებს კათოლიკეებს, ასევეა მეტწილად დასავლეთ ევროპის სხვადასხვა ენაზე არსებულ გამოცემებში; სლავურ გამოცემებში კი ჯერ კათოლიკეები გვაქვს, შემდეგ—პავლე; X ს.-ის ქართულ ხელნაწერებში პავლე უსწრებს მოციქულთა საქმესაც და კათოლიკეებსაც; XI და შემდგომი ხანის ხელნაწერებსა და ქართულ გამოცემებში კი სამოციქულოს ნაწილები ასეთი თანამიმდევრობითაა წარმოდგენილი: მოციქულთა საქმე, კათოლიკეები და პავლე.

თვით „კათოლიკე ეპისტოლეებში“ შემაჯალ წერილთა თანამიმდევრობაც არაა ერთგვარი; ერთის მხრივ უნდა ყოფილიყო ასეთი რიგი: პეტრე (2), იოანე (3), იაკობ (1) და იუდა (1), მეორეს მხრივ კი—ასეთი: იაკობ (1), პეტრე (2), იოანე (3) და იუდა (1). უმეტესად მეორეგვარი დალაგება გვხვდება. ქართული გამოცემებიც ამ რიგს მისდევს.

„კათოლიკე ეპისტოლეები“ ახალი აღთქმის ცალკე წიგნს წარმოადგენს, თუმცა თავისი შინაარსით იგი ახლოსაა პავლეს ეპისტოლეებთან. ამ ნაწილთა ცალკე წიგნებად არსებობამ გამოიწვია ტერმინები: კათოლიკე (რაც კათოლიკე ეპისტოლეებს აღნიშნავს) და პავლე (ე. ი. პავლეს ეპისტოლენი).

სპეციალისტთა აზრით, აღნიშნულ 7 წერილს სახელი („კათოლიკე ეპისტოლენი“) მიღებული უნდა ჰქონდეს არა ავტორთაგან, არამედ შემდეგ, ეკლესიის მიერ ჯერ კიდევ ქრისტიანობის ადრინდელ ხანაში. ხოლო თუ რატომ სწორედ ამ ეპისტოლეებს ეწოდა „კათოლიკე“, რას აღნიშნავს ეს სახელწოდება,

¹ А. П. Лопухин, Толковая Библия, т. XI, СПб., 1914, стр. 205.

ან რაზე მიგვივითებებს იგი, ეს საკითხი სპეციალურ ლიტერატურაში მსჯელობის საგნად ქცეულა. სიტყვა „კათოლიკე“ (καθολικός) ნიშნავს საზოგადოს, საყოველთაოს, საკრებულოს. მაგრამ რა თვალსაზრისითაა ეს ეპისტოლეები საზოგადო? ამის საპასუხოდ ყველა სხვა მოსაზრებაზე უფრო მართებულად მიჩნეული იყო ასეთი: ეს სახელწოდება ამ წერილებს მიუღია მათი დანიშნულების მიხედვით: ეს ეპისტოლეები მოწოდებულია ყველა საკრებულოსათვის, ყველა მორწმუნეთათვის, ისინი საყოველთაო და საზოგადოა. ამ მხრივ ეს ეპისტოლეები უპირისპირდება პავლეს ეპისტოლეებს, რომელთაგან თვითეული გარკვეული დანიშნულების მქონეა და მიმართულია გარკვეული პირისადმი¹. ლიტერატურაში აღნიშნულია ისიც, რომ ამ მოსაზრებას აფერხებს ერთი გარემოება: იოანეს მე-2 და მე-3 ეპისტოლე მიმართულია გარკვეული პირებისადმი (მე-2 ეპისტოლე—რჩეული დედოფლისადმი, მე-3—გაიონისადმი) და ანდნად ისინი კათოლიკენი აღარაა. პროფ. ა. ლაზუხინი ამ საკითხს ასე ხსნის: რადგანაც ანავე მოციქულის პირველი ეპისტოლე საყოველთაოა, კათოლიკეა, ხოლო სამივე მისი ეპისტოლე კანონიკურადაა ცნობილი, მიუხედავად იმისა, რომ ორი უკანასკნელი გარკვეული პირებისადმი მიმართული, ესენიც (მე-2 და მე-3 ეპისტოლე) იოანეს პირველ ეპისტოლესთან ერთად კათოლიკეთა რიცხვში მოაქციესო².

შინაარსის მიხედვით „კათოლიკე ეპისტოლენი“ ზნეობრივ-დამრიგებლობითი ხასიათისაა და ამ მხრივ იგი გვერდში უდგას პავლეს ეპისტოლეებს.

§ 2. „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ქართული თარგმანის შესახებ

სამოციქულოსა და მასში შემავალ „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ქართული თარგმანის შესახებ ლიტერატურაში შემდეგი ცნობები მოგვეპოვება³: სამოციქულოს ქართული თარგმანი ადრევე უნდა არსებულებოდა, მაგრამ მასში შემავალი ყველა წიგნი ერთდროულად ნათარგმნი არა ჩანს. მოციქულთა საქმისა და პავლეს ქართული თარგმანი უფრო ადრე უნდა იყოს შესრულებული, ვიდრე „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ წიგნებისა. მოციქულთა საქმის ადრინდელი თარგმანი მე-4—5 სს.-ში უნდა გვექონოდა უკვე. არ შეუჩერლებით. ეორდანიას ცნობაზე, რომლის მიხედვითაც სამოციქულო ქართულად თითქო 399 წელს უნდა ეთარგმნათ⁴. ამის შესახებ პროფ. კ. კეკელიძე სანარტიანად შენიშნავს, რომ ეს თარიღი ქართველ მთარგმნელს არ ეკუთვნის და ამიტომ სამოციქულოს ქართულად თარგმნის შესახებაც ვერას გვაუწყებს⁵. შევნიშნავთ მხოლოდ, რომ აღნიშნული თარიღი (399 წ.), რომელზე-

¹ А. И. Лопухин, Толковая Библия, т. XI, СПб., 1914, гл. 205—207.

И. Кибдальчиц, Опыт обозрения соборного послания, Чернигов, 1873, гл. 1.

² А. И. Лопухин, Толковая Библия, т. XI, СПб., 1914, гл. 206—207.

³ კ. კეკელიძე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, ტ. I, 1951, გვ. 386—388.

⁴ შანიძე, საქმე მოციქულთა, ი. აბულაძის გამოცემა, 1949, გვ. 05.

⁵ ა. აბულაძე, საქმე მოციქულთა, გვ. 011—015.

⁶ Ф. Горданья, Описание рукописей Тифлисского церковного музея, кн. I,

⁷ კ. კეკელიძე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, ტ. I, 1951, გვ. 387.

დაც ბერძნული და ბერძნული წარმოშობის ხელნაწერების ცნობა მიუთითებს. სპეციალურ ლიტერატურაში სადაო საკითხებთანაა დაკავშირებული და-მკვლევრებს იგი ევთალი ალექსანდრიელის მუშაობის თარიღად კი არ მიაჩნიათ, როგორც ეს პროფ. კ. კეკელიძესთანაა წარმოდგენილი¹; არანედ ზოგიერთის მიხედვით ესაა უცნობი ასურელი მამის მიერ ასურული ტექსტის: თავებად დაყოფის წელი; ზოგი კი მას თელის თარიღად, როდესაც ევთალის-შრომა ერთგვარად გადასინჯეს და ახლად გამოსცეს იგი.

სამოციქულოს ადრინდელ ქართულ ნუსხებს ჩვენამდე არ მოუღწევია.. უძველესი ნუსხები მხოლოდ მე-10 ს.-ისა მოგვეპოვება. ამ დროისათვის „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ თარგმანიც არსებულა უკვე. სამოციქულოს ეს ნაწილიც მე-10 ს.-ზე ადრე უნდა იყოს ქართულად ნათარგმნი.

სამოციქულოს უძველესი ნუსხები მე-10 ს.-ისა შემდეგია: S ფონდის² 1398 და 407 ხელნაწერები და A ფონდის³ 345 ხელნაწერი, დაცული ს. ჯანაშის სახ. საქართველოს სახ. მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილებაში; № 176 ხელნაწერი. დაცული ქუთაისის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდში; ათონის ივერიის მონასტრის ხელნაწერი, რომელიც 963—969 წლებშია გადაწერილი (რ. ბლეიკის აღწერილობით⁴ № 42, ა. ცაგარლის აღწერილობით⁵ № 11), რომლის ნაწილის ფოტოპირებიც თბილისში მოპოვება;

ამათ გარდა, არის ჩვენთვის ამჟამად ხელ-მოუწვდომელი ნუსხები: სინას. მთაზე დაცული ხელნაწერი, გადაწერილი 974 წ. (ა. ცაგარლის აღწერილობით⁶ № 17, ი. ჯავახიშვილის მიხედვით⁷ № 39) და სინას მთაზევე დაცული ხელნაწერი, გადაწერილი 977 წ. (ა. ცაგარლის აღწერილობით⁸ № 16, ი. ჯავახიშვილის მიხედვით⁹ № 31).

ამათგან „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტი ჩხოლოდ ერთ ნუსხაში (S 407) მოგვეპოვება.

მე-11 ს.-ში საქორდ უცენიათ ძველად უკვე თარგმნილ ტექსტთა ხელ-მეორედ თარგმნა-შეწამება.

¹ კ. კეკელიძე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, ტ. I, 1951, გვ. 387.

² ყოფ. წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების ფონდი.

³ ყოფილი საეკლესიო მუზეუმის ფონდი.

⁴ Catalogue des manuscrits géorgiens de la bibliothèque de la Laure d'Iviron au mont Athos, par R. P. Blake. Extrait de la Revue de l'Orient Chrétien, 3-ème série, t. IX (XXIX), № 3 et 4 (1933—34), გვ. 225.

⁵ А. Чагарели, Сведения о памятниках грузинской письменности, выпуск I, СПб., 1886, გვ. 76.

⁶ А. Чагарели, Памятники грузинской старины в Святой Земле и на Синае, СПб., 1888, გვ. 206.

⁷ ი. ჯავახიშვილი, სინის მთის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, 1947, გვ. 106.

⁸ А. Чагарели, Памятники грузинской старины в Святой Земле и на Синае, СПб., 1888, გვ. 205—206.

⁹ ი. ჯავახიშვილი, სინის მთის ქართულ ხელნაწერთა აღწერილობა, 1947, გვ. 53.

ცნობილია, რომ გიორგი მთაწმიდელს უთარგმნია მთელი სამოციქულო, მათ შორის კათოლიკეთა ტექსტიც. A 584 ხელნაწერში „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტის დასასრულს იკითხება: „უფალო იესუ ქრისტე, ღმერთო ჩუენო, მოიქსენენ წმიდანი და ჩუენნი მამანი გიორგი მთაწმიდელი, ამისი მთარგმნელი, და გიორგი მისი მოძღუარი, წმიდისა სპირიტის ლაერასა და უუდებული, რომლისა მიერ აქა მოიწია“¹.

გიორგი მთაწმიდლის შემდეგ სამოციქულოსათვის რედაქცია უყვია ეფრემ მცირეს, თუმცა კანონიკურ ტექსტად ამის შემდეგაც გიორგისეული ტექსტი დარჩენილა.

თუ რა ხასიათისაა ეფრემის რედაქტორული მუშაობა, ამაზე საუბარი ვეუქნება მსჯელობისას რედაქციათა შესახებ.

„კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტის შემცველი ახალი პერიოდის (მე-11 ს.-ისა და შემდგომი ხანის) ნუსხები უფრო ბლომად მოგვეპოვება, მათგან ჰვენო გამოვიყენეთ: A ფონდის (ყოფ. საეკლესიო მუზეუმის) ოთხი ხელნაწერი №№ 584, 34, 137, 677 ხელნაწერები, რომლებიც დაცულია ს. ჯანაშიას სახ. საქართველოს სახ. მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილებაში და № K—12 ხელნაწერი, რომელიც სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის ლენინგრადის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტშია დაცული.

II. ხელნაწერთა აღწერილობა

წინამდებარე ნაშრომი „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ოთხ რედაქციას წარმოგიდგენს: ორს ძველსა და ორს ახალს.

ძველი რედაქციებისათვის თითო ნუსხა მოგვეპოვება: ერთისათვის (C-სთვის)—A, მეორისათვის (L-სთვის)—L.

ახალი რედაქციებისათვის კი გამოყენებულია: ერთისათვის (L-სთვის)—A, ორი ნუსხა: E და F, მეორისათვის (D-სთვის)—სამი: G, H და J.

§ 3. C რედაქციის ნუსხა

A

A ხელნაწერი (S 407) ს. ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმშია დაცული. ეს ხელნაწერი პროფ. ი. აბულაძის მიერაა აღწერილი (ნახეთ მისი გამოცემა: საქმე მოციქულთა, 1949 წ. გვ. 16).

„კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტი ხელნაწერში ნაკლულია. მოთავსებულია იგი შემდეგ გვერდებზე:

256 ს—257 ს, რაც შეიცავს: იაკ. 1,1—იაკ. 1,25 (იაკობ, ღმრთისა და უფლისა... ვიდრე: და დაადგრა მას);

¹ A 584, გვ. 100 რ.

258 რ—262 ხ: 1 პეტ. 2,10—1 პეტ. 5—14 (... ერი ღმრთისაჲ ... ვიდრე: კრისტე იუსუსს მიერ. ან). არ ახლავს მინაწერი: პეტრეს კათოლიკე ების-ტოლე ა დაიწერა...;

263 რ—265 ხ: 2 პეტ. 1,1—2 პეტ. 2,17 (სუმეონ-პეტრე, მონაჲ და მოციქული... ვიდრე: ესენი არიან წყარონი).

§ 4. ჳ რედაქციის ნუსხა

L

L ხელნაწერი ლავურკის ხელნაწერია¹. იგი სვანეთის მუხეუმს. ეკუთვნის; ხელნაწერი სვანეთიდან თბილისში ჩამოიტანა ვანსე. ს. იორდანი-შვილმა და ამჟამად კ. მარქსის სახელობის თბილისის სახელმწიფო საჯარო ბიბლიოთეკაშია დროებით დაცული.

ხელნაწერი უყდოა. დაწერილია მრგლოვანი ხელით ეტრატზე ორ სვეტად შავი საწერლით. სათაურები და საგანგებო ადგილები წითლით არის ნაწერი. ზომა 33,5×29,5 სმ., ნაწერისა 23,5×19,5 სმ. წიგნი შეიცავს 174 ფურცელს (348 გვერდს, ხელნაწერი ახლა გვერდების მიხედვითაა დანომრილი). რვეულების სათვალავი მრგლოვანი ასოებითგვა გადაწერის ხელით დასმული. სვეტში 30--36 სტრიქონია. ხელნაწერი დაშლილი, ნაკლები და დაზიანებულია; აკლია დასაწყისი, იწყება მე-8 რვეულით, შიგადაშიგ აკლია რვეულებიცა და ცალკეული ფურცლებიც, აკლია ბოლოც. 223-ე გვერდიდან მოყოლებული ხელნაწერის ბოლომდე ფურცლის მარჯვენა მხარე მოცვეთილია: დასაწყისში ფურცლებს მცირე ნაწილი აქვს ჩამოკმული, შემდეგ კი ჩამოცვეთილი ნაწილები თანდათან იზრდება და 255-ე გვერდიდან ზოგ ადგილებში ა სვეტამდე აღწევს, ხოლო 269-ე გვერდიდან ფურცლის წინა მხარის. ბ სვეტი თითქმის მთლიანად აკლია და ა სვეტიც უფრო ნეტად და ნეტად და ჩამოცვეთილი (უკანა მხარისა პირუქუ: ა სვეტი თითქმის მთლიანად აკლია და ბ სვეტი უფრო ნეტად და ნეტადა ჩამოცვეთილი). ზოგიერთი ადგილი გადაშლილია ან დალაქული და ასოები და სიტყვები არ იკითხება, მაგ.: გვ. 1, 219, 239, 250, 262 და სხვ. 123—142 გვერდები (რაც მოიცავს მე-18 რვეულს მთლიანად და მე-19 რვეულის პირველსა და ბოლო ფურცელს) დაწერილია სხვა ხელით, მუქი შავითა და უფრო დიდი ასოებით². ამ ნაწყვეტის სვეტში 20—21 სტრიქონია.

¹ ეს ის ხელნაწერია, რომელიც კალის ხელნაწერის სახელწოდებითაა ცნობილი კ. კეკელიძის ნაშრომით: *Персалинский канонарь VII века (Грузинская версия)*. Тифлис, 1912. [ლაგურკა სვანურად ჰქვია კვირიკეს და ივლიტეს სახელობის მონასტრის, რომელიც მდებარეობს ზემო სვანეთში კალა სოფლის გაღმა ტყეში. რედ.]

² ამ ნაწილს პროფ. კ. კეკელიძე ადიშის ოთხთავის გადაწერის ხელით შესრულებულად თვლის (*Персалинский канонарь VII века*, გვ. 10). ეს განსხვავებულად ნაწერი ნაწილად ვრთს რედაქტორთან რვეულს მოიცავს. ასევე ნაწერი შემდეგი რვეულიდან შემორჩენილი პირველი და უკანასკნელი ფურცელიც, ხოლო ამ რვეულის შუა ფურცლები დაკარგულია.

წიგნი წარმოადგენს იერუსალიმის განჩინების ტექსტს. იწყება იგი მართისთვის პირველი შაბათით: დღესა შაბათსა პირველსა, გვ. 1, a¹⁶ და თავდება იენისისთვის 12-ით: თუესა იენისსა 12, გვ. 347 a. გადაწერილია მიქელ ქიქაურის მიერ მე-10 ს.-ის ხელით¹.

გადამწერისავე ხელითაა შესრულებული შემდეგი მინაწერები:

1. „დიდება შენდა, უფალო, დაესრულა კანონი საზამთრო[ვ], დიდება შენდა, სამებაო წმიდაო, დაესრულა კანონი საზამთროვ კელითა ქიქაურისა და თა. მიკსენ მე, უფალო, საშინელისა მის განკითხვისაგან და შეიწყალე მონა შენი მიქელ და დაიციე ამას საწუთროსა და მას საუკუნესა, ან“ (187 a²⁹—b).

2. „უფალო, შეიწყალე მონა შენი მიქელ“ (185 b).

ესა და ქვემოთ ჩამოთვლილი მინაწერები ქვემო კიდებუა მიწერილი.

3. „უფალო, შეიწყალე მხხრეკალი გიორგი“ (181 a).

4. „უფალო, შეიწყალე მხხრეკალი“ (3 b).

5. „უფალო, შეიწყალე მხ[რეკა]ლი“ (35 b).

6. „მხხრეკალი, უფალო, შეიწყალე“ (67 b-ს მხარეს).

7. „უფალო, შეიწყალე სხმნზლი“ (?) (25 a).

8. „უფალო, შეიწყალე სხმნზული“ (?) (48 a).

9. „უფალო, შეიწყალე სხმანზლი“ (?) (93 a).

10. „უფალო, უფალო ჩუენო, ვითარ საკურველ არს“ (41 a).

რადგანაც ხელნაწერი ლექციონარს წარმოადგენს, კათოლიკეთა ტექსტი, ისევე როგორც სხვა წიგნების ტექსტიც, მასში ნაწყვეტების სახით გვხვდება, ზოგჯერ ძალიან მოკლე ნაწყვეტებისაც კი, და ხელნაწერის სხვადასხვა ადგილასაა მოქცეული.

კათოლიკეთა ტექსტი პირველად 225-ე გვერდზე გვხვდება და აქედან მოყოლებული იგი ხელნაწერის ბოლო ფურცლებამდე გაფანტული. ხელნაწერის დაზიანება კი 223-ე გვერდიდან იწყება და, ამიტომ ჩვენი ტექსტი დაზიანებულ ნაწილზე მოდის. ამის გამო მთლიანი ტექსტის აღდგენა არ ხერხდება. ეს გარემოება მუშაობის პროცესში საკმაო სიმწელეს ქმნიდა იმ მხრივ, რომ გვიხდებოდა ხშირად უსათაურო, მცირე და საკმაოდ დაზიანებული ნაწყვეტების ამოკითხვა. რათა შემორჩენილი ნაწილიდან მაინც აღგვედგინა ტექსტი და ამ ნაწყვეტების სახით წარმოგვედგინა ერთი ძველი რედაქცია. ხელნაწერი დანაშრულია გვერდებისა და არა ფურცლების მიხედვით. ჩვენც ამ ნუმერაციას მივსდევთ მითითების დროს, ხოლო რადგანაც ხელნაწე-

¹ პროფ. კ. ქეკელიძე მას მე-9 ს.-ის დასაწყისში, ყოველ შემთხვევაში 897 წ.-მდე, გადაწერილად თვლის, ამ მოსაზრებას ასე ასაბუთებს: შავად და დიდი ასოებით ნაწერი ნაწყვეტი ადიშის ოთხთავის ხელითაა შესრულებული და ხელნაწერში იგი ჩამატებული უნდა იყოს ადიშის ოთხთავის გადაწერამდე. ე. ი. 897 წ.-მდეო. ეს მოსაზრება არ არის დასაჯერებელი: უფრო ერთი, არ ჩანს, რომ ეს ნაწყვეტი იყოს ადიშის ოთხთავის ხელით ნაწერი და კიდევაც რომ ყოფილიყო, რატომ არ შეიძლებოდა ადიშის ოთხთავის გადაწერის შემდეგ მომხდარიყო ჩამატება?

ტელი და ორთოგრაფიულ-გრამატიკული მხარე ტექსტისა ხელნაწერის ასეთ დათარიღებას მხარს არ უჭერს.

რის ხასიათისა და მისი დაზიანებულობის გამო გვერდის ჩვენება არ კმარა სათანადო აღვილის მითითებისათვის, გვერდთან ერთად სვეტსა (a, b) და სტრიქონსაც ვუჩვენებთ.

ყოველ ნაწყვეტს აქვს წითურით შესრულებული სათაური; მაგ.: საკითხავი იაკობისი კათოლიკოს (228 ბ²²); საკითხავი პეტრე მოციქულისა კათოლიკოს (242 ბ⁴) და სხვ. ეს სათაურები ჩვენ ტექსტში მხოლოდ იმ შემთხვევაში გადმოგვაქვს, როდესაც ეპისტოლის დასაწყისის ჰხვდება.

ეს სათაურები ზოგჯერ ასეა დანომრილი: 9 პეტრე მოციქულისა კათოლიკოს საკითხავი (267 მ²¹); 20 საკითხავი იოვანსის კათოლიკოს (259 ა¹⁸) და სხვ. სათაურები წითლადაა ნაწერი, რიცხვის აღმნიშვნელი ასოები კი—შავად. რიცხვის გამომხატველი ასოები არც ეპისტოლეთა რიგს გამოხატავენ და არც თავებისას, ამიტომ არც გადმოგვაქვს.

„კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტის ნაწყვეტები, როგორც აღნიშნეთ, ხელნაწერის სხვადასხვა გვერდზეა მოქცეული; პირველად იგი 225-ე გვერდზე გვხვდება, ხოლო ბოლო ნაწყვეტი, რომლის ამოკითხვაც ხერხდება, 314-ე გვერდზეა. ცალკეულ ნაწყვეტთა გვერდებს აქ არ ჩამოვთვლით, ტექსტში კი ყველგანაა აღნიშნული ხელნაწერის სათანადო აღვილები.

§ 5. ლ რედაქციის ნუსხები

E

E ხელნაწერი (A 584) ს. ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმშია დაცული. აღწერილობა მოიპოვება ილია აბულაძის გამოცემაში, „საქმე მოციქულთა“, 1949 წ., გვ. 021. „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტი მოთავსებულია შემდეგ გვერდებზე: 67 ყ — 99 ყ.

F

F ხელნაწერი (A 34) ს. ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმშია დაცული. აღწერილობა ნახეთ ი. აბულაძისთან: „საქმე მოციქულთა“, გვ. 025.

„კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტი მოთავსებულია შემდეგ გვერდებზე: 63 ყ — 95 ყ.

§ 6. თ რედაქციის ნუსხები

G

G ხელნაწერი (A 137) ს. ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმშია დაცული. აღწერილობა ნახეთ ი. აბულაძის გამოცემაში: „საქმე მოციქულთა“, 1949, გვ. 026.

„კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტი მოთავსებულია შემდეგ გვერდებზე: 97 ყ — 143 ყ.

H

H ხელნაწერი (A 677) ს. ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმშია დაცული. აღწერილობა ნახეთ ი. აბულაძის გამოცემაში: „საქმე მოციქულთა“, გვ. 028.

„კათოლიკე ეპისტოლენი“ მოთავსებულია შემდეგ გვერდებზე: 66 რ—100 ვ.

H-ს აკლია ერთი ფურცელი (მე-100-ის მომდევნო ფურცელი), რაც მოიცავს იუდას ეპისტოლის ბოლო ნაწილს: I თავის 24-ე მუხლის უმეტეს ნაწილს, 25-ე მუხლსა და ბოლო მინაწერს.

J

J ხელნაწერი (№ K—12) დაცულია სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის ლენინგრადის აღმოსავლეთმცოდნეობის ინსტიტუტში. ჩვენ ხელთა გვაქვს ამ ხელნაწერის „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტის ფოტოპირი. ამის მიხედვით მხოლოდ შემდეგის თქმა შეგვიძლია: ხელნაწერი ნაწერია მე-13 ს.-ის ნუსხურით, ორ სვეტად.

„კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტი მოთავსებულია შემდეგ გვერდებზე: 82 რ—117 ვ და 119 რ-ზე. ტექსტი სრულია.

ხელნაწერი გადაწერის შენდევ შეუსწორებიათ. გასწორებისას ზოგჯერ ამოშლილია ასო ან სიტყვა და მკრთალად, მაგრამ მაინც იკითხება ფოტოპირშიც კი, ზოგჯერ კი—ჩამატებულია. ასეთი შესწორებანი ტექსტში არაიშვიათად გვხვდება. ამიტომ ამ ხელნაწერისათვის ორ ნიშანს ვხმარობთ: გასწორებული ტექსტისათვის—J-ს, პირვანდელი, გაუსწორებელი ტექსტისათვის J¹-ს.

III. რ ე ღ ა ძ ც ი მ ე ბ ი

§ 7. „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ნუსხებისა და რედაქციების შესახებ ხაერთოდ

„კათოლიკე ეპისტოლეთა“ წიგნების გამოსაცემად დამზადებისათვის და ჩვენს ხელთ არსებულ ხელნაწერთა მიხედვით რედაქციების გამოსაყოფად გაცილებით უფრო ცუდი მდგომარეობაა, კიდრე სამოციქულოს დანარჩენი წიგნების გამოცემისას; სამოციქულოს ადრინდელ ნუსხებს ხომ ჩვენამდე არ მოუღწევია, მაგრამ მოღწეულ უძველეს ნუსხათაგანაც¹, რომლებიც მე-10 ს.-ს განეკუთვნება, „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტი მხოლოდ ერთში მოგვეპოვება—A ნუსხაში (S 407) და მსეც ნაკლები ხელნაწერია, მასში „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტის მხოლოდ ნაწილია შემორჩენილი (ნახეთ § 3, C რედაქციის ნუსხა), ხოლო სხვა ნუსხებში „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტი ან ხელნაწერის დაკარგულ ნაწილში უნდა ყოფილიყო მოქცეული, ან ხელთ არა გვაქვს: A 345-ს² თავშიც აკლია ფურცლები და ბოლოშიც. S 1398-სა² და № 176² ხელნაწერებს ბოლო რეეულები აკლია, პირველს ოთხიოდე, მეო-

¹ ნახეთ § 2 „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ქართული თარგმანის შესახებ.

² დაცულია ს. ჯანაშიას სახ. საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილებაში.

³ ქუთაისის ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის ხელნაწერთა ფონდშია დაცული.

რეს კი—უფრო მეტი და სწორედ ამ ნაწილებში იყო მოსალოდნელი „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტი. რაც შეეხება ათონის ივერიის მონასტრის ხელნაწერს, მასში აღწერილობის მიხედვით, „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ ტექსტიც ყოფილა, მაგრამ ჩვენ ამ ხელნაწერთი სარგებლობის საშუალება არა გვაქვს. ხელ-მიუწვდომელია სინას მთის ორივე ხელნაწერიც. ასე რომ, მე-10 ს.-ის ხელნაწერთაგან ჩვენს ხელთაა მხოლოდ A ნუსხაში შემონახული ნაწილი ტექსტისა.

ამ დანაკლისის შევსებას ჩვენ შევეცადეთ L ხელნაწერის გამოყენებით; თუმცა ხელნაწერის ხასიათისა და მისი დაზიანებულობის გამო¹ სრული ტექსტის აღდგენა არ მოხერხდა, მაგრამ ამ ხელნაწერადან ამოკრებილმა ნაწილებმა ნაწილობრივ მინც მოგვცა გიორგი მთაწმიდლის წინანდელი ერთი რედაქცია და თანაც ისეთი, რომელიც რამდენადვე განსხვავდება ჩვენს ხელთ არსებული ამავე პერიოდის რედაქციისაგან. ის ფაქტი, რომ მე-10 ს.-ის ხელნაწერში კათოლიკეთა ტექსტის მეორე რედაქცია მოიპოვება, მხარს უჭერს იმ მოსაზრებას, რომ კათოლიკენი მე-10 ს.-ზე ადრე უნდა იყოს ნათარგმნი.

„კათოლიკე ეპისტოლეთა“ წიგნების შემცველი დანარჩენი ნუსხები კი უფრო ახალი პერიოდისაა—მე-11-ისა და მომდევნო საუკუნეებისა. ამ პერიოდისა, როგორც აღნიშნული იყო, ორი რედაქციაა ცნობილი: გიორგისეული და ეფრემისეული. ეფრემს, პროფ. კ. კეკელიძის მიხედვით, სამოციქულოზე უმუშავნია არა უადრეს 1080 წლისა².

ეფრემის რედაქციული მუშაობის ხასიათის შესახებ საინტერესო ცნობებია შემონახული მისსავე ცნობილ ანდერძში, რომელიც იერუსალიმის ხელნაწერის ფოტოპირების მიხედვითაა გამოქვეყნებული³.

ეს ანდერძი მოგვეპოვება A 677 ხელნაწერშიც, აქ იგი ნაკლული სახითაა შემონახული. ეს ანდერძი პროფ. ი. აბულაძემ გამოაქვეყნა⁴.

ანდერძში ნათქვამია, რომ ეფრემმა ამ საქმეს ხელი მოჰკიდა იმისათვის, რათა დაუახლოოს ქართული თარგმანი ბერძნულს, ზუსტად გადმოიღოს ესა თუ ის სიტყვა და შეაწიროს ზოგიერთი ადგილი, რომ ბერძენ ჰეკლევარს საშუალება არ მიეცეს, წუნი დასდოს ქართულ თარგმანს ბერძნული ტექსტის არა ზუსტად გადმოღების გამო. ამავე დროს ეფრემი რამდენადმე შეზღუდული იყო, რაც იმით იყო გამოწვეული, რომ ეფრემს, გიორგი მთაწმიდლის მოწაფეს, უზომო პატივისცემა ჰქონდა მასწავლებლისა, დიდ ანგარიშს უწევდა მის ნაღვაწს და ცდილობდა, ბევრად არ დასცილებოდა გიორგისეულ რედაქციას.

ამ რედაქციათა სიახლოვეს მათი შედარებაც ცხადყოფს.

¹ ნახეთ § 4, კ. რედაქციის ნუსხა.

² კ. კეკელიძე, ძველი ქართული მწერლობის ისტორია, 1951, გვ. 236, შენიშვნა.

³ პროფ. რ. ბლექაქ, ეფრემ მცირის ლიტერატურული მოღვაწეობიდან: „იმინომილ-ველი“, თბილისი, 1926, გვ. 160—166. ეს ანდერძი ნ. მარსაც გადმოუწერია იერუსალიმის დაკული ხელნაწერიდან: ნ. მარსი, იერუსალიმის ქართულ ხელნაწერთა მოკლე აღწერილობა (დასაბუქად მამახინა ვ. მეტრეველმა), 1955, 25 [ლ. 138, 5, 16], გვ. 55—61.

⁴ ი. აბულაძე, მოციქულთა საქმე, 1949, გვ. 029—031.

- ხელნაწერებში დაცული ტექსტების შედარების შედეგად გამოიყოფა 4 რედაქცია: ორი ძველი (გიორგი მთაწმიდლის წინანდელი) და ორი ახალი. ესენია:

Ⓒ რედაქცია. ეს ძველი რედაქცია A ნუსხითაა (S 407) წარმოდგენილი;

Ⓔ რედაქციაც ძველია, ამ რედაქციისაა L ნუსხის (სვანური ლექციონარის) ტექსტი.

Ⓕ რედაქცია ახალია, იგი გიორგი მთაწმიდელს ეკუთვნის და ამიტომ გიორგისეულს უწოდებენ. ამ რედაქციისაა E (A 584) და F (A 34) ნუსხები;

Ⓖ რედაქცია ეფრემს ეკუთვნის და მისი სახელითაა ცნობილი. იგი წარმოდგენილია შემდეგი ნუსხებით: G (A 137), H (A 677) და J (№ K-12, ლენინგრადისა).

§ 8. Ⓒ რედაქციის შედარება Ⓔ რედაქციასთან

Ⓒ და Ⓔ რედაქცია შედარებით ძველია და გიორგი მთაწმიდლის რედაქციისაგან განსხვავებული, მაგრამ ეს ძველი რედაქციებიც განსხვავდება ერთმანეთისაგან. მოვიყვანოთ ზოგიერთ განსხვავებულ ადგილს:

Ⓒ	Ⓔ	
მო- რამე -ილოს	მოლებად რამსმე	იაკ. 1,7;
გამოშვის	უშვის მას	იაკ. 1,15;
მას უნდა და გუშვნა	ნებითა თუსითა მშვნა	იაკ. 1,18;
განიშოვრეთ	მოისპნენ თქუენგან	იაკ. 1,21;
რონელი შემძლებელ არს	შემძლებელი	იაკ. 1,21;
დაემორჩილენით	პატივ-სცემლით	1 პეტ. 2,17;
და არავის უთქუმიდა, მიეცა მსაჯულსა სიცრუით	და იგი არავის ავენებდა, მიეცა მსაჯულსა სიცრუით	1 პეტ. 2,23;
ჩუენ ცოდვისაგან განვეშოვრნეთ	ცოდვასა განვერნეთ	1 პეტ. 2,24;
მოლუაწასა	მოძლურისა	1 პეტ. 2,25;
		და სვ.

ამ რედაქციებს შორის ორთოგრაფიულ-გრამატიკული სხვაობაც შეინიშნება:

1. A ხელნაწერში შუგ კომპლექსი მკვიდრია, L-ში კი იგი სხვადასხვა სახით გვხვდება: შუგ, რჩ, სუგ, შჩ (ნახეთ § 18, ასიმილაცია).

2. L ზოგჯერ ზედმეტად ხმარობს ძ-ს (ნახეთ § 14, გასწორებული ადგილები).

3. L-ში ჰ ხშირად უი ჯგუფითაა წარმოდგენილი (ნახეთ § 16, ჰ ასოს ხმარება).

4. L-ში გვხვდება თანხმოვნის მოკვეთით გამარტივებული ზმნისწინი, A-ში კი—არა (ნახეთ § 22, ბგერათა მოკვეცა).

5. A-ს ახასიათებს სპირანტების წინ პრეფიქსის ხმარება, აქ არც ერთი უპრეფიქსო ფორმა არ გვხვდება, L-ში კი ასეთ შემთხვევებში უპრეფიქსო ფორმები ქარბობს (ნახეთ § 38, პირის ნიშნები).

A ხელნაწერი, როგორც ორთოგრაფიულ, ისე გრამატიკულ საკითხებში მიახლოებს იჩენს კლასიკური ქართული ენის ძეგლებთან, მას ახასიათებს ფორმათა და დაწერილობის ერთგვარობა და ძველი ქართული ენის ნორმათა მიხედვით გამართვა¹.

L-ში კი ეს ერთგვარობა დაცული არაა, გვხვდება ნაირ-ნაირი დაწერილობაც. აქ გვაქვს როგორც ძველი ქართულისათვის დამახასიათებელი ფორმები, აგრეთვე მათგან გადახრაც და ზოგჯერ მცდარი და გაუმართავი ფორმათუ დაწერილობა².

§ 9. ორედაქცია და მისი მიმართება C-სა და D-სთან

ორივე ძველი რედაქცია (C და D) განსხვავდება გიორგისეული, აგრეთვე ეფრემისეული რედაქციისაგან.

ჯერ ერთი, C რედაქცია არ შეიცავს „უწყებათ“ და „თავთ“, მაშინ როდესაც გიორგისეული და ეფრემისეული რედაქციის ხელნაწერებში ეს ნაწილებიცაა. მართალია, A ხელნაწერი, რომლითაც C რედაქციაა წარმოდგენილი, ნაკლებია და ერთის შეხედვით შეიძლება გვეფიქრა, რომ „უწყებანი“ და „თავნი“ სწორედ ამ დაკარგულ ფურცლებზე იყო მოთავსებული, მაგრამ ჩანს, რომ ხელნაწერში არც უნდა გვქონოდა აღნიშნული ნაწილი ტექსტისა; ხელნაწერის 263 რ-ზე თავდება პეტრეს პირველი ეპისტოლე და ამავე გვერდზე იწყება პეტრეს მეორე ეპისტოლე. მათ შორის არაფერია და, მაშაადამე, ეს ხელნაწერი არც შეიცავდა „უწყებათ“ და „თავთ“. ხელნაწერში მხოლოდ პავლე მოციქულის ეპისტოლეთა დანართები³, მოციქულთა საქმეა და კათოლიკე ეპისტოლიებს კი იგი არ ახლავს.

L ხელნაწერში კი, რომლითაც D რედაქციაა წარმოდგენილი, თავისი ხასიათის გამო ამ ნაწილთა არაებობა არც იყო მოსალოდნელი.

D რედაქციისა ორი ხელნაწერი გვაქვს: E და F. ისინი ერთმანეთისაგან მცირედენ სხვაობას გვიჩვენებენ და ერთ საერთო წყაროზე მიგვითითებენ. უნდა აღინიშნოს ამ ორ ხელნაწერს შორის არსებული ერთი ორთოგრაფიული ხასიათის სხვაობა: E ხელნაწერი ო ასოს არ ხმარობს საერთოდ (უმნიშვნელო გამონაკლისის გარდა), F ხელნაწერში კი ეს ასო სისტემებრივად იხმარება უპარცლო უ-ს შემდეგ და ამ მხრივ F ნუსხა D რედაქციის ნუსხათა გვერდზე დგას (ნახეთ § 15, ო ასოს ხმარება).

D რედაქციის C-სა და D-საგან განსხვავების საილუსტრაციოდ მოვიყვანთ ზოგიერთ ადგილს⁴:

¹ ნახეთ § 13—46.

² იქვე.

³ დანართებს ეუწოდებთ იმ დამატებით ნაწილებს, რომლებიც დართული აქვს სამოციქულოს წიგნებს.

⁴ ეს ადგილები მოვყავს მხოლოდ იმ ნაწილიდან, რომელიც ორივე ნაკლებ ხელნაწერშიც (AL) მოვეპოვება. იმ ნაწილში კი, რომელიც ერთ-ერთ ამ ხელნაწერთაგან აქვს და მეორეს აკლია, D რედაქციისაგან უფრო მეტად განსხვავებული ადგილებიცაა, მაგრამ ჩვენ სამივე რედაქციის შეპირისპირების ჩვენება ვამჯობინეთ.

აღ

გამობრწყინდა მზმ	აღმოვცდა მზე	იაკ. 1,11;
წარწყმდა	წარვცდა	იაკ. 1,11;
იიძულების	სცუების	იაკ. 1,14;
შეიქუდენ	შეიკდომონ	1 პეტ. 2,12;
ნუ გიკვრნ	ნუ უცხო გიჩნს	1 პეტ. 4,12;
თავს-ისხნა	აიხუნა F, აახუნა E	1 პეტ. 2,24;
ძელსა ზედა	ჯუარსა ზედა	1 პეტ. 2,24;
მლდელთა	მნეთა	1 პეტ. 5,3;
რამთა არა დააცადოთ ლოცვა- სა თქუნესა	რამთა არა დაჰბრკოლდებოდინ ლოცვისა თქუნესა	1 პეტ. 3,7;
არამედ გონებისა სათნო-ყოფაჲ ღმრთისაჲ	არამედ გონებისა კეთილისა ტრფილებაჲ ღმრთისა მი- მართ	1 პეტ. 3,21;
საყუარელნო, ნუ გიკვრნ თქუნ თანა განჭურვებაჲ ეგე, რო- მელი განსაცდელად იქმნის თქუნ თანა (განსაცდელ იქ- მნების თქუნ შორის ლ), რე- ცათუ უცხოჲ რამე შეგემ- თხვის (შეგემთხვს ლ) თქუნ	საყუარელნო, ნუ უცხო გიჩნს თქუნ შორის განჭურვებაჲ ეგე, რომელი იქმნების გან- საცდელად თქუნ თანა, ვი- თარმცა უცხოჲ რამე შე- გემთხოლა თქუნ	1 პეტ. 4,12; და სვ.

ღ

აღმოვცდა მზე	იაკ. 1,11;
წარვცდა	იაკ. 1,11;
სცუების	იაკ. 1,14;
შეიკდომონ	1 პეტ. 2,12;
ნუ უცხო გიჩნს	1 პეტ. 4,12;
აიხუნა F, აახუნა E	1 პეტ. 2,24;
ჯუარსა ზედა	1 პეტ. 2,24;
მნეთა	1 პეტ. 5,3;
რამთა არა დაჰბრკოლდებოდინ ლოცვისა თქუნესა	1 პეტ. 3,7;
არამედ გონებისა კეთილისა ტრფილებაჲ ღმრთისა მი- მართ	1 პეტ. 3,21;
საყუარელნო, ნუ უცხო გიჩნს თქუნ შორის განჭურვებაჲ ეგე, რომელი იქმნების გან- საცდელად თქუნ თანა, ვი- თარმცა უცხოჲ რამე შე- გემთხოლა თქუნ	1 პეტ. 4,12; და სვ.

ღ რედაქცია აა-საგან ორთოგრაფიულ-გრამატიკულადაც განსხვავდება:

1. აა-ში ო-ს ხმარება ძველი ქართულის ნორმებს მისდევს, ლ კი ამ ნორმებს აღარ იცავს: E მას სრულებით არ ხმარობს, F-ში კი უმარცვლო უ-ს შემდეგ დაისმის (ნახეთ § 15, ო ასოს ხმარება).

2. აა-ს (განსაკუთრებით ა-ს) ახასიათებს ვ-ს შემონახვა ან გაჩენა. ისეთ სიტყვებში, სადაც ლ-ში მეტწილად არ მოგვეპოვება (ნახეთ § 20, ბგერათა დაკარგვა და § 21, ბგერათა გაჩენა).

3. აა-ში მსაზღვრელად გამოყენებული ნათესაობითში დასმული საკუთარი სახელი, რომელიც საზღვრულის წინა დგას, ბრუნვის ნიშან-დართულიცა გვაქვს და უნიშნოც, ლ-ში კი იგი ბრუნვის ნიშანს არ დაირთავს (ნახეთ § 34, საკუთარ სახელთა ბრუნება).

4. ა-ს ახასიათებს სპირანტების წინ პრეფიქსის ხმარება (ორჯერ ლ-შიც გვხვდება ასეთ შემთხვევაში პრეფიქსიანი ფორმა), ლ-ს კი უფრო-უპრეფიქსო ფორმები (ნახეთ § 38, პირის ნიშნები).

5. ლ-ში ერთხელ, მაგრამ მაინც გვხვდება „ჰქონდინ“ ფორმა, ლ-ში კი შესატყვის აღვილასაც ძველი „აქუნდენ“ გვაქვს (ნახეთ § 40, ოდ და დ საერთობიან ზმნათა უღლება).

ℒ რედაქცია წინა რედაქციებიდან გამომდინარე ჩანს. აღსანიშნავია, რომ E ხელნაწერში კარგადაა დაცული ძველი ქართულის ორთოგრაფია¹ (თუმცა ზოგიერთი გადახვევაც გვხვდება). თავისი გამართულობით იგი საკმაოდ მაღლა დგას. ძველი ქართულის ნორმათა დაცვის მხრივ იგი A ხელნაწერის გვერდით დაისნის. L ხელნაწერი კი ორივეზე უფრო დაბლაა როგორც კლასიკური ნორმების თვალსაზრისით, ისე აგრეთვე ფორმათა ერთგვარობის დაცვისა.

§ 10. ᄎ რედაქციის მიმართება ლ-სთან.

ᄎ რედაქცია ლ-საგან მცირე განსხვავებას გვიჩვენებს. ეფერემისეული რედაქციის შესახებ პროფ. ი. აბულაძე წერს: „ეს ახალი რედაქცია გიორგისეული რედაქციისაგან დიდად არ განსხვავდება ... ასეთი მცირე განსხვავებების გამო შეიძლებოდა ᄎ-ს ტექსტი განსაკუთრებულ რედაქციად არც კი მიგვეჩნია, რომ არ გვექონოდა ეფერემის ანდერძი, სადაც ზედმიწევნით არის აღნიშნული მის მიერ გაწეული მუშაობა, იქითყენ მიმართული, რომ სამოციქულოს ქართული თარგმანი მაქსიმალურად დაახლოვებოდა ბერძნულ დედანს“².

ჩვენი ტექსტის ფარგლებშიც ეს რედაქცია მხოლოდ მოყვანილი მოსახრების საფუძველზეა ცალკე რედაქციად გამოყოფილი.

ᄎ რედაქციის სამივე ნუსხა (GHJ) ხშირად საერთო სხვაობას გვიჩვენებს ლ რედაქციისაგან და ეს სხვაობა, როგორც აღინიშნა, დიდი არაა.

§ 11. H და J ნუსხების ურთიერთობისათვის

ᄎ რედაქციის ნუსხათაგან ყურადღებას იქცევს H და J ნუსხების³ ზედმიწევნითი სიახლოვე. გარდა იმ საერთო ფორმებისა, რომლებითაც ამ რედაქციის ყველა ნუსხა ერთნაირ განსხვავებას გვიჩვენებს ლ რედაქციისაგან, მოგვეპოვება მთელი რიგი ადგილები, რომლებიც HJ-ში ამავე რედაქციის G ნუსხისა და ლ რედაქციის ნუსხათაგანაც განსხვავებულადაა წარმოდგენილი, ე. ი. H და J ნუსხები ერთგვარ სხვაობას გვიჩვენებენ EFG ნუსხებისაგან. ეს ერთგვარობა მათ მაშინაც აქვთ ხოლმე შემონახული, როდესაც სხვა დანარჩენი ნუსხები ერთმანეთს ვერ ეთანხმება და სხვადასხვა წაკითხვებს გვაძლევს, იქნება ის რედაქციული თუ ვარიანტული ხასიათისა. ასეთი ადგილები საკმაოდ ხშირად გვხვდება, აქ დავასახელებთ რამდენიმეს:

¹ ჩვენი ეს დასკვნა ისეთივეა, როგორც პროფ. ი. აბულაძისა „მოციქულთა საქმის“ ტექსტის მიხედვით (ი. აბულაძე, საქმე მოციქულთა, გვ. 032).

² ი. აბულაძე, საქმე მოციქულთა, გვ. 013—014.

³ J ნუსხისა ჩვენ მხოლოდ ფორტოპირი მოგვეპოვება და ეს ერთგვარად გვხვდება, რომ ჰამოთქმული მოსახრება უფრო დასაბუთებულად წარმოვადგინოთ.

EFG

ძმაო
 თვისისა
 ერთგულ
 უწყებამ
 შჯულსა
 ფრიად შემძლებელ არს ლოც-
 ვამ მართლისამ შეწევნად
 თქუნთა მიერ
 უწყებამ მიზეზსა პეტრეს მეო-
 რისა კათოლიკისასა
 კელინი ჩუენნი ჰმსახურებდეს
 სიტყუასა მას ცხორებისასა
 ყოველმან სულმან რომელმან
 აღიაროს იესუ ქრისტე ჳორ-
 ციელად მოსრული, იგი
 ღმრთისაგან არს; და ყოველ-
 მან სულმან რომელმან არა
 აღიაროს იესუ ქრისტე ჳორ-
 ციელად მოსრული, იგი არა
 ღმრთისაგან არს
 სიცრუე
 მუქლი სნშ
 უწყებამ მიზეზსა იოვანეს მეო-
 რისა კათოლიკისასა
 უწყებამ მიზეზსა იოვანეს მე-
 სამისა კათოლიკისასა
 და კულად

HJ

მამაო
 —
 მორჩილ
 აღწერამ
 უსჯულოსა
 ფრიადი ძალ-უც ლოცვასა მარ-
 თლისასა თანა-შეწევნულსა
 —
 —
 კელითა ჩუენითა განვიხილეთ
 სიტყუამ იგი ცხორებისამ
 ყოველმან სულმან რომელმან
 არა აღიაროს იესუ ქრისტე
 ჳორციელად მოსრული, იგი
 არა ღმრთისაგან არს; და
 ყოველმან სულმან რომელმან
 აღიაროს იესუ ქრისტე ჳორ-
 ციელად მოსრული, იგი
 ღმრთისაგან არს
 უსამართლოებამ
 მუქლი სნშ თავნი ზ
 —
 ხოლო

უწყ. 24;
 უწყ. 27;
 უწყ. 32;
 უწყ. 54;
 იაკ. 4,11;
 იაკ. 5,16;
 1 პეტ. 1,12;
 — უწყ. 2 პეტ. (სათ.);
 1 იოვ. 1,1;
 I იოვ. 4,2-3;
 1 იოვ. 5,17;
 1 იოვ. (მინაწერი);
 — უწყ. 2 იოვ. (სათ.);
 — უწყ. 3 იოვ. (სათ.);
 უწყ. 3 იოვ. 1
 და სხ.

უფრო მეტად კი ამ ორი ხელნაწერის სიახლოვეზე მიგვიითითებს J ნუს-
 ხის გასწორებული ადგილები. ასეთი ადგილები J-ში საკმარისი რაოდენო-
 ბით გვხვდება. გასწორებულია მეტწილად ასე: სიტყვა ან ასო გადაშლილ-
 ამოფხეკილია, რაც ფორტოპირში მკრთალად დაწერილი ასოების სახითაა შე-
 მორჩენილი, ზოგჯერ სიტყვა თუ ასო ჩამატებული ან გადასწორებულია და
 აღრინდელი დაწერილობაც ამოიკითხება. ამგვარად, ერთი ხელნაწერის.
 ფარგლებში ორგვარი წაიკითხვაა შესაძლებელი: პირვანდელი და გასწორებული.
 ასეთი ადგილების არსებობამ გამოიწვია ამ ხელნაწერისათვის მეორე-
 გვარი აღნიშვნის ხმარებაც; ხელნაწერის პირვანდელ წაიკითხვებს J-ით აღ-
 ვნიშნავთ, ხელნაწერის საბოლოო სახეს—J-თი.

J-ს გასწორებული ადგილები H-ს მისდევს, ამავე ადგილების პირვან-
 დელი წაიკითხვა კი—EFG-ს. მაგრამ ისე, რომ, როდესაც ესენი განსხვავებულია
 ერთმანეთისაგან, J¹ ერთ შემთხვევაში E-ს ემთხვევა, სხვაგან—F-ს ან G-ს.

რომ J ნუსხა საერთოდ H-ს მისდევს და იმისი პირვანდელი ტექსტი ამის მიხედვით ჩანს შესწორებული, ამის ნათელსაყოფად მოვიყვანთ გასწორებული ადგილების რამდენიმე მაგალითს:

EFG	H	J ¹	J
განკითხვისა	განკითხვისათჳს	განკითხვისა	განკითხვისათჳს თავ. იაკ. 35 („თ“ს სტრიქონს ზემოთაა და- მატებული)
თითოეულისა E	თითოეული	თითოეულისა	თითოეული თავ. იაკ. 46 (ბოლო „სა“ ამოფხეცილია და ორ სი- ტყვას შორის ხედმეტი მანძილია დატოვებული)
თუთოეულისა FG			
მათ	—	მათ	— უწყ. იაკ. 3 (ამოფხეცილია, მაგრამ სიტყვებს შორის ხედ- მეტი მანძილი ჩანს)
მის	—	მის	— თავ. 1 პეტ. 9 („მ“ს“ გადაშ- ლილია და სიტყვებს შორის ხედმეტი მანძილია)
ჩუენ ზედა	—	ჩუენ ზედა	— თავ. 1 პეტ. 38 (ამოფხეცილია მაგრამ მკრთალად ჩანს „ჩ“ ხ“ა“, ახლა მანძილია სიტყვებს შორის)
დასაბამითგან	სიყუარული	დასაბამითგან	სიყუარული 1 იოვ. 2,7 (ამ სიტყ- ვის ქვემოთ ამოკითხება მკრთა- ლად ნაწერი „დასაბამითგან“)
მოპოვნებულისა	მოპოვნებულისა- თჳს	მოპოვნებულისა	მოპოვნებულისათჳს თავ. იოვ. 10 („თ“ს სტრიქონს ზემოთაა და- მატებული)

და სხვ.

აღნიშნული ადგილებიდან ჩანს, რომ J¹-ის ტექსტი ეთანხმება EFG ხელნაწერებისას, ხოლო ეს წაკითხვები J-ში H-ის მიხედვითაა შეცვლილი. მაშასადამე, J-ს გასწორებულ ადგილებს ასეთ დასკვნამდე მივყავართ: ტექსტი გადაწერილია სხვა ნუსხიდან (ეს „სხვა“ შეიძლება იყოს E, F ან G ან რომელიმე ჩვენს ხელთ არ-არსებული, მაგრამ ამ ნუსხებთან ისევე ახლოს მდგომი, როგორც თვით ესენი არიან ერთმანეთის მიმართ), ხოლო გასწორებულია იგი H ნუსხის მიხედვით.

ორიოდე შემთხვევაში J-ს გასწორებული ადგილი H-ს არ მისდევს, არამედ სხვა ნუსხის მიხედვითაა შეცვლილი. მაგრამ ასეთი შემთხვევები ცოტაა და თავისი ხასიათის მიხედვით მეტწილად უმნიშვნელო, ზოგი მათგანი ისეთია, რომ H-ში აშკარა შეცდომაა და იგი J-ში გასწორებულია.

§ 12. დასკვნა რედაქციათა ურთიერთ მიმართების შესახებ

ამგვარად, ჩვენს ხელთ არსებულ ხელნაწერთაგან გამოიყოფა ოთხი რედაქცია; მათგან სრული ტექსტი მოგვეპოვება მხოლოდ ახალი რედაქციებისა (L-სი და T-სი), ძველი რედაქციებისა (C-სი და F-სი) კი მხოლოდ ნაწყვეტები გვაქვს შემორჩენილი.

რედაქციებს შორის ასეთი ურთიერთობა ჩანს: C რედაქცია ყველაზე ძველია და საკმაოდ გამართული ორთოგრაფიულად, მისგან მომდინარე უნდა იყოს F, რომელიც აქა-იქ გაუმართავია ორთოგრაფიულად. L რედაქცია რამდენადმე F-საც უწყევს ანგარიშს, მაგრამ თავისი გამართულებით C-ს უფრო მოგვაგონებს. T რედაქცია კი, როგორც ამას თვით რედაქტორიც გვაუწყებს, ოდნავ განსხვავდება F-საგან, რომლისგანაც იგი წარმომდგარია.

IV. კათოლიკე ეპისტოლეთა წიგნების ენობრივი მოკლენები

ო რ თ ო მ რ ა უ შ ი ა

§ 13. ხელნაწერთა ორთოგრაფიის შესახებ საერთოდ

ორთოგრაფიულ საკითხებში ჩვენი ხელნაწერები, როგორც ძველი, ისე ახალი რედაქციისა, განსხვავდებიან ერთმანეთისაგან.

მაგრამ აღსანიშნავი ისაა, რომ თვით ერთი ხელნაწერის ფარგლებშიც გვხვდება ნაირ-ნაირი დაწერილობა. ასეთი ნაირ-ნაირობა უფრო ახალი რედაქციის ხელნაწერებშია, ძველი რედაქციის ხელნაწერებში კი, რამდენადაც ამაზე მსჯელობის საშუალებას ამ ხელნაწერთა ნაკლულობა იძლევა, ასეთი სურათი გვაქვს: A-ს ახასიათებს ფორმათა ერთგვარობა, L-ში კი სხვადასხვაგვარი დაწერილობაც გვხვდება. მაგალითად:

L-ში: აღურ-ასხნეს	იაკ. 1,26	და	ალური-სხმად	იაკ. 3,2;	
	მშვდობით	იაკ. 2,25	და	სიმშუილით	იაკ. 1,21.
ახალი რედაქციის ხელნაწერებში:					
E-ში: იესუ	იაკ. 1,1	და	იესოვსა	უწყ. 43;	
	გაიოზს	3 იოვ. 1,1	და	გაიოსს	უწყ. 3 იოვ. 2.
F-ში: თითოეულისა	უწყ. 28	და	თუთოეულისა	თავ. იაკ. 46;	
	უვარ-ყოსა	1 იოვ. 2,22	და	უარ-ყოს	1 იოვ. 2,23.
G-ში: ვითხოვოთ	1 იოვ. 5,14	და	ვითხოოთ	1 იოვ. 5,15;	
	ეპისტოლედ	უწყ. 1 იოვ. 3	და	ეპისტოლისა	უწყ. 1 იოვ. 29.
HJ-ში: ხელაჲა	იაკ. 2,22	და	ჰხელაჲათა	იაკ. 2,24	
			და	სხვ.	

ესენი და ამგვარი ვარიანტები უცვლელადაა დატოვებული წინამდებარე გამოცემის ტექსტში.

§ 14. გასწორებული ადგილები

გასწორებულია მხოლოდ ისეთი ადგილები, სადაც აშკარა შეცდომებთან გვაქვს საქმე. ასეთია: ქარაგმის ნიშნისა თუ ასოს დაკლება, ასოს ზედმეტობა და ზოგიერთი სხვა სახის შეცდომა.

ა) დაკლება: ქარაგმის ნიშნის დაკლება განსაკუთრებით ხშირია E ხელნაწერში, მაგ.: პატსანო უწყ. 24; გნსაცლთაძესა უწყ. იაკ. 7; ორკრძოვე თავ. იაკ. 18; ორგულბით იაკ. 1,6; მსმნელ იაკ. 1,25; შეურაცხ-პყეთ იაკ. 2,6; უკთუ იაკ. 2,8; გულის თქუმთა იაკ. 4,3; მთ იაკ. 5,3; იქმნთ იაკ. 5,8; აღდგომისათა, უწყ. 1 პეტ. 21 და ბევრი სხვ.

მართალია, ახალი რედაქციის ტექსტი სწორედ ამ ხელნაწერს ემყარება, მაგრამ ყველა ამგვარი ადგილის ჩვენება საქირო არ იყო, რადგანაც იმდენად საყურადღებო ფაქტი არაა, თუცა საკმაოდ მრავალრიცხოვანი კია. მხოლოდ იმის აღნიშვნით დავკმაყოფილდებით, რომ ყველა ჩამოთვლილი შემთხვევა და მისი მსგავსი ადგილები ქარაგმა-დაკლებულად მივიჩნიეთ და გავხსენით ისინი ისე, როგორც ძველი ქართული ენის ძეგლების* სერიის გამოცემებშია მიღებული. მათ შორის შესაძლოა ისეთი სიტყვებიც მოექცა, სადაც დამწერს თუ გადამწერს ქარაგმიანი სიტყვა კი არ ჰქონდა ნაგარაუდღევი, არამედ შეცდომით გამორჩენია რომელიმე ასო.

ცალკე მივუთითებთ სიტყვაზე, რომელსაც ბოლო მარცვლი აკლია E-ში: მოავლი (მოაველინა), 1 იოვ. 4,14.

ზოგჯერ სხვა ხელნაწერებშიც გვაქვია ქარაგმის ნიშანი:

L-ში: შეურგულებელ (შეუორგულებელ), 1 პეტ. 1,22.

F-ში: მიუტკვეთ (მიუტყვეთ) 1 პეტ. 5,7; მიგზიდვენ (მიგიზიდვენ) იაკ. 2,6; სათნო-ვიყუ (სათნო-ვიყუე) 2 პეტ. 1,17 და სხვ.

G-ში: სიგლხაკისა, (სიგლახაკისა) უწყ. 20.

H-ში: ურთრთას, (ურთიერთას) 1 პეტ. 5,14; მშვნეერნი (მშვნეიერნი) იულ. 1,19.

J-ში: გამოცდლისა (გამოცდილისა) 1 პეტ. 1,7; წყუდიადისათა (წყუდიადისათა) 2 პეტ. 2,4.

ბ) ზედმეტობა. ა ზედმეტადაა ნახმარა „არა“ ნაწილაკში: და არაჲ [სცეთ მათ საწმა]რი ჯო[რცთაჲ] იაკ. 2,16 L (უნდა იყოს: „არა“. აქაც და ქვემოთ მოყვანილ მაგალითებშიც); რომელი სიტყვთა არაჲ სცთეს იაკ. 3,2 L; რაითა არაჲ და[ც]ადლოთ ლოცვასა თქუნესა 1 პეტ. 3,7 L; რაითა არაჲ წარსწყმდილოთ, რაჲ-იგი ჰქმენით 2 იოვ. 1,8 L.

სხვა შემთხვევები: განთხზნეთა 1 პეტ. 3,3 A (უნდა იყოს: განთხზეთთა); ჰმმსახურებდეს 1 პეტ. 4,11 L (უნდა იყოს: ჰმსახურებდეს); გამოირჩინნა იაკ. 2,5 L (უნდა იყოს: გამოირჩინა); განუკითხველ იაკ. 3,17 E (უნდა იყოს: განუკითხველ); ადრს უწყ. 2 პეტ. 5 E (უნდა იყოს: არს); ... რაითა ილუაწონ და და დ გ რ ო მ ა დ სარწმუნოებასა მას ზედა ... უწყ. იულ. 10 E (უნდა იყოს: დადგრომად).

გ) სხვა შეცდომები: ქრისტე იესუ მიერ 1 პეტ. 4,11 A (უნდა იყოს: ქრისტე იესუს მიერ); უცხოთა 1 პეტ. 4,15 A (უნდა იყოს: უცხოთა); ვიყენეთ 2 პეტ. 1,4 A (მოსალოდნელია: იყენეთ); ვღ 2 პეტ. 2,13 A (მოსალოდნელია: ვითარცა); იძულების იაკ. 1,14 L (უნდა იყოს: იძულების); შეურგულდით იაკ. 2,4 L (უნდა იყოს: შეორგულდით); ბოროტთა იაკ. 2,4 L (უნდა იყოს: ბოროტთა); [ქ]ნებნ იაკ. 3,4 L (უნდა იყოს: [ქ]ნებავენ); ქრისტესა 1 პეტ. 1,7 L (უნდა იყოს: ქრისტესსა); შეურგულეზელ 1 პეტ. 1,22 L (უნდა იყოს: შეურგულეზელ); ღთსა 1 პეტ. 3,18 L (უნდა იყოს: ღმრთისა); რლიცა 1 პეტ. 4,12 (უნდა იყოს: რცა); შეემთხვს 1 პეტ. 4,12 L (უნდა იყოს: შეემთხვის); უ[წყოს] 1 პეტ. 4,17 L (უნდა იყოს: იწყოს); მიეწერე 2 პეტ. 3,1 L (უნდა იყოს: მივსწერ); მოვედით 2 პეტ. 3,13 L (უნდა იყოს: მოველით); მცხრბს(?) 1 იოვ. 4,6 L (უნდა იყოს: მაცთურებისა); გიუარდე[ს] 1 იოვ. 5,2 L (უნდა იყოს: გუიუარდე[ს]); არ არიან 1 იოვ. 5,3 L (უნდა იყოს: არა არიან); მომავალს 1 იოვ. 5,20 L (უნდა იყოს: მოვიდა); საკრველები[თა] იუდ. 1,6 L (უნდა იყოს: საკრველები[თა]); შემდგომად იუდ. 1,7 L (უნდა იყოს: შემდგომად); სასჯელისა იუდ. 1,7 L (უნდა იყოს: სასჯელი); შებილწებენ იუდ. 1,8 L (უნდა იყოს: შებილწებენ); შემცოდეს იუდ. 1,15 L (უნდა იყოს: შესცოდეს); ვინმე მათ თქუენგანმან იაკ. 2,16 L (მოსალოდნელია: ვინმე თქუენგანმან); ჰე იაკ. 5,12 L, ჰმე უ (უნდა იყოს: ჰე); ეშმესგნ თავ. 1 იოვ. 27 E (უნდა იყოს: ეშმისგან).

როგორც მოყვანილი ადგილებიდან ჩანს, გასწორებულ ადგილთა დიდი უმეტესობა L ხელნაწერის ტექსტზე მოდის.

§ 15. ო ასოს ხმარება

ცნობილია, რომ ო-ს ხმარება ძველ ქართულში გარკვეულ ნორმას გვიჩვენებს¹. მაგრამ ამ ნორმათაგან გადახვევა ძველადგანვე მომდინარეობს და მისი ხმარება მთელ რივ ძეგლებში კრელ სურათს წარმოგვიდგენს². ამ ნაირ-ნაირობას ხელს უწყობდა, ალბათ, ისიც, რომ ამ ნიშანს, როგორც უკვე გამოვრკვეულია, სხვადასხვაგვარი გამოყენება ჰქონდა³.

ჩვენი ძეგლის ფარგლებში ო-ს ხმარების საკითხის განხილვისას ამოსავლად ძველი ქართული სათვის ნორმად მიჩნეულ მდგომარეობას ვიღებთ. ამის მიხედვით მისი ხმარება A და L ხელნაწერებში ძველი ქართულის ნორმას უკერსო მხარს. ჩვენი ძეგლის ფარგლებში იგი გვხვდება:

ა) ე ბოლო-ხმოვნიან სახელობით ბრუნვაში: მოწამშ 1 პეტ. 5,1 A (თანა-მოწამშ L); ძშ 1 პეტ. 5,13 A; საქმშ იაკ. 1,4 AL; სიმართლშ

¹ ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა (წიგნში: ა. შანიძე, აღ. ბარამიძე, ილ. აბულაძე, ძველი ქართული ენა და ლიტერატურა, 1954, § 15, გვ. 283).

ბ. იმნაიშვილი, ძველი ქართული ენის ტაბულები: ქართული ენის ისტორიული კრესტამათა, ტ. I, გვ. 320.

² თ. ყაუხჩიშვილი, მასალები ო-ს ისტორიისათვის (გვ.6—10 სს. ძეგლების მიხედვით), 1944, გვ. 33.

³ იქვე, გვ. 33—35.

იაკ. 1,20 AL; სიმრავლ 1 პეტ. 4,8 AL; 2 პეტ. 3,13 L; მზს იაკ. 1,11 A; ზურაღლ 1 პეტ. 5,8 A; მეორ 2 პეტ. A (სათაურში); მერვ 2 პეტ. 2,5 A; დლ 2 პეტ. 1,19 A; სიმდაბლ 1 პეტ. 5,5 A; სიმტკიც 1 პეტ. 5,11 A; მწარ 1 იაკ. 3,11 L; სავს 1 იაკ. 3,8 L და სხვ.

ბ) ე ბოლო-მხოვნიან საკუთარ სახელთა ნათესაობითში: ქრისტსია 2 პეტ. 1,1 A; ქრისტსთა 1 პეტ. 4,13 A; პეტრსი 2 პეტ. (სათაურში) A; მოსს იუდ. 1,9 L; ნოვსთა 1 პეტ. 3,20 L; ქრისტსსა 2 პეტ. 1,8 A; 2 პეტ. 1,11 A; 1 იოვ. 1,3 L; 1 პეტ. 1,13 L; 1 პეტ. 1,7L; ქრისტსთა 1 პეტ. 5,1 AL; ქრისტსითა 1 პეტ. 3,21 AL; 2 პეტ. 1,1 A; 2 პეტ. 1,2 A; ქრისტსსა იაკ. 1,1 A; 1 პეტ. 3,16 A; ქრისტსნი 2 პეტ. 3,2 L; ქრისტსისა 1 პეტ. 1, 19 L; სილოვანს 1 პეტ. 5,12 A.

გ) უფრობითი ხარისხის ფორმებში: უმჯობს 1 პეტ. 2,20 AL; 1 პეტ. 3,17 A; უმჯობს[] 2 პეტ. 2,21 L; უმჯობსისა 2 პეტ. 3,1 L; უუძლურსთა 1 პეტ. 3,7 A; უუძლურსსა 1 პეტ. 3,7 L; უმტკიცსი 2 პეტ. 1,19 A; უდიდსი იაკ. 3,1 L; უწინარს 1 პეტ. 1,20 L; უპატიოსნს 1 პეტ. 1,7 L.

დ) ესრეთ ზმნიხელაში: ესრთ 2 პეტ. 1,11 A; 1 იოვ. 4,11 L; ესრთცა იაკ. 2,12 L.

ორ შემთხვევაში მოსალოდნელ მ-ს ნაცვლად ეგ გვაქვს: კათოლიკედ. იაკ. (სათაურში) L; ბრწყინვალე იაკ. 2,3 L. ერთხელაც ე გვხვდება: ნოვსთა. 1 პეტ. 3,20 A.

ახალი რედაქციების ნუსხები (EFGHJ) კი მ-ს ხმარების საკითხში ძველი ქართლის ნორმას არ იცავს, მოსალოდნელ შემთხვევებში ახალი რედაქციის ნუსხებში ე გვაქვს.

F G H J ნუსხები მ-ს ხმარების საკითხში მე-11—12 სს.-ის ხელნაწერთათვის ჩვეულ სურათს წარმოგიდგენს¹: იკ. სადაც A და L ნუსხებში ე გვქონდა, ამ ნუსხებში ე იხმარება, ხოლო უმარცვლო უ-ს მომდევნო ე ბგერა ყველგან ე დაწერილობითაა წარმოდგენილი. უმარცვლო უ-ს მომდევნოდ მ-ს ხმარება ამ ხელნაწერთათვის ჩვეული მოვლენაა: იგუშმებინ უწყ. 15 F^შ; უსქუშლად უწყ. 15 F^შ; შემთხუშვად უწყ. 16 F^შ; მოგუშც უწყ. 36 F^შ; აღსიარცუშს უწყ. 42 შ; უქუშ უწყ. 46 F^შ; იაკ. 1,19 F^შ; იაკ. 4,4 F^შ; იაკ. 4,13 F^შ და ბევრი სხვ.

ყველა ასეთი ადგილის ჩვენება საკირო არ არის, მასზე არც სქოლიოში მიუთითებთ ტექსტთან²; აქ აღვნიშნავთ მხოლოდ. რომ ამ ხელნაწერებში ყველა ასეთ შემთხვევაში ე გვაქვს, გარდა იმ გამონაკლისი შემთხვევებისა, რომლებსაც აქვე შევხებით.

ამ საერთო წესიდან გვაქვს რამდენიმე გამონაკლისი:

ა) რამდენიმე შემთხვევაში ე გვხვდება იკ, სადაც იგი მოსალოდნელია ძველი ქართლის ნორმათა მიხედვით: ძმ 1 იოვ. 5,20 EF; ქრისტსი უწყ. 2 იოვ. 9 E; თუშ იაკ. 5,17 F^შ; სახშ 1 პეტ. 2,22 J. ჩანს, რომ ძველი ორთოგრაფიის ტრადიციას ჯერ კიდევ შეეძლო აქა-იქ თავი ეჩინა³.

¹ ვ. თ. ოფორია, ქართლური: არილი, გვ. 147—148.

² სქოლიოში მათ აღნიშნავს მოვერიდეთ, რომ ერთდროულად ჩვენებებს არ დავყარა თავისი სიმრავლით სხვა აღნიშნული მოვლენები.

³ თ. ყ. უახიშვილი, მასალები მ-ს ისტორიისათვის, 1944, გვ. 322, 391.

ბ) სამ შემთხვევაში მოსალოდნელ ო-ს ნაცვლად უმარცვლო უ-ს შემდეგ
 ე გვხვდება: შიშულ იაკ. 2,15 F; მიჩუნე იაკ. 2,18 J; ხუედრებულ 2 პეტ.
 1,1 J.

გ) ერთხელ ო ასო სრულ-მარცვლოვანი უ-ს შემდეგაც გვაქვს: უშქუ-
 ლად უწყ. 15 F¹;

აღნიშნულს უნდა დავუმატოთ კიდევ, რომ ო ზ-ს შემდეგაც გვხვდება:
 გეპწინისაგან იაკ. 3,6 GJ; ჰმე იაკ. 5,12 თ; ჰმ იაკ. 5,12 F².

საყურადღებოა E ნუსხის პოზიცია ო-ს ხმარების საკითხში. ეს ხელნა-
 წერი 1083 წელსაა გადაწერილი¹, მაგრამ ო-ს ხმარებაში იმდროინდელ ხელ-
 ნაწერებს არ უქერს მხარს. ხელნაწერი ო-ს არ ხმარობს საერთოდ, არც იქ,
 სადაც ძველი ქართულის ნორმათა მიხედვითაა მოსალოდნელი და არც იქ,
 სადაც იგი მე-11—12 სს. ხელნაწერებში იხმარება ჩვეულებრივ. ეს მოვლენა
 E ნუსხაში უმნიშვნელო გამონაკლისის გარდა სისტემატური და კანონზომიერ-
 ი ხასიათისაა. გამონაკლისი შემთხვევებია: საქმ იაკ. 3,16; ძმ 1 იოვ. 5,20;
 1 იოვ. 4,15; ქრისტში უწყ. 2 იოვ. 9.

აღსანიშნავია ისიც, რომ გამონაკლისის ყველა შემთხვევა ძველი ქარ-
 თულის ნორმის ხასიათისაა და ო-ს ხმარების ახალი „წესის“ არც ერთი შემთხ-
 ვევა არ გვხვდება.

აგრეთვე, ჩვენს ხელნაწერში ო შეცვლილი კი არაა ეა დაწერილობით,
 როგორც ეს ზოგიერთ იმ ხელნაწერშია, რომელშიც ო აღარ იხმარება², არა-
 მედ მარტივი ე-თია გადმოცემული.

ამგვარად, E ნუსხა ო-ს ხმარების საკითხში ძველი ქართულის ნორმას
 კმორდება, მაგრამ არც ახალ ორთოგრაფიას უქერს მხარს, იგი ამ მხრივ
 სხვა ჩვენს ნუსხათა შორის განცალკევებით დგას და სრულიად მართებულ
 ორთოგრაფიას იცავს.

§ 16. ჯ ასოს ხმარება

ჯ ასოს ხმარება ყველა ხელნაწერში ძველი ქართულის ნორმას მიჰყვება,
 მხოლოდ L-ში რაპდენიმე შემთხვევაში იგი უი ჯგუფითაა წარმოდგენილი:
 წარგუდგინეს 1 პეტ. 3,18; ხუიდოდით 2 იოვ. 1,6; სიმშუილით იაკ. 1,21;
 სიმშუილით იაკ. 3,13 (გვაქვს აგრეთვე: მშულობით იაკ. 2,25), შესტუივეთ
 იაკ. 1,2; დასტუივა იაკ. 1,11; აღუირ-სხმად იაკ. 3,2 (აგრეთვე: აღურ-ასხნეს
 იაკ. 1,26). სხვაგან კი ამ ხელნაწერშიც მოსალოდნელ შემთხვევაში ჯ იხმარება.

§ 17. ა ასოს ხმარება

ა იხმარება: ა ბოლო-ხმოვნიან სახელთა სახ.-ში, მაგ.: უწყება უწყ. (სათ.)
 1¹ ლ²; შეკადრება უწყ. 1 ლ²; კურნება უწყ. 45 ლ²; ლოცვა უწყ. 48 ლ²; ენა
 ათავ. იაკ. 21 ლ²; ძმა იაკ. 1,9 AL² ლ² და სხვ.

ე ბოლო-ხმოვნიან სახელთა სახ.-ში ა დაერთვის მხოლოდ A და L ხელ-
 ნაწერებში და მოსალოდნელი ეა ჯგუფის ნაცვლად ო გვხვდება. სხვა ხელნა-

¹ ი. ა ბ ლ ა ძ ე, საქმე მოციქულთა, გვ. 022.

² თ. ყ ა უ ხ ჩ ი შ ე ი ღ ი, მასალები ო-ს ისტორიისათვის, გვ. 34.

წერებში კი ე ბოლო-ხმოვნიანი სახელები სახ.-ში ე-ს არ დაირთავენ (ნახეთ- § 15).

იხმარება ო-ზე ფუძე-გათაეებულ სახელთა სახ.-ში, ნათ.-სა და მოქ.-ში. მაგ.: უწყსოჲ თავ. იაკ. 20 ლ^წ; წყაროჲ იაკ. 3,12 ლ^წ; საღმრთოჲსა თავ. იაკ. 28 ლ^წ; საწუთროჲსა EHJ, საწუთოჲსა FG თავ. იაკ. 40; სამარადი-სოჲთა იუდ. 1,6 L^წ; ოქროჲთა 1 პეტ. 1,18 ლ^წ და სხვ.;

აგრეთვე, ხმოვან-ფუძიან საკუთარ სახელთა ნათ.-ში, სადაც ე ბოლო-ხმოვნიან საკუთარ სახელებთან ე-ს მეზობლობის გამო ო დაწერილობითაა წარმოდგენილი, მაგ.: ქრისტეი 2 პეტ. 1,1 A; პეტრეი 2 პეტ. (სათაურში) A; მოსსს იუდ. 1,9 L; ნოესთა 1 პეტ. 3,20 L და სხვ. ხოლო ნათ.-ში დას-მულ მსაზღვრელ სახელთა სახ.-ში ე ზოგჯერ იხმარება და ზოგჯერ არა (ნახეთ § 29).

გვხვდება ე-ს ხმარების რამდენიმე თავისებური შემთხვევა: ო ხმოვანი-ე-დ არის ქცეული სიტყვის ფუძეში: კან 1 იოვ. 3,12 E (მაგრამ: კან F^წ); საიდუმლოჲ უწყ. 1 იოვ. 13 E (მაგრამ: საიდუმლოჲ F^წ); აგრეთვე სხვა მოულოდნელ შემთხვევებშიც: მალლოჲს იაკ. 3,5 G (მაგრამ: მალლოის ლHJ); აიხუნა 1 პეტ. 2,24 E (მაგრამ: აიხუნა F, ალიხუნა ო); აიხუნეს 1 იოვ. 3,5 E (მაგრამ: აიხუნეს F, ალიხუნეს ო).

შ ო ნ ე ბ ი კ ა

§ 18. ახიმილაცია

სხვ კომპლექსი ახიმილაციის ნიადაგზე შჯ-ს გვაძლევს. იგი სხვა სახითაც გვხვდება: შჩ, რჩ.

ამ კომპლექსთა ხმარება ხელნაწერთა მიხედვით ასეთ სურათს იძლევა: A-სა და E-ში ყველგან შჯ კომპლექსი გვაქვს, მაგ.: განშჯად 1 პეტ. 4,5; საშჯელად 2 პეტ. 2,4; შჯულსა იაკ. 1,25; უშჯულოებისა 2 პეტ. 2,16 და სხვ. განიხილვისის სახით ერთ შემთხვევაში E-ში რჩ გვხვდება: ურჩულოებდეს იუდ. 1,15.

L-ში ეს კომპლექსი სხვადასხვა სახითაა წარმოდგენილი: შჩ (უმათავრესად), შჯ, სჯ, რჩ.

შჩ გვაქვს¹: განშჩად იაკ. 2,12; შჩული იაკ. 2,9; იაკ. 2,10; შჩულსა იაკ. 2,8; შჩულისა იაკ. 2,11; უშჩულოებაჲ 1 იოვ. 3,4; უშჩულოებაჲცა 1 იოვ. 3,4.

შჯ გვაქვს: ეშჯოდა იუდ. 1,9; შჯულსა იაკ. 1,25.

სჯ გვაქვს: სასჯელი იაკ. 3,1; იუდ. 1,7; იუდ. 1,9; სასჯელად იუდ. 1,6. რჩ გვაქვს: რჩულისა იაკ. 2,12; სარჩელი იაკ. 2,13.

F-სა და GHJ-ში ყველგან სხვ კომპლექსი გვაქვს: სჯულსა, იაკ. 2,8; იაკ. 4,11; იაკ. 4,11 FG; სჯულისა უწყ. 21; თავ. იაკ. 14; იაკ. 2,11; იაკ. 4,11;

¹ ამ კომპლექსთა ხმარების ყველა შემთხვევას L-სა და FGHI ხელნაწერებში აქ ჩამოთვლილთ, სამაგიეროდ ტექსტის სკოლიოში მითითებული არაა.

სჯულისაგან იაკ. 2,9; იაკ. 2,12; სჯულის მდებელი იაკ. 4,12; სჯულისანი უწყ. იაკ. 11 თ; იაკ. 2,9; უსჯულოსა იაკ. 4,11 HJ; უსჯულოთა 2 პეტ. 2,7; 2 პეტ. 2,8; უსჯულობად 1 იოვ. 3,4; უსჯულობისა 2 პეტ. 2,16; თავ. იუდ. 8; უსჯულობად(ა) 1 იოვ. 3,4; სასჯელი იაკ. 2,13; 2 პეტ. 2,3; იუდ. 1,7; იუდ. 1,9; იაკ. 3,1; სასჯელსა 2 პეტ. 2,11; იუდ. 1,4; სასჯელისა თავ. 2 პეტ. 11; 2 პეტ. 3,7; იუდ. 1,15; სასჯელად 2 პეტ. 2,4; იუდ. 1,6; სასჯელისასა FG იაკ. 2,13; სჯი იაკ. 4,11 (ორჯერ); სჯის იაკ. 4,11; სამსჯავროდ იაკ. 2,6 FGJ; განსჯად 1 პეტ. 4,5; განსჯადნი იაკ. 2,12; ესჯოდა იუდ. 1,9 FGJ.

რამდენჯერმე გვხვდება შჯ კომპლექსიც: შჯულისაგან იაკ. 2,9 F; საშჯელსა იაკ. 2,13 HJ; ეშჯოდა იუდ. 1,9 H. ამ სამი შემთხვევიდან პირველი ორი რედაქციული ხასიათის ცვლილებას ემთხვევა: შჯულისანი E, მაგრამ: შჯულისაგან F; იქაიდათ წყალობასა საშჯელისასა E, მაგრამ: მოქადულ არს წყალობად საშჯელსა ზედა HJ. ეს გვაფიქრებინებს, რომ რედაქტორს თუ გადამწერს, რომელიც ამ ხელნაწერებში შჯ კომპლექსს ყველგან სჯ-დ ცვლიდა, იქ, სადაც მისი ყურადღება არსებით ცვლილებაზე იყო შეჩერებული, ამ კომპლექსთა შეცვლა მხედველობიდან გამორჩენია; თუმცა ისეთი შემთხვევაც გვაქვს, სადაც რედაქციული ხასიათის ცვლილებისასაც შჯ სჯ-დ არის შეცვლილი: შჯულსა იაკ. 4,11 E (მაგრამ: უსჯულოსა HJ).

ასიმილაციის სხვა შემთხვევებია: ნეფსით 1 პეტ. 5,2 EHIJ (ნებისთ FG); 2 პეტ. 3,5; ჰაბუენი 1 პეტ. 5,5 A (ჰაბუენი ლთ). ორივე სიტყვაში ბ-ს დაყრუება მეზობელი ბგერებითა გამოწვეული, პირველში ხ-ს, მეორეში ჰ-ს გავლენით¹.

§ 19. დისიმილაცია

ანტიქრისტენი 1 იოვ. 2,18 F (ნაცვლად ამისა: ანტიქრისტენი)².

§ 20. ბგერათა დაკარგვა

იკარგება ვ ბგერა. ქართულ ენასა და მის დიალექტებშიც, როგორც ცნობილია, ვ ბგერასთან მრავალი მოვლენაა დაკავშირებული³. ჩვენ ამ ბგერის დაკარგვის შემთხვევებს შევხებით. იგი იკარგება:

¹ რადგანაც შჯ კომპლექსი FGHJ ხელნაწერებში ყველგან სჯ-დ არის შეცვლილი (რამდენიმე გამოაკლისის გარდა, რომლებიც აქვეა მოყვანილი), ასეთ ადგილებს თავი მოუყარეთ და აქ, სათანადო ფონეტიკური მოვლენის მიხედვით, ხელნაწერთა დახასიათებისას ჩანაოთვალეთ, ტექსტთან კი სქოლიოში ამ სხვაობაზე აღარ მივუთითებთ.

² რაც შეეხება სიტყვებს: ურგულნო, იაკ. 4,8 თ (ნაცვლად ამისა: ორგულნო); ურგულდებას იაკ. 5,12 J (ნაცვლად ამისა: ორგულდებას); უქროა იაკ. 5,3 H (ნაცვლად ამისა: ოქროა); ორწმუნონი, იუდ. 1,5 F (ნაცვლად ამისა: ურწმუნონი), ესენი ო-სა და უ-ს დაწერილობის აღრევის შედეგს უნდა წარმოადგენდეს და არა ასიმილაცია-დისიმილაციისას, როგორც ერთის შეხედვით შეიძლებოდა მოგვჩვენებოდა.

³ ა. ჩიქობავა, ვინის რეფლექსები ფერეიდნულში, ჩვენი მეცნიერება, № 2—3, 1923. მისივე, გარე-კახეთი დიალექტოლოგიურად: არილი, 1925.

ვ. თ. ფ. რ. ი. ა, ქართლური, არილი, 1925.

ა) ოვა კომპლექსში:

მსტორანი იაკ. 2,25 E (მაგრამ: მსტოვარნი ო); იპოა 1 პეტ. 2,22 E (მაგრამ: იპოვა Fო); თხოაჲ 1 იოვ. 5,15 ლ (მაგრამ: თხოვაჲ ო); ცხოარნი 1 პეტ. 2,25 E (მაგრამ: ცხოვარნი ALFო); საცხოარნი 2 პეტ. 2,12 E (მაგრამ: საცხოვარნი AFო). გლოად იაკ. 4,9 ლ (მაგრამ: გლოვად ო).

ბ) ოვო კომპლექსში:

იპოს 1 პეტ. 1,7 Lო; 1 პეტ. 4,18 ო (მაგრამ: იპოვოს A); ითხოოს 1 იოვ. 5,16 ო (მაგრამ: ითხოვოს G); 1 იოვ. 5,16 ო; ვითხოოთ 1 იოვ. 5,14 Lო (მაგრამ: ვითხოვოთ G); 1 იოვ. 5,15 ო.

გ) ოვე კომპლექსში:

მოიპოეთ 2 პეტ. 1,5 EG (მაგრამ: მოიპოვეთ AFHJ); ვითხოეთ 1 იოვ. 5,15 F (მაგრამ: ვითხოვეთ LEო); ვპოენ 2 იოვ. 1,4 ო (მაგრამ: ვპოვენ HJ) ცხოვლად 1 პეტ. 1,3 E (მაგრამ: ცხოველად Fო).

დ) უვა კომპლექსში:

უარ-ყოს უწყ. 1 იოვ. 47 EHJ (მაგრამ: უვარ-ყოს FG); 1 იოვ. 2,23 ო (მაგრამ: უვარ-ყოს G); უარ-ჰყოფდეს უწყ. იუდ. 6 EHJ (მაგრამ: უვარ-ჰყოფდეს Fო); უარ-ჰყოფდენ 2 პეტ. 2,1 AEHJ (მაგრამ: უვარ-ჰყოფდენ FG); უარ-ჰყოფენ იუდ. 1,4 EHJ (მაგრამ: უვარ-ჰყოფენ FG); უარ-უყოფიეს უწყ. 1 იოვ. 48 EHJ (მაგრამ: უვარ-უყოფიეს FG); უარის-ყოფელთა თავ. 1 იოვ. 15 EHJ (მაგრამ: უვარის-ყოფელთა FG); მტყუარ 1 იოვ. 2,4 E (მაგრამ: მტყუვარ Fო); 1 იოვ. 4,20 E (მაგრამ: მტყუვარი F, მტყუვარი ო); მტყუარი 1 იოვ. 2,22 E (მაგრამ: მტყუვარი Fო); მტყუართათჳს თავ. 1 იოვ. 15 E (მაგრამ: მტყუვართათჳს Fო).

ე) ო-ს წინ:

მო-ვე-ეტევოს იაკ. 5,15 ო (მაგრამ: მო-ვე-ეტევოს G); პატიოსანნი 2 პეტ. 1,4 ო (მაგრამ: პატივოსანნი A).

ვ) ო-ს შემდეგ:

ვეცხონდეთ 1 იოვ. 4,9 Lო (მაგრამ: ვეცხოვნდეთ ო); იაკ. 4,15 EHJ (მაგრამ: ვეცხოვნდეთ Fო); ცხონდა 1 პეტ. 3,18 L (მაგრამ: ცხოვნდა A); ვეცხონდებოდით 1 პეტ. 2,24 EH, ვეცხონდებოდეთ F (მაგრამ: ვეცხოვნდებოდით GJ); ვეცხონდებოდით თავ. 1 პეტ. 10 ო (მაგრამ: ვეცხოვნდებოდით თავ. 1 პეტ. 10 ო); ცხონდენ 1 პეტ. 4,6 ო (მაგრამ: ცხოვნდენ Aო); ცხონდებოდინ თავ. 1 პეტ. 23 ო (მაგრამ: ცხოვნდებოდინ ო); ცხონდებოდინ უწყ. 1 პეტ. 17 E (მაგრამ: ცხოვნდებოდინ Fო); ცხორებისასა 1 პეტ. 3,7 L; ცხორებისათა ო (მაგრამ: ცხოვრებისათა A); ცხორებისაჲ იაკ. 1,12 ო.

ზ) უ-ს წინ I სუბიექტურ პირში:

წინა-უყოფ უწყ. 20 ო; უწყით 2 პეტ. 1,14 AEო (უწყით F); უწყით 1 იოვ. 3,14 ო; 1 იოვ. 5,15 ო.

თ) ველ ზმნის II ბრძანებითში იკარგება ფუძისეული ვ:

წარედით იაკ. 2,16 ო (მაგრამ: წარედით ო).

ზოგჯერ იკარგება სხვა თანხმონენებიც:

იკარგება ნ ო-სთან:

ვცხოდებოდით თავ. 1 პეტ. 10 H (მაგრამ: ვცხოდებოდით ოGJ); ბაბილოვს 1 პეტ. 5,13 F (მაგრამ: ბაბილოვს E, ბაბილოვს ო).

იკარგება რ:

ალაფქუცვენ იუდ. 1,13 H (მაგრამ: ალაფქუცვენ GJ); ძწიან იაკ. 2,19 L (მაგრამ: ძრწიან ო).

ზოგჯერ ვით.-ის დ იკარგება -მდე თანდებულის დართვისას¹:

მოსლვამდე უწყ. იაკ. 19 G (მაგრამ: მოსლვამდე ოHJ); უქუნისამდე 1 პეტ. 5,11 E (უქუე ოF); 1 იოვ. 2,17 E; იუდ. 1,25 E.

§ 21. ბგერათა გაჩენა

ჩნდება ვ.

ცნობილია, რომ ვ ბგერა ზოგჯერ იმავე პირობებში ჩნდება, სადაც იგი სხვა შემთხვევებში მოსალოდნელი იყო და იკარგებოდა². ვ გაჩენილია: სასოვებაჲ 1 იოვ. 3,3 L (მაგრამ: სასოებაჲ ო); განშოვრებაჲ 1 პეტ. 3,21 A (მაგრამ: განშორებაჲ ო); ბაბილოვს 1 პეტ. 5,13 E, ბაბილოვს F (მაგრამ: ბაბილოვს ო); გომორვეელთაჲ 2 პეტ. 2,6 E (მაგრამ: გომორელთაჲ ო).

ჩნდება რ: ურთიერთარს თავ. იაკ. 25 G (ურთიერთარს ოHJ); იაკ. 4,11 G ; იაკ. 5,16 G; იაკ. 5,9 EG (ურთიერთარს FHJ); 1 პეტ. 1,22 EG; 1 პეტ. 5,5 EG; A და L ხელნაწერებში ეს სიტყვა გვხვდება მხოლოდ ასეთი სახით: ურთიერთარს 1 პეტ. 4,8 AL; 1 პეტ. 4,9 AL; 1 პეტ. 5,5 A; 1 იოვ. 4,12 L.

§ 22. ბგერათა მოკვეცა

ზმნისწინის გამარტივება. ზოგჯერ ზმნისწინი გამარტივებულია ბოლო-თანხმონენის მოკვეციით.

ალ>ა: ამაღლებასა იაკ. 1,9 ო; აგამაღლნეს იაკ. 4,10 F; 1 პეტ. 5,6 E; ამაღლდა 1 პეტ. 3,22 ო; აჯოცნეს 1 იოვ. 3,5 L; ასაყრელად უწყ. 19 G; აუარებლით იაკ. 5,16 E; აიხუნა 1 პეტ. 2,24 F (აიხუნა E); აიხუნეს 1 იოვ. 3,5 F (აიხუნეს E).

წარ<წა: წაქნედ 2 პეტ. 3,10 HJ; გვხვდება: წა-რაჲ-ჰგზავნი 3 იოვ. 1,6 E (ნაცვლად შესაძლებელი ფორმისა: წარ-რაჲ-ჰგზავნი). ძნელი სათქ-

1 ა. შანიძე, „მდე“ თანდებულის გენეზისისათვის, საქ. აკად. მოამბე, ტ. III, № 4.

2 გ. თოფურია, ქართლური, არილი, 1925, გვ. 135—136.

მელია, გამარტივებული ზმნისწინია აქ (წა<წარ), თუ თეშლიდურ მოვლენასთან გვაქვს საქმე.

მოკვეცილია თ: ეგრე 1 პეტ. 3,17 ლ (ეგრეთ უ); იაკ. 1,10 ALF^რ (ეგრეთ E); ეგრეთა იაკ. 1,11 AL^რL^გ (ეგრეთა HJ); იაკ. 3,5 ლHJ (ეგრეთა G); იაკ. 2,17 J (ეგრეთა LGH); ეგრევე იაკ. 3,5 L; 1 პეტ. 3,7 HJ (ეგრეთვე L^გ).

§ 23. რ ე ლ უ ქ ც ი ა

რ>გ: რავდენი იაკ. 3,5 HJ (მაგრამ: რაოდენი ლG); იულ. 1,10 HJ (მაგრამ: რაოდენი ლG); რავდენ-ეგე 1 პეტ. 4,13 LHJ (რაოდენ-ეგე A^რL^გ).

ე ანოლებულია ელ სუფიქსიდან: სასყილად უწყ. 49 E^რ (მაგრამ: სასყიდელად F).

§ 24. შ ე რ წ ყ მ ა

ვე>ო: ეწყობია[ნ] 1 პეტ. 2,11 L (მაგრამ: ეწყვებიან A^ლუ); დატეობად 2 პეტ. 1,14 F (მაგრამ: დატეეებად E^რ).

§ 25. ხ უ ბ ს ტ ი ტ უ ც ი ა

პ>ბ: ებისტოლე 1 პეტ. (მინაწერი) EG (ეპისტოლე FHJ); 1 იოვ. (მინაწერი) HJ; 2 პეტ. (მინაწერი) G (ეპისტოლე FJ); უწყ. 1 იოვ. 3 EHG (ეპისტოლე FJ).

ბ>მ: დაუქნომელად 1 პეტ. 1,4 E (დაუქნომელად F^რ).

§ 26. ო ვ ა კომპლექსისათვის

ოვა კომპლექსი ვ-ს დაკარგვით ოა-ს გვაძლევს (ნახეთ § 20). ოა კი თავის მხრივ უა კომპლექსის სახეს ლებულობს, (ოვა>ოა>უა). ერთი ოვა კომპლექსიანი სიტყვა სამივე სახითაა წარმოდგენილი: იაკ. 2,25 მსტოვარნი უ, მსტოარნი E, მსტუარნი F.

§ 27. ს თ კომპლექსისათვის

სთ კომპლექსმა შეიძლება შთ მოგვეცეს: ზესთა უწყ. 1 იოვ. 62 G, (მაგრამ: ზეშთა ლHJ).

§ 28. ჰ ბ გ ე რ ი ს ა თ ვ ი ს

ნახეთ პირის ნიშანთა შესახებ (§ 38).

მ ო რ უ ო ლ ო მ ი ა

ს ა ხ ე ლ ე ბ ი

§ 29. ა-ზე გათავებული ფუძეები

ა-ზე ფუძე-გათავებულ სახელებს სახელობითი ბრუნვის ნიშანი შენახული. აქვთ: ძმა იაკ. 1,9 AL^ლუ; იაკ. 2,15 L^ლუ; 1 იოვ. 5,16 ლ^რ; და იაკ. 2,15¹ L^ლუ; სარწმუნოება 1 იოვ. 5,4 L^ლუ; მცნება 2 იოვ. 1,4 L^ლუ; ცხორება 1 იოვ. 5,16 ლ^რ; თიფა იაკ. 1,11 AL^ლუ და სხვ.

„გეჰენია“ ერთხელ ფუძე-უყვეცელ სახელად გვევლინება: გეჰენიამსაგან იაკ. 3,6 L (მაგრამ: გეჰენიისაგან LHJ, გეჰენიისაგან G).

ნათესაობითში დასმულ მსაზღვრელ სახელთა სახ.-სა და ნათ.-ში მ ხან შენახულია, ხან არა; სახ.-ში: უწყებად... მიზეზისა უწყ. (სათ.) 1 E^შ (უწყებად... მიზეზის F); სიუჟარული სოფლისა იაკ. 4,4 LG (სიუჟარული სოფლისა HJ); წარმართებად სლვათა კაცისათა თავ. იაკ. 38 F^შ (წარმართებად სლვათა კაცისათა E) და სხვ. ნათ.-ში: ანგაპრებისათს მდიდართაჲსა თავ. იაკ. 39 L^შ; მოთმინებისა ვნებათაჲსა თავ. იაკ. 43 L^შ; სარწმუნოებად თჳნიერ საქმეთაჲსა იაკ. 2,20 E (სარწმუნოებად თჳნიერ საქმეთაჲსა LF^შ) და სხვ.

მოყვანილი მაგალითები გვაფიქრებინებს, რომ ა-ზე დაბოლოებულ სახელებთან სახ.-ის ნიშნის დაკარგვა ნათესაობითში დასმული მსაზღვრელი სახელებიდან დაიწყო:

§ 30. თ-ზე გათავებული ფუძეები

თ-ზე ფუძე-გათავებულ სახელებს მ შენახული აქვთ:

ა) სახ.-ში: ზეგარდამო იაკ. 3,17 L^შ; უბიწო იაკ. 1,27 L; ასო იაკ. 3,5 L^შ; საეშმაკო იაკ. 3,15 L^შ; უღმრთო 1 პეტ. 4,18 A^შ; საწინაწარმეტყუელო 2 პეტ. 1,19 A^შ და სხვ.

ბ) ნათ.-ში: საწუთროსა თავ. იაკ. 40 EHJ (საწუთროსა FG); საღმრთოსა თავ. იაკ. 28 L^შ; 2 პეტ. 1,4 A^შ; უღმრთოსა იუდ. 1,18 L^შ; უბიწოსა და უმანკოსა 1 პეტ. 1,19 L^შ; საუკუნოსა იუდ. 1,13 L.

გ) მოქ.-ში სამარადისოჲთა იუდ. 1,6 L^შ; ოქროთა 1 პეტ. 1,18 L^შ.

§ 31. ე-ზე გათავებული ფუძეები

ე-ზე ფუძე-გათავებულ სახელებს სახ.-ის ნიშანი A და L ხელნაწერებში ყოველთვის დაერთვის, ხოლო EFGHJ ხელნაწერებში იგი არ იხმარება (ნახეთ § 15).

ასევე, ე-ზე დაბოლოებულ საკუთარ სახელთა ნათ.-ში U გვაქვს A და L ხელნაწერებში, ხოლო EFGHJ ხელნაწერებში ყველგან ე არის (ნახეთ § 15).

§ 32. ფუძის შეკუმშვა

ჩვეულებრივია მიმლეობათა შეუკუმშველი ფორმები, მაგრამ გვხვდება ფუძის შეკუმშვის შენთხვევებიც: ნწოდებლისა 1 პეტ. 1,15 E (მაგრამ: მწოდებლისა F^შ); სასყიდლად უწყ. 49 L^შ (მაგრამ: სასყიდლად F) (ნახეთ § 23).

§ 33. ემფატიკური ა

მოქ. ბრუნვის ფორმას ხშირად არ ახლავს ნართალური (ემფატიკური) ა¹, მაგ.: სარწმუნოებით და ნუ ორგულებით იაკ. 1,6 ALL²; კეშმარიტებით და ჭიუყარულით 2 იოვ. 1,3 L³; შენდობით 1 პეტ. 3,7 AL⁴; სიმართლით 1 პეტ. 2,24 AL⁵. მაგრამ ამათ გვერდით გვაქვს ემფატიკურ-ხმოვნიანი ფორმებიც: სარწმუნოებითა თავ. იაკ. 16 LHJ; ურჩებითა 1 პეტ. 2,8 L⁶; სიტყვთა იაკ. 3,2 L.

მოქ.-ში ემფატიკური ა-ს უქონლობას იმით ხსნიან, რომ მოქ. ხშირად ვითარების გარემოებას გამოხატავს, ხოლო ასეთ მოქ.-ს ისეთივე ღირებულება ჰქონდა, როგორც ხმანიზედებს, ამიტომ იგი მსაზღვრელ ნაწილას არ დაირთავდა და ემფატიკური ხმოვანი არ ჰქონდა⁷.

§ 34. საკუთარ სახელთა ბრუნება

ცნობილია, რომ საკუთარ სახელთა ბრუნების გათანაბრება საზოგადო სახელთა ბრუნებასთან ძველ ქართულშივე დაიწყო⁸. ამის მაგალითებს ჩვენი ძეგლიც იძლევა.

როგორც ვიცით, ამათგან „ქრისტე“-ს საზოგადო სახელებთან გათანაბრება აღრვევ დაწყებულია. პროფ. ა. შანიძე აღნიშნავს, რომ ეს სახელი ხანშეტ მრავალთავეში სახ.-ში ისეა გაგებული, როგორც საზოგადო სახელი, ხოლო ნათ.-ში ისე, როგორც საკუთარი⁹. ეს სახელი ჩვენს ძეგლშიც, ისე როგორც სხვაგანაც, მოთ.-ში მუდამ დაირთავს ბრუნვის ნიშანს: ქრისტემან 1 პეტ. 4,1 AL¹⁰; 2 პეტ. 1,14 AL¹¹; ქრისტემანცა 1 პეტ. 2,21 AL¹²; 1 პეტ. 3,18 AL¹³. მაგრამ აღსანიშნავია, რომ იგი ვითარებით ბრუნვაშიც გვხვდება: ქრისტელ უწყ. 1 იოვ. 54 L¹⁴.

საკუთარ სახელს დაერთვის ემფატიკური ა: ქრისტესა 2 იოვ. 1,7 L¹⁵; იოდ. 1,4 L¹⁶; აბრაჰამა იაკ. 2,23 L¹⁷; (მაგრამ: აბრაჰამს L).

საკუთარ სახელს, როდესაც იგი მსაზღვრელადაა გამოყენებული ნათესაობითის ფორმით, A და L ხელნაწერებში მ აქვს, L-ში კი—ე (ნახეთ § 15).

ლიტერატურაში აღნიშნულია, რომ როდესაც მსაზღვრელად საკუთარი სახელის ნათესაობითის ფორმა გამოყენებული, ასეთი მსაზღვრელი თანხმონიანი ფუძიან სახელს წარმოადგენს¹⁸ და სახ.-ში გვექნება, მაგ., ძალ-ი ქრისტეს-ი. ცნობილია ისიც, რომ ასეთი წყობა (ჯერ საზღვრული და შემდეგ მსაზღვრელი) ძველი ქართულისათვის ნორმაა, მაგრამ ძველ ქართულშივე გვხვდება უკვე ინვერსიული რიგი¹⁹.

1 ა. შანიძე, გიორგი მთაწმიდლის ენა: ცხორება იოვანესი და ეფთემესი, § 16, გვ. 72.

2 კ. ძოწენიძე, სახელთა ბრუნება პავლეს ეპისტოლეთა მიხედვით, გვ. 27.

3 ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა, 1954, § 27.

4 ა. შანიძე, ხანშეტი მრავალთავე: ტფილისის უნივერსიტეტის მოამბე, VII, 1927, გვ. 117.

5 ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა, 1954, § 30. ი. იმნაიშვილი, ძველი ქართული ენის ტაბულები: ქართული ენის ისტორიული კრესტომათია, ტ. I, 1949, გვ. 332.

6 ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა, 1954, § 55.

სპეციალურ ლიტერატურაში არაფერია ნათქვამი იმის შესახებ, გვხვდება თუ არა ინფერსიული რიგის¹ ისეთი მსაზღვრელ-საზღვრული, სადაც მსაზღვრელად ნათესაობითში დასმული საკუთარი სახელია და, თუ გვხვდება, რა სახითაა იგი წარმოდგენილი. ამ საკითხის დასმა-გამორკვევა საერთოდ ბუნებრივია და საინტერესოც, ხოლო ჩვენ მას ვეხებით იმდენად, რამდენადაც ძველში გვხვდება სამიოდე შემთხვევა, სადაც წინ მდგომი მსაზღვრელი ნათესაობითში დასმული საკუთარი სახელია. ეს შემთხვევებია:

იაკობის-ი კათოლიკე გვ. 3

(სათაურში) A;

იესუ ქრისტეს-ი ძალ-ი A		იესუ ქრისტეს ძალი 2 პეტ. 1, 16 ოთ;
უფლისა იესუ ქრისტეს-ი		უფლისა იესუ ქრისტეს (ქრისტეს A)
მონა-ჲ L		მონა-ჲ იაკ. 1, 1 A ოთ

რამდენადაც ამ მაგალითების მიხედვით მსჯელობა შეიძლება, ასეთი-სურათი წარმოგვიდგება: ახალი რედაქციების ხელნაწერებში მსაზღვრელად გამოყენებული ნათესაობითში დასმული საკუთარი სახელი, რომელიც საზღვრულის წინ დგას, ბრუნვის ნიშანს, — ჩვენს მაგალითებში სახ.-ის ნიშანს² — არ დაირთავს, იგი უნიშნოდაა წარმოდგენილი: ქრისტეს მონა-ჲ, ქრისტეს ძალი; A ხელნაწერში ორ შემთხვევაში რომ დაერთვის სახ.-ის ნიშანი, მესამეში — არა: იაკობის-ი კათოლიკე, ქრისტეს-ი ძალ-ი, მაგრამ: ქრისტეს მონა-ჲ; L-ში კი ერთი შემთხვევაა შემორჩენილი და სახ.-ის ნიშანი აქვს: ქრისტეს-ი მონა-ჲ.

უნიშნო მსაზღვრელი ახალი ქართულისებრ მდგომარეობას გვიჩვენებს: ხოლო იმ შემთხვევებში, სადაც წინ დასმული მსაზღვრელი ბრუნვის ნიშანს დაირთავს, ე. ი. შეთანხმებულია, ასახული ჩანს ძველი ქართულის ნორმა-რომლის მიხედვითაც ნათესაობითში დასმული მსაზღვრელი იბრუნვის და ეს თვისება მსაზღვრელ-საზღვრულის წყობის შეცვლის დროსაც ძალაში დარჩენილა.

ამგვარად, აღნიშნულ მაგალითებში მოცემული მდგომარეობა ჩვენ გვესახება ნათესაობითში დასმული ბრუნვა-ცვალებადი მსაზღვრელის ნათესაობითშივე დასმულ ბრუნვა-უცვლელ მსაზღვრელად ქცევის პროცესის ერთ-ერთადრინდელ საფეხურად: ნათესაობითში დასმულმა ბრუნვა-ცვალებადმა მსაზღვრელმა ადგილი იცვალა, წინ გადავიდა და აშან, ალბათ, შემდგომ მის ბრუნვა-უცვლელად ქცევისათვის გარკვეული როლი შეასრულა, მაგრამ ადგილის შეცვლისას ჯერ კიდევ შეუნარჩუნებია ძველი წყობისათვის ჩვეული თვისება — ბრუნვა-ცვალებადობა, იგი მართულ-შეთანხმებულია³.

ცნობილია, რომ ადამიანის საკუთარი სახელი, როდესაც იგი გვართან-ერთად იხმარება, უბრუნველია⁴. ამ ჯგუფისაა „იესუ ქრისტე“ ან „ქრისტე

¹ ინფერსიულ რიგზე როდესაც ელაპარაკობთ, ამოსავლად ძველი ქართულის ნორმას ვიღებთ.

² ჩვენი მაგალითები ნხოლოდ სახ.-ზე მიგვიითობს და ამიტომ ელაპარაკობთ ამ ბრუნვაზე, სხვა შემთხვევები ძველში არ გვხვდება.

³ ამ საკითხს ცალკე შესწავლა ესაიროება, აქ მხოლოდ ჩვენს ძველში მოცემული მდგომარეობის ჩვენებითა და მისგან ნიღვსული საერთო შთაბეჭდილების გადმოცემით ვცაყოფილდებით.

⁴ ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, 1953, § 126.

იესუ“, რომელთაგანაც ჩვენს ძეგლში ზოგჯერ პირველ ნაწილსაც უჩნდება ბრუნვის ნიშანი: იესუს ქრისტეს უწყ. იაკ. 4 (მაგრამ: იესუ ქრისტეს L¹H¹J); ქრისტეს იესუსს მიერ 1 პეტ. 5,10 G (მაგრამ: ქრისტე იესუსს მიერ A¹L¹H¹J); ქრისტეს იესუსს მიერ 1 პეტ. 5,14 F (მაგრამ: ქრისტე იესუსს მიერ A¹E¹H¹J).

§ 35. მრავლობითი რიცხვის წარმოება

მრავლობითი რიცხვის ებიანი წარმოება, როგორც ვიცით, იშვიათად ძველ ქართულშიც გვხვდება¹, ამიტომ მე-10—11 სს.-ის ხელნაწერებში მრავლობითის ორივეგვარი წარმოებაა მოსალოდნელი, რასაკვირველია, ისე, რომ გაბატონებული მდგომარეობა ნარ-თანანი წარმოებას ეკიროს. ასეა ჩვენს ძეგლშიც. ნარ-თანანი მრავლობითის გვერდით გვხვდება ებიანი წარმოებაც, სულ 8 შემთხვევაში: ნავებიცა იაკ. 3,4 L²; დიდ-დიდები ([დიდ|დიდების) იაკ. 3,4 L¹L²; შეილებისა თავ. 1 პეტ. 7 L²; თავ. 1 პეტ. 9 L²; ჯაქუე-ბითა 2 პეტ. 2,4 A¹L²; ქალაქები 2 პეტ. 2,6 A¹L²; იუდ. 1,7 L¹L²; საკრე-ლებითა იუდ. 1,6 L²².

აღსანიშნავია, რომ ჩამოთვლილ მაგალითთაგან ერთ შემთხვევაში ებიანი მრავლობითის ფორმით ქვემდებარეა წარმოდგენილი და იგი ზმნას ითან-ხმებს რიცხვში: ნავებიცა იგი დიდ-დიდები და ფიცხელთაგან ქართა მი-მოტაცებულნი, მოიქცევიან მცირისაგან საქისა იაკ. 3,4.

საყურადღებოა, რომ ძველი და ახალი რედაქციების ხელნაწერებში ებიანი მრავლობითის გაერცელებულობა ერთგვარადაა წარმოდგენილი; ყველა იმ შემთხვევაში, სადაც ახალი რედაქციების ხელნაწერებში ებიანი მრავლობითი გვაქვს, ასეთივე ფორმა გვხვდება იველი რედაქციების ხელნაწერებშიც, თუ კი სათანადო ადგილი ამათშიც შემოგვრჩენია.

§ 36. წ ა რ მ ო ქ მ ნ ა

ქონების სახელის მაწარმოებელი იან სუფიქსი ეანისაგან მიღებული ჩანს³. ჩვენს ძეგლში მოგვეპოვება ამ აღრინდელი სუფიქსით—ეან-ით ნა-წარმოები სახელები: საციურეანისა თავ. 2 პეტ. 10 G, L¹H¹J (მაგრამ: სა-ციურეანისა); ქრისტეანისა 1 პეტ. 4,16 A¹L².

¹ ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა, 1954, § 21.

² ამ მაგალითებში არ ვათავსებთ ერთ შემთხვევას, რომელიც, ჩვენის აზრით, G და J¹ ხელნაწერების მცდარ წაკითხვას წარმოავიძღვებს; აღნიშნული ადგილი ასე იკითხება: განშორე-ბისათუხ ბოროტთა საქმეთაგან (საქმეთაისა G) და მოგებისათუხ სათნოებთათაისა და სულიერთა ნაყოფთა თითო-სახეობისაებრ (თითო-სახეობისაებრ F¹H¹J, თუთო-სახელებისაებრ G, თითო-სახელებისაებრ J¹) მადლთაისა თავ. 1 პეტ. 33 L².

³ ა. შანიძე, ქართული გრამატიკის საფუძვლები, ნ. 1, § 163, გვ. 120.

ზ მ ნ ი ბ ი

§ 37. ზ მ ნ ი ს წ ი ნ ი:

ზმნისწინი ზოგჯერ გამარტივებულია ბოლო თანხმოვნის მოკვეციით (ნახეთ § 22).

ერთ შემთხვევაში აღ- ზმნისწინის თანხმოვანი შეხორცებული ჩანს ზმნის ფუძესთან და ზმნისწინად მხოლოდ ა არის გაგებული; ამიტომ სუბ. პრეფიქსი მე-2 პირისა მას მოსდევს: აპლორძნდეთ-1 პეტ.-2,2 E..

§ 38. პ ი რ ი ს ნ ი შ ნ ე ბ ი

სუბიექტური პირის ნიშანი იკარგება უ-ს წინ (ნახეთ § 20). S₂ და O₂. ნიშანია O, ჰ, ს შესაბამისად. გვხვდება უ-ც: შე-შ-ჰამდეს იაკ. 5,3 E (მაგრამ: შე-ს-ჰამდეს I¹); უ-ჰირდეს იაკ. 5,13, თ: (მაგრამ: ს-ჰირდეს L).

გვხვდება თითქოს ჰაემეტობის ორი შემთხვევა: აღ-ჰ-ორძნდეთ 1 პეტ.-2,2 G და ე-ჰ-წყევთ იაკ. 3,9 L (მაგრამ: ე-ს-წყევთ L¹); მაგრამ პირველი შემთხვევა, ალბათ, გადამწერის მიერ დაწერილობის მექანიკურად გადმოღებით უნდა აიხსნას და არა ჰაემეტობის ფორმის შემორჩენით; ც ნუსხა, სადაც ეს ფორმა გვხვდება, მე-14 საუკუნისაა და ცხადია, რომ მასში ჰაემეტობის შემთხვევა არაა მოსალოდნელი, ხოლო მეორე შემთხვევა დაზიანებულ ადგილზე მოდის და შესაძლოა, რომ იქ ჰს. იკითხებოდა, როგორც ეს იმ პერიოდის ძეგლებშია, რომლებშიც; ცხრა თანხმოვნის წინ ჰ-ს ს პრეფიქსად ქცევის პროცესია წარმოდგენილი..

ცნობილია, რომ სპირანტების წინ მე-9 ს.-ის შემდეგაც ჰ, როგორც წესი, რჩება პრეფიქსად. მაგრამ გიორგი მთაწმიდლის დაწერილ „იოვანეს და ეფთვიმეს ცხოვრებაში“ ხანთან და ზენთან ჰ პრეფიქსი იკარგება: რასაც პროფ. ა. შანიძე ფონეტიკური მიზეზით ხსნის¹.

ჩვენს ძეგლში ჰ პრეფიქსი სპირანტების წინ ზოგჯერ იკარგება და ზოგჯერ არა.

ხ-ანთან:	ჰხედავა G	ხედავა L ¹ HJ	იაკ. 2,22;
	ჰხედავთ G	ხედავთ L ¹ LHJ	1 პეტ. 1,8;
	ჰხედავთა G	ხედავთა E	იაკ. 2,24;
	ჰხედავს AG	ხედავს L ¹ HJ	2 პეტ. 1,9;
	ჰხედვიდა G	ხედვიდა L ¹ HJ	უწყ. 2 იოვ. 5;
	ჰხედვიდენ AG	ხედვიდენ LH	1 პეტ. 3,2;
	მიჰხედა AL	მიხედა F ¹ HJ	იაკ. 1,25;
	მიჰხედოთ LE	მიხედოთ F ¹ E	იაკ. 2,3;
	ჰხადით G	ხადით L ¹ LHJ	1 პეტ. 1,17;
	ჰხადინ AG	ხადინ L ¹ LHJ	1 პეტ. 3,6;

¹ ა. შანიძე, გიორგი მთაწმიდლის ენა: ცხოვრება იოვანესი და ეფთვიმესი (ძველი ქართული ენის ძეგლები. 3), 1946, § 18, გვ. 73.

„ხუალ“ ზმნა რომ გამოწაკლის წარმოადგენს & პრეფიქსის ხმარების მხრივ, აღრევე იყო შენიშნული¹. აღსანიშნავია, რომ ჩვენს ძველში გვხვდება ორი ისეთი შემთხვევა, სადაც & პრეფიქსი თითქოს ფუძისეულადაა გაგებული და ხელმეორედ დაირთავს პრეფიქსს: მ-ხუალ 3 იოვ. 1,3 G (მაგრამ: ხუალ L,L,H,J); მ-ხვლოდი 2 იოვ. 1,6 G (მაგრამ: ხვლოდი ო, ხულოდი L).

სანთან:	პურის Fᄂ	სურის E	იაკ. 4,5;
	დასაჯეთ ᄂ	დასაჯეთ ᄂ	იაკ. 5,6.
ზენთან	განზარდენით EG	განზარდენით FHJ	იაკ. 5,5.

როგორც ჩანს, სპირანტებთან & პრეფიქსის ხმარება საერთოდ მერყეობას იჩენს, უფრო კი მისი ხმარება G და A ხელნაწერებს ახასიათებს.

გვხვდება ფორმა „დაბპკოლდებოლინ“ 1 პეტ. 3,7 ᄂ. აქ პრეფიქსის ხმარების საფუძველი ნათლად არ ჩანს.

§ 39. აწმყოს ხოლმეობითი

ძველი ხმარობს აწმყოს ხოლმეობითის ფორმებს, მაგ.: ვითარცა კუამლნი ხართ, რომელი მცირედ ვამ ჩანნ და მერმე განქარდის იაკ. 4,14 ᄂ; ხოლო რომელი-იგი განიცადებოლის, ნუ იტყუნ, ვითარმედ ღმრთისა მიერ განვიცადებდი იაკ. 1,13 A,L, (ნუენი² განციდილთაგანი იტყუნ, ვითარმედ ღმრთისა მიერ განვიცადებდი ᄂ); და ნუ ვითარცა საფარველად ვაქუნ (ვაქუს ᄂ) უკეთურებისა აზნაურებად ეგე 1 პეტ. 2,16 A,ᄂ; ნუუკუე წყაროესაგან მისვე თუალისა აღმოდინ ტკიბილი და მწარე იაკ. 3,11 ᄂ; დააცხრვენ ენაჲ თჳსი ბოროტისაგან და ბაგენი მისნი ნუ იტყუედ ზაკუევასა 1 პეტ. 3,10 E (... და ბაგითა ნუ იტყუნ ზაკუევასა A); შეგინებულნი და ბილწნი იშუეებედ სიყუარულსა შინა მათსა და თქუნ შეცხრებიან 2 პეტ. 2,13 A; და იგინი თჳთ მონა არიან ხრწნილებისა, რამეთუ რომლისაგანცა ვინ ძღუელ არნ, მისდაცა დამონებულ არნ 2 პეტ. 2,19 ᄂ.

§ 40. ოდ და დ სავრცობიან ზმნათა უღლებისათვის

ცნობილია, რომ ოდ და დ სავრცობიან ზმნებს უძველეს ძეგლებში სხვადასხვა ნიშანი ჰქონდა I სერიის სამ მწკრივში: უწყვეტელში, I კავშირებითსა და I ბრძანებითში; დ სავრცობიან ზმნებს უწყვეტელსა და I ბრძ.-ში ჰქონდა o, I კავშ.-ში—e; ოდ სავრცობიან ზმნებს კი—უწყვეტელსა და I ბრძ.-ში—e, I კავშ.-ში—o. ხოლო შემდგომ ოდ სავრცობიანი ზმნების უღლება დ სავრცობიანებისას გაუთანაბრდა, გათანაბრებამდე კი გარდამავალი საფეხური გაიარა: I კავშ.-ის მე-3 სუბიექტური პირის მრ. რიცხვის ფორმა გამარტივდა ა-ს ამოღებით: ოდიან > ოდინ².

¹ ა. შანიძე, სუბიექტური პრეფიქსი მეორე პირისა და ობიექტური პრეფიქსი მესამე პირისა ქართულ ზმნებში, ტფილისი, 1926, § 11, გვ. 17—19.

² ა. შანიძე, სამი მწკრივის წარმოების თავისებურებანი ძველს ქართულში: საქ. სსრ მეცნ. აკად. მოამბე, ტ. VI, № 10, 1945, გვ. 835. ა. შანიძე, გიორგი მთაწმიდლის ენა, §§ 23, 24.

ჩენს ძეგლში მოცემულია ოდ საერცობიან ზმნათა ულლების განვითარების სამივე საფეხური: ძველი ფორმები, გარდამავალი საფეხურისა და ახალი (დ საერცობიანი ზმნების ულლებასთან გათანაბრებული).

ძველი ფორმები

ოდ საერცობიან ზმნათა ულლების ძველი ფორმები ბლომად მოგვეპოვება. მოვიყვანოთ მაგალითები ოდ საერცობიან ზმნათა ფორმებისა ისეთ წინადადებათაგან, რომლებშიც დ საერცობიანი ზმნების ფორმებიცაა. ასეთია:

ა) უწყვეტელში:

იშუბლით ქუეყანასა ზედა და განსცხრებოდეთ იაკ. 5,5 ოშ.

ბ) I კავშირებითში

რომელი ძვრსა იტყოდის ძმისათჳს და განიკითხვიდე ძმასა თჳსსა, განიკითხავს შჯულსა იაკ. 4,11 ოშ; ... რაჲთა მოელოდი და ისწრაფდე მოსლუასა მას დღისა მის ღმრთისასა 2 პეტ. 3,11-12 ოშ; რომელი უმჯობეს არს, უკუეთუ ვცოდვიდე და დავიქენჯნებოდი და მოითმენდე? არამედ უკუეთუ კეთილსა იქმოდი და გევნებოდი და მოითმენდე, ესე მადლი არს 1 პეტ. 2,20 A. არსებითად იგივე ფორმები გვაქვს ამავე ადგილას სხვა ხელნაწერებშიც: რომელი უმჯობეს არს, უკუეთუ ვცოდვიდე და ვიქენჯნებოდი და დავითმენდე, არამედ უკუეთუ კეთილსა იქმოდი და გუევნებოდი და დავითმენდე, ესე მადლი ღმრთისაგან არს L; რამეთუ რაჲ უმჯობეს არს, უკუეთუ სცოდვიდე და დავიქენჯნებოდი (იქენჯნებოდი K) და მოითმენდე? არამედ უკუეთუ კეთილსა იქმოდი და გევნებოდი და მოითმენდე, ესე არს მადლი ღმრთისაგან ოშ.

რომელი ძვრსა იტყოდის ძმისათჳს და განიკითხვიდე ძმასა თჳსსა, განიკითხავს შჯულსა იაკ. 4,11 ოშ; უმჯობეს არს კეთილსა თუ იქმოდი და ეგრე ჯერ-უჩნდეს ნებასა ღმრთისასა ვნებაჲ თქუენი, ვიღრე-ლა ბოროტსა თუ იქმოდი 1 პეტ. 3,17 AL; იგივე ადგილი ოშ-ში: რამეთუ უმჯობეს არს კეთილსა თუ იქმოდი, ეგრე თუ ჯერ-უჩნდეს ნებასა ღმრთისასა ვნებაჲ თქუენი, ვიღრე-ლა არა ბოროტსა თუ იქმოდი.

გ) I ბრძანებითში:

დამდაბლდი და ტიროდე (ტიროდთ E) და იგლოვდი (იგლოვდი და ტიროდე F) იაკ. 4,9 ოშ; ესრეთ იტყოდე (იტყოდთ E) და ესრეთ ჰყოფდი, ვითარცა შჯულისაგან აზნაურებისა განშჯადნი იაკ. 2,12 ოშ; აწ უკუე, თქუენცა, მდიდარნი, ტიროდე და გოდებლით უბადრუკებათა მათთჳს თქუენ ზედა მომავალთა იაკ. 5,1 ოშ; ყოველთა პატოვსცემლით, ძმათა ჰყოფილთა, ღმრთისა გეშინოდენ, მეფესა პატოვსცემლით (დაემორჩილენთ A) 1 პეტ. 2,17 AL; ... არამედ წინააღმდეგოსა აკურთხევდი (აკბდთ E) და უწყოდეთ, რამეთუ ამისთჳს მეგრ იჩინენთ ... 1 პეტ. 3,9 ოშ;

ძმათ მოყუარებისათვის შეუორგულებელ იყვნით გულითა, ურთიერთას იყუარობდით განმარტებულად 1 პეტ. 1,22 L; ეს ადგილი L^შ-ში ასე იკითხება: ძმათ მოყუარებისათვის შეუორგულებელ იყვნით გულითა წმიდითა, ურთიერთას იყუარებოდეთ (იყუარებოდით G) განმარტებულად.

როგორც ვხედავთ, ტექსტის ერთსა და იმავე ნაწილში გვხვდება ორი სხვადასხვაგვარი ფორმა: „იყუარობდით“ და „იყუარებოდეთ“; პირველი წარმოადგენს „იყუარობა“ ზმნის პირიან ფორმას, სათავისო ქცევით ნაწარმოებს; იგი ღ საერკობიანი ზმნაა, ამიტომ გვაქვს I ბრძ.-ში „იყუარობდით“; მეორე არის იმავე ფუძის ზმნის ინიანი ვნებითის ფორმა (დემონენსური), ამიტომ ოღ საერკობიანია და I ბრძ.-ში გვაქვს „იყუარებოდეთ“.

გარდამავალი საფეხურის ფორმები

ძველ ფორმათა გვერდით მოგვეპოვება გარდამავალი საფეხურის ფორმებიც. ამ საფეხურზე, როგორც აღვნიშნეთ, I კავშ.-ში მე-3 სუბ. პირის მრ. რიცხვის ფორმა გამარტივებულია: ოდიან > ოდინ. მაგ.: და მერმე განაზრახისა, რაათა ღირსად მჩინებელისა მის ექცეოდინ და უბრძანებს, რაათა მეფეთა პატივ-სცემდენ, უწყ. 1 პეტ. 14 L^შ; და ქმარნი რაათა სიმშუღით ცხონდებოდინ (ცხოვნდებოდინ შ) თუსთა ცოლთა თანა თავ. 1 პეტ. 23 L^შ; და წინადასწარ აუწყებს, ვითარმედ შოიწინენ დღენი, რომელთა შინა მეციხბარნი ექცეოდინ და ენებოს ცთუნებაჲ ვიეთიმე და იტყოდინ (ეტყოდინ FG, ეტყოდინ HJ) უწყ. 2 პეტ. 17 L^შ; რაათა არა ეურჯოდინ (იურჯოდინ FHJ, იურჯოდინ G) მორწმუნენი უფლისანი უწყ. 1 იოვ. 57 L^შ; ... რაათა არა დაპბრკოდებოდინ ლოცვასა თქუენსა 1 პეტ. 3,7 L^შ.

საყურადღებოა, რომ ამგვარ ფორმათა უმეტესობა დანართთა ტექსტზე მოდის. ეს კი ერთგვარად მიუთითება იმაზე, რომ „კათოლიკე ეპისტოლეთა“ დანართები თვით ტექსტზე გვიან არის ნათარგმნი. ამ მოსაზრებას ისიც უპერს მხარს, რომ ბეელი რედაქციის ნუსხა (§ 407) არ შეიცავს კათოლიკეთა დანართს. კათოლიკეთა დანართის (და საერთოდ სამოციქულოს დანართთა) ტექსტის ქართულად თარგმნის თარიღის დადგენისას აღნიშნული მოვლენის გათვალისწინებაც არის საჭირო.

აღსანიშნავია კიდევ ფორმა „ჰქონდინ“: რაჲ სარგებელ არს, ძმანო ჩემო, უკუეთუ ვინჲ თქუსა: სარწმუნოებაჲ მაქუს და საქმენი არა ჰქონდინ იაკ. 2,14 L^შ. „ჰქონდინ“ ფორმას პროფ. ა. შანიძე ოდიან ზმნათა ანალოგიით მიღებულად თვლის; დ-ონიან ზმნა „ჰქონდა“-საგან მოსალოდნელ „ჰქონდენ“-ის ნაცვლად ოღ-იან ზმნათა ანალოგიით I კავშ.-ში „ჰქონდინ“ ფორმა მივიღეთ, დაბოლოება დენ დინ-ად შეიცვალა¹.

აქვე უნდა შევნიშნოთ, რომ „ჰქონდა“ ზმნა მხოლოდ ამ ერთ შემთხვევაშია ნახმარი მთელი ძეგლის მანძილზე, სხვაგან კი ყველგან მისი შესატყვისი ძველი „აქუნდა“ გვხვდება.

¹ ა. შანიძე, გიორგი მთაწმიდლის ენა, § 24, გვ. 78.

ახალი ფორმები

ოდინ ზმნებს I კავშ.-ში მოსალოდნელი ი-ს ნაცულად დონიან ზმნათა-ანალოგიური ნიშანი ე უჩნდება და ამით მათ უთანაბრდება. ამის მაგალითები მცირეა, მაგრამ ნაინც გვაქვს: ... რაჟთა მოელოდით (მოელოდეთ F) და ისწრაფდეთ მოსლვასა მას დლისა მის ღმრთისასა 2 პეტ. 3,11 ლ^შ ევლტოდეთ (ევლტოდით ლ^შ) სოფლისა ამის გულის თქუმისა ხრწნილებასა 2 პეტ. 1,4 ლ^შ; რაჟთა ცოდეთა განვეშორნეთ (განვეშორნეთ A) და სიმართლით ვცხონდებოდეთ 1 პეტ. 2,25 F (ვცხონდებოდით LE, ვცხოვნდებოდით AGH) AL^შ.

ამგვარად, ძველში მოცემულია ოდინ ზმნათა უღლების განვითარების სამივე საფეხური.

ის გარემოება, რომ ერთი ძველის ფარგლებში ვხვდებით ამა თუ იმ გრამატიკული მოვლენის განვითარების სხვადასხვა საფეხურს, უნდა აიხსნას ენის განვითარებისათვის დაზახსიათებელი კანონზომიერებით. მხედველობაში გვაქვს ისეთი მოვლენები, როგორცაა ზემოთ აღნიშნული რამდენიმე გრამატიკული წესი, რომელიც ამ პატარა ძველშიც კი განვითარების სხვადასხვა საფეხურითაა წარმოდგენილი. მათგან აღსანიშნავია: ოდ სავრცობიან ზმნათა უღლების განვითარების სამივე საფეხურის ფორმათა თანაარსებობა; მერყეობა, რომელსაც § პრეფიქსი იჩენს სპირანტების წინ და ზოგიერთი სხვა მოვლენაც. განვითარების სხვადასხვა საფეხურის ფორმათა ერთდროულად არსებობა იმით უნდა აიხსნას, რომ ძველი ფორმა ახლის გაჩენისთანავე კი არ კვდება, ხოლო ახალი ძველის კვდომის შემდეგ კი არ ჩნდება, არამედ ისინი გარკვეულ პერიოდში ერთმანეთის გვერდითაც განაგრძობენ არსებობას და ამა თუ იმ ფორმის დამკვიდრებისა თუ განდევნის პროცესი ხანგრძლივი და თანდათანობითია.

§ 41. I თურმეობითი

I თურმეობითი მხოლოდ ძველი ფორმით იხმარება: მიუღებთ იუდ. 1,7 ლ^შ; უცნობი 2 იოვ. 1,1 ლ^შ; წარუშმართებთ 3 იოვ. 1,2 ლ^შ; დაუქამი 5,2 ლ^შ; შემირაცხი 1 პეტ. 5,12 A; 2 პეტ. 1,13 A^შ; უარ-უყოფთ უწყ. 1 იოვ. 48 EHJ (უვარ-უყოფთ FG); გიძლევთ 1 იოვ. 2,13 ლ^შ და სხვ.

§ 42. ხუფიქსიანი ვნებითი

6 გვაქვს: გამოცხადნეს 1 იოვ. 2,28 ლ^შ; გამოცხადნა 1 იოვ. 3,8 ლ^შ; 1 იოვ. 4,9 ლ^შ და სხვ.

დ გვაქვს ნარნარა ბგერებთან: განმართლდებიან უწყ. იაკ. 12 ლ^შ; შე-პბრკოლდებიან 1 პეტ. 2,8 ლ^შ; დაპბრკოლდებოდინ 1 პეტ. 3,7 ლ^შ; გამოჩნდა 1 იოვ. 3,5 ლ^შ და სხვ.

§ 43. ნ ა წ ი ლ ა კ ი

განუსაზღვრელობის ნაწილაკად იხმარება „იგი“, „ეგე“, და „ესე“, მაგ.: ვითარ-იგი 1 პეტ. 4,14 ლშ; რაჟამს-იგი უწყ. 11 ლშ; რომელმან-იგი იაკ. 2,11 ლშ და სხვ.; რომელი-იგი იაკ. 4,13 ლშ; ვითარცა-ეგე 2 პეტ. 2,1 ან. რომელთა-ეგე იაკ. 4,14 ლშ და სხვ.; რომელ-ესე 1 პეტ. 1,12 ლჟ; რომელი-ესე უწყ. 16 ლშ; უწყ. 22 ლშ; უწყ. 31 ლშ.

ეს ნაწილაკები ხშირად -ცა ნაწილაკთან ერთადაც გვხვდება: რადცა-იგი- 1 იოვ. 3,22 ლშ; 1 იოვ. 5,15 ლშ; ვითარცა-იგი 2 იოვ. 1,4 ლშ; 2 იოვ. 1,6 ლშ და სხვ.

ს ი ნ ბ ა ძ ს ი

§ 44. მსაზღვრელის ადგილი

მსაზღვრელი ხან უსწრებს საზღვრულს და ხან მოსდევს მას. მაგ.: სი-ხარულითა გამოუთქუმელითა და დიდებულთა (დიდებითა L) 1 პეტ. 1,8 ლშ; სახლად სულიერად 1 პეტ. 2,5 ლშ, მაგრამ: წმიდითა ქცევითა 2 პეტ. 3,11 ლშ; კეთილითა მსახურებითა 2 პეტ. 3,11 ლშ; განხრწნადითა ვეცხლითა-გინა ოქროთა 1 პეტ. 1,18 ლშ [განხრწნადითა ოქროთა გინა ვეცხლითა- L და სხვ.

§ 45. ობიექტი სახელშმნასთან

სახელშმნას ზოგჯერ შენახული აქვს ზმნური ძალა ობიექტის მოთხოვნისა¹, ამის დასამოწმებლად სათაურების მოყვანაც კმარა: უწყებად მიზეზსა იაკობის კათოლიკისასა უწყ. იაკ. (სათ.) E.H.J; უწყებად მიზეზსა პირველისა კათოლიკისასა უწყ. 1 პეტ. (სათ.) E.H.J; უწყებად მიზეზსა პეტრეს მეორისა კათოლიკისასა უწყ. 2 პეტ. (სათ.) E და ა. შ.

სათაურთა შესატყვია ადგილებში ზოგან საწყისთან ერთად სახელიცაა მოცემული და ამიტომ ობიექტის დართვა შეუძლებელი გამხდარა; ასეთ შემთხვევებში პირდაპირი ობიექტის ნაცვლად გვაქვს ნათესაობითში დასმული სახელი, რომელიც საწყისის მიმართ ობიექტისებრი დამატებაა, ხოლო სახელის მიმართ—განსაზღვრება. მაგ.: უწყებად და სახმ ძალისა და მიზეზისა წმიდისა იაკობ მოციქულისა კათოლიკისა უწყ. იაკ. (სათ.) F.G; უწყებად და სახმ ძალისა და მიზეზისა წმიდისა პეტრე მოციქულისა პირველისა კათოლიკისა უწყ. 1 პეტ. 69 F.G და ასე სხვაგანაც. ზოგან კი მხოლოდ საწყისია, მაგრამ დამატება-ობიექტის ნაცვლად ზაინც ობიექტისებრი დამატება გვაქვს, მაგ.: უწყებად მიზეზისა იოვანეს მესამისა კათოლიკისა უწყ. 3 იოვ. (სათ.) G; სათაურთა გარდა საწყისთან ობიექტის ხმარების სხვა მაგალითებიც მოგვეპოვება: ... ეგრეთვე ვერცა ერთი წყაროდ მარლიანსა და ტყიბლსა წყალსა აღმოცენებად იაკ. 3,12 ლშ; უფროს მოცემად მადლი... იაკ. 4,6 ლშ და სხვ.

¹ ა. შანიძე, ძველი ქართული ენა, 1954, § 60.

§ 46. დასკვნა

აღნიშნულ ენობრივ მოვლენათაგან ძირითადია შემდეგი:

- ა) E ნუსხა (1083 წლისა) არ ხმარობს U ასოს. სადაც ძველი ნორმების მიხედვით U არის მოსალოდნელი, ყველგან ე გვხვდება.
- ბ) საიელთა ბრუნებისას ძირითადად ძველი ქართულის ნორმებია დაცული, გვხვდება ზოგიერთი გადახვევაც ახალი ფორმებისაქენ (დიფთონგების გამონოფთონგება და სხვ.).
- გ) ჰ პრეფიქსის ხმარებაში მერყეობაა სპირანტებთან.
- დ) ძეგლში წარმოდგენილია ოდ სავრცობიან ზმნათა უღლების განვითარების სანივე საფეხური.
- ე) I თურმეობითში მხოლოდ ძველი ფორმები გვაქვს (-იეს დაბოლოებათ).

ტ მ ქ ს ტ ი ს ა თ შ ი ს

კათოლიკე ეპისტოლეთა ძველი რედაქციის ტექსტი (გიორგი მთაწმიდლის ადრინდელი) უკანასკნელ ხანამდე მხოლოდ ნაწყვეტების სახით მოგვეპოვებოდა. ამიტომ მათი დაყენება ახლის გვერდით არ მოხერხდა და იძულებული ვაგხდით, ეს ნაწყვეტები ცალკე მოგვეთავსებინა, ხოლო ახალი რედაქციების ტექსტის იმ მუხლებთან, რომლებიც ძველი რედაქციის ნაწყვეტებშიცაა შემორჩენილი, სათანადო რედაქციის ნიშანი დავსვით.

Ⓐ ხელნაწერიდან მოყვანილი აღდგენილი ადგილები კავებშია (კვადრატულ ფრჩხილებშია) მოთავსებული. აღვადგინეთ მხოლოდ ის ადგილები, რომლებიც შემორჩენილ წინა და მომდევნო ადგილების წაკითხვათა მიხედვით ექვს არ იწვევდა, საექვო ადგილები შეუვსებლად დავტოვეთ.

ამ ხელნაწერში ყოველ ნაწყვეტს წამძღვარებული აქვს წითურით ნაწერი სათაური იმ ეპისტოლისა, რომლიდანაც ამოღებულია ნაწყვეტი. ასეთი სათაურები ტექსტში მხოლოდ მაშინ გადმოვიტანეთ, როდესაც ის ეპისტოლის დასაწყისს ჰხვდება.

Ⓔ და ო რედაქციების ტექსტთან ხელნაწერთა ზოგიერთი გავრცელებული ორთოგრაფიული ხასიათის სხვაობა სქოლიოში სრულიად არ გვიჩვენებია. ასეთ ადგილებს, როგორც დამახასიათებელ ორთოგრაფიულ მოვლენათა მაჩვენებლებს, თავი მოვუყარეთ და მათ შესახებ ენობრივ მიმოხილვაშია საუბარი; ასეთია: შჯ და ხჯ კომპლექსთა და მ-ს ხმარება.

ახალი რედაქციების ტექსტს რომ „უწყებანი“ და „თავნი“ ახლავს, ყველა ხელნაწერში (EFGH-ში) თავ-თავის ეპისტოლეთა წინაა მოთავსებულია. აქაც ასევე დავბეჭდეთ.

ტექსტი ხელნაწერებში დაყოფილია თავებად, მაგრამ იგი ამჟამად მიღებულ დაყოფას არ ეთანხმება. ხელნაწერთა მიხედვით ამ მხრივ ასეთი სურათია: A ნუსხაში თავებად დაყოფილია არა თვითეული ეპისტოლის ტექსტიცა, როგორც ეს ახალი რედაქციის ხელნაწერებშია, არამედ ყველა ეპისტოლეს საერთო სათვალავი გასდევს.

ამ გამოცემაში ტექსტი დაყოფილია ამჟამად მიღებული თავებისა და მუხლების მიხედვით, ძველი დაყოფა კი ყველგან ნაჩვენებია ფრჩხილებში.

Ⓐ ხელნაწერში, მისი ხასიათის გამო, ტექსტის თავებად დაყოფა არ გვხვდება.

ახალი რედაქციის ხელნაწერებში ტექსტის თავები დანართშია აღნიშნული („თავნი“).

ამ რედაქციის ხელნაწერებში თვითეულ ეპისტოლეს თავისი სათვალავი აქვს. უმნიშვნელო გამონაკლისს გარდა, ყველა ხელნაწერის სათვალავი ერთნაირია.

„თავთა“-ში ჩამოთვლილია სათაურები, რომლებიც ტექსტის გარკვეულ ნაწილზე მიუთითებს. ჩამოთვლისას თავი ჩვეულებრივ ახალი სტრიქონით იწყება და დასაწყისში დიდი და წითურად ნაწერი მრგლოვანია, რომელიც აშიაზება გატანილი ტექსტის წინ. ამ დასაწყის ასოს თავზე ან გვერდით დასმული აქვს შავად ნაწერი უფრო პატარა მრგლოვანი ასო, რომელიც თაველების რიგს გამოხატავს. ასე განოყოფილ თავებს შორის ზოგჯერ გვხვდება გამოყოფი ნიშანი (*), რომელიც ქვეთავებად მიჩნეული ნაწილების აღმნიშვნელი უნდა იყოს. ეს ნიშნები, რიცხვის აღმნიშვნელი ასოები და ქვეთავების ნიშანი, შესაბამისად გამეორებულია ტექსტში.

„თავთა“-ში გამოყოფილი თავები აზრის მიხედვით ტექსტის სათანადო ადგილებს შეესაბამება.

ხელნაწერებში მოცემულ აღნიშვნათა გარდა, იქ, სადაც თავების ჩამოთვლა გვაქვს, ყოველი თავის შემდეგ აღვნიშნეთ, თუ რომელ თავსა და მუხლებს მოიცავს ეს ნაწილი ახალი სათვალავის მიხედვით. ეს მითითებანი კვადრატულ ფრჩხილებშია ნაჩვენები.

„უწყებანი“ და „თავნი“ დაუმუხლავია და ამიტომ მათ სტრიქონთა სათვალავი დაეურთეთ.

შემოკლებანი და დათქმული ნიშნები

Ⲡ რედაქცია:	{	M	ნუსხა (C 17/ჯ 39, 974 წ.-ისა).
		N	" (C 16/ჯ 31, 977 წ.-ისა).
Ⲥ	"	A	" (S 407, საქ. სახ. მუზ., X ს.-ისა).
Ⲙ	"	L	" (ლაგურკის ლექციონარი, X ს.-ისა).
Ⲛ	"	{	E " (A 584, საქ. სახ. მუზ., 1083 წ.-ისა).
		F	" (A 34, " " " XIII ს.-ისა).
Ⲟ	"	{	G " (A 137, " " " XIV ს.-ისა).
		H	" (A 677, " " " XII ს.-ისა).
		J	" (K — 12 ლენინგრადისა, XVIII ს.-ისა).

Ⲏ — სათანადო მუხლი მოიპოვება Ⲡ რედაქციაში,
 Ⲛ — " " " " Ⲙ " ,
 Ⲟ — " " " " Ⲡ და Ⲙ რედაქციებში.

() ფრჩხილები ტექსტში გვიჩვენებს, რომ შიგ მოთავსებული სიტყვა, მარცვლი ან ასო ჩვენ მიერაა დამატებული.

უწყ. — უწყებანი.	პეტ. — პეტრე.
თავ. — თავნი.	იოვ. — იოვანე.
იაკ. — იაკობ.	იულ. — იულა.

NB. ბექდვის დროს აქა-იქ ამოცვივრულა ასოები ან გადანაცვლებულა სტრიქონის ბოლო ნიშნები:

გვ.	არის	უნდა იყოს
5 (1 პეტ. 2, 17)	ვეფ[უსა	მეფე[უსა
28 (სქოლიოში)	მომავალ L	მომავალს L
59 (1 პეტრ. 2, 24)	ზედა-	ზედა,
59 (1 პეტრ. 2, 24)	სიმართ,	სიმართ-
78 (სათაურში)	უწყე ამ	უწყებად.